

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 110 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 110 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 110 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 110 4° copy 1

Koncept

Euxodorph.

DA BOX

LN 110

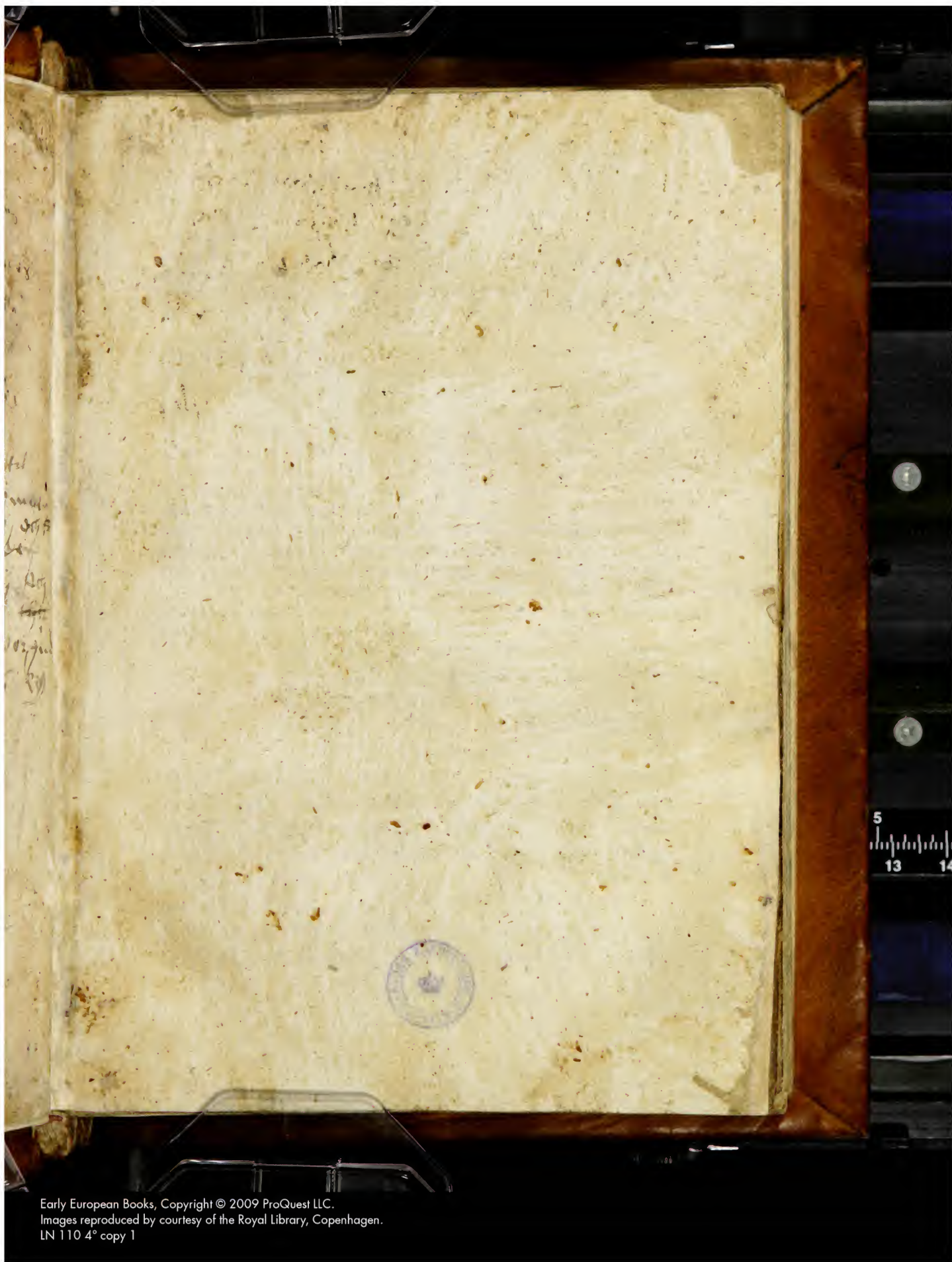
ex. 1

M

Quedam breues expositiões ⁊ legum et iu-
riū cōcordantie et alligatiōes circa leges in-
cie p reuerendū in xpo prēm ac dñm Kanu-
um Ep̃m vibergeſi ⁊ venerabilez vtriuſq;
iuris doctore ſup iutor legiſternū.

Handwritten text in a Gothic script, likely a medieval manuscript. The text is written on a single page, showing signs of age and wear. The script is dense and cursive, typical of the period. The page is framed by a dark border, possibly the binding of the book.

In nomine sancte trinitatis et individue patris et filii et spiritus sancti Amen. Quia quod queritur a pluribus sapientibus talis inuenitur. ar. dist. c. de quibus et per ampliores homines perfectissime veritas reuelatur. Et de fidei commissis. l. si. in. fil. l. iij. dist. c. extra consuetudinem etiam atque magis appendendum et diligendum dimoscat quod maioris consuetudinis auctoritati conformatur ar. c. inherentes de iura calumpnie ut et ergo leges municipales regni dante a pluribus cognoscantur diligenter et obseruantur ediscere decerni in quibus sunt imperialibus et canonicis consuetudinibus conferens quoniam in huiusmodi articulis effectuali commendat obseruanda. In quibus etiam imperii legibus et canonibus sunt contrarii et diffinitiones quoniam in huiusmodi exulcerantur et arescant quod quod errore hominum deum consuetudine obtinuit et in alijs similibus obtinendum. ff. de le. l. i. quod non ratione quoniam nunc etiam ubi legibus imperialibus non aduersus sed diuersus sunt propter diuersas regnorum circumstantias sunt obseruande tamen secundum varietatem temporis et locorum variantur leges ar. c. Non debet de consanguinitate et affinitate. l. vii. ff. Si certum petatur per huiusmodi partes editores allegatorumque aduersus etiam casus per dictas constitutiones municipales expresse decisi facillime terminentur casus quia extranei per filios discunt iuxta. l. non potest ff. de legibus. Talis ergo studiosus vias materias legum delucidandi et dilucidandi pando cum per huiusmodi additamenta scire sint inuente iuxta sententiam philosophi in elenchi celsus quod si me liuoris mordacitas sileat obtreptatorum loquacitas quoniam immo hoc opusculi lector prius legat quam increpet prius scrutetur quam redarguet. xi. q. iij. c. Coram ut dormiente liuoris furore aie caritatis lectulo quiescente approbet vult hic conscriptum emendet caritativum in mature profulum suppleat utile premissum. Liber primus.

eth logh scal mā landh bygge En wil
de hwer man orwes ath sūth eghet oc
lade mā nyde iassueth tha ryrthe man
icke logh weth. En enghn log er so
gooth at folge som sandhn e hwor mā
thwil om sandhn ta scal log lede hwilthz sandhn
er oc reth. Noz ey log a lande tha hafde hwer
mesth ther mest matte griben forti scal logh giores
effthē alle mē at rethwise mē oc spage oc saghelgā
sculle nyde there reth oc there speeth. De wret e
mē oc fule sculle rettes effthē thz i loghn er scriffuet
oc forthi wordhē ey fullomē thn ondschap ther tye
passue i hom atgior. Uel er thz oc reth at tgn

ther gudʒ retsel oc rethiis elſw ma ey locke til go
de at hoſſthings rethſel oc landſens wither logh
forfange thm atgore ilde oc pine thm ther ey wil
le lade aff onde gerningher.

En enghn logh er so gooth at folghe som ſandhñ 2 infra li. ij. c. vij
§. i. 2c. iij. 2 in pñapio prologi latini.

Loghñ ſcal ware ozligh oc tolligh eſthē lād
ſens wone quemeligh oc dydeligh oc open
bare ſo at alle mē mwe wide oc vnderſtāde huat
loghñ ſier. **D**e ware ey ſcriſſuē oc ey giōrth eſſther
en mās ſerlighwild mē eſther mās terſſ ther i lande
bo. Enghñ ſcal oc dōme ighñ thñne logh kōmighñ
giſſuer oc landhʒ tagher wedh mē eſſther thm ſcal
landhʒ dōmes oc rettes. **T**hñ logh thē kōmighñ
giſſuer oc landhʒ tagher wedh then mo han oc ey
af taghe ellē ſtiſſthe vthñ landſens willie vthñ
han wore opēbarlige geen gudh oc tha matte hā
ey geen landſens willie. **T**hʒ er kōmighñs embet
oc hoſſthings ther i landhʒ ere at dōme dom oc gō
re reth oc frelſe thm thē mʒ wold thwīges ſo ſom
are widuer oc fatherloſe bōm pellegrimme oc vt
landens men oc ſatughe men thm gangher rīches
wold ower. **D**e lade ondegerninges men ther
ey ville rades i ſjēh land ey leue forthi at om han
piner ellē draber ondegernīgs mē tha er han gudʒ
tīeneſte mā oc logſens gōmer man. **F**orthi ſo ſom
thñ hellige kīrre ſtyres meth pawe oc biſper ſo ſcal
hwere landhʒ ſtyres mʒ retthē oc waries mʒ loghñ
The are oc ſkyldughe ther i hans land bo atwa
re hannū hōrſum oc lydige oc vnderdane oc tīene
hannū forthi er han oc ſkylduge ath gōre thm alle
f. d. **T**hʒ ſculle oc wide alle werdsens hoſſthīge
at mʒ thʒ wold ther gud haſſuer thm i thñne wee

dhū giffuet tha soldē oc thū han sin hellige kirke at
warte for alt thz ther a bethes. **E**n worde the for
glōmē ellē vilduge oc warie hēne ey so som reth er
til tha sculle the sware thz a dome daghe om kir-
kes frels eller lādsens freth mynskes for there skyld
i there time.

Thū logh ther kōmghū giffuer oc landh tagh rēdh thū zc.
Uide canon **D**icta paucorū nō faciūt legē cōmunē **I**tē pacto pua-
torū iuri publico minime derogat extra de foro cōpeten. c. si diligē-
ti. **I**tē a simili cōsensu paucorū destruere ius cōmune nō pnt vti.
Itē nō inueniant noue leges nisi de cōsensu totius regni in plamē
to gñali in q̄ viz plamēto liceat regi de cōsilio platorū z melior
regni legē mutarū diminuire vl' augere gñare vl' etiā alleuiare sū
q̄ pfectui vel corone regni ac vtilitati rei publice viderit expedire
vt in cōstitutōe crisstoferi regis. §. xxxv. z in prologo in v. subtracto
nec potest.

Uide sculle alle ther thūe bogh seer oc vindhē
stāde kōmgh voldemar sōu sancti kanuti sōu
i rinzsted i thū time han haffde weret kōmgh i to
vinther oc tretiuge vinther fra at wor herre wor
fōdh tha wore ganghū **A**d vinther oc cc vindhē oc
lxxxv vinther i mars monz ther nest effthē lod han
scriffue thūe bogh oc gaff thū log indhū worthing
borgh ther her standhē scriffue vpa danske m̄z hās
sōmners raad ther hos wore kōmgh **E**rit hertugh
Abel iwncker crisstofer oc offa ther tha wor erkebi
scop indhū lwndh oc biscop niels affselandh oc bi
scop ywer aff fyn oc iens biscop aff hedeby oc bi-
scop gwiner aff ripe oc biscop peer aff arus biscop
gwiner af viburgh biscop iens af vendsysel oc thē
til alle beste raad ther i hans rige ware.

Liber p̄mus.

Item est ascriptis honestū phibens cō-
trariū unde si quilibz vellet cōten-
tus eē suis 7 nulli p̄iuditiū aut vio-
lentiā inferre legē necessaria nō eēt
Sed nulla legē adeo bona sicut ve-
ritas Unde si dubitat vbi sit ve-
ritas p̄ legē discutiat vbi 7 quid sit veritas. Unde
7 legē posita ē p̄pter trāsgressores vt a malitia sua
refrenent 7 terreat 7 iusti pacis p̄sidio gaudeāt 7
egultēt. Unde dignū ē q̄ quos diuin⁹ amor a ma-
licis nō reuocat saltē pena tp̄alis cohibeat a pctā
Item legē debz esse honesta iusta 7 tollerabilis vti-
lis 7 manifesta ita q̄ oēs possint eā intelligere 7 q̄
nō sit imposita p̄pter sp̄alem alicui⁹ sz p̄pter cōmu-
nē vtilitatē. Item nullus p̄ferat iudiciū cōtra legē
quā rex de cōsensu totius regni tradidit p̄seruādā
sed sm eā debet tota terra iudicari regi ac defensa-
ri nec pōt eaz rex reuocare vel mutare cōtra volū-
tatē indigenaz quoz p̄sensu fuit imposita nisi ma-
nifeste sit cōtra deū. Item regis 7 p̄ncipis interest
terre iuste iudicare vnicuiqz ius suū attribuere vi-
duas pupillos 7 orphanos p̄grinos aduenas pau-
peres 7 quoslibet iniuste opp̄ssos defendere 7 a re-
gno trāsgressores eliminare 7 punire. cū in hoc gra-
tū deo offert seruitiū sicut scriptū ē Iudex dampna-
tur cū reus absoluit quia sicut sc̄ta ecclesia p̄ solici-
tudinē sedis apostolice 7 ep̄oz ac alioz ecclesie pla-
toz subsistit 7 regit. ita quilibz terra cōstitutōib⁹
p̄ncipū adiuvat. Unde oēs in terra regis habitā-
tes tenent eū honorare 7 obedire eo q̄ ip̄e tenetur
eis facere pacē. Propterea debēt scire oēs reges 7
principes q̄ sicut deus dedit eis p̄tatem facere iudi-
ciū in terra ita eis tradidit sc̄tam ecclesiā suā ab

omni iniusta impetitōe cōseruandā s; s; ppter eoy ne
gligentiā vel malitiā scē mris ecclesie libertas de
perierit vel pag terre exulauerit reddent in die stri
cti iudicij dei ratōnem. **C**eterū sciri dnt vniuersi q
voldemar? rex filius voldemari qui fuit filius scē
kanuti in. **xx** anno regni sui mēse Martij hūc li
brū cōdidit 7 scribi fecit in castro Northingborgh
presentib? rege **E**rico duce **A**bel **E**pōfero archiepo
Alfone lundesi epō 7 **N**icolao rothilden epō **I**wa
ro ottonien epō **P**etro arusiē epō **S**winero ri
pen epō **S**winero vibergen epō **J**ohanne burgla
nen epō **J**ohāne fleswigcen epō 7 cū cōsilio oīm me
liorū de regno dacie.

Lex ē asclēs cōcor. ff. de legib. l. legi. **I**te asclēs scio cōpo
nit cū ad 7 subtrahit d 7 dī a scio scis id est adiungere vel acq̄rere
inde asclō inchoatiū vel fm hugo. scio cōponit cū ad 7 retinet
d 7 inde inchoatiū asclō. **N**ecessaria qz lex iusto nō est imposita
qui em spū dei agunt nō sunt sub lege extra de renū. c. nūl cū pdē
S. s; dices de regula. c. licet. xij. q. ij. c. due sunt. **U**nde dignū ē pcor.
c. clericorū de vita 7 honestate cleri. cū glo. **L**ex d; ē honesta pcor.
iij. dist. ē ar. lex 7 l. iura. ff. de legib. **I**te nullus pferat fa. l. nemo iu
der. c. de sentētijs 7 inter lorōnib; oīm iudiciū. **N**ec pōt alibi d; q
pnceps nō ē ligatus legibus ideo pōt mutare. c. de l. dig vor **S**ed
h intelligit de impatore q ē dñs mbi. ff. ad legem roliant de iactu.
l. de pcatō secus de inferiorib; de quorū qlibet pōt dici legē patere
qz ipse tulerit de cōstitu. c. cū oīs nec mutet sine approbatiū cōsen
su alias in lege subrogata deficiat cōsensus 7 habet p nō lege vt i
iij. dist. c. leges instituunt. **C**ontra deū hec pprie nō ē lex vel cōstitu
tio quia lex donū dei est. ff. de legib. **L**ex est et qz rex pfitet se velle
defendere ecclām 7 eius libates vt infra. s. primo. ideo cōstitu
tiones p ecclām aut ecclesiasticas psonas seu eoy libertates sunt
inuocande fa. p h. c. i. de immūitate ecclē l. vi. **R**egj cōcor. xij. q.
v. c. pncipes 7 c. regimī **U**nicuiq; cōcor. l. iusticia. ff. de iusticia 7 iu
re **S**criptū ē fa. in auctoritate vt differāt iudices. **C**. coll. ix. 7 glo.
c. dilecti de pri. iij. l. 7 c. abbate ptra ceter. v. nec etiā iudex de se 7
re iud. l. vi. **Q**uia sicut scā ecclā hic rex admittit regimen ecclē 7
ecclesiasticarū psonarū cū suis bonis sub papa 7 epīs atq; p eos di
stinguēs a se regēdos s; laycos 7 seculares ab ecclesiasticis psonis

p. papā z epōs regend z expost. **P**otestātē **H**ic declarat q̄liter rex
tenet defendere eccliam in suis libertatibz ex q̄bus patet q̄ ecclēsi
astice p̄sone nō subijciunt iuri laycoz vt in. c. olim cū sua glo. de in
iur. z dāp. da z q̄ p̄ istas leges posuit dñs rex p̄ supposit z sub/
dit laycis q̄s ip̄e habet regere nō aut p̄ clericis nisi q̄ntū p̄ eoz fa
uore laborat q̄ p̄pter si clericus clericatū p̄ coronā z habitū obler
uans cōmiserit actū cōtra statuta canonis aut istas leges nō te
netur stare iudicio seculari p̄ istis penis infligēdis s̄ in foro ecclē/
siastico s̄ penas canonis ē cōueniēdus **I**udet at laycus oppositus
p̄ distinctionē vel cōdempnatōem faciēs ē p̄ censuram ecclesiasticā
corrigēdus p. c. **N**ullus iudiciū de foro cōpe. **P**atet etiā vltērius
q̄ p̄ istas leges inq̄ntū sunt in fauore clericoz clerici p̄nt adiuuari
nō aut p̄ illas vel illaz penas inq̄ntū sunt in eoz odiū vel quā mē
distingui veredici ergo z alij s̄ clericoz p̄sonas ad iurandū iuxta
istaz legū ordinē requisiti nō h̄nt cōtra eos vel p̄ eis intrare s̄ p̄p̄
eoz p̄sonas foris dedinare allegādo tales p̄sonas nō cē regi aut
de istis legibz subiectas z cōsequēter p̄ veredicoz iuramēta v̄l alio
rū nō distinguēdas sed ad forū ecclesiasticū fore remittendas z h̄
verū in q̄cunqz causa p̄ p̄sonas clericoz nisi clericus clericatū amī
serit aut canonicē dēgdatu fuerit z ad iudiciū seculare p̄ ep̄m re
missus iuxta. c. dēgdatio de pe. li. vi. **I**stud p̄firmat i articūl thord
in cor. ix. vbi d̄ clericus ordines h̄ns z coronā si vulnerauerit vel
occiderit laycū sup̄ h̄ nō d̄nt veredici discernere **S**ed si veredici v̄l
alij contrariū fecerint puniant vt sacrilegi vt in. c. olim cū sua glo.
de iniuria z dāp. da honorare obedire. i. p̄f. ij. z de maiortate et
obediētia. c. solite dedit eis p̄ratem. xxiij. q. v. c. p̄nceps. **L**ex ē posi
ta p̄pter transgressores vt hūana coerceat audacia z tuta sit iur̄ re
probos innocētia. iij. di. facite sunt aut **N**ā p̄ leges nemo beneface
re cogit sed male agere phibet. xxiij. q. v. ad fidē ber. de sūma trini
tate z fide catholica. c. gregorius in **N**oua lingua **I**tem vt boni
inter malos viuāt quiete. xxiij. q. v. nō frustra z h̄ solū bene agitur
vt vita hoīm corrigat. xxiij. q. v. p̄dest ber. de officio ordinarij. c.
ad rep̄mendā glo. i. **S**ed nulla lex adeo bona sicut veritas s̄ i de
cretis vt ecclesiastica beneficia in **d** de vultu p̄ ber. ff. de eo q̄ cer/
to loco lege. p̄ si ephesi vbi d̄ qui em iudicat semp d̄z veritatē pre
oculis habere vt ibi. **I**tē mortaliter peccat qui veritatē occultat. xi
q. iij. q̄s q̄s **L**ex debet cē honesta leges ab oibz diligēter sunt obs̄
uāde de cōsti. c. i. in **d** oibz p̄ ber. s̄. de legibus le. leges **I**us suū
attribuere siue homo sit pena efficiēdus sine p̄mio rem̄nerand⁹ di.
iij. c. vi. z. c. firmiter. s̄. in fine z p̄p̄ h̄ d̄z fuisse deo sibi z primo z
suminū bonū in hac vita ē iusticiā colere z ius suū vnicuiqz tribue
re. iij. q. ij. cū deuotissima ber. in. c. gregori⁹ in **d**bo ius suū **N**ota

rigor iurj ē excessus siue austeritas iurj aliquid ad terrore script⁹
q̄ quidē nō ē obfuādus nisi vbi timet exemplū mali dist. xlv s; istd
Quāq; m̄ rigor idē ē q̄ subtilitas iurj z fuādus ē extra de resti.
spo. In iris Equitas vero ē media inter rigore z dispēsatōem. C.
de iudicijs placuit z diff. nif sic **E**qtas ē iusticia dulcori mīa spara
nā meli⁹ ē de mīa q̄s de seueritate reddere rōem. xxvi. q. viij. ailigār.
Hoc itellige fm̄ ray. nisi ex iusta cā fuat rigore vl' faciat dispēsatōz
cōcor. pisanus in * **I**us. Nullus pferat iudiciū cōtra leges sed cō
trariū sit aliqñ scz cū aliquis p̄siciens qm̄ leges imponit onerosas
subditj nō p̄nētes ad utilitatē cōmunē sed magj ad p̄p̄iam cupi
ditatē z glām **I**tē ex auctoritate sicut cū aliqñ legē fert vltra com
missas sibi p̄tatem **I**tē meqlr onera mltarū dūmz dispensant etia si
ordinant ad cōmunē bonū **I**tē iniuste sunt leges romanorū p cōtra
rietatē ad bonū diuinū qd ē contra legē diuinā z tales leges nullo
mō licet obfuare **E**nde pisanus in * lex q̄tuor modis puerit hu
manū iudiciū scz timore cupiditate odio z amore **Q**uatuor ista ti
mor odii dilectio census sepe solēt hoīm rectos puertere sensus. xi
q. iij. quatuor.

Quis puer hereditare potest **C**apitū primū.

Si puer baptizatus fuerit hereditabit alio
quin nō **S**i dubitat utrū pē vel mē diuti⁹
vuiat vel utruz puer sit baptizat⁹ aut nō
tūc puer potius adiudicari debet ad xpianitatē et
ad hereditatē q̄ in cōtrariū z idē de p̄e qd de m̄e
z hoc debet scrii p noiatos de cōsanguinitate.

Nominati de cōsanguinitate sunt xij hoies infra ter
ciā lineā cōsanguinitatis z infra puinciā qd vulga
riter dr̄ syfel ille noiare tenet qui incusat z tñ nō dz
noiare maifestos inimicos aduerse partis. **S**ed in
causatus pōt renūciare tribz loco quoz alij nō no
minādi z alijs tribus pōt etiā renūciare cum iura
mēto xij hoīm q̄ ita sunt eius inimici q̄ tpe nō pōt
eos habere secū in lege q̄ dr̄ loqh.

Huillet barn erffue scal. **C**apittulū primū.

Barn om thz wordher cristnet stande erffoc
ev ellers. **E**n wordhē skelnet a hwat hellē
lengher lewer modher eller barn eller barnet wor

B

dher cristnet eller ey tha er thz netner atwithnes
til cristthādom oc til arff en fra **Thz** samme er om
fadhe thē er om modhe thz sculle mē vithne meth
kyns nessu. **Kyns** nessu thz er vñ mē indhñ sylfel oc
indhñ tredie byrdh thñ scal nessne ther setther oc
tho scal han ey nessu hans opēbare wuēner. **Tre**
mo han aftage ther for saghñ er vthñ eedh oc an-
dre tre sculle nessnes i thet sñz **O**c andre tre ma hā
astaghe mñ vñ mēz eedh ath the ere so hans wuē-
ner ath han thñ ey haffue mo i logh mñ sñgh.

Si puer rē **Nota** motuū istius. c. ē vt pueri citius baptizentur
rō postea patebit **Scire** debet q̄ inculcat 2 cor. 8. de pba. lege actor
Inimicos cōcor. autentice. **Si** dicat. 8. de testibz cū iuramento s̄
nō esse iniquū cū cūlibz sua defensio legitima sit admittēda de ex-
cep. c. cū inter. **Qui** inculcat. Rō istius decisionis ē q̄ interpretatō
in dubio est faciēda in benigniorē vt res magis valeat q̄ pereat
ff. de re. du. l. q̄notiens **E**idez suo de fide instr. c. inter dilectos de
accusatōnibus cum dilecti de v. sing. c. abbate de re. iur. c. effore.

Nota quicunqz alicui infra quintā lūeā attenet ipse potest cum
eo dare leges 2 q̄uo extraneus se defendere habeat per leges pa-
tet per thozō. 8. lxxvij. **Hoc** debet sari per nominatos de consan-
guinitate rē **Nota** quicunqz cognatos non habet infra regnū in-
ret solus per sanctos q̄ cognatos non habet infra regnū 2 postea
defendat se manu duodena hoīm qui dicunt laugfeste mē thozō.
8. ij. q. ij. **Nota** q̄ ista lex intelligēda est de nominatis de consan-
guinitate 2 non de alia lege vt iuramentū duodecim hominū vel
alias quia excepto iuramēto per nominatos de consanguinitate po-
test extraneus solus iurare sine iuramento pluriū 2 hoc de consuetu-
dine quia vbiunqz ius deficit consuetudo vim legis habet dist. i.
c. Consuetudo. 2 intellige dummodo non sit iniqua vel iuri publi-
co contraria vel a iure reprobata. **Item** vbiunqz seruata consue-
tudo. i. anima periclitatur non valet consuetudo. **Item** consuetu-
do est onerosa ecclesie non valet extra ec. i. **Item** vbiunqz est con-
tra ius publicum cui renunciari non potest non valet consuetudo
de renuci. 8. qui non potest per hostz. de fo. compe. c. **Si** diligen-
tia. **Item** contra quatuor consilia non valz consuetudo. xv. dist. ij.
c. sicut autentica de ecclesiasticis titul. 8. i. coll. vo. **Item** non valz
cōsuetudo vbi a iure reprobatur extra de biga. c. vno in. vi. 2 de cō

suetu. c. i. 7. ff. in. vi. Item non valet consuetudo quando inducitur
contra ius in prescriptibile vt extra de prescripti. l. c. non liceat per
ber. 2. c. cam q3 pro ius. l. n. §. i. circa finem per boss. in sum. nomi
nam de consanguinitate sunt duodecim homines infra tertiam li
neam consanguinitatis. sed ista lex non est correcta per modernos
scilicet qui est infra quintam lineam consanguinitatis cu potest cu
cognato dare leges vt in correctoe. §. xvij.

Quid debet dicere ille qui pre
tum baptizauit Capitulum. ij.

Item etiam debet quis puerum baptizante
7 quid dixit quando baptizauit quia non
potest vocari baptizatus nisi recte sit bap
tizatus In nomine patris 7 filij 7 spiritus sancti.

Mulier non presumat baptizare puerum si possit
haberi copia viri. Nec in aliquo liquore puer
mergi debet nisi in aqua. Dicere debet qui bap
tizat. Ego baptizo te In nomine patris 7 filij 7 spi
ritus sancti Amen.

Hwat seie scal thū ther barn
dōber Capitulum secundū.
h3 sculle men oc wēdhe ho barn dōpte oc
hwat hāfande thē barn dōpte forti at barn mo ey

fallas cristnet vthū at thz wordher dōpe i gadh fa
dhers nāfn oc sōns oc thū helligands. Forthi at
so scal hin sie thē barn dōber Jeet dōber tigh i fa
dhers nāfn oc sōns oc hellighands. Ikone scal al
dri barn dōbe om mā er til ey scal barn oc dōbes i
ānet en man.

Sari etiā. Merito hic et in. c. pcedēte p̄supponit baptism⁹ an he
reditatē quia baptism⁹ est fidei fundamentū de cōsec. dist. iij. c. iij
l. aliud et ē ianua oīm sacramentor. xxiij. dist. s. porro. i. q. i. cū paul⁹
Sed p̄ Puer nō d̄ odio parentū vel eor. negligētia gūari sicut
nec vroz. ppter heresim mariti vt in. c. decreuit de here. in. vi. et in re
gula nō d̄ de regul. iurj ergo nō d̄. p̄ nō baptizatum hereditatē
p̄dere. Rūdet aut talis deueit ad annos discretōis et adhuc nō ē
baptizatus et tūc punit ex p̄prio delicto et ē recapat hereditatē ar.
c. vgentij de heredi. Aut ē infra annos discretōis et tūc pcedit ar.
in cōtrariū de rigore quia filius an baptismū et fili⁹ post baptismū
sunt frēs. xvi. dist. de iū sed rō istius est fauor fidei catholice vt puer
citius baptizet. Nec in aliq. Liqueore tē vt de cōse. dist. iij. cū ba/
ptismi vicē. cū glo. magna et de forma baptismi notat in. c. de bap
tismo. c. maiores de cōse. dist. iij. in summa.

Si mulier dicat se impregnata
post mortē viri sui Caplm cecū.

In mulier dixerit se imp̄gnatā post mortē
viri sui debet residere i bonis mariti in cō
cuss⁹ viginis septimanis postea iuditio ho
nestaz m̄onaz testis examiari debz verū imp̄gna
ta sit an nō. Et si cognouerint eā imp̄gnatā reside
at sicut prius in bonis vsq. ad partum pueri. Et
si postea rationabiliter probari poterit qd de semē
ne l'gitimi viri sui premortui non p̄cesserit primo
soluat quicquid de bonis p̄dictis p̄cepit de t̄recessā
die obitus sui mariti et nichil ampli⁹ nisi dimidie
tatē mobiliū recipiat videlz herste et aliaz dimidie
tatē recipiat heredes aliij. Alii tamē heredes cum
a ijs bonis et honestis mulieris cognatis diligēter

videat ne dissipet mulier bona p̄dicta inutiliter
alienet quia nichil p̄t de dictis bonis vendere nisi
p̄ sua moderata sustentatōe ⁊ famulorū cōductōe.

¶ In kone seggher sīgh ath ware
mz barne Capl'm tertiu.

Om kone sīer seggh at hwn er mz barne effthē
at henne bonde er dōgh tha scal hwn sīde i
eghū wskiff xx vgher sīdhū sculle gode quinne se
oc skilīe huat heller hwn er mz barne eller ey ffinne
the ath hwn er mz barne. sīde fremdelis i eghū til
barn wordher fōgh. Fōghes barn so langt effthē
at thz ma wel prōwes at thz er ey atelbōde barn
ther dōgh er gīalde hwn fōst effther alth thet ther
hwn togh aff the eghū fra henne bondes trectinge
dagh oc taghe icke mere en halff herske oc andre
taghe bondes arwinghe. Retthe arwinghe sculle
togh mz andre gode men aff hennes frendher ware
til synes men ath hwn dōgher ey eghū borth oc aff
hender ey thz ther henne ey til hōerforthi at hwn
ma icke salie borth eller afhende vthū for sin retthe
cost oc hion leie.

Si mulier. Nota circa istud capl'm potest notari illud gñale qđ
dicit. §. plus valere qđ agit q̄ q̄ simile cōcipere. l. ij. in. vbi dicit
q̄ nō semper quod scriptū est sed quod gestum est inspicitur ber.
de pig. in. c. illo ⁊ alligass. Item qui filij sunt le. c. p. trinas p. tri. ⁊
doc. dicit q̄ plus valet qđ in veritate agit q̄ qđ simile concipit.
⁊ dicit hosti. q̄ in re fauorabili valet legitima. tunc preferit verita
ti extra qui fi. sunt le. c. ex tenore ⁊ de biga. c. nuper. Si mulier rē.
concor. ff. de ventre inspiciē. l. i. §. i. ij. q. ibi est possessio facta ⁊ q̄
nudum visum habet. Examinari. Aduertendū est q̄ sepe fallitur
oculus ⁊ manus obstetricū d. li. ⁊. xxvj. q. i. Ne aliqua. xxij. q. i. c. i.
de stig. c. fraternitatis. ideo si examinātes dixerint eam non impre
gnatam ⁊ alie mulieres non suspecte deposuerint q̄ per aliquot tē
pus post examen peperit ⁊ q̄ partu interfuerūt eaz dicitur est stā
diz quia probatio ad oculū aliā vincit institū. de gradibus cogna
tionum. §. cognationes. Nota etiam q̄ mulier post mariti mortē

¶ B ij

potest ex eo parere in decimo mense et non ultra ut in auct. de res-
 titutionibus et ea que pari. Item de ista materia istius. c. et prece-
 dentium vide in. c. fimo in legibus erici regis Item de legitimatio-
 nere infra ec. xxiij. q. cunq. in glo. quasi in fine. Nota iudicio ho-
 nestarum matronarum et non ideo statim debent credi quia huius-
 eulogia sepe ex mala fide fiunt. ff. de custodia et exhibitioe reorum
 l. diuus hec ber. de do. et contu. c. euz olim in pma glo. et de ista ma-
 teria vide glo. istius. c. in et examinari. Nota eulogium gij. i. bona
 fama sed aliquando non procedit ex bona radice. A vi fautorum de-
 pendet lex populoz. Iudicio. i. testimonio honestarum matronarum et
 Nota mulier non admittitur esse testis in testamento ut. ff. de testa-
 mentis l. qui testamento et mulier insti. de testa. s. testis et ber. extra
 de verbo. sig. c. forus et si Sed in alijs ultimis voluntatibus puta
 codicis et similibus potest esse testis ut nominat in dicto et mulier
 et spe. ti. de teste et i. iij. columpna et Item q. est mulier Item mu-
 lier potest esse testis in civilibus et pecuniarijs causis et in matrimo-
 nialibus causis ut extra de testi tam lris et c. sup. eo et hoc no. ber. i.
 dicto c. forus Item mulier potest esse testis in criminibus excep-
 ti ut no. host. extra de actu c. cum manconella et gels. de iudicijs et mu-
 lieres glo. iij. li. vi. et que sunt crimina excepta vide infra li. iij. c. lxxij.
 Si imputatus in glo. magna et infra de verbo sig. c. forus super et
 non femina per ber. et de si c. cauta per textum nisi ibi etiam mere-
 str. hec hen de testi c. qm pma distinctioe.

Quis proximus est ad capiendum hereditatem. c. iij.

In puer sit viuis debet hereditare patrem et
 matrem Sed pueri si geniti sunt de filio reci-
 piant hereditatem post auum qui dicitur oldesadha
 et post auam sicut pater eorum deberet si viueret. Sed
 qui de filia geniti sunt recipiant sicut mater eorum reci-
 peret si viueret quod quot sunt per generationis lineam de-
 scedentes. Item si puer pueri non habent matrem nec sorores
 nec fratrem hereditas venit ad auum et auam. Item frater
 hereditat sororem et e converso. s. frater recipiat duas
 partes et soror terciam tam post patrem quam post matrem post
 uterinos.

Idem non est et erwe. c. iij.

Barn om til er erffuer hode fadher oc modher
 eller barne barn. En bon thē fodes affson

tage arff effther oldesadher oc oldemodher so som
there fadher sculle tage om han leffde oc en there
bōm e medhū noght fōdes aff gānelfadhē oc gamm
melmodher The ther fōdes aff dōether the taghe
som there modher sculle tage om hron leffde so mā
ge som the are thē esthē fōdes forti at arff a e frā at
gāge e medhū affkōme ere til Waffuer barne barn
ey modher oc ey sysken tha gangher arff til oldefa
dher oc oldemodher. Sysken erfuer āneth oc bro
dher tagher to loder oc sōsither tredie bode effther
fadher oc effther modhē oc so effther sysken.

Si puer rē concor s filius institui de hereditibus qui ab incest di
scendit Soror tertiā Simile insti e n s diui aut principes r vide
notata institui de ag success s ceter sed de iure rationi cor i auct de
mente r semisse s neqz illo coll in ibi disponitur q equaliter capi
at soror cum fratre ex ratione ibi posita r e de legitimis heredi
bus l legem r l meminerint r pro isto c facit distinctionē quā po
nt caspar de calō in arboze successionū qua declaratur circa arbo
rem consanguinitatis r hoc tenet lex erici regis in lege selandie q
in tercio gradu succeditur per capita siue sint fratres siue sorores
ex vno latere vel ambobus in c viij.

Quantū quilibet capiat Caplm v

Dasculus semper recipiat duplo plus q̄ femē
na in omni hereditate nisi illi qui prius fue
runt coniuges r nunc p iuditiū ecclē sepati
debent hereditare filios suos in tali hereditate tan
tū tollit ipsa quantū ipse r quantū filius vel pūit
gnus vbi simul veniunt ad hereditatē. Item si nō
sunt vterini qui dicunt syskē tūc patruei qui dī fa
dhēbrodher r auūcul⁹ qui dī modhēbrodhē filij fra
tris r filij sororis oēs equaliter debent pēpe de he
reditate quasi oēs eēt de vno prē r vna mē geiti.

More mōghz hwer tagher aff arff. c. v.

Dan tagher e halffue mere en kone i alle arff
vthū om hion skilies at for cristhū dōs log

oc sculle erffue there bōm tha' erffuer hwin om mō
ghz som han oc wedh sōn oc wedh stipson thē the
komme sammel til arff tha tagher kone iaffu lodh

Er ey sysken til tha er fadher brodhē til ellē mo
dher brodher fadher systher oc modher systher bro
dher born oc sōsthē bōm alle om ner i mellom skiff
tes arffso som the wore alle sysken kone taghe tre
tingh oc man to lodher.

*Masculus rē cor. per iura s nouissima vtr̄ c. primo Item ibi.
Itē lino p̄lto s facit auct̄ post fr̄es s de legitimis hereditibz.*

Quomodo debent bona mobilia diuidi

di vbi coniuges non hnt pueros. c. vi.

In coniuges sunt steriles r alter eorū mortue
absqz liberis tunc diuidi debent bona mobi
lia vna cū domibus r terra empticia in duas ptes
inter viuū r heredes mortui.

Alter eorū mortū absqz liberis rē Nota fūeralia r legata pmo sol
uant qz q̄ iniuriat̄ fuēri cadit ab actōe r in tāundē cōdēpnat̄ he
redibz iniuriati r publicat̄ tertia p̄s scz bonorū ei⁹ r ē infamis ff d
religios r sūp̄s funerj le v l r le ac si aliq̄s s i cōcor pisanus resti/
tuno ij s v in fine.

Sz si habent pueros r mater mortū tūc hereditat
p̄ in terra vxoris vnā ptem cū puero qui plus reci
pit siue sit filius siue filia sic etiā recipiat de oībz
bonis qui dicunt boscāp si p̄cesserit ad diuisionē cū
pueris suis qñ sepan̄ ab eo Sz de tra empticia ni
chil habebūt pueri aūq̄ hereditat̄ p̄m suū Sed si
p̄ mortū r mē viuū cū pueris tūc ipa nichil heredi
tabit in terra mariti mortui sed in terra empticia
recipit equalem ptem sicut filius vl' filia.

Nota m̄ puerorū nichil hereditabit i terra mariti vt h̄ nec hēat de
terrj puerorū vt infra c. xxi s iij Itē nota q̄ mortuo p̄rē m̄ nichil
plus capiat q̄ viuus de pueris suis vt h̄ infra li i c. ix s vltimo.

Si filius non sit et ita de omnibus qui dicun
tur boscāp. Sed si coniuges resident simul in

cūmunitate q̄ dī fellegē nō hñres pueros emerint
terrā ⁊ alter eoz mort tunc diuidit terra empticia
sicut alia bona. Sed si maritus habet puerz qui ē
pūgn⁹ vxoris cuius bona posita sunt in cōmuni
tate scz fellegē cū eis si postea aliq̄ terraz emerint
⁊ alter eoz post mortē terra illa empticia sicut reli
qua bona diuidat. Tamen si nouerca prius moriat̄
terrā illā empticiā quā pē tali mō acquirat cū pue
ris suis qui secū fuerūt in cōmunitate tenere pōt q̄
diu uiuit post mortē ei⁹ inter pueros quotquot hz
apportionaliter diuidat sicut reliqua terra patrimo
nial. Sz si pē pri⁹ mort ⁊ nouerca cū pūgnis re
manz tūc recipit pūgn⁹ pri⁹ de terra empticia sū
q̄ fuit in cōmunitate ⁊ postea oēs heredes mortui
recipiāt dimidietatez ⁊ relictā mortui q̄ dī hūffue
reliq̄ dimidietatē. Tamen illa ps terre p̄monial
q̄ recipit pūgnus diuidat sicut altera terra p̄
monial quia oīs terra quā emit hō siue in cōmuni
tate cū pueris suis siue extra vocat terra p̄moni
alis excepta illa terra quā hēbat domestica q̄ vo
cat hūffue lodh.

Dixit boscap scilicet scyftes thē ey ere horn til. c. vi
annes hion oc fa the ey bōm oc dōōr an
thū thm sithū tha stiftes hus oc bōfa oc
kōbe iordh i thw mellom hīn ther lewer
oc hīn dōōdes arwinge. En hūffue the bōm oc dōōr
modhē tha erffue fad hē i fone iordh en lodh wedh
thz bārn thē nesth raghē sōn lodh om sōn er til ellē
iafū lodh wedh dather om sōn er ey til so ragher
han i all boscap om han stīff hē wedh sine eghue
bōm ther the fare fra hannū. En kōpe iordh fange
bōm icē affōr en the erffue there fad hē. En dōōr +
fadhē oc lewer modher effther met bōm tha erffue

hwar ick i hans iordh mē i kōpe iordh taghē hwar
 taffu lodh wedh sōn om sōn til er oc so i all boscap
 En sidhe bonde oc husfrue sammel i fellegh oc kō
 be iordh oc hassue ey bōm sammel oc dōs anthū
 thm sithū tha skiffes thet bōme iordh all som an
 nē boscap. En hassuer bonde barn the er husfrues
 stipbarn oc er thz lauge i felligh meth thm hassue
 the kōpt noghē iordstithū thet fellegh worde lauge
 dōs anthū thm sithū tha skiffes thū kōpe iordh
 oc som anē boscap. Tho om stipmodhē dōs fōre
 thū kōpe iordh the fadher fanghē thasse lwnde mē
 sine bōm ther i fellegh ware meth hannū holdher
 fadher medhū han lewer sithū skiffes thz mellom
 hans bōm ther i fellegh wore mē hannū hwre mā
 ge kolle som han hassuer so som annen there fadhē
 ne iordh. En dōs fadher fōre oc er stipmodhē oc
 stipbōm effther tha tagher stipbarn fōst aff kōbe
 iordh e effther at thz worde i fellegh oc sithū alle
 hans arwinge halst wedh husfrue tho legges thū
 lodh ther stipbarn togh til faderne iordh forti at
 altordh the bonde kōber hwar heller i fellegh mē
 bōm vthū thz hedher alt faderne vthū thū lodh
 ther husfrue fangher.

Si cōuges. pro prima parte facit. §. Si vir z uxor per totum
 ibi emptia rō quia pater habet usufructū institu. per quas perso
 nas non acquiritur. §. i. z eadem ratio ibi qm diu uiuit Nota in li/
 bro Voldemari li. i. c. de fiderj iordh. Item qd sic vir emit z emit
 ante matrimoniu z habuit scutationē post de hoc in libro erici li. i.
 c. xvi. ij Item de reddinibus emptis ad vitaz patris z matris vtz
 pueri capiant medietatem cum matre post mortem patris sicut hic
 in terra empticia. videtur q non quia hic persona est electa. secus
 si emerentur simpliciter donec reemerentur Alia ratio. quia text
 hic nō loquitur de reddinibus sed solummō de terra empticia.

Pater non potest tenere secū pue. c. vij.

Ortua matre pater nō pōt tenere secū pueros
suos cum eorū matrimonio si sint xv annorū
si voluerit ab eo separi. Sed filia nequaquā
pōt se eximere a tuitōe patris anq̃ tradiderit eā legit
tūto tutori nisi aliquo circūuent⁹ infortunio sed si
guatus fuerit senectute v̄l amētia v̄l si se tradiderit
tuitōni alterius qđ dī fletfōreth qz nō pōt seipm tu
eri nec aliū. sed qñ hoc cōtingit ille qui p̄ximus est
ei in cognatōe debet eam tueri ⁊ bona eius nisi cō
pertū fuerit qđ dissipauerit bona eius. **L**amen sunt
ap̄inquoiores cōgēi ex pte patris ⁊ ex pte matris vt sunt
tutores.

Ut fadher mo ey holle sōme m̄z ther
re modherne **Caplin. vij.**

Oide sōmer m̄z fadhē sūhū there modher er
dōdō oc are til alder kōne xv vithē tha mo
fadher ey holle thm om the vīlle fra hannū
fare m̄z thef mōdhēne. **E**n datthē ma engelwīde
seie sīgh aff fadhers warie sōr en han giffuer henne
annen rette warie vthū hānam kōmer so meen til
anthū oldher eller wūdth eller at han fletfōrer sīgh

Forti at nar han kan ey were sin eghen warie
tha mo han ey ware annēs warie en nar som so ti
mer tha scal han warie ware ther nesth er i byrdh
vthū han er affhāriet. **U**are togh fadhēns frēdher
nemere warie atware en mōdhēns frēndher.

Notia m̄r. Nota qđ cōgēi pus dñt vocari ad tutelas qđ cōgēi
cōcor. insti. de legitia cōgēi tutela. §. i. ⁊ insti. de capis dñm
tōe. §. si. ⁊ nō p̄ aliu. rō assigē insti. de excusatōe tutor. §. minores
Nota hic etas xv annorū dī legitia ⁊ etas xvij annorū ē legitima
in filio ad subleuandū sed etiā ad exponendū requirunt xvij anni.

Frater nō pōt tenere sororē secū nō mar. **c. vij.**
Frater non potest tenere secum sororem non
maritatum qđ dñi vult **U**el aliquis alius.

7 si testimoniū fuerit a cognatis q̄ possent eā xvij
 ānos habentē 2grue locare 7 distulerūt p̄ter vsuz
 fructū quē habuerūt de bonis suis p̄r alij cōgē
 p̄p̄iniores cōqueri corā rege 7 rex pōt cū cōsilio
 eoz despōsare eā q̄ sicut amittit primoniū si diuer
 tit a cōsilio p̄is ita nō p̄nt eā cōgē diutius tenere
 q̄ cū venerit ad ānos discretōis. Itē si aliqua
 vgo vl' vidua xvij ānoz rōnabiliter petierit a suo
 tutore q̄ eā despōs 7 ille distulerit si postea a se vi
 ro p̄m̄sit p̄ter hec nō amittet bona sua cū p̄nt tu
 tores eaz cōuenire t̄les viros cōcubinos pro leet
 widhe.

Et brodhē mo ey holle systhē

Bmz sīgh vgriff methū han vil. c. vij.
 rodhē mo ey holle systhē m̄z sīgh vgriff me
 dhū han wil En om brodher wil holde sy
 sther m̄z sīgh for hēnes pēnige ower atten
 vinther eller annē frende ther quīnte varie haffue
 om so er withne til affrendhē at the matte henne
 quemeligestade ra sculle andre frēdhē nest erekare
 thz for kōnigghū tha ma kōnigghū m̄z there raad
 giffte henne effther at henne bōoz. Fori at so som
 hwn taber sīgh fadhēne thū tīme hwn gifthē sīgh
 selff oc ganghē affrendhē there raad so m̄we frē
 dher ey holde hēne lengher en hwn kōmer til laghe
 alder. Daffuer anthū mōō thē atten vīnthē er gā
 mel eller noghē ende langligh a chinge krafft the
 re warie til at giffte thm̄ oc vīlle there warie thm̄
 ey giffte oc lade the tha ligge hos thm̄ tha haffue
 the ey ther meth forgiorth there gooz En tho mo
 there warie sōghe thē effthē m̄z legthē wide.

Frater nō pōt. De legali exhibitōe puelle vel vidue vt p̄p̄iniores
 cognati eas maritēt parz p̄ thord. in cor. s. lxxv. Frater rege q̄li/
 ter regis ē facere iusticiā. xxiij. q. v. regū. Nō amittit primoniū hoc
 fm̄ leges. s. de nuptijs. l. fi. vt p̄ponis instu. et. in p̄ncipio sec⁹ fm̄

canones vt in. c. tuo .z. c. cū apd de spen. .z. ma. h est etas. xviij. āno
rū legitīmā in filia. Si aliq. rē. concor. s. causas in auct. vt cū de ap
pellatōe pgnoscat coll. vii. .z. glo. c. qntē vall' de iurifurj. Nota de
pena mulierj seipm despōsantj habet li. i. c. xxiij. .z. de legibz vide i
fra li. ij. c. xviij. infra e. xxiij. c. .z. de h. c. xviij. scōi li. Nota q. in cau
satus pro illicito concubitu pōt se defendere cū iuramento cogna
roz vt infra li. ij. c. xviij.

De faa ey born sammel. Nota circa capitū pcedentē Si cōiuges
So scriff landz domer aff landh thinghz oc andre gode mē mē hā
nū oc yvor sithn statfest aff righns raad Om hion kōme sammel
i bo oc dooz anthn thet tha scal all vithflig gialdh aff felletz bo oc
oc vthferd oc bozne pennunge so som thē indhe ere oc sithn hvyat
ighn er Skiffre tha thet i to dele i mellom thn ther lezver oc thn
dodes arvinghe.

Si puer morit in cōmunitate. c. ix.

In puer moritur in cōmunitate cū prē .z. mē
remanet quasi nūq. fuit natus Si puer
moritur mater prius mortua tūc pater to
tū hereditabit q.uis plures habz pueros siue a prē
sepatos siue non Sed si pater prius moritur .z. mē
vuit tunc mater non plus recipit q. vnum de pue
ris suis si sint vel quantū pvingnus si sit.

Om barn dōd i fellegh. c. ix.

Om barn dōd i fellegh mē fadhē oc modhē
tha er thz so som thz more aldrigh fōd.
Dōd barn oc er modhē fōre dōd hwat
hellē skiffe fra fadhē eller ey tho at thz haffuer syskē
tha erffuer fadhē alt ene En ere fadhē fōre dōd
oc lewer modher oc er sysken til tha taghē modher
icke mere en eth aff hēne barn eller stipbarn om til
er.

Si puer rē Pro isto facit q. nota. iacobus de bel. vi in auct. de
rente .z. semisse in iij q. sepatos. i. emācipatos hereditabit. l. q. hēat
ysufructū .z. filij hnt pueratē inst. p. q. s. psonas nō acquirūt. s. xij.
c. de bonis q. libertj in pōre cōstituit li. ij. l. q. cūq. et. l. cū oportet.

Si heres extra cōmunitatē exstitit Lap. x.

L

If heres ex tra cōmunitatē extitit ⁊ aliquis
eorū qui sunt in cōmunitate morit tunc di-
uidant omnia bona ac si omēs viuerent in cō-
munitate ⁊ postea pars morui equaliter diuidat
inter omnes heredes.

¶ In vdarwinge Caplin v

Et vdarwinge til oc dōdōr anten there therā
felleggh er tha skiffes alt gooz so som alle le-
wede i felleggh oc siddhā skiffes hin dōdhes
lodh mellom alle arwinghe.

Si heres ⁊c Istud. c. ponit consiliū iuris nisi eīm fieret plena di-
uisio inter omēs tanq̃ viuerent non bene sciret ps q̃ morui rāgie
qui iam venit ad diuisionem.

¶ Quā vnus p̃frater hereditat plus q̃ ali-
us confrater vel soror Caplin vi

Quādo cōtingit q̃ puer primogenit⁹ heredit
tabit fratrē suū qui dicit halffsysken cū ma-
tre quotquot postea nascunt cū debent p̃ce-
dere ad diuisionē bonorū post p̃m ⁊ matrē Ille se-
nior primo recipiat totūq̃ hereditabit post fratrē
suū qui fuit eius sysken.

¶ Mor eth ser syskē erffuer mere en annē. c. xi.

Nar sō so timer at thz barn ther forst er fōdh
erffuer sin halffsysken met sin modher hwe
māge syskē siddhā fōdes wedh ther the scul
le skifte anethā effher fader eller modher tha ta-
ge hin elst: fōlōdes vp alt thz han erffuz effthē sin
seer sysken.

Quādo ⁊c Istud c p̃supponit q̃ filius cū matrē succedat frī ex vno
latere q̃ est ⁊ leges impiales vt p̃t in distincōe de successiōibus
p̃ casp de calō ⁊ in auc̃ de hereditō ab intestato. s. h̃mōi ⁊. s. sed ⁊
ipsi Item ibi illo senior rō istius ē quia q̃ prius habuit nō fuit de
ista hereditate ideo nō est cōdiuidendū nec defunct⁹ potuit trāsluer-
tere ad inuolatos sicut ecclē q̃ nō s̃. Nota datur p̃uilegium de ec-
clesijs edificandis ⁊ ad audiendā.

Filius patrifamilias in cōmunitatē nul
lam habet partē progiatiuā. c. xij.

In filius alicuius existens in cōmunitate cum
patre a cōmunitate patris non diuisus lucra
tus fuerit pecuniā mercando seu nauigādo
intra terram vel extra et post mortē patris sui pecc
erit hereditatē apportat totum quod lucrat⁹ sit vel
careat hereditate. Sz si vxorē duxerit extra cōmu
nitatē et ditatus fuerit nichilomin⁹ obtinebit here
ditatem post patrem et matrem.

Et bonde sōn i felleggh haffuer icke for
lodes. c. xij.

Ad bonde sōn kōpferdh vthū landz oc vint
dher pennunge i felleggh miz sin fadher oc er
wskiff fra sin fadhē dōr fadher oc bedes hā
arff bare alt til skiffte ellē miste arff. En quenes hā
vth afffellig oc wordhē sithū rīgh tha gar hā tog
til arff bode effhē fadhēnes oc mōdhēnes dōgd.

Si fili⁹ Nota ter iste h loquit de cōmunitate sz nō facit mētiōē de
tacita cōmunitate istud dubiū et defectus cor. p. thord. in cor. s. lū.
Dicendū qd lucrū de iur cōi diuidat eqūit inē prēm et filiū et reli/
dū veiat diuisiones sz lucrū filiū nō veiat ad collatōz. ubi grā. P
dedit filio centū ex qbz lucrū ē fili⁹ centū. ex illo lucro fili⁹ hēbit qnq
ginta sz p hēbit centū et qnq ginta et illa centū et qnq ginta veniāt
ad diuisiōz inē istū filiū et alios frēs et nō illa qnq ginta q fili⁹ pū
habuit qz illa habuit ex suo labore et industria ita nō. insti. p. qz pso
nas nob acqrat. Nota etiā qd ter di kōpferdh h i peculio pfectino
sec⁹ i aduēitio l' castreli l' qī castreli iō armiger dicit⁹ n cōportabit
qī lucrū ē i vita houalū nec clerie q lucrū ē ex clericali l' studio nec
fili⁹ cōportabit illa q lucrū ē i peculio aduēitio sz p donatōez seu
subsidiū aliorum amīcoz.

Si filius prifamilias fert vxorē suā. c. xij.

In filius alicui⁹ in cōmunitate duxerit vxorē
et eā induxerit in domū patris et matris si bona
vxoris nō fuerit posita i cōmunitate et ipse
moriat⁹ siue puez reliqrit siue nō ipa nichil amplius

recipiat q̄ intulit qz maritus ei⁹ nullā partē habu-
erit viuēte prē z mrē nisi aliquid specialiter fuerit ei
cōmissū z si pueros reliq̄rit remaneāt cū auo z aua
z expectēt hereditatē post mortē eoz. Si dubitat
quantū ipsa intulit pē mortui exponat quantū vult
cū iuramento xij cognatorū suozū noīatorū.

Om bonde sōn fōz sin kone indh til fadhē
oc modhē *Laplin xij*

Ouenes bonde sōn i fellegh oc fōze sin kone
in til sin fadhē oc modhē hās kone gooz
er laugt i fellegh oc dōfōz han sihñ hwat
han haffde bōm eller ey tha taghet hwn icke mere
en hwn fōrde til fellegh forti at henne bonde haffde
ey lodh methñ hās fadhē oc modhē leffde om hā
num wor icke serlige i hand solth. En haffuer han
bōm with henne tha ware the miz oldesadhē oc ol-
demodhē oc stande there affeffther thñ dōdde.
En wordhē skelnet a hwre mōghz hwn fōrde indh
tha miz neffn i kyn gōze hans fadhē thz so mōghet
som han wil.

Si filius rē Nullā ptem. concor insti de hered q̄litate z dētā Spe-
ciale sicut ē donatio ppter nuptias z in peculio aduētū z castreñ
vel quasi castensi vñ ē c. primo in glo q̄li in fine Cū iuramēto. me-
lius esset q̄ iuder alicui pteñ deferret cū iuramēto attēz circūstā-
tijs causaz psonaz vt notat in c. si de iurisiurj. et ideo meli⁹ z cau-
tius esset q̄ in illa rōne conscriberet singla sub publico testōnio z
iurra eius continentia restituant. Nota hic in textu q̄ maritus
eius nullā ptem habuerit viuēte prē z mrē z sile habet infra li. ij.
c. xviij si repta in textu z in glo z infra c. primo qm̄ diu in textu z
in glo.

Quid pater potest cōmittere pue-
ris suis ad possidendū *Laplin xij*

Quam diu pater z mater viuūt nihil oportz
eos cōmittere pueris suis z si aliquid de-
derit vñ negare non pōt alteri. Itēz si pē

comiserit puero suo et ille puer genuerit alius et po-
stea moritur prior puer et puer pueri vivit nec avus
nec avia potest ei auferre quod avus dedit filio suo.

Idwat fadher tōzffselie sūth barn
i hand Laplin gūg

Fadher tōz ey selie sūth barn i hēdher medhū
han lewer oc modher En om hā salter eth
barn noghz i herde tha mo-han ey sūth ve
dre hin andre En sel fadher sūth barn noghz i her-
dher oc fangher thz annet barn dōz barn oc lewer
barne barn hwerkhū oldefadher ellē annē mā mo-
fra hannū taze thz thē oldefadhē gaff sūth barn.

Quā diu pater et filius quasi una persona sunt et de impu-
beribus et alijs substitutibus in ultima fallit. tñ i dote. et in dona.
propter nuptias q̄ pater filio et filie donare potest Item fallit cu-
filio familias contrito in castra pater donat mobilia Item fallit si
pater remittat filio usufructum quem habet in rebus illius adven-
ticijs Item fallit si fiat ob alimenta hec hosti conxor pisanus i sum-
ma in q̄ donatio primo q̄ it in fine. Quā diu pater et mater vivūt
nichil oportet eos committere pueris et Hoc verum nisi parentum
inopia vel inevitabile cogente necessitate nūerata cū pecunia et pla-
cito precedente cum exhibitione legitima quia tñ in bonorum ali-
enatione vel scotatione pueri propinquiorez iudicantur alijs cogna-
tis patris et matris fraude non interueniente vt hic in ar infra li i
c xxxij.

De dotalitio quod dict-
tur hiemferdh Laplin xv

Lij

Si pater desponsauerit filiam suam et ei assignauerit dotale ius quod dicitur hiemferdh vel filio suo aliquid commiserit quando uxorem duxerit et pater et mater postea moriantur quod prius receperunt pro plena hereditatis parte computabitur et si hoc noluerint referant totum quod receperunt et postea procedant ad diuisionem sed si noluerint careant hereditate. Sed si dubitatur utrum totum reportatum fuerit an non accusatus se defendet iuramento cognatorum scilicet kyns neffin. Et si illi inferre nolunt quod pater eorum desiderat eis sed potius volunt per hoc esse contenti alii heredes non possunt eos cogere ad reportandum nec ad equalitatem cum eis faciendarum excepta sola terra de qua debent omnes equaliter participari. Videtur potius debet adiudicare se ad hereditatem et communitatem quam non quia potior est vox adiudicantis quam abiudicantis.

¶ In hiemferdh Capitulum xv

Giffther fadher sin dather wth miz hiemferdh eller salier sin son nozghz i hende ther ha que nes ther there fadher oc modhe dsoz tha sta dher ther thm forfulle i rettthe lodh hwat som the hassue taghz En om the wille ey orwes at tha so re ighn ther the hassue sanghz oc skiffte sichn som reth er En om the wille ey effther fore miste arff. Skyl a ath ey kommer alt ighn giffue a logh thm ther for saagh er metz kyns neffin En om hin the wde er wil orwes ath sin lodh the fadhē gaff hannum tha mwe andre arwinge ey node hannum til effther atfore eller at iassue wedh thm aff tht ther han hassuer sanghet for vthn iordh ene Barn er nermer at wide sig til sellegh oc arff en the hannu wille wide fra.

Nota q̄ antiquitus ritus erat vt maritus & vxor inuicem se eme-
rent & dotarent ne vxor videretur ancilla propter dāpnabilez p̄e/
sumptionē p̄uine mulieris contra deum & proprium virum quia
occasio expulsionis de paradiso fuit generis humani & ideo debet
dari dos q̄ dotare quia precedente in nuptiis viri donatiōe sequa-
tur dos vxoris. Nota dotatium .i. dos vel donis p̄cium & dos
dicitur illud quod datur vxori a marito quando nubit.

Si noluerint careant hereditate &c. Nota si vnus referat totū qd
recepit cum iuramento cognatorum & alij referre nolunt careant
illi hereditate qui referre nolunt sed ille qui totum retulit cum iura-
mento cognatorum possideat hereditatē cinnuz mobilium vt hic
& infra li. i. c. xviij. Nec rex & consiliarij regni. Si pater concor.
l filie & de collationibus & l vt liberj e ti sed fallit quando filia petit
solum relictum ex codicill' quia tunc non tenetur conferre vt & de
collationibus l filiam contenti concor l post huō & filie ij & de col-
lationibus excepta terra. Hoc locale est puer fiat in volūate an ve-
lit esse contentus an non per dictam le post huō & legem filie. ij.

Nota codicillus paruus codex vel scriptura vlla indigēs solēpnit-
ate sed solummō sigillo testatorum voluntatem significans loco te-
stamenti habetur. Nota in glo quando filia petit solum scilicet pe-
culum relictum ex codicillis puto hoc est quādo petit hereditatem
sibi extra scz ex latere deuolutā alijs consibus & sororibus de iure
exclus vt c primo q̄ diu in glo & s codē c ij qm̄ contingit p̄ tertū
Item qm̄ filia petit peculū aduentiuū vel castrense vel quali castre
se vt c c r ij si filius in glo in fine in x sub tracto kie beferdh. Ista
prescripta filius vel filia ad diuisionē conferre vel referre non de-
bent ratio est quia super talia peculia non habz p̄tatem paterfami-
lias s; tm̄ ille cuius est & adeo p̄priuū est quasi licet filio de eo fa-
cere qdqd vult p̄ter voluntatē patrj quia fm̄ catholico peculū
est paruus census extra corpus patrimonij positus in potestate fi-
lij vel fui. & ideo in glo dicit ex codicillis .i. ex parua scriptura sine
solēpnitate scz pluriū testimoniū sed solummō p̄is sigillo sigilla-
ta quia fm̄ papiā Codicillus ē puus codex vl scriptura nulla indi-
gēs solēpnitate s; solummō testatōe p̄ volūtatē significēs loco testa-
mentū habet. Itē ē & aliud peculū extra corp' p̄merij & tantūmō
sub p̄tate filij l filie nec sub p̄tate p̄is vt hereditas m̄na scz fra-
vt infra c c r r iuricus s ultimo Item usufructus puerorū ex bo-
nis mobilibz & immobilibus ex p̄te matris mortue vt c c r ij qm̄
diu in glo Item dos vl donatio quando matrimonij vt infra li. ij.
c xliij qm̄ in glo.

Si vn' cōfratx impetit aliū Cap xvi

In om̃s pueri qui dicunt̃ syſken viuūt ⁊ ſi oēs
partes eoz ſunt indiuiſe poteſt tamen vnus
eozū plus impetere ſi vult ⁊ ad equalitates
cū alijs inter eos debent iudicare xij cognati eozū
cum eozū iuramento q̃ non ſcirent melius. Itē in
ter pueros qui vocant̃ ſerkol debent conſanguinei
id eſt compromiſſarij ex vtraq; parte illud iudicā
patrimonij ⁊ illud matrimonij ⁊ terras empticiā
⁊ hoc quod volunt. Itē ſi mater ⁊ pueri diſcordāt
⁊ dubitat̃ quid ſit patrimonij ⁊ quid matrimonij
ipſa debet ſcire cum cognatis ſuis ⁊ tunc nō p̃iudi-
catur pueris ſi ſupuiſerint matrē ſuam ⁊ idem eſt
de patre ſi cum pueris ſuis contenderit.

Om̃ eth ſyſken kaller a annet ath
thz h. Capitulum xvi

The ſyſkē lewende oc om̃ alle lōde w vdlaffde
tha mo om̃ hwer ſyſken wil kalle a annē til
iaffneth tho ſo at hwer wedh hwor ſin lodh
faldhē oc til iaſſiz wed andhē thz ſculle gōre xij the
re ſamfrēdhē miz theſ eedh at the kwnne ey retthē
gōre. Weillom ſerkolle om̃ thm̃ ſkyld at ſculle ſam
frēdhē gōre thz fadhēne oc thz mōdhēne oc thm̃ kō
be iordh ther the wille. Skyl bōm wedh modher
hwilkhz fadhēn er ochwilkhz mōdhēn er tha with
ne hwn miz hēne frendhē. Forti at tha withnes ey
fra bōm om̃ the ower lewe there modher. Sligh
ſamne er om̃ fadhē m̃aler ſine bōm ighñ tha with
ne han miz ſine frendher.

Si om̃s. De iſta materia i l voldemari c xxxij ⁊ i li erici c xvi li p̃
mi. rō de p̃lāguineis ē qz meli⁹ ſci⁹ bona p̃ſucm̃t q̃z ali⁹ ergo ſtat
eoz iudicō ar l q̃lq̃s de i ſ de reſcindēda veditōe i ſi ſ ip̃is deficiē
tibz p̃nt extranei diſcutere vt in li erici c xxi li p̃mi. Nota vtrū puer
potius d̃z iudicari ad xpianitatē hereditatē cōmūtātē ⁊ etiā ad le
gitimatōz q̃z in p̃riū ptz infra c c xxij in glo. Nota hic dubiū de
arbitrij cōpromiſſarijs p̃riū cōſenſu aſſumpt⁹ vtrum eozum finē

vel laudo eā vel in q̄ cōuenit stare de isto q̄re infra li ij c lxxi in mar
gine. Inter pueros Nota arbit̄ cōpromissarius 3 ius vel iustitiā
nō pōt ferre iniām vel laudū z iniā in iuste p cū lata nō valet sed ē
corrigēda z hoc etiā vbiq̄z cōtinet manifestā iniquitatē p isto de
iurifur̄ c q̄nta vall' p innoc' d' arbi. c. ij. p innoc' hosti. z io in no z
l' vez q̄uis pōt instādū laudo sic adiurata ar. notato. ij. q. vi. c. a iu
dicibus in addi adde dicas z in addi adde dicit innoc' p ar cōcor
cū ist' de arbitrijs § i in x si s' qd si fuerit p speciat' notari et c ij
p hosti infra de iud c i p io in no de iud c pastoralis i x nota p pau
lū in de z ibi dū de x sig c sepe in x defensiōes p io infra re iur
c scienti p dūū z io in no Item ex pmiss' cōcludit q' l' a iniā arbi
trij cōpromissarij directe nō licet appellare tñ 3 ipius iniām pmit
tit supplicare de isto ē ar ad finē p̄me glo cōcor io in no z ij q vi §
a iudicib' p iohēm z pōt haberi recursus ad ordinariū hec ar in c
ob arbitrijs in x cōcordat ti de offi de lega in vi.

¶ Qd vna hereditas lucrat aliā. c. xviij.

Una hereditas lucrat aliā in omni diuisione
si hereditas occurrit alteri quātūcūqz sit
magna seu pua sed si nō inuenit' occurrisse
tūc quilibz tantū recipiat quantū intulit cū testio
nio notator' cōgt' or si nō sint posita in cōmunitate

¶ In arff bedher arff Laplin xviij

In arff bedher arff i alle skift om arff er kōmen
arff ighn hvre mōghet som hvrn er annen
wegne oc hvre lūth sō hvrn er annē wegne
en fynnes ev arff ighn tha a hvrer sin arff fōrst wth
thz scal withnes miz neffn i kyn thē indh kōmer om
thz wor ey i fellegh laugt.

¶ Una hereditas lucrat aliā zc Plana ē vide c i in legibus erici q̄
liter vxor z maritus cōueniētes et erūt eā diuites in mobilib' nō
in terris Sciendū q' arff bedh' arff in mobilib' ex vtraqz pte vel
in terris vtriusqz s' nō mixtim scz in mobilib' q̄ntū ad immobilia
z it' fm quosdā hec expositio p thoz' legise aliter expōit vt p'z hic
Arff bedh' arff Illud nō ē seruandū in terr' nec in bonis mobilib'
q' plus p̄m m̄rēm anū z auā hereditario iur' p̄cipiunt sed in he
reditate bonor' mobilū q' a latere accidēs cōtingit iure heredita/
rio post auūculū v' neporē vel in consimilibus vsqz ad quartā line
am thoz' § xliij.

Si stipfyskē discordāt de mobilibz. c. xviij.

In pueri qui vocant stipfysken discordant de mobilibz qui vocantur boscap exponāt ex vtraqz parte cū iuramento pgnatorz noīa toz quia qn causa recessit a grimonio puerozū qui vocant fysken postea nō possunt cognati accedere.

¶ In stipfysken skelie om boscap. c. xviij.

In kyl stipfyskē om boscap lade wdbegge weg ne miz kyns neffu forti at fōrste thz gāghē aff fysken dele sithū kōmer frendhē ey til.

Si pueri zc Ratio prime partis est quia qui tacet consentire videtur per regulam iuris qui tacet. de regulis iuris in vi z q quis sua culpa senat ei debet imputari ff de separōibus li i § questum. Ratio secunde partis quia non debet alicui imputari si nō fecit q facere nō potest etiam si vellet ar ff de arbitrijs l arbit ff de nego/ cijs gestj l i pupilli § videamus nec est imputandū nobis q pte voluntatem nostram contingit xxiij q v de occidēdō hec quo ad infantem sed precedens § quo ad puellam Nota q̄uis tertius iste loquitur de cōmunitate tamen non facit plenam mentionē de tacta cōmunitate z igitur huius capituli dubium siue defectus cor. per thord in cor § lū.

Si pueri. est eq cōstitutio.

Si senior frater duxerit vxorem in cōmunitate cū frībus suis qui eoz tutor ē. c. xix.

In pueri qui vocantur fysken in vna sint cōmunitate z senior frater qui eorum ē tutor vxorem duxerit z eam duxerit ad eoz cōmunitatem scilicet felleghz prolem ex ea genuerit z si fratres sint loquentes et cōqueri noluerint pueri eius capiant plenam portionem in eorum cōmunitate z si sint infantes vel etiaz puelle que nō pnt conqueri nec debent nullum dampnū de pueris fratris sui qui in cōmunitate nascuntur sociant.

¶ In elste broder quenes meth andre fysken i fellegh. c. xix.

Hwore sysken are māge i fellegh oc hin elste
ther there werie er quenes han oc fōre sin
kone i fellegh til sine sysken fange the barn
sammel oc are hans sysken malend oc wille the ey
kare taghe hans bōm fullodh i felligh. En are
hans sysken winelande eller mō bom ther ey kōn
nē kare oc ey mwe hassue enghn skade aff there big
dre bom ther i fellegh ere fōdde.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit
copularus Caplin xx

Si aliquis matrimonio vidue fuerit copula-
tus qui non habet specialem portionem si
ipsa habet pueros ⁊ maritus eius in com-
munitate non fuerit positus vel si non fuerit publi-
catus in placito ipsum cum bonis suis in commu-
nitate positum quando debent procedere ad diui-
sionem bonorum scire debent pueri cum eorū neffn
in kyn quantum vitricus eorum intulerit et tantū
recipiat et postea diuidant reliqua bona inter eos
sicut fuerunt in communitate simul anteq̃ eorū fa-
ctus fuit vitricus et ipse nichil amplius recipiat ni-
si portionem vxoris sue.

Om man quenes i
encki bo Caplin xx.

Ouenes man i encki bo ther ey hassuer self
howet lodh hassuer hwn bōm oc wordher han ey
laut i felleg ellē lixst a thigt thū time te sculle skiff

che tha sculle bōm wide mȝ neffn i kyn hwre mō-
ghz there stipfader fōrde indh oc so mōghz taghē
han fōrst wd oc sīchū skiffes boscap ehn i mellom
som the wore i fellegh fōr en han worde there stip
fader ofanghē han ey mere en syn kone lodh

Si aliquis. 2 cor l generalī § hīs aut casibz § de secūdis nuptiis.
Qui nō habet specialē portionē. Sed secus ē si hēat z si maritus
eius in cōmunitate nō fuerit positus hoc verū si pueroꝝ patrimo-
niū fuerit in placito publicū p cognatos sed si mulier virū accipit
z pueroꝝ patrimoniu non fuerit publicatū in placito tūc oēs sint
in tacita cōmunitate vt pȝ in cor § līj z sic poti⁹ pōt z debet se ad
iudicare ad cōmunitatē qm in cōtrariū qz potior ē vox adiudicāz
q̃ abiudicāz vřs e c xv Si pī § ultimo z idē ē si mortua mulier
ē z vir recepit vxorē vt pȝ in preallegato § in cor. Pater. cōcor c
p tuas § Si vero qui filij sunt legitimi quō pōt pater legitimare
p io fa insti de nuptiis § si z q succedūt no caspar de calō in ti de
successionibz circa arborē consanguinitatis x § tertio casu z intel-
ligit de filio nato nō ex dāpnato coitu p l legem § de naturalibus

De pueris illegitimis Caplin xxi

Pater filios cōcubenarios in placito legitti-
mare debet z quantū vult scotari z si ali-
quid scotauerit z nichil dederit dimidietā-
tē portionis recipiat cū filio legitimo z si puer legit-
imus nō remāserit puer qui legitimatus ē in pla-
cito plenā recipiat hereditatē post prēm. Et si ali-
quid recepit de hereditate prīs tunc hereditabit p
fratres qui vocant sȝsken tantū quantū puer legit-
imus Nisi pater specificasset in placito q deberet
esse cōtentus hīs q sibi dedit pater z nichil ampli⁹
obtinere ne post prēm nec p frēs. i. sȝsken.

Om slegefredh barn Caplin xxi

Slegefred barn scal fader til thingi fōre at
liwse at thz er hās barn oc skōde thz huat
som han wil thz giffae. Oc so mōghz som
skōth wordher ther beholler han oc ey mere. En

liwser han thz i kiön oc i koldh oc sködhē icke tha
tagher thz halff lodh wedh atelkone barn En er
atelkone barn ey til tha taghē slegefredh barn fa
dhēs arffthē thingh liwst er En fanghē hā noghz
afffadhēs arfftha efffuer han effthē syškē iassu lodh
wed atelkone barn Athñ at fadhē malte a thin
gi so at han sculle athorwes mʒ thz ther fadhē sol
de hannū i hendhē oc fange ey mere oc taghe effhē
syshen icke.

Solus pater pōt puez in filiū recipe. c. xxij

Ouemcūq; pater recipit in filiū nullus pōt eū
negare ⁊ null⁹ pōt adiudicare puerū nisi ve
ri heredes Quicūq; legittimauerit sibi ali
quē puerū in placito si impetit⁹ fuerit p aliquo cri
mine rñdeat pro eo sicut p legittimo Item si ali
quis habens puez cōcubinariū ⁊ ipsum in placito
non legittimauerit nec pē nec cōgti patris aliquid
recipiant de emēda. si fuerit occisus sed cognati ex
parte matris totū Sed si naturali morte moritur
mē hereditabit vel cognati mris si ipsa nō vixerit
sed pater nichil.

Fadher ene mo sig barn gōre. c. xxij.

Mwem som fadher gōr sig til barn thñ mo en
ghen man werkt Oc enghñ man mo gōre
thñ mā barn thē sig gōr ey self barn vthñ
rette arwinge. Ildwilkhñ man sigh gōr meth alle
log slegefredh barn a thingi sware for thz som for
atelkone barn hwor thē a bedes En hassfuer man
slegefredh barn oc liws thz ey a thingi wordhē thz
drabet tha tagher mōdhēns frendher alle bōth oc
fadhēns scendher icke oc ey fadhē En wordhē thz
stroddōth tha efffuer modher alt oc ey fadhē eller
modhēns frendher om modhē er dōdd.

¶

Quando hereditas vel debitum
exigi debeat Caplm xxij.

Quicunqz hereditate vel debitum post mortem
alicuius voluerit exigere veniat vel nuncius
eius in die trecesima si sit infra puincia q vo
catur bygdh vel in placito qd proximo sequatur
Sed si sit extra puincia infra sex septimanas Sed
si extra terra est remaneat debitum incossu p die
7 annu sed si e in regis expeditone vel saweth post
q redierit exigat debitum vel hereditate infra teinu
Sed si in nullo iuste sit impeditus 7 sciuit heredita
te vel debitum ita esse 7 non exegit in recto termino
qui hereditate recepit defendet se legibz q recte re
cepit Item si veri heredes non sunt infra septima
generatione vel si non venerint infra annu 7 diem
tollat rex hereditate Item si in die trecesima non
inueniunt veri heredes estimari dz hereditas quanti
sit precij 7 seruetur per die 7 annu 7 si no comparet
verus heres rex tollat. dies 7 annus sunt sex septi
mani 7 annus

Item arffskal kreffues elle giald. c. xxij.

Hwo som wil arff kraffue eller giald effhe an
nens dggd komer han eller hans budh at
trectughe dagh om the are indhn bygdh el
ler thz thingh ther nest effther er En er han vthn
bygdh stande sex vgher En er han vthn landz sta
de dag oc iamlugh En er ha i komzhus fare boch
effther han hiem komer kalle a arff eller gialde in
dhn tredie fent En er han i eghn laghe forfall ther
fleste me widhe at laghe forfald er oc wiste at thn
arff wor til oc talz ev a so sauth er i rette time wa
re han wedh logh ther arff togh at han togh rette
lige En ere ey rette arwinghe indhn siwende man

ne oc kōme ey indhū aar oc dag tha tage kōmighū
arff En om enghū rette arwīge hitted a tretiuge
dagh tha scal arff wythes oc settes argōme ian-
lingh oc dag kōmer ta enghū tage kōmigh arff oc
gōme e til rette arwīge kōme en kommer enghū
rette arwīnghe effiber tha haffue kōmighū Alar oc
dag thz er iamligh oc sege vgher.

Quicūq; zē Nota q; puer potius debet se adiudicare ad xpi
amitatē z hereditatē q; in cōtrariū vrs e c § i Item puer potius debz
adiudicare se ad hereditatē z cōmunitatē q; non vrs codes c xv §
ultimo Item potest elici ex textu in pmo § huius c q; etiā puer po-
tius potest se adiudicare ad legitimatōz q; in cōtrariū. si dubiū sit
vtrū legitimus sit Ratio est quia potior ē vox adiudicantis q; ab
iudicantis vrs e c xv § ultimo in fine. Nota qui filij sunt legitimi
z per tuas per textū z doc dicit q; plus valet qm in veritate agi
q; qd simlāre cōcipit z dicit hosti ibi q; in re fauora. videlz pro le-
gitimatione pferitur veritas opinitiōi sed si opiniō facit pro legiti-
matione tunc pferitur veritati extra qui si sunt le c ex tempore z de
biga c nuper d hac materia qre ē c ij Si mulier in glo qli in pñ
cipio Quicūq; pī heredes qz hñt in eoz puiditiū de scōa pte cō-
cor iusti ad senatus consultū circulanū § si Nota puer cōcubina-
rius q; filius naturalis dicit non in placito legitimatus non habz
cognatos vt infra li ij c xx in glo Quicūq; zē Nota hic q; luter p/
dit ius nō veniet debito tpe ad exigendū debitū vel hereditatē vt
hic in § Sed si in nullo z simile infra li ij c x Si rer § ultimo z ex-
tra descripti c si aut z c plerūq; quia si impedimentū legitimū nō
habuerit z in debito tpe ad exigendū debitū vl' hereditatē nō vene-
rit pdat ius suū vt hic z siml'r si nō pbauerit cū legitimis pbatōn-
bus vt infra e li c iij si aliq; § penl' vltio z infra e c qz z simile in-
fra li ij c xxxij qui voluerit § z si testimoniū Nota pscriptōz xxx
diez al' de iure cōmuni requir' lōgius tpe scilz xxx annoz in ijs pso-
nalis de q; insti de pperuis z tpalibus actōnibus z § de pscriptōz
bus xxx annoz l cū notissimū extra pincia sit distinguit § i § de di-
latōnibz septimā gñatōz sile de iur cōi in feudo qz successio feudi nō
admittit vltra septimū gradū vt d' success' feudi § h iō coll' r de iu-
re tñ cōmuni z bonis hereditarijs succedit ad r gdu z p' b vir z
vxoꝝ p' b filio insti de success' p' gtoꝝ § si z p casp de calō circa ar-
boꝝ p' sūgunitatē de success' § in iij casu vñ § nūqd eodē mō.

Si aliquis recepit adulterā sciēter. c. xxij.

If aliquis receperit adulterā sciēter ⁊ genuerit ex ea siue sit manifestus ecclē siue nō filiū sic geniti remanēt legitimi ⁊ si postea p iuditiū ecclē sepanť ambo tñdem recipiāt de boscap quia ambo scierunt nequitia suā. Itē si ipa sciuit talē nequitia ⁊ nō ipse ⁊ postea cōpertus fuerit ab ecclia ⁊ sepanť si pueros hñt portiones eoz cōpūretur ⁊ deponent apud prēm ⁊ postea moriunt pater solus hereditabit eos ⁊ nō mē sic ē etiā de patre si sciuit adulterium esse reuertit hereditas pueroz ad mēm ⁊ ad alios vterinos qui dicunt vsken si moriunt. Itē si nō hñt pueros tūc quicūq; eoz adulterū sciuit si minus intulit q̄ alius habuit ⁊ contigerit eos p̄m iuditiū ecclē separi nichil ampli⁹ recipiat q̄ quot intulit. Itē si ille qui adulterium sciuit pl⁹ habuit recipiat tñ ille qui nesciuit dimidietatē.

Wm man taghē horkone withñde. c. xxiiij.

Tagher man horkone vithñde oc wies meth oc fanghē bōm weth hwat heller thz wor dher apenbart for thñ hellige kirke eller ey tha ere there bōm e a teikone bōm oc skilies the at for cristhñdoms log i ha tage the bode lige mōghz i boscap forti the wiste bode there ontschap. En wi ste hwn oc ey han at thz wor hoor oc wordhē thet tha apenbart oc skilies at oc hassuet the bōm sammel tha gōres bōmes howz lodh oc ware miz theē fadhē oc om the dōs tha erffuer there fadher thñ ene oc ey theē modhē. So er thz oc om fadhē wiste hoor oc ey modhē tha fare bōm til theē modhē oc hwn a ffuer thñ all ene miz vsken om the dōs oc ey fadhē. En hassue the ey bōm sammel tha hwil ken there hoor wiste om thñ fōrde mynne til en hin a men en hindh hassde fōre oc skilies the ath som

saunth er taghe icke mere en han fôrde til En haff
de hin mere thê hoor wiste taghe hin to ther hoor
ey wiste ale halffe.

Si aliquis rē Item distingendū ē an ambo sciunt impedimētū
z sic pueri sunt illegitimi vt in c cū inhibitiō de clandestina despō
satiōe aut vnus tū sciunt z sunt tunc legitimi vt ibi in glo in v am
bo z fa c in pñtia despōn z c et tenore qui si sunt legitimi sed sepa
te mrimonio in facie ecclē tracto filiū geniti vel cōcepti an sūiam
legitimi sunt vt in c ij sez cū inter qui filiū sunt legitimi.

De filiis adulterinis Caplin xxx

Filij adulterini nichil recipiant post mortē pa
tris etia; si legitimauerit eos in placito z
scotauerit quantū nisi an mortē suā assigna
uerit eis aliquid Itē si aliquis despōnsauerit mu
lierē p vba de pñti z ptraxit de facto filiū quos pri
us ex ea genuit erunt legitimi Itē seruus natu
raliter z fletfōringh z claustral nō pnt hereditare.

Om hoor bōm Caplin xxx

Hoor bōm taghe effhē fadhē icke tho at hā
liws oc skōdhē alt thz hā mo mest fōr vthā
at om han solde thiss noghz i hendhē fōr en
han dōde En haffuer man flegfredh bōm oc tig
gher han there modher fithū the bōm ere alle atel
kone bōm tho at the ere fōre fōdde Trel oc flet
fōrth man oc closther man mwe icke erfue.

Filij adulterini Pro pmo § Nota glosam magnam in c euz ha
berer de eo qui dux in ma Item pro secūdo § ē c tanta qui filiū sūc
legitimi Item contra terciū § de fno fa insti de hereditibus insti
endis § xij de claustralibz fa § c in pñtia de pba exceptis minori
bus vt notatur in c legari insti de legari sed rñdetur q cōtraria lo
quunt de iure cōmuni sed illi iuri cōmuni derogat in dacia per cō
sensum epōrum z prelatozū atq; nobiliū nec valent priuilegia i
oppositū impetrata nisi post istas leges fuerint impetrata z sic mē
tio de illis legibus danicis q eis non obstantibus. Filij adulterini
Nota propter delictum patris punitur filius hoc vcz temporalr
sed non perpetuo Adde de hīs qui si a malo parte ca c quelit p

W ij

hosti xxiij q iij in summa per io 2 ar i q iij Notādū de vsu c xviij
terre per thord.

Siquis moritur multis in. c. xxvi.

Siquis moritur multis inuolutus debitis et
exponit omnia bona in testamēto suo vt ex
inde soluant debita sua si heredes sui in die
tricesima post obitū suū recognouerint se esse here
des soluant totū qd̄ exigitur Sed si non recogno
scunt se heredes tunc soluant illi quibz bona sunt
cōmissa q̄ diu dicta bona sufficiant.

In man dōōr meth. c. xxvi.

Om nogher man dōōr ther mōghz er gialdh
skyldugh oc setther sin eghn al til wisse for
sin giald anghn closther men eller andre mē
kennes hans rette arffuinge weth hans arff a ret
te tretiughe dag gialde al giald ther kreffues ellē
giffie logh affhins hende ther dōōd er En kennes
the ey weth arff tha gialde the giald hū the gootz
haffie til wisse taghz so frāmeligh som hans gooz
recker.

Siquis moritur 2c Sciendū q̄ de iure cōmuni heredes habēt
tēpus deliberandi scz annū de iure sed ab homine non minus q̄ ix
menses 2 si fecerint inuentariū tenētur iuxta q̄ntitatē bonoz non
vltra sed istud inuentariū faciant infra tres menses si bona sunt p̄
tia si absentia infra annuz vt in l facimus § fin aut̄ dubi⁹ § de iure
deliberandi insti de hered̄ q̄litate 2 dñā § extraneis 2 § sciendū q̄
ibi notarij. Itē si n̄ recognoscūt se heredes xxiij iij vel the ey kēnes
2 vedh arffuine debita soluere nō tenent̄ vt infra li iij c xxiij in glo
in fine. Quā diu dicta bona sufficiant. Nota q̄ qñ debita totam
hereditatē exhauriunt heres esse immunis a lucro sic 2 a grauamē
ne p̄sanus in § hereditas § vi in fine allegans Et de iure liberādi
l facim⁹ § 2 li p̄fectam Item tutores parvuloz pauperū non te
nentur pro eis soluere vltra q̄s extendit se hereditas hec ray 2 hen
de merseburgen ti de rap 2 incens 2 vtrū tenentur paupes soluere
querere infra li iij c xxiij in margine. Itē h̄ obligatio testatorū trāse
at ad heredes non tñ p̄clū p̄iurij 2 li quicq̄ nō possunt excedere lin

gularē personam hec pisanus in & hereditas § vi in si concoz vi
et hosti.

Quā diu potest aliquis secum ha-
bere concubinam Caplin xxvij

Omnisqz habuerit secum concubinā in curia
et vadit cum ea manifeste ad dormitū et hz
ipsa seras et clauēs et comedit cū eo et bibit
manifeste in tribus annis hys elapsis ipsa debet eē
legittima vxor eius.

Wor lenghe man mo hassue slegefredh
meth sigh Caplin xxvij

In mo som hassuer slegefredh m3 sigh oc gant-
ghē apēbarlige m3 atsome oc hwn hassuer
laas oc lucke oc sōghē ade oc dricke m3 han-
nū apēbarlige i tre vintthē hwn scal ware atelkone
oc rette hussruwe.

Quicumqz habuerit rē facit in cōcubinato ff de concubinis qz
i presumit qd sic vxor dūmō sit ingenua et non viuit in honeste vt i
lin liberj ff de ritu nuptiar. sed non ponitur certum tēpus pro il-
la psumptione sicut hic fin canones cessat illa psumptio nisi mri
monū fuerit publice contractū vt xxx q v c ij in si vide ibi glo et d
clandest despon c cū inhibito.

Quis potest esse tutor. c. xxvij.

Tutores puulor post mortē pīs pōt eē frater
adult⁹ qui deuentus ē ad legittimā etatē si
hic nō ē tūc pōt esse auus si hic nō ē tūc erit
frater pīs et hic nō ē tūc erit auuncul⁹ et si nullus
eorū ē tūc d3 eē qui p̄p̄inquoꝝ ē in cognatōe Itē no-
ta qd cogti ex pte pīs sp̄ sunt p̄ferēdi in tuitiōe co-
gnatis mris et sint beniuoli Itē si maliuoli volūt
eē et male tueri tunc regis est istis deputare tutores
quos voluerit qz ip̄e tenet om̄s tueri qui nō hnt fa-
uorabiles tutores qz nō d3 vocari tutor qui ē dissipa-
tor.

Wmo marie mo ware. c. xxvij.

Ma bōrte warie effi hē fadhēs dōd er bro-
 dher fulwogen oc til lawe aldher er kōmen
 En er ey brodhē fulwogen tha er oldefadhē
 er ey han tha er fadhē brodhē er ey han tha er mo-
 dher brodher Er enghū theē til ta sculle nest theer
 mwe wari ware fadhēs frēdhē er nerner wari at
 ware eit mōdhēns frēndhē om the ere om skryldugh
 oc wille wel wari En wilde the ilde wari ta scal
 kōm setthe thū til at warie thē han wil forti kō-
 nighū er warie at alle thī thē ey haffue selfue ret-
 te warie Wīn mo aldri warie ware theer harier
 er.

Tutores zc Nota cognati ex parte patris in tutela pferantur nisi
 si fuerint dissipatores ut hic z s e c viij mortua § 1 z ultimo Nota
 hic in textu q nullus potest esse puerorū tutor nisi habuerit legiti-
 mā etatem ut hic Item nota hic in fine textus huius capituli qui
 male voluerit tueri d; a tutela deponi q; nō d; vocari tutor qui ē
 dissipator z s e c viij § pmo. Tutores zc de fratre facit insti de fi-
 duciaria tutela in pncipio scđi pro alio ibid de legitima pgnatorū
 tutela Item q cognati pferunt insti de capis diminutōe § si mali-
 uoli insti despect; tutorib; § nouissime Regis supple v l' ei' aduo-
 cati seu official' insti de aculiano tutore circa mediū Sicut pater p-
 dare tutorē in testamēto q; ē tutela hereditaria seu legitima ut hic
 tutela datua ut p; de rege tutela testamētaria ut p; de p; ut no-
 tat insti c ti. Nota q mulier pōt esse tutrix p; extra de appel c ex
 parte h. Nota hic qui debet esse puerorū tutor debet ēē sapiēs z
 eloquēs ut hic i textu dicit q tutor d; defēdere pncros z corū bona
 p legē p;e qd alias nō fieri pōt nisi tutor ēēt sapiēs z eloqns Jcē
 qui d; esse puerorū tutor d; esse in corū cognatione primus ut li i c
 rrvij Jcē cogni p;is sunt pferendi ut codē c ij § Jcē debet tutor ēē
 in bonis habundās z diues ut li i c rrr § 1 Jcē d; tutor puerorū p
 bonis ne fraudēt ponere sufficiētē cautionē sc; si nō habuerit bo-
 na immobilia tunc nichilomin' maneat tutor dummo pro bonis
 puerorū fecerit cautionē hec thord § liij Item que sit sufficiens cau-
 tio li iij c rri z li ij c ix.

Nota q mulier potest residere cū pueris
 z corū bonis cōmuni; nō maritata. c. xxij

Quam diu mulier voluerit residere cū pueris
suis non maritata post obitū viri sui nec de-
bent pueri nec possunt ab ea separi s; terra
eorū tutorē habere debet ⁊ cōpuatorē qui eaz possit
defendere p lege pūe si fuerit necesse sed tñ mē exin
de recipiat oēm fructum ⁊ disponat pro velle suo
Sed si mater eorū maritata fuerit tunc pueri rece-
dant ad tutores nisi sint adeo parui q̄ non possunt
carere auxilio mris hoc ē si non sunt septē annorū
tñ postq̄ maritata ē tutores cōpuant bona puero-
rū qui cū matre remanēt ⁊ soluant ei expensam p
pueris qui vocat costegiald Itē si mater ppter ali-
q̄ necessitatē sederit cū pueris suis ⁊ vendiderit ter-
rā suam ⁊ preciiū terre ad vsum oīm eorū puenierit ⁊
ipsa postea nupserit ⁊ pueri ab ea sepeñt tunc ipsa
tenet recipe de bonis eorū indiuisis quantū fuit pre-
ciiū terre sue S; hoc nota q̄ de terra eorū nichil ha-
bet nisi aliqua terra sit empta de qua pōt recipe re-
cōpensatōez plenā p terra quā vendidit.

Ac kōne mo sūne bōrn oc gootz gōme. c. xxix
one methn hwn wil side m; henne fadhēlōs
bōrn wmanet oc wgist tha mwe mē bōrn
ev fra henne taghe en there iordh sculle tog
laghe warie haffue at game oc ware oc tilsyns mē
oc warie thm m; loghn om noghē kallē a modhē
taghē tho alle nytte thē affgar oc skiffre esihē hēne
willie En mānes modhē tha sculle bōrn til laghe
warie for vthn om the are so smaa at the mwe ev
modhēs hie p myste th; er til vñ vint hē tha effi hē
hwn mānes tha gōme lage warie th; bōrne gootz
ther m; henne er oc giffue henne fosthēlōn oc coste
giald En sel modhē sin eghn iordh for trang thn
stwn hwn sūther meth henne bōrn oc ganghē iorde

werth thm̄ alle til terffue mānes hwn̄ sith̄n ellē the
fare fra henne tha ma hwn̄ tage af bosa wskiffe so
mogh̄z som henne iordh werth wor. En aff there
iord for hwn̄ icke vth̄n affkøbe iordh er til tha ta-
gher hwn̄ thē fyllingh for henne iordh.

Quā diu mulier. fa s qñ mulier tutor officio fungit Itē qz p se
pōt esse tutor sed cessat tutela qñ volat ad secūdas nuptias fructū
qđ habeat vsufructū sicut p̄r insti p qñ psonas s rñ qđ d̄r de terra
eoz voluntaria de terra aut sua equū ē qz p̄reū cōputeſ vt de du-
cta pte mris residuū sez p̄reū pueroz soluat vt sicut ipa sensie emo-
limētū p parte ita z ouis ar in regulis iur̄ qui sentit de regul iur̄
in vi.

De vitrico z preuignis z vtrum

vitricus potest esse tutor eoz. c. xxx.

Vitricus non potest esse tutor p̄uignozū suo-
roz nisi propinquiores cognati consentiant
tamē cū eoz tutor est vel debz eos ad plenā
cōmunitatez hoc ē felligh recipe secuz cū bonis suis
vel ad estimatōz bonoz q̄ d̄r wvrthp̄ninge tñ nō
p̄t alienare trā eoz nec domos Itē nota qz quicūqz
tutor d̄z eē alioz tñ d̄z habere ī bonis qz si bona il-
loz quoz ē tutor ppter eius negligentia dissipātur
possit oīa dampna refundere z si plus dissipauit q̄
possit de p̄prio refundere tā nō pōt eē tutor Itē qui
verus tutor ē debz cōputare expēsā quā sustinz p
pueris z si aliquid supest de bonoz puentibz refer-
uet ad vsus eoz Sz si fuerit publicatū in placito
quantū de bonis eoz puenire possit annuatim tūc
p̄nt qñ venerit ad ānos discretōis torū exigere qđ
inde poterat puenire ad vltimā quadrantē cū cōpu-
tabit tūc tertia ps q̄ poterat puenire de puētibz et
assignabit tūc p̄ labore suo z expensa Nullus
tutor est z postq̄ mater eorum mortua ē nec pater
nec alius.

Om stipfader oc stipbörn en om
stipfader mo ware warie .xc.c. xxx.

Stipfader ma ey ware stipbörns warie vthn
at neste frendhē wille en tog skal hā anthn
tage thn i selleg m̃z s̃gh ellē til wyrihigs
pēninge medhū han er there warie tho mo han ey
afhende there iordh oc ey there hws. **I**dwilkhen
som ānēs warie skal ware hā skal so mōghz haffue
weth at hette som han taghē vndhē sin warie met
ful eghn to so at oder han ther warie er sūth eghz
gootz so at haffuer to icke aff sūth eghz gootz so mō
ghz at gialde effhē aff som han haffuer vndhē sine
warie. **E**n oder han mer en hā haffuer self tha mo
hā ey warie ware. **I**dwō som warie er hā skal acte
thn cost hā haffuer for the bōm oc hwat som ower
er thz skal gange bōm til frāme terff. **E**n wordhē
ey neffnd a thingi meth frendhēs raad h̃wre mō
ghz there gootz mo skilde hwert aar thn til fram
terff tha haffue the loff ther the kōme til olders at
kressue alch thz ther aff there eghn matthe gange
i vterff. **T**o actes tha warie crithingh aff thz thē
gozet matthe skilde for hans arbeide oc hans cost.
Enghn warie mo aff hende the bōme iord thē the
are ware at h̃ hwerkhn fader eller oldesfader ma
aff hende bōme iord sūthn there modhē er dōd.

Vlticus non potest esse tutor. **N**ota nec sponsus potest ēē tu
tor sponse vel benozus sponse ante matrimoniu per copulam car/
nis consummatu ratio est. **N**ota So scriff landz domer oc andre
godhe men aff landz thingh oc laude so for retthe at man mo reff
se sin feilebundh s̃sther m̃z kep oc vand thn stundh the ere i fel/
ligh sammel so lēge til henne byllop vordher giorth oc indfordh
al hennes husbondhe oc were enghē man plectugh ther fore for
thi at han er henne retthe zverie so lēge h̃ṽn effher henne byl
lop bliffuer vnder hennes husbondhes yem. **N**ec scripta sunt

Anno dñi M c ly a placito totius terre z cōcor det textus z glo.
infra li ij c lxxi quicunq; § ij z li iij c xxij percussione in glosa.

Ulricus cōsentiat. quia suspectus ē ar insti de aucte tutorz z cura
torz per totū z de suspectis tutoribz per totū Item nota fa insti de
excusatōe tutorz § sed z paup̄tatē z qñ dñ de tercia pte danda tuto
ri cōcor de q̄rta legi falcidie z de q̄rta tribellata vt insti ad legem
falcidiam z de fidei cōmissarijs heredibus i de iur m̄ cōmuni nō
habēt vt notat insti q̄ tutores dari pnt in testamento § Si quis.
Nullus fallit in casu necessitatē vt insti q̄bus alienare licet vel nō §
admonēdi z infra c cxxvi puer § i. Nota textus hui⁹ capituli nō
loquitur de tutore puerorū q̄ nō ē sufficiens in bonis z iste defect⁹
cor. p thord in cor. § xlvj. Nota Si tutores de iniuria vel fraude
sunt suspecti tunc puerorū bona debent ad cōmunitatē vel estimā
tionē vt insti de suspectis tutoribus p totū.

Qui non pnt esse tutores puerorū. c. xxxi.

Claustales sacerdotes dyaconi subdyaconi
non possunt esse tutores in placito laycorū
Item villici serui z qui alteri⁹ iugo sunt de
diti qui vocant fletfōringhe nulli⁹ pnt esse tutores
quia seipos non possunt tueri.

Item ex mo marie ware. c. xxxi.

Iosthē men oc lerde men ther ere presther oc
messedeoghne oc subdeoghne mwe ey warie
ware a legmēs tingh Brydi oc trel oc thū
ther fletfōring er the mwe enghū māz warie ware
forti at the ere ey there eghū warie.

Claustales zc De hoc insti qui tutores dari pnt in testamōe exce
ptis monachis alijs clerici de iure cōmuni pnt esse tutores sed non
debent cōpelli Sed rō istius capli quia nō debēt apparere veredi
ci in caus forensū vt in c i de postula p glo de h̄ rxi q iij c molestus
Item fletfōring sicut ē arrogatus vel qui facit se emi p pecunijs z
p hoc efficit seruus de arrogato insti de adoptōibus § cū aut im
pubes sed de illo empro insti de iure psonarū § serui. Nota q̄ de
rici possunt esse tutores orphanorū z viduarū z etiā defensores ec
clesiarū de licentia ep̄orū lxxvi dist puenit Itē pnt agere in iudicio
seculari p se z misabilibz psonis c añ dicti puenit z etiā si suas vel
suorū psequunt iniuriā c q vi omibz z concor. to l xxxvi dist cfi hec
pisanus in h̄ tutela § ij z in h̄ clericus § i. Enghū zverie. Nota

in alienatōe rei pupillarij requirē cause cognitio ⁊ decreti interposi-
tio ⁊ iuste cause substantia alias nō dominū nō trāfferē cōcor in
nocen ⁊ hosti. Itē ista causa alienatōis cessante cōpetit mōri rei
venditio contra possidentē ⁊ actio psonal' ⁊ tutorē ⁊ pcuratorē cō-
cor io in nouella ⁊ hosti. hec cardinal' de rebo e nō alie e dudū in v
alienatōe de hmoi alienatōe scz eccl'e qz eccl'ia fugiē iur' mōz
qre infra b li e cluij in margiē. Claustrales ⁊ sacerdotes zē Nota
istud capitulū intelligendū ē de sacerdotibz qui instituunt tutores
in testamēto. i. de testamētaria tutela siue datua de sepul e ex parte
ij in glo ⁊ cui cōmunicat secus vero in legitima tutela vt lxxvi d. it
e puenit ⁊ in sūma pīsam in v tutela § ij ⁊ ē.

De ill' qui dicunt fletfōring. c. xxxij.

Quicūqz semel subdiderit se iugo alteri⁹ qd dī
fletfōrer nunq̄ pōt āmodo reclamare sed in
placito debet se homo fletfōre Itē quicūqz
recepit aliquē seruū vel aliquē fletfōringh debet rī-
dere p delictis suis Itē Nota quicūqz voluerit se
fletfōre dī se euz suis denarijs siue bonis exhibere ill'
qui ipm debēt hereditare ⁊ hoc in placito si āt hoc
nō fecerit ipi pnt rōnabiliter reuocare eū ad liberta-
tē ppiam vel ad tuitōz eoz excepta oī lege Itē no-
ta q qui vxorat⁹ ē nō pōt se fletfōre nisi vxor simi-
liter fecerit secum vel si sint adeo decrepiti q sepan-
tur ab inuicem iudicio epī.

De fletfōringh. c. xxxij.

Hwo som sig wil fletfōre han mo sichn aldrī
werthē sete thz En a thingi scal mā fletfōre
sigh Hwo som trel hassuer eller fletfōringh taghē
sware there gerninghē Slaer fletfōringh sin eghn
husbonde tha gialde husbonde thē saar worde blot
wide En hwo som sigh wil fletfōre han scal fōrst
lauge biwde sig oc sine pēnige thm thē hānū sculle
arffue En forglōmer han thz tha mwe the dele hā
nun til hans eghn frelse eller til thm selff Ikaller
annē man a fletfōringh oc er thz ey giorth a thingi
L

tha er han feels for vethn al loqh Thn ther quene
er han mo sig ey fletföre for vethn at hwn fletföret
sig m3 hānū eller the ere so gamle at bīscop lower
thm seer atware.

Quicunq; semel Vide iura s̄ primo c allegata semel qđ semel
placuit amplius displicere nō pōt vt in regul' iur' qđ semel. Item
quicunq; isti de moralibus actionib; s̄ i. Itē nota q; p̄pinq̄uores
debēt eē potiores ad emendandū q̄ alij sicut in alijs rebo vt infra
e li c xxxiij in nota fundat̄ ex c p̄posuit de cōiugio fuor. Nota nō
recedit a iure cōmuni nisi ex cā Lard in p̄ma glo in c in fidei de he
renes li vi concor io de eleclicet canon in v carere p ar. Qui ipm
dñt hereditare Nota si aliquis reddit̄ nimis decrepitus vel ex toto
incēfatus tūc habeāt heredes ipm cū oibus bonis suis thord s̄ xv
Nota q; ius textus iste scz quicunq; semel loq̄tur de rēforinge cū
non plene loq̄tur de decrepit' z iō corrigi p thord hic in glo z in
cor thord xv. Nota furiosi excusant̄ a culpa in dēmetia cōmissa xv
q i aliq; xxiij q vij quēadmodū. Itē fm iohēm z pau de homici
dio sup xbo furiosus ab oī actu in quo requirit̄ anim' excludit̄ z
excusat̄ rō ē q; iuditiū animi instāte tpe dēmetie nō hēbat z iō ex
cusat̄ de tor vintat; c et pte ber circa finē in v iuditiū animi. Item
nota fm io an de homicidio c si furiosus in de q furios' p delicto
accusari nō pōt. Nota vltērius Si pater fuerit incēfatus vel furi
osus de hoc req̄re s̄ li i c vij s̄ i.

Quo vir accipiat vxorē a quo petat. c. xxxij.

Qui vxorari voluerit recipere debet despōsatio
nez a patre mulieris si vixerit vel a f. lio si
sit adult' v' a fratre z si nullus eorū sit qui
p̄ximus ē in cognatione qui despōset eā requisito
prius eius cōsensu Sed si mulier nō habuerit cōg
tos pōt mandare cui voluerit vt eā desponsset Itē
nota si mulier habet cognatos adeo p̄pinq̄uos q
p̄nt z debent eius tutores eē sicut sunt p̄ frater fi
lius auus patrue' z auūcul' z noluerit eorū parere
cōsilio z despōset seipam absq; eorū cōsilio ipi bona
eius cōseruat̄ ad vsus eorū q̄ diu ipa vixerit nisi ali
ter concordati fuerint Sed si p vim fuit oppressa
ppter hoc nō amittet bona sua.

Howreman scal quenes Caplin xxxij.

In wo som wil kone taghe bede aff fadhē ellē
sōn om han er fulwogen ellē brodher en er
thūsse enghū til tha tygghe han aff thū thē
nest er t mwe oc tho mē hēne ia oc willie En haſt
uer hwn ey so neer frēdhē at the ere hēne rette wa
rie so som er fadhē eller brodhē eller sōn ellē oldefa
dher fadhēbrodher modhēbrodhē oc giffter sig self
vthū there raad tha holde the hēne gooz e methū
hwn lewer vthū the words ādelonde til synne En
gangher kone wold ower haſtue icke forthi tabet
lūth gootz.

Qui uxori rē Sciendū qd cōsiliū hic statuitur alias de iure cō
muni non esset necessariū dūmodo alias bñ nubit vt § de nuprijs
l si vt pponis z l in cōuentōe z rrr q v c i z si male vixerit non tenē
tur eam dotare de quo in auct vt de appella cognoscat § cās z §
fi z in glo in c qntē vall de iureiuran z isti cognati sunt qñ ploqui
tores mulier ppter verecundiā eius ad instar tutor vrs e li c xxviij
vide etiā § viij c qñter qñqz efficit penal si nupit sine p̄silio eoz.

Quis terram pōt vendere. c. xxxij.

Quilibet potest terram p̄p̄riā vendere si eam
vendidā exhibuerat suis p̄p̄inquisib⁹ co
gnatis in tribus placitis Terraz patrimo
nialis dz exhibere p̄gnatis ex pte mris si prius sco
tauerit z hoc nō fecerit tunc p̄nt p̄p̄inquires cōgti
renocare scotatōem factā z ipe soluat tres marcas
regi z tres bondoni Sz si ille dixerit qui v̄didit
qd dcta terra rōnabilē fuit i placito exhibita defen
det se p̄ hominib⁹.

Howe iord mo affhende. c. xxxij.

Gonde ma sūn eghū iord selie hwem som hā
wil om hā lagh bōōd a tredie thing oc sine
neſte frēdher fadhēne scal biwdes fadhēne
frēndhē oc mōdhēne mōdhēnes frēndher en skōdhē
han fōr en han laugbiwder tha mwe hans neſte

frendhē thz effihē kalle oc han haßfuer forgiort sine
tre mark bode wedh kōnig oc so wedh bonde En
seier hin ther solde at thz wor lagbochz giffue xij
menz eedh.

De terra uxoris .c. xxxv.

Maritus non pōt alienare terrā uxoris sue ni
si tantū habeat terre quātū ipā ⁊ adeo bo
na ⁊ insup puerū cū ea Item si maritus vēdiderit
terrā uxoris sue ⁊ emerit aliā ipā recipiat plenū re
staurū de terra empticia q̄ diu terra illa suffecerit s̄
si plus remanet de terra empticia q̄ illa terra fuit
que vendita est diuidat̄ inter oēs heredes S̄ si ter
ra empticia nō sit sufficiēs recipiat plenum restauz
de patrimonio mariti.

Om bonde iordh .c. xxxv.

Bonde mo ev selie sin kone iordh vthū at han
haßfuer om goot iord wedh alhette En sel
bonde sin kone iord oc kiober annē iord tage hwn
fyllingh affkōbe iord e methū til er En er mere kō
be iordh til en soldh wor skifte alle arwinge i mel
lom En er ev kōbe iord til tha tage hwn fyllingh
affbondens frendher.

Quilibz pōt ⁊c Vtrū qui bona sua alienauerit ⁊ ea postea quie
te tenuerit p annū pōt ea postea defendere. declarat̄ p thord c lxxi
Quilibz pōt. simile de alienatōe feudi p̄ coll' r vbi cōgnoz cōsens
requirit̄ secus de iure cōmuni in re nō feudali vt insti q̄bus aliena
re licet vel non per totū. Quilibz pōt terrā. ⁊ iō qui dixerit q̄ ter/
rā venalē exhibuit in placito vtrū docere d̄z cū testō plac̄i vel se de
fendere cor in cor thord § iij. Itē si aliquis impingnorauerit ter
ras quas in p̄rietate nō possidet silr notatur in cor thord § xxxvi.
Nota in textu quilibz pōt terrā p̄riā vendere qd̄ regula a p̄rario
sensu nemo pōt terrā alienā vendere infra li i c lxi § ij in p̄ncipio ⁊
ultimo ⁊ extra p̄ sc̄m thomā sc̄da ij c q lxxij q̄ dicit q̄ nullus d̄z vē
dere alteri qd̄ nō ē suū concordat bar in p̄f sub vocabulo emptio
§ iij q̄si in medio ⁊ nullus tutor pōt alienare terras puerorū quoz

tutor est postq̃ mater corꝝ mortua est nec pater nec auus li i c rix
§ ultimo Item thord § iij z nō potest aliquis alicui terras illas
impingnorari quas nō pōt fm leges alienando scotare vel scotādo
alienare. Nota nō pōt aliquis vendere terrā alterius vt infra li i c
xliij in p̃ncipio z § ultimo Itē nec pōt aliquis diminuerē terrā al
teri⁹ vt infra li i c rix qm̃ in p̃ncipio Itē null⁹ pōt occupare quis
mō terrā alteri⁹ vt infra li i c lviij q̃si per totū Itē nullus pōt arare
terrā alterius violenter vt infra li ij c lxxij. Si vero bona alterius
aliq̃s vendere p̃miserit z non impleuerit soluat bondoni tres mar
cas z regi tantū thord § iij z li i c xli in p̃ncipio z in ultimo.

Nota q̃ si iura sit p̃ infecto debet habere r̃ d̃ vides nec valet iura/
mentū contra hoc factū L de legib⁹ non dubiū sibi de fo cōpe c si
diligenti hec henricus de boic de iurcurā c cū cōtingat d̃ vnica.

Item alienatio q̃ fit contra formā iur⁹ nulla ē ipso iur⁹ de iurcurā.
c institut⁹ de hīs q̃ fiunt a mā par ca c xij q̃ sine exceptōe ar cōtra
r̃q̃ q̃ ij si q̃ de reb⁹ hoc soluit ne se vacan c i hec ber de re e c non
alie c si quis p̃sbiteroꝝ & ab initio nullas.

Maritus non pōt Glide insti quilibz alienare licet vel non in glo.
Nota Credo q̃ alienatio siue venditio terre vxoris tenet z legitimi
mā manebit si habuerit puerū cum ea plenum restaurum de terra
emp̃cia vel de patrimonio mariti vt hic in c maritus z quasi sile
infra li iij xliij c mulier. z hoc vep̃ intelligit sed mlier scies z susti
nens consilio z ope hoc idem fecerit vts̃ ibi.

Quante etatis sit masculus quando
poteſt terram alienare Caplin xxxvi.

Puer masculus non potest alienare terram su
am nec vendere anteq̃ fuerit xvij annorum
Sed puelle nunq̃ p̃nt terram suam vendere
nisi adeo pauperes efficiantur q̃ oporteat eas p̃ su
stentatione vite vendere tūc debet vendi cū cōsilio
cognatoꝝ p̃p̃inquoꝝ tamen nō ampli⁹ nisi p̃ dimi
dia marca argenti vno anno Vidua pōt terrā suā
cū consilio cognatoꝝ p̃p̃inquoꝝ vendere z mutare
Itē si aliquis vendiderit terrā p̃p̃riam z eaz in cō
munitate cōsumpserit vxor ei⁹ exinde nichil soluat
Sed si vendiderit vtrāq̃ z suā terram z terrā vxo
ris propter paupertatē ambo dampnuz sustineant
q̃z tenentur viuere de proprijs z vtriusq̃ bonis.

Lij

Wor gāmele barn gotz mo affhēde. c. xxxvi.

Ewen barn ma ey selie sin iordh oc ey andhē
lunde affhendhe fōr en han wordher atten
vūcher gammel En mōbarn mo aldri sin
iord selie vthū hwn wordhē so fatugh ath hwn sel
fōr liffa sōtzel tha scal selies miz neste frendher raad
oc ey mere sammel en fōr halffmark sōlffeeth aar
Encke mo sin iord miz neste frendhē raad bode salie
oc skiffte Sel bonde sin eghū iordh oc oder henne i
felleggh thz gialdhē hūffue ey effthē En sel hā bo-
de sin iord oc sin hūffues iordh fōr vselhedh hūffue
hiemgialdh forthi at the are skyldughe ath fōdes
affthere beggis.

Puer masculus xvij De iure cōmuni requirit q̄ puer illis sit xvj
annoz ff de mōribz xvj annis per totū xvij hec etas requirit ad
alienandū s̄ etas xv annoz ad subleuandū s̄ e c xvij. Itē nota q̄
bona immobilia puerorū puellarū pnt in casu necessitatē p vite su-
tentatōe eaz vendi vt hic s̄ e c xxxviii in glo vltia i vbo null⁹.

Quāto debet terra emi vel scotari. c. xxxvii.

In placito debet terra scotari ⁊ nō in alio lo-
co hoc ē in placito In cuius hareth illa ter-
ra iacet in placito Sysel vel in placito tociz
terre vel corā rege quia testimoniū placiti adeo va-
lidū ē q̄ cōtra illud nulla lex p̄ualebit.

Wor iord scal kōbes. c. xxxviii.

Thingi scal man iordh skōde oc ey andhēstz
thz er a thz haretzthingh thē iord ligggher i
ellē sysel thingh eller lantzthingh eller fōr kōmighū
fōrti at things withne er so steret at imod things
withne scal enghū logh giffues.

In placito ⁊ hoc ē spāle quia de iure cōmuni pōt q̄s in quocumq̄
loco alienare dūmodo pūderet sibi de p̄bationibus sufficiētibz
sed ratio istius ē ad tollendū querelas ⁊ lites ppter testimoniū pla-

cit ut infra c. primo.

De testimonio placiti Caplin xxxviij

Hoc est testimonium placiti qd boni et iusti qui tunc tps fuerunt in placito testificantur se vidisse et audivisse quod factum est. Placitum non potest teneri siue haberi cum paucioribus qd cum septem hominibus quia tot hominum testimonium de placito est plenum testimonium. Terra que legatur ecclesie si vendi debet potest enim a quocumque quia omnes christiani debent esse fratres.

Om things withne. c. xxxviij.

A things withne er thz at the gode me a thin
gi more withnet thz the the soe oc hore
A Dyme en vij men inwe ey thingh holle so
inange men ere oc things withne. Thn iordh ther
ma giffuer til gudz hws scal hwn selies thn mo ko
be i hwo som wil forthi ath alle cristne men sculle
brodre ware.

Hoc est testimonium septem. sic septem testes requiruntur ad testamen-
tum in iure de testamento ordinando s. s. cum paulatim et vide glo in l. testi-
s. de testibus et infra e. c. l. terra concord in auct. s. ius porrectus. Et
de sacrosanctis ecclesiis et x. q. i. hoc ius sic in q. ille preferat qui plus
dat ut dicit auct. hoc ius et facit glo in l. i. de iure fisci et has fist li. x.
Nota fin canones testibus non testimonio est credendum vel iudi. extra de
cohabit. de c. tua. Nulla lex prevalere. Hoc vix si testes in testimonio
placiti non sunt suspecti s. si sunt suspecti tunc secus. Item de re sine causa
extra placitum acta siue discussa testimonio placiti non valet qz s. illud
prevalebit lex s. iuramentum hominum. Item pro falso testimonio in placito
prestito solvat falsus testis ad minus tres marcas bondoni et regi
tantum s. i. et i. Item si aliquis aliquem in placito pro aliqua causa incau-
saverit per qua non est citatus ad placitum habeat spacium deliberandi
quod rideat ad primum placitum thor. s. i. xij. Item homo citandus
ad placitum citari debet apud ecclesiam suam coram prochanis dimica prima
ante placitum per duos testes thor. Item quicumque ad placitum accessit
et in via aliquis s. cum delinquit ad distantiam a loco placiti quo a pla-
cito videri potest illud delictum s. z thingsfredh brode similiter si contingat

in placito similiter sit delictū thingfredh per totū diem integrū q̄ pla
citū hereth vel sylsel teneat si aliquis cōtra aliquē in recessu a placito
deliquerit Si vero in recessu a placito gñali tñ par illa per totū
diem et sequentē durabit Si in placito contingat tunc eodem pla
cito promulget delictū et illud in scō placito ad discernendū sup hoc
xij fidedignos nominari et tercio placito discernant et in recessu a
placito si letus fuerit tunc sequenti placito promulget delictū thord
c lxxvij.

Item si aliquis sine quacūq; causa testimoniū habet et aduersari
us suus similiter habet tunc illud testimoniū tenēduz est pro firmo
in quo epus et octo meliores illius hereth testimonio suo consense
runt thord § xxv.

Nota quilibet falsus testis septenni pñia puniatur primo propter
dei offensionem xij q v si quis.

Item infamis est et a testimonio repellitur propter iudiciū illusio
nem et q si quis conuictus Item verberibus castigetur propter in
uestigationem veritatis quinta q v illi qui.

Item rebus spoliatur propter dampni q̄ intulit restauratiōz xxij
q v hec ymago in fine.

Item excommunicatur. Item nota inducens ad falsum testi
monium graviter peccat et similiter pena puniatur xij q ij si quis con
uictus. Nota falsus testis excommunicatur auctoritate statutoz
provincialium. Nota quantū vir et mulier possunt legare p
anima sua et quibz quere infra li ij c xlv in margine.

Nota huiusfrue oc born oc hion maa affhendhe li ij c xliij §
ij et hic in parte in c vroz habens maritum et supra li i c ij § vlti
mo Et vtrum voluntas defuncti sit adimplenda quere infra li ij
c xlv in margine.

Hoc est testimoniū placiti et. Nota hic oritur dubium si discor
daverint testes per quos comunicatur. rñdetur vt i cor per thord
§ ij et hic in glosa Item aliquis infra li ij c vij Si discordaverint
in glosa.

De legato a muliere nupta vel in
nupta Capitulum xxxix.

Uxor habens maritum et puerum cum eo non
potest plus dare pro anima sua q̄ maritus
voluerit sz si querimonia exorta fuerit de le
gatis p aia vl' de vno vl' de reliquo marit⁹ mortue
exponat qd fateat et pro reliqua pte defendet se lege

Itē si nō habuerit puer cū eo tūc hñ pñt legare di-
midietatē portōnis p aia sua.

¶ In siele giffit Caplin xxxix

In usufructu ther haffuer husbonde oc bñm wedh
mo ey giffue ath siele giffit mere en bonde hñ
giffuer ia wedh En wordhē thē kare a sielegiffit an
thñ afflosther eller ander mās tha ware bonde hen
wedh log at han iette ey mere en hā gāgher weth
En haffuer hwn ey barn weth hannū ta mo hwn
giffue halff sin hoxz lodh bort for hēne siel.

¶ Uroz hñs Istud caplin restringit libertatē testandi § l i § de sa-
croscis ecclesijs. Nota etia q mulier hñs puer mortuo marito
si testamentū fecerit debet d mittere puero qñā nature al qñela de
inofficōso testamēto locum habebit insū de inofficōso testamēto §
ij ibi per glo.

Si aliquis vēdiderit terrā suā p denarijs suis
et alia terra non fuerit empta pro illis denarijs.

Capitulum xl.

If vendiderit aliquis terrā suā pro denarijs
et alia terra nō fuerit empta cū denarijs illis
hoc qd interim i terra ponitur et remaneat
terra q in pecunia repertū fuerit remaneat bōfa.
Itē si maritus primo emerit terrā cū denarijs qui
vocat bōfa et postea vēdiderit terrā pñā p expē
sa sua et sue vxoris primo saluat ei p matrimonio
suo oīs terra qua emit si maior terra empticia sit
q vendita hoc diuidatur totū inter omēs heredes
Si minor fuerit terra empta q vendita recipiat ple-
nā recompensatōz de denarijs qui dicunt bōfa q si
nō iueniat sustinea ur.

¶ In man sel sin iord oc wordhē ey

laugt i iord Caplin xl

In el man sin iord oc wor hē ey laugt i iord thz
thē i panninge wordher fwnnet ware bōfa

En bonde om han k ber fōrste iord m  bosa oc sel
sin egh  iord for sin cost oc h s husfrues so m ghz
som k pt er gialdes husbonde for h s fadhēne om
k be iord er til er k be iord mere en bondh  solde
skiffes mellom arwinge er k be iord mynne til ta
ge fylling aff bosa er ev bosa til haffue hiem giald.

Si vendiderit   Si vendiderit maritus terram   emerit terr 
pro illa pecunia terra empta veniat in diuisione inter maritum   he
redes vxoris sed si sol  pecunia supersit veniat inter bose. It  de
alio articulo ratio dicat q  heredes de bonis vxoris refundat ma
rito restaur  pro sua re vendita si bona post vxorem supersint alias
habeat maritus dampn  qui sibi melius n  prouidit fortassis pri
ma ps loquit  c    si quis a n  d o insti de rez diuisione.

Si quis vendiderit terram n  appro
priatam Caplin  li.

Quicunq  terram vendiderit   eam appropri
are non poterit   illa legaliter reuocata fu
erit per content em q  d  dele ille qui vendi
dit debet exponere prec u integraliter   soluere re
gi tres marcas   bondoni tres quia non potest ap
propriare Sed quicunq  vendiderit alteri terram
tenetur e  appropriare   tueri per  gnatos suos  
fra trienn  quia legitima p̄scriptio n  currit pri
us que dicit laugheudh nec minus currit q  tribus
annis Postea ille qui emit defendat se per c gatos
suos nisi aliquis impetierit qui t c n erat in fca an
nos discretionis vel mulieres n  h ntes t c  tutores
vel si illi quor  intererat erant tunc pis extra patri
am quando terra vendebat .

 wo som sel whiemelt .c.  li.

Hwo som whiemelt iordh seel oc deles h wi
effthē lade wd  werd  hin th  solde oc h 
de i  mark bonde oc so k n gh forti at h 
solde whiemelt En ho som seel ann  iordh han b a

athiemle hannū thū iordh oc warie hannū thū miz
sine frendher e til thisse ath hin haffuer tryghi win
ther laugheud a ther hā kōpte forti ath laugheud
er ey mynne en tre winehē. Sūhū a hin thē kōpte
at warie miz sine egne frendher vthū at the kalle a
thē ey wore kommen til olders eller quinne thē ey
haffde retthe warie eller the men ther wore vthen
lantz thū tūth thē iorden soldes.

Quicunq; terram vendiderit &c De venditore rei aliene qua/
liter puniatur de emptione § de emptionibus per totum. Itē hic
prescriptio currit tribus annis hoc de iure communi verum est in
usufructu qui habet tres annos prescriptio tamen habet x & am/
plus ut instituit de usufructibus & longi temporis prescriptio/
bus per totum si quando terra vendebatur quia contra tales per
sonas non currit prescriptio ut de integrum restitui & requisivit & c
beneficio.

Nota laugheudh kan enghen man so pa nogher iordh vthū log
ligh skode oc enghen mā kan so logligh skode vthū aff rette eghē
man vt hic & q̄s toto titulo de scotacione venditione & alienacione
terrarum vndhfraghū aff.

Si contentio oritur vtrum plus vendi
tum erat vel minus. c. xliij.

In aliquis vendiderit terram & oriat contentio inter eos vtrum plus emerit vel minus
si ille qui emit poterit allegare legitimam
prescriptionem trium annorum quod tanto tempore fuerat
in plena possessione absque querela obtinebit in cau
sa. Sed si contentio sit inter eos de dicta terra in
fra tres annos tunc requirendum est testimonium de
placito. Testimonium placiti non affuerit tunc po
tior est causa venditoris.

Om trette wordher a huat solth
wor mere eller mynne. c. xliij.

Deel man annē iord oc skyl thī om huat hel-
ler han kōpte mere eller myrne hassuer thī
ther kōpte laugheud a wkert tha ma han
withne hī ighī ther solde En skyl thī a indhī
tre winther tha staar thz til things withne En er
ey things withne til tha wordhē hī nermere ther
solde atwinne.

Si aliquis dixerit se emisse. c. xliij.

Si aliquis dixerit se emisse tam terrā sororis
q̄ fratris ⁊ ipsa ē non maritata ⁊ in cōmu-
nitate cum fratre ⁊ si testimonium pro taciti non
affuerit q̄ terra vtriusq; fuerit noiata tunc ille qui
vendidit defendat se lege q̄ non vendidit nisi ptem
suā Sed si cōiuctus fuerit soluat tres marcas ⁊ so-
ror vtatur terra nisi tutor eius vel ipa personaliter
alienauerit eam.

Om man kaller sigh athassue kōpt bode
systhēs iord oc brodhēs. c. xliij.

Kaller nogher man sigh athassue kōpt bode
sōsthēs iordh oc brodhēs oc er hwn wmanz
oc m3 brodher i fellegh oc er ey things wit-
ne til at neffnz wor bode serlige ta ware hī wedh
logh ther solde at han solde icke mere en sī eghī
lodh En brōsther hannū logh bōde iij mark Oc
systher holler sī iordh vthī at henne rette warie
eller hwn selfhassuer thī affhendeth.

Si aliquis rē Nota de prescriptōe s̄e c. primor de testib; plac.
s̄e c. xviij. Si aliquis rē Nota quicūq; pmiserit alicui bona sua
vendere ad implemēdū tenet obligatus Si vero bona alteri vē-
dere pmisit ⁊ nō impleuerit qd soluat regi ⁊ bondoni p3 p thors
in cor s̄ lxxi. Si aliquis rē Facit s̄ nunc ad manendū msh qbo
alienare licet vel non.

Qui non debet terra defendi. c. xliij.

Terra dz defendi p noiatos de cōsanguinita
te q̄ dz kyns neffnd Si ecclia cōtenderit cū
aliquo bondone de terra 7 illa pl⁹ valz p̄m
cōsuetudine velle q̄ marcā argēti dñt veredici suo
discernere iuramento Sz si terra valet marcā ar-
genti vl' minus 7 bondo retinet eā in sua possessio
ne tunc ipe defendat p kyns neffnd. sed si terra sit i
possessione ecclesie 7 alterius non tunc dñt tutores
ecclie 7 alij meliores prochiani xij suo iuramēto ad
iudicari eam ecclie vel alteri alicui Si aliquis ha-
buerat terrā xl annis in quieta possessione dz eaz
absqz omni lege tanq̄ iusto titulo possidere Sed si
ecclia xxx annis fuerat in possessione absqz q̄rela
obtinebit terrā absqz omni lege.

¶ Dwr mē sculle iord warie. c. xliij.

Iordh miz atwarie kommer ickē annet til en
kyns neffnd Skyl bonde wedh kirke om
iordh oc gialdhē iord mere en mark sölff aff
rette bywyrthing tha sculle sandmē thē om skylie
En gialdhē iord mark sölff eller mynne oc hassuer
bondhū i hefft tha worde han wedh kyns neffnd
En om iord er i kirkens hendh tha sculle kirke wa-
rie oc ādre kirke mē the beste so at the are xij swa-
rie henne iordhū anthū til eller fra Hassuer bonde
hafft iord fyrthinge vintē i hendh ware loglōss
for kirken En hassuer kirken hafft iordh tretwige
vintē i hendh ware loglōss for bondhe om thet
stood wkerth.

Terra dz defendi. 2c De possessore q̄ teneat defendere possesi-
onē suā 7 q̄ dicat de xl annis vep ē de iure cōmuni etiā sine titulo
fm leges p̄l cū notissimi L de prescriptōibz xxx annoz sed secus
fm canones vt in c Si diligēti 7 c si de prescrip. Itē cōtra eccliam
requirit p̄scriptio xl annoz sed p ecclia sicut p alijs de iure cōmu-
ni vt in c iij 7 c ad aurea de p̄scrip. ex q̄ ptz q̄ ecclia citius p̄scribit

§

q̄s puatus oppositū deberet eē qz a puato spaꝝ reuertit nō ab ecclā
 z ea rōe phibet alienatio feudi in ecclā nō in puatū vt i li feudo
 rū de alienatōe feudi sed rō istius decisiōis ē fauor ecclē. Tutores
 ecclesie. Nō ex facto defuncti cōueniunt heredes. Et de emptionibz
 si pntes xij q ij ep̄s q filios ber de pigno c. ex pntiū v. ex successiōe
 Si ecclā nota q ē in optōe ecclē vtz velit alienantē res ecclē vlt
 recipientē puenire xij q ij si q de rebz z c. si quis q hz alan? s. si tu vlt
 cura li z l vlt. ad instar mōp z ibi dicit ber de pingnoribz c. ex pntiū
 tū in v. sua necessitate. Itē cōcor henric? in summa in hec vba in
 re male alienata ecclā hz actōem psonalit in alienatōz vel actōez in
 rem p possessorē xij q ij aplicos. Itē decretal' hec cōsultissimo de
 re z nō alie in vi dicit z phibet alienatōes rerum ecclesiasticaz ni
 si in forma iurj cōmunis io in no vñ dicit ar. Itē dicit innocē q p
 positus abbas z rectores vniuersitatis z hmoi poterint p̄are au
 ctoritātē in iudicijs z cōtractibz alienatōis rerū ecclesiasticaz sua
 ta forma iurj cōmunis h io mo in c. dudū de re z nō alie in vi
 Itē nota q ecclā fungit iure mōp z iō de hmoi alienatōe requi
 re s. li i c. xxx in fine.

¶ In by ellē bool skil a Caplin xlv

Qui dixerit se min⁹ habere de terra q̄ dī bool
 q̄ deberet dz totū bool p legē p̄ie ad equa
 litatē z equitates funiculi reducere. Sed si
 vnū bool discordauerit cū reliquo tota villa redu
 cenda ē ad equalitatē funiculi.

¶ In by ellē bool skil a Cap xlv

Quā thē seier at han haffuer mynne aff bool
 en hannū hōzer hā kōmer alt bool til rebs
 En skil bool wed ānet ta kōmer hā al by til rebs
 Si villa vel bool discordauerint tūc q̄ facit sed z si s. si dicant ff si
 mū regūdoz de mō diuidēdi p funiculū soli vide infra c. lvi.

Si aliqua terra. Sic ponit vnū spāle locale statutū.

¶ In omni er i by Caplin xlv

Qui aliqua terra q̄ vocat omni sita sit i villa dz
 eē ex antiquo z spāliter signata cū lapidibz
 vel fossis vel statuis q̄ dicunt stabel nō mēsurat ad
 equalitatē ville qz diminit de tota villa. Sz si cō
 tentio sit vtz illd omni vel vna ps. q̄ dī deel si iacet

i villa illa dz scire p noiatos i coġtōe qui dicūt kyns
neffid qui ē in possessiōe q ei⁹ sit omū ⁊ n̄ tenet mu
tari ad villā Sz si nō sit spāliter signatū cū lapidi
bus fossis ⁊ stabel distribuat p fūculū.

¶ In omū er i by Caplin xlvj

Er omū i by tha scalhwn ware aff areld oc
so seer merckt m̄z steen oc m̄z stabel oc mer
gryff: W̄wn rebes wed by ey forti at hwn skerthē
al by En wordhē skelnz a huat hellē thz er omū el
ler en deel om thz ligghē vbygd wide him thē i hent
de haffuer m̄z neffu i kyn at thz er hans omū oc a
ey atskiffes til by En er thz ey merckt m̄z steen oc
m̄z stabel gange m̄z reeb.

¶ Si pua villa cōtendit cū maiori. c. xlvij.

Et aliqua pua villa edificata sit in mark ⁊
vna sit distributio agroz ⁊ pratorz ⁊ cadit
ad maiore villā q vocat atelby ⁊ si post con
tētio orit quid ptinet ad villā q dz tozp quid ad ma
iore villaz q dz atelby hoc dñt scire qui morant in
maiori villa ⁊ si videt ill q aliqd dāpnū incurrit p̄t
illā puā villā q dz tozp p̄nt eos reuocat ad cōmunē
villā si dāpnū illd sit itollerabile ⁊ si noluerit redi
re p̄figi dz eis terminus de placito q redeāt ⁊ si vl
tra id resideāt soluāt regi ius suū Tñ si hitauerint
ibi tribz ānis sine qrela in placito p̄nūciata nō p̄nt
de iure reuocari.

¶ In tozp skyl wed atelby. c. xlvij.

Er tozp giorth vth a mark oc er alle agher
skiffe oc engh oc skyl thm̄ at hwat til tozp
hōer oc hwat til atelby tha sculle the wi
dhe ther i atelby bo Tycker thm̄ oc ther i atelby
bo ath thet tozp standher thm̄ til skade tha mwe
the kalle thm̄ effther ighen om then skade er thm̄

vtolligh. Wille the ey effther fare tha sculle mē leg
ge thm lagdag aff thingi thm effther atfare. Side
the effthē oc the are loglige vpkraffde ligge konin
ghns ret wed. Tho om the hasiue trygge vinths
heudh a there bygge wkert a thingi tha mwe mē
thm ey vpdeler.

*Si aliqua parua villa 2c Notandus ē q̄ edificari concedit sine
dampno alterius etiā in loco publico ff ne quis in loco publico l si
quis a p̄ncipe facit c ad audientia in x in curia in glo de ecclē edi
ficandis tribus annis Nota hic p̄scriptionē triennalē.*

Quicunq; habitauerit i wongh. c. xlvij.

Quicunq; extra cōmunē villā habitauerit in
wongh licet in terra p̄pria habitauerit de
bet in terra p̄pria habere introitū 7 exituz
ad forte oc sagangh absq; om̄i dispendio vl̄ redire
ad villam cōmunem.

Om man sectes i wongh. c. xlvij.

Hwo som sectes i wong fra atelbv dogh at
han ligghē a hans eghz tha scal hā anthū
a sūth eghz kōme sigh til forte oc sagangh
alle eghē skadelōs ellē flytte xp til bv effthē ighū

*Quicunq; facit vis 7 c primo de hoc insti de futuribus rultu/
cor p̄dior 7 ideo aut̄ hec fututres.*

Om reeb oc iordh Laplin xlix.

Nullus p̄t negare alteri distributionē funicu
li nec renunciare si aliquis petierit 7 volue
rit scire suū stuff 7 suā specialex emptionē in
aliqua parte q̄ d̄r deel vel villa tūc pōt 7 debet ad
mitti funicul⁹ 7 hēat quilibz quantū tenet vl̄ quā
tū habuerat antecessor su⁹ 7 i nullo diminuat terrā
alteri⁹ nisi illius qui tenet habere diminutōez q̄ d̄r
skerth hoc ē ille qui vēdidit. Alox cuiuslibz adiudi
cātis se ad distributiōz funiculi potior ē q̄ illi⁹ qui
eum voluerit adiudicare.

Om reeb oc iordh Laplin vltig.

Beeb mo enghn mā forsie a by ho som a kal
ler. **W**ro som wil wide sigh til stuff ellē til
serkōb i nogher deel eller by lade tha reeb
gange oc hassue tho so mōghz som han hassde thē
han feck aff anthn kōb ellē stuff ellē hans for eld hē
oc skierte enghn mā vthn hin thē skyldug er skiert
athassue thz er thn thē solde. **W**an er e nermer at
wide sig til reeb en hin thē hannū wil wide fra.

*Nullus pōt negare rē. Sic admittit mensuratio per funiculum
de hoc notat institutu de actionibz § preterea.*

Wro mā scal dele sig til rebs. c. l.

Quicunqz voluerit se reduci per legem ⁊ con-
tentionē ad equalitatez funiculi hoc est hō
som sigh vil dele til rebs. **P**rimo debet cō-
queri in placito q̄ inequalitatē habet de suis com-
possessoribz ⁊ minus de terra q̄ tenet ⁊ petat equa-
litatē cuz funiculo tunc p̄noīabit sibi ⁊ aduersario
suo p̄ximū placitū qd sequitur si aduersarius suus
habitauerit intra hareth. **S**i si habitauerit extra
hareth tūc p̄noīabit ei placitū ad dimidiū mensem
⁊ alter faciat eū citari ad domiciliū suū cuz duobz
viris quinqz diebz añ placitū ⁊ illi hoc dñt testifi-
cari in placito q̄ fuit legittime citat⁹. **S**ed si appa-
ruerit qui citati fuerāt p̄figet eis termin⁹ dies quī-
tus de placito vt terra illa de qua lis orta est per
funiculū distribuāt. **I**nsuper nominētur de placito
boni ⁊ veraces qui in die illo p̄ntiam suā adhibe-
būt ⁊ sciāt si reus ⁊ causatus iustitiā adhibeat ⁊ il-
li dñt p̄nunciare in placito qd factū fuit in die illo
⁊ p̄m testimoniū eoz debz p̄mulgari iuditiū ad distri-
butionē funiculi si necesse fuerit vl' hoc iudicare ra-
tū ⁊ firmū de quo noiati in placito recordabāt.

Si ij

impedimentū rei venerit in placito qđ dicat wihē
 maals thing 7 ipe nō psonaliter cōparuerit tūc pre
 noiatur ei aliud placitū Sed vltra terciū placitū
 nō pōt aliquis excusari p impedimentū nisi sit adeo
 infirm⁹ q nō possit venire vel in negotio regis vel
 in s̄aneth qđ dicat forbodh vel in pegrinatōe extra
 terrā vel si vocatus sit ad supius iuditiū vel si debe
 ret tueri terrā si dies ille eēt certus terminus suus
 qui vocat laugdagh ista sunt impedimēta legitia
 Sz si aliquis dixerit se velle cōpare illo die tūc nul
 lus impedimentū pōt eū excusare nisi infirmitas 7
 pegrinatio Si omīs cōpossessores acceptauerint fu
 niculū in placito nec vn⁹ nec duo pōt impedire.

¶ Dwr man skal dele sig til rebs. c. l.

Hvo som sigh wil dele til rebs han skal først
 kare a thingi at hā haffuer wiassiz aff hās
 eghē oc mynne en ham bōz oc bedes iassiz
 miz reeb tha neffnes hannū thing for oc hans dele
 mā thz thing thē nest effhē er om han sidhē indhū
 hareth Sidhē man vthū hareth tha legges hannū
 halffmonz thing fore ¶ Din thē kare hā skal steffne
 thū ther for saghū er fem nathē for thing miz to mē
 at hans hws so sculle the oc withne a thingi at hā
 wor loglige steffnd ¶ Kōme the til swar thē steffnde
 wore tha legges thū fore xv daghe a thingi at re
 be thū iord thē thū skyl om gode thinghōringe oc
 sande mē sculle neffnes til ower atware oc atwith
 ne om oc se hwat hin for saghū er biwder reth oc
 the sculle sē a thigi huat giord wor a lagdag effhē
 there withne sculle men anthū male reeb til om
 behoff giōres ellē dōme thz atstāde til thinghōringe
 worde samfette thē om ¶ Kōmer hinds forfald thē

secthzer a wíthēmaals thingh oc ey han self tha
naffnes hannum anueth thingh fore En lēghē en
a credie thingh mo ey forfald inodes vthū han er
so i swoge sēgh at han mo ey komme Eller i koni
ghens syselelier forboth Eller i pillegims ferdh
vthū landz Ellē han er kalleth til hōgre dom El
ler for hōghre wometh Eller scal warie sin iordh
om hās rette lagdagh wor I thūsse er lag forfald
i alle dele En om man taghet wedh geen maal a
thinghi tha mo hannuz enghū forfald hielpe vthū
pillegims ferd ene Taghe alle eghē wedh reeb
a thingi sithū mo thzer en mā eller to formene

Quicunq; rē Nota qualiter deuenit ad funiculi distributiōem
Nota hic impedimēta legitima z est aduertendū q; pmo fiat qre
la de meqlitate deinde ante citatiōem nominētur thinghoringe z
veredici ad experiendū an sit necesse q; terra distribuit funiculo iu
ta eoz dicta fiat vel maneat indistributa si dixerint q; fiat tunc ci
tatur aduersarius per duos ad domū z in tercio placito pceditur
ad distributionē nisi occurratur legitimū impedimentū vt hic.

Nota hic sit dubiū de piscatura q; de ea hic nō loquit z ideo per
thorō § vi sit cor.

Quicunq; rē Nota hic in d faciat eū cita
ri ad domiciliū rē sed de meliori consilio z iudicio uidetur citari
apud ecclesiam suā coram prochiāis propter maius periculū cui
tandū concordat cor thorō § viij. Faciat eū citari Si pro canf tri
um marcarū cōuictus fuerit aliquis excepta executione māhelleth
maal si appellare voluerit vl aliquis noē eius iudiciū regis appel
let in eodem die in placito quo conuictus fuit z iter recedendi ar
ripiat infra quindenā si appellauerit z non fuerit psequutus tūc
soluat bondoni tres marcas z regi tantū. si non appellauerit tunc
teneatur aduocatus sub pena trium marcarū assumptis sectū qua
rior fidedignis ad domiciliū conuicti accedere z bondoni iusticiā
facere z regi ita tamen q; prius seruentur ibi tria lagdaghe si ad
uocatus ad primam monitiōē non fecerit bondoni iusticiā sol
uat sibi vt dictum est pro contumacia tres marcas z tantuz pro se
cunda monitiōe z tantuz pro tertia monitiōe et tantū pro qz
ta z si tunc sibi non fecerit iusticiā exinde possit eum cogere per
litteras regis ad faciendum sibi iusticiā z ad satisfaciendum ei p
contumacia aduocato autē z sequacibus suis si bondoni iusticiā

fecerit non debet imponi causa heretverck vel rapine Thorð §
riij.

Quicumq; voluerit se reduci zc Utrum leges debent soluz festo
vel pfesto patet per thorð in cor § lxxvi z infra li ij c de neffningi
in v debent iurare in glo.

Item nota hic per argumentū in § sed si. q leges solū debent quin
ta die post firmationem legis.

Legittimum impedimētum Nota legitima sunt hec scilicet in/
firmitas impedimētū negotij regis Item expeditio regis Item
peregrinatio vel extra terram vocatus ad superius iudicium. Item
si deberet terram suam defendere in certo termino ista omnia hic i
textu continentur.

Item in captiuitate vel carcere detentus extra de pig c significāte.
z de pcura c accedēs. Item capitalis inimicitia vt extra de purga
c cum in iuuentute Item timor amissionis rex probabil' ar q me
cā c abbas. Item etiam probabil' metus vel timor cruciatus cor
poris vel mortis ar q me cā c cum dilectus filius. Item de peri
culo mortis vel capitali inimicitia quia locus non tutus. vide tex/
tum vt lice non concess' c accedens. Item exceptō formi est iustū
impedimētū per procuratorem vl' alios legitimos in principio
lic' ij q vi c Siquis.

Kommer hindz forfald Si iniuriam passus infirmatur nō va
lens venire ad placitum quo executio cause sue per veredicos vel
neffningos seu denominatos aut quocunq; modo alius debet de
terminari cum restitutus fuerit sanitati veniat ad placitum z habe
at per se vicinos suos sex testificantes q in infirmitate fuit impedi
tus et tunc p duos testes ex nouo citetur ad discernendū prio pla
cito subsequenti z idem possunt facere heredes si infirmus moria
tur thorð § xi.

Engbñ man mo bygge Caplin li.

Nullus potest occupare fortam quia commu
nis est oīm quicumq; possessorū est in villa
quantūcunq; habet semper debet conque
ri de forta z potest si aliquis eam diminuerit Om
nes fundi qui in villa sunt tam antiqui q ex nouo
iurati dñt habere fortaz illi sūt fundi iurati qui pri
uerūt aghēlandh z nūcp iuramētū facti sūt fūdi sic
tñ qd de illa pte tre iurata q dī deel exponat forta

Quicumq; habitauerit extra villam comunē dz in
aprijs venire ad forte ⁊ si oēs transtulerint se de cō
muni villa excepto vno solo hoīe tunc tpe pōt eos
cū maiori ratione reuocare ad villā cōmunez q̄ ipsi
eū ad se nisi tpe q̄rimoniā de eis non moueret infra
tres annos. Si deuastata fuerit villa cōmunis tūc
diuidit illa terra q̄ prius fuit forte sicut alia terra
tam ad villam q̄ ad bool.

Englū man mo bygge Caplin li.

Englū mā ma bygge a forte forti at forte are
alle mēz hwo som er eghē i by hwoe mēghz
som han haßuer i by han mo e kalle a for
te om annē mā haßuer thz mynsketh ellē rōgt Al
le toßte thz i by are sculle haßue forte bode gamle
toßte oc swome toßte Thz er swome toßte thē for
te wore aghē landh delt oc gōre hēne til toßte tho
so ath om thū samme swome delt gōres oc forthe
ldwore som mā booz vthū atelby the sculle aff the
re eghz selßue fange thū forte Ere alle men flytte
fra atelby oc sūthē en effi her tha er han nermer at
kalle thū effi hē en the hannum bozh vthū at han
thier oc tool so lēgi thz er iū vint hē vkerth. gdes
al by tha skiffes thz thē fōre wor forte so som an
nē iord til by oc til bool.

Nullus pōt de forta. i. via cōmuni qui nō pōt occupari vel inhabi
tari vide insti de rez diuisione § vniuersitatis ⁊ p isto facit c. xlvij
§ e in fine. Itē terra vel bona cōmunitat; desolata ad quē spectat
nō bar de lux f; in li ff de collegijs illi. Item hoc est etiā prescriptō
triennal.

ldwor om xij eghē sculle swarie. c. lū.

Iter fundū ⁊ furtā iter fundū ⁊ aghēland h
inter siluā ⁊ aghēland ⁊ inter ptes q̄ dicun
tur deld ⁊ oīa principia ⁊ de strata regis q̄
vocat kōmighūs herstrade debent xij cōpossessores

suo scire iuramento et si in villa non sunt et recipiant
tot de villa proxima donec et fiant et quid illi et le
legittime ad illud vocati iurauerint in recto termino
non de placito sumpto ratum erit et firmum et si discor-
dauerint quod a pluribus factum fuerit firmum erit Sed
si sex unus iurauerint et alteri sex aliud tunc tres de
bene adnominari ad illos et quicumque duo ex illis
tribus super premissis consensum prebuerint quod illi iu-
rauerint firmum erit Quilibet qui villam inhabitat
in via sive sive forte oc fagangh. i. potest et debet
se adiudicare ad forte et ad pascua pecorum si per tri-
ennium ibi habitauerat sine querela.

Item omni et ege sculle swarie. c. liij.

Mellom toffte oc forte mellom toffte oc agher
landh oc deelt i mellom oc alle vphoff. De
konighs herstrade sculle et ege miz there
eedh wide En ere ey et men i by tha scal ma ta-
ghe aff thn by the thm er nest til et me ere Item
som the et swarie loglighe til kraffde a rettthe lag-
dagh a ehingi laught thz scal stande En skyl thm
a tha stande thz the flere giorde om thz ther sauth
er En swarie sex eet oc sex anet tha sculle neffnes
tre til oc hwilke the to fylge thz stande En om fle-
re neff kome til stade thz the fofsta giorde Item
man the i by boor scal wide sive til forte oc til wt
gang om ha ha fuer tryggi vinths heudh vkerth
a hans braggi.

Inter fundum et A pluribus notatur pro maiori parte super et
in fine Item tunc tres notatur pro testimonio seniorum Item per ad-
unctionem illorum trium efficitur maior pars vide et de arbitris in
vi quilibet qui villam de iure communi presumit quod quis habeat for-
te et fagangh simile in et frequens de restituti in vi.

Item en manz skow oc annen manz
mark in qd Caplm liij.

I terra vnus et alterius silua concurrere tunc ille cuius est silua tantum possideat terra quam frondes et radices extenduntur nisi terra sit communis tunc rex possideat terram et bondones siluam.

Om en manz skow oc annen manz mark mōd Laplin liij.

Des en māz skogh oc annē māz mark tha a thū thē skog a so langt som grenā lwdhē oc rood emdhē vthū thz er almyntig oc ta a kottighū iord oc bondhū skogh.

Si terra vnus silua semel diuisa nunquā pōt fūne solari diuidi licet campus diuidat § vi. Itē facit § si cuius insti de rez diuisione istud caplm ibi si terra sit communis rē Itē si terra vnus cōcurrat ad aqm cōmunē tūc aq ē regis et alter retinet terras ex q sequitur q piscatura ē regis sed fra illa nō fuit piscatoribz nec ad intrandū nec ad retia vel casulas sine licētia possessoris vt infra li iij c lxi vzaagh in glo. Nisi terra sit cōmunis Nota h ar q si aliq aq sit cōmūis et bondones terrā possidēt tūc aq ē regis et bondones possidēt terrā vt hic in pma glo et infra li iij c lxi in glo.

Om mageskifte Laplin liij.

Nullus pōt aliū cogere ad diuisionē q vocatur maghe skifte sine voluntate alterius.

Om maghe skifte Laplin liij.

Eughū mā mō nōde annē til at maghe skifte vthū hū annens wilie.

Nullus pōt hic ponitur modus diuidēdi p fūniculū sed si aliquis pro isto facit titulus de nomi opis nūciatōne in canonibz et i legibus.

Om solskifte ganghē i by.c.lv.

Ganghē solskifte a by hoc ē si solaris distributio tradita fuerit ville tūc quilibz dz resigre suū heud i toto mark nisi sit omū xl kärke stuff ali cui spāl emptio de qua nescit cui noceat hoc ē hwe thz scal skerte Itē ulla ps que dz deel in qua iacet

stuff pōt diminui vel augeri. Postea distribuuntur
 primo fundi qui iacent in villa p solarē distributōz
 ita q nullus possit impedire. Sed si funiculus sola
 ris ceciderit in habitatione vel sub habitatōe alicu
 ius ⁊ ille qui ibi habitat noluerit recedere ille qui
 impetat plenā habeat ptārem recipe de terra sua q
 inhabitata ē hoc ē de eius mark iordh vbiqz no
 luerit funiculū p funiculo. So hegner mā landbo
 toffe sicut fundū illū in quo habitat et etiam gard
 sedhe ⁊ sic quēlibet fundū in quo habitatio ē qui
 prius fuit inhabitatus q totū mark deles til rebs
 Sz si aliquis occupauerit .i. inuasērit terrā alicui⁹
 vel cū tugurio qd dīr hielm vel cū aliquibz alijs do
 mibus ille qui terram possidet nō pōt destruere do
 mos illas sine vform iuditio placiti ⁊ cū tribus ter
 minis qui vocant laugdagh. Sz si ille qui occupa
 uerit terrā remouerit domos suas i priō laugdagh
 ⁊ legē dederit quē putauit terrā ēē suaz excusatus
 erit si in iuditū expectauerit soluat regi tres mar
 cas ⁊ bondoni tres. Sicut fundi diuidunt in villa
 sic diuidēdū est totū mark iord eadē est lex si sepes
 destruuntur .i. deles vp.

Om solskift ganghē i by .c. lv.

Hanghē solskift a by tha scal hwet mā giffue
 sin heudh vp om alle marke for vthn at thz
 er omū eller kirke stuffellē noghē māz serdeles kōb
 thē man wedh ey huem scal skerte Enghn deel thē
 stuff ligghē i mwe mē anthn ōge eller mynske. Si
 thn fōrft toffe thē i by ligghē so at enghn mā mo
 thz mene. En faller noghē māz reeb vndhē annen
 manz byggi oc wil hin ey rymme ther a booz tha
 haffue hin vold til thē a kaller attage aff hans w
 bygde iord a mark hwore som hā wil reeb for reeb

So hegner mā landbo toffte som thū tofft hā booz
selff vpa oc so gardset tofft oc so hwilkhū tofft thē
noghz bygdh er a ther fōre wor bygdh en mark
deldes til reebz En bygghe man a annē māz iord
anthū mē hielm ellē mē noghē andhē hws tha mo
hin ey thē iordhū a the hws aff bryde vthū things
doom oc mē trynne laugdaghe en rymmer hin thē
bygde aa fōrste laugdage oc giffuer logh aa at hā
wenthe at thz wor hās eghz ware anghēlōs En
tool han dom bōde iij mark bonde oc so komghū
iij mark So som toffe skiffes i by so skiffes al
marke iordh Thz samme er logh om garde deles
vp so som hwsfe deles vp.

*Sanghē solskiffet. in § Sed si aliquis et Nota qui sic occupauerit
terrā alterius iniuriose soluat leso tres marcas et regi tantū vt hic
si fuerit laicus. sed si fuerit clericus satisfaciāt leso ne trahat ad iu/
diciū seculari et ibi § c olim de iniurijs et dāp da cōuincat vt extra
de iudijs ar c qualis et qñ vbi dicitur p indefectu iusticie iudicē secu/
laris ecclia pōt se intromittere vt extra de foro cōpe c licet et c ex teno/
re. et ratio est qz nēmī iusticia ē deneganda vt in c preallegato qua/
liter. nec iusticia est vendenda vt infra li ij c l Si exactor in glo.*

*Nota hic sine iudicio placiti nullus pōt alterius domū q̄uis in ter/
ra aliena edificatā destruere vt hic et infra li ij c xxxvij Si quis habu/
erit. Nota possidens terrā nō domū edificatā in terra sua absqz iu/
dicio placiti remouere vel destruere pōt vt hic et li ij c xxxvij et li i c
lv § vi et c xlvij § ij et iij et iij et c li. Item in fine huius capituli
ibi sicut fundi qz eadem ē ratio de pte et de toto et ecōuerso ff de re/
mendō iō l que de tota. Nota occupare. i. inuadere quasi ex im/
prouiso vel ante capere.*

Om marie Caplin lvi.

Quelibet villa dz habere vias q̄ ex antiquo
fuerūt quas nullus pōt impedire nec dimi/
nuere Sed si quis impederit soluat regi tres mar/
cas et recupet viā bene Stratam regis que dz kom/
ghens herstrade debent facere cōpossessores in qua/
libet villa super quālibet mark Sz si tñ sit thoor
B

fore i via vl' mrica q' d' mose vl' mgn' annis vl' a'i
qd' talu' tuc d'z tota prochia illos adiuuare ad edifi-
catōz pōtis si necesse fuerit Null' p't vias ex anti-
quo iuratas impedire l' claudere q' ducūt ad villas
forēses vl' ad placitū vl' ad siluas vl' ad litt' maris
Aliā cōmunē toti' hareth dñt oēs inhabitatores illi'
p'ucie facere z regare z repatā suare Itē via cōis
d'z eē viij vlnaz i latitudie sz forta d'z eē via cōis viij
fawna i latitudie l' adeo lata pat' sufficit oibus cō-
possessorib' Om' marie Caplin lvi.

Uil hwer by a rette fire waie affgange the
thē aff areldh haffue til ganghy oc thīn mo-
enghū mā formene ellē spille En hwo som thīn me-
ner ellē spiller gialde komghū iij mark oc gōre thīn
wai wel ferdi Dwer hwer bymark sculle the eghē
thē a mark bo komghens herstrade gōre En er so
mōghet thoorfore a anthū mose eller store aa tha
scal alt kirke soghū hielpē thīn til atgōre bro om
wedh tōiff En er thz alt hareth wai tha scal alth
hareth hielpē til atgōre bro oc atholde sūhū En-
ghū man mo sworne waie lucke eller mene ther til
kōbingh ellē thingh ellē strandh eller skogh lōber
Arel waie sculle ware viij alne brede En forta .i.
via scal ware viij fawna bredh ellē so bredh som al-
le eghē wille ath orwes.

Quelibet villa De hoc ff de via publica Itē ff de loc' z itinertio
public' z ff de dāpno infecto l' qui vias publicas. Debet tota pro-
chia iurare Delictū herrezverck sit illud si aliq's cōmunē pontē vel
stabella placiti fregert z illi qui pontē repare cōsueuerūt cōstituit
executorē hui' cause Si hō stabella placiti fracta fuerint cōstituit
executor ex pte cōmunitat' q' illō placitū tenet visitare thord s liij.

Idore mā scal mōlle bygge .c. lviij.

Nullus pōt de nouo edificare molendinū nisi
possideat aggerēz q' d'z dam z locū aggeris
sic tñ q' p inundationē nō dāpnificet aliquē

nec in agris nec i pratis nec etiā noceat molēdinis
ex antiquo edificatis cū inundatione q̄ d̄r bagflod
Itē si molendinū fuerit edificatū nemini cōtradice
te et sine interdicto ⁊ si ille qui edificauit habuerit
legalē possessionē q̄ d̄r laugheud tunc ipse debz scire
inundationē ⁊ locū inundatōis aggerē ⁊ locū agge
ris ⁊ ligamē aggeris cū iuramēto suoz cognatorū
noiatorz qm̄ vocant̄ kyns neffn laugheudh ē tres in
undatiōes hoc ē trynne flodemaal sine querela Itē
si quis cōquerat anq̄ molendinū consummatū sit ⁊
anq̄ ali⁹ habuerit laugheudh tūc dnt̄ illuc destina
ri discreti viri qui diligēter videāt ⁊ cōsiderēt si in
undatiōe sua terrā alicui⁹ occupauerit p̄ter suā q̄
null⁹ p̄t terrā alicuius p̄ inundationē occupare sine
volūtate sua nec fodere nec inhabitare.

Wore mā scal mōlle bygge .c. lvi.

Dan mo ey gōre mōlle aff ny vthn hā a dam
oc damstz tho so at thē flōdher ey a annen
māz agbē ellē engh oc spillet ey nyz bagflod the gā
le mōlle thē affarel d mōlle ere Wordhē mōlle gior
vthn forboth oc alle mentz a kallēde oc for hin thā
giorde laugheud a tha a hā atwide flod oc flodstz
dam oc dams bond nyz hans kyns neffn laugheud
er trynne fiode maal vthn kare Kalles a fōre en
mōlle werdhē gior oc fōre en hin fanghē laugheud
a thē giorde ta scalle syns mē til wise oc wide huat
heldhē hā flōdhē a sūth eghz ellē a annē māz forthi
at enghn mā mo flōde a annē māz iord vthn hans
willie oc ey grame oc ey hws a setthe.

Null⁹ p̄t de nouo edificare molēdinū Si nō possessor alicui⁹ q̄
d̄r molledam v̄l fiskedam destruxerit reddz cū in dampnē cuz iure
q̄draginta marcorz ⁊ tantū soluat regi v̄l p̄ hys caus d̄z se defen
dere luoz iuramēto cognatorz thord Null⁹ p̄t facit manifeste s̄
de finitibz ⁊ aq̄ ⁊ ff de edēdo l siq̄s ex argētarijs s̄ in unio.
Trynne flodemaal intelligit̄ spacū trīs annoz thord.

Eadē lex ē de sepibus que dicunt fiske gar
de q̄ ē de molendino .c. lviij.

Item nullus potest p aque ductū reducere aquam
de alteri⁹ fiske garde nec de antiquo cursu vel ter
ra alterius.

Sligh samme logh er om fiske garde
som om mølle .c. lviij.

Man mo ey felle wand aff sin areyltz reen fra annē
manz fiske garde oc ey fra annē manz iordh.

Eadem lex Si contentio sit de piscatura tunc quilibz licentiā pi
scandi habeat sicut habeat terrā rebdraghū in campo suo thorō.
Nullus potest p aque Quicunqz aquā deduxerit extra antiquum
cursum repet illud infra dies quindecim ⁊ omnibz possessoribz
soluat tres marcas ⁊ regi tantū Thorō s viij

Finis Primi libri.

Registrum Primi libri

Willet barn erfue scal c i

Wat sie scal thū thē barn dōber c ij

Om kone siet sigh atware meth barne c iij

Wro nesth er ath erfue c iij

Wre mōghz hwer tagher aff arff c v

Wre boscap skiffes thē ey er barn til c vi

At fadhē ma ey holde sōnner miz theē mōdhēne c viij

Brodher ma ey holde systhē meth sigh vgiſt men
han wil c viij

Om barn dōſ vt hi felligh c ix

Om vt arffunghe c x

Wre eth samsyskē erfuer mere en annē c xi

At bonde sōn i felligh haſfuer icke forlōdes c xij

Om sōn fōrer sin kone in til sin faðher oc modher
c xij

Wat fad hē tōffselie sūh barn i hende c xiiij
 Om hiemferd h c xv
 Om et hyskē kaller a anneth at thz haffuer wiass
 neth c xvi
 At arff bedher arff c xvij
 Om stipsysken skal om arff c xviii
 Om elste brodher quenes mer andre syskē i felligh
 c xix
 Om man quenes i encke bo c xx
 Om slegefredh barn c xxi
 At fadher ene mo sūh barn gīore c xxij
 Hwem arff scal kressues oc gīaldh c xxiii
 Om man tagher hoor kone wi hūde c xxiiii
 Om hoor bōm c xxv
 Om man dōfz meth mōgel gīald c xxvi
 Hwor lenge mā mo haffue slegefred mē sig c xxvij
 Hwo warie mo ware c xxviii
 Om kone mā sūne bōm oc thet gooz gōme c xxix
 Om stipfad hē oc stīphōm c xxx
 Hwo ey mo warie ware c xxxi
 Om fletfōringh c xxxii
 Hwre men sculle quenes c xxxiii
 Hwo iordh mā affhende c xxxiiii
 Om kone iordh c xxxv
 Hwre gāmelt barn gootz mā affhende c xxxvi
 Hwre iordh scal kōbes c xxxvii
 Om things wi hne c xxxviii
 Om sielegiift c xxxix
 Om mā seel sin iord oc word hē ey laugt i iord c xl
 Hwo som seel n hiemelt c xli
 Om trate word hē a hwat solt wor mere ellē myn
 ne c xlii
 Om man sīer sūh a haffue kōpt bo de syskē i iord

oc brodher c xliij
 Dwre men sculle iordh wari c xliij
 Om by eller boolskyl at c xlv
 Om omū i by c xlv
 Om corpe skyl wedh atelby c xlvij
 Om man secres i wongh c xlvij
 Om reeb a iordh c xlvij
 Dwre men sculle dele sigh til rebs c l
 Enghū man ma forte bygge c li
 Dwre om xij eghē sculle swarie c li
 Om en māz skogh oc annē māz iord mōdes c liij
 Om maghe skiffe c liij
 Om solskiffē gaughē i by c lvi
 Om wari c lvi
 Dwre men sculle mōlle bygge c lvij - 57-

Concordantie Primi libri.

Om arff in prāmis c xxvij
 Om kyns neffn li i c i
 Om xij eghē eeth li i c li
 Om costebotz eedh li iij c xliij
 Om sam frendhē eedh li i c xxvij 7 xx
 Om xij mē edhē eeth li i c xxvij c li ij c ar li iij c li
 7 lvi
 Om haretz neffn li iij c lviij
 Om hion skielnet li i c xxvij 7 c vi
 Om kōbe iordh li i c vi 7 c xxix
 Om fadhē ma holde sine sōnner li i c vij
 Om brodher mo holde systher li i c viij
 Om giffthē maal oc hiemferdh li i c xij 7 c xvi 7 c
 xxxij
 Om leer wide oc voldtect li i c xxvij 7 c viij 7 li ij
 7 xvi 7 duob⁹ capitul sequētibz
 Om siegefred oc hēne hōm li i c xxi 7 c xxij 7 xxv

c 7 c xxvij 7 li ij c xvij

At quinne ma forgoze sith gooz li i c xxxij 7 c xij

Om aar oc dagh li i c xxij

Om giale h li i c xxij 7 c xvi

Om trel eller closthe me eller fletfaring ma erffue
li i c xxv

Om warie c vij 7 c xxvij 7 tribus capitul seque
tibus 7 c xxxij

Om sleget redh bqm worde ecche om there fadher
thigh the modhe sith c xxv li i § i

Om fletfaring li i c xxxij 7 c vij 7 li ij c xix

Om iord li i c xxxij 7 c xxxv 7 ad fine pami libri
fere per totum 7 li ij c xxi

Om siele giff li i c xxxix 7 li ij c xlv i textu 7 in
margine

Om heud li i c xliij 7 xlv

Om thing steffne oc lagdage oc geen maal li i c l

Om forfald li i c vij 7 c l § ij 7 li ij c xvij 7 xvij di
c Si eps nota ibi

Om forte oc toffte li i c liij

Om imageskifte li i c liij

Om solskifte li i c lv

Om warie li i c lvi

Om melle oc fiske garde li i c xlviii

Om things wibne li i c xxxvij 7 c xxxvij

Om kirke iord li i c xliij 7 lv c

Om kone ma barn dōbe oc huat sie scal the barn
dōbes li i c ij

Om oldarff oc om arff ganghe ighu til oldesadher
oc oldemodhe oc om brodhe erffuer systhe oc systhe
brodhe oc brodhe taghe to dele oc systhe en deel li i
c iij

Om bonde erffuer i kone iordh li i c vi § i

Om kone mo erffue i bonde iordh li i c vi § ij

Om stift barn skal haffue sin arff forst li ij § ultio
 Om man ma warie ware thē haffuer meen for an
 thū older eller wuith eller fletforngh li i c vi § i
 Om mō eller enck ma forgoze sūth gootz li i c viij
 ⁊ c xxxij
 Om modhē ma taghe lige lodh wed stift barn li i
 c ix
 Om warie ellē fadhē ellē oldefadhē mwe selie ellē
 affhende bōne iordh li i c xxx § vi
 Om modhē ma fange bōne iordh til wethē giald
 forti hron fortharet henne iordh miz thm i selleggh li
 i c xxxi § ij
 De consuetudine qñ cōtrariaz legi vtrū v3 li i c i in
 margine ⁊ in plogo in danico c i quasi in fine
 Vtrū voluntas defuncti sit adimplenda li ij c xlv
 in margine.

Incipit liber secundus.

¶ In sandmen Capittulū primū

In quolibet hareth debent eē octo veridici duo in quolibz fierthingh sed de nlla cōmunitate q̄ d̄z fellegh ⁊ de nlla prochia plures q̄ vnus quilibz illor̄ d̄z habere possessionē i illa fierthingh in qua ip̄e ē veredicus ad min⁹ villicatōem hoc ē fellebryde ⁊ nō colonuz Itē nullus p̄t eos destruere v̄l destituere nisi ip̄i demerauerint suū boos loth piurando vel si receperint maiorē cōductionē q̄ deberent qd̄ d̄z hesteleie tñ nullus pōt vtrūqz habere exactōem ⁊ veridicā in vno hareth

¶ In sandmē Capittulū primū.

Sandmen sculle wære otte i hwert hareth to i hwert fierthing aff enghñ felleth aff enghñ kirke sōghñ tog mere en een Duer thet scal haffue eghñ i thñ fierthingh ther han er sandmā i ath mynste felles bryde oc ey landebo Enghñ mā mo thñ oc astage vthñ at the forswarie thet boos loth eller tage mere hesteleie en the sculle Tho mo enghñ man i eeth hareth haffue bode leen oc sandmenz eedh.

In quolibz hereth ⁊c Simile de testibz sinodalibz de q̄bus xxxv q̄ v ep̄is vel sūt sicut publica notarij iurati ⁊ hic in fine q̄ idē non pōt eē aduocat⁹ ⁊ veredicus. rō qz idē nō pōt eē iudex ⁊ testis cuz diuersa officia sint diuersi distribuenda p̄ c Singla de p̄bend in vi ⁊ nemo pōt habere duo officia in eadē causa de testu in lxx p̄ ber in almania dicunt̄ de delli iudicij tales dicāt sentēcias ⁊ si vincuntur sunt falsarij ⁊ infames. sile i l ff ad legē cor de fal l lxxi ff de hīs q̄ vocant̄ infamia Nota hō legaliter cōuictus nō pōt recipi in neffingh vel veridiciū v̄l denotiātū vt cor per thord s lxxvi ⁊ infra c c lxxij q̄ cōuictus in glo ⁊ in textu Item frēs bona mobilia bonodonū in cōmunitate hātes nō pōt cōpelli ad s̄ vt accipiat veridicā et fiat veridici vt hic ⁊ sile infra li iij c xix Si pueri in pmo.

¶

Wre om sandmē sculle swarie. c. ij.

Veredici dñt iurare de homicidijs de violētia mulieribz facta de markeskel de possessionibus eccle^{siar} si pl⁹ sit q̄ marca argēti de mutilatōe que dñ affhogh de quadā iniuria q̄ dñ herrewerk de vulneribz de ligatōe q̄ dicat bandh.

Wm sandmen Caplm ij

Sandmen sculle swarie om man drab om affhog om quine tect om herrewerk om markeskel om saar om gudzhws eghñ om thz er mere en mark sölff om bandh

Wre sandmē sculle swarie. c. ij.

Veredici debēt iurare in placito toti⁹ terre q̄ dñ landzthing de homicidio de violētia mulieribz facta de herrewerk de affhogh 7 si quis fuerit delatus de apria libertate p vim alterius Sz in placito cuiuslibz hareth dñt iurare de bonis eccle si aliquis bondo cōtenderit cōtra eaz 7 de vulneribz de markeskel in illo hareth vbi terra illa tect de qua contenditur.

Wre sandmē sculle swarie. c. ij.

Sandmē sculle swarie a landzthingh om mā drab om quinne tect om herrewerk om affhog oc om mā vordhē fōrth m3 wold affsin eghñ fresse En a haretzthing om gudzhws eghñ wedh bonde oc om saar Wm markeskel i thz samme hareth thē dele iordh ligghē.

Veredici de qbus debēt iurare simile in l cognitō ff de officio ei⁹ cui mādata ē iurisdō 7 ff de iurisdicōe oim iudicū li ij 7 iij q nō oīa sunt cōmittenda in floribus vt ibidē. Nota hic dubitat per quos veridici citant ad placitū generale. m̄deñ vt in cor istoz pū mo3 duoz capituloz p thord § ij. Nota q violētia vna distinctione fit tribz modis sc3 captiuitate dilatione 7 ligatōe pmo captiuitate vt infra c c lxxix Siqs § ultimo 7 in glo Itē dilatōe infra

eodē c. xxx Si quis § ultimo z in cor § xci z § xcij Itē de ligatōne
ut hic c. ij in fine z hic c. ij z infra e. c. xxx § ultimo. z in cor § xxx
Uerēdici debent iurare Nota clericus ordines habēs z coronas
Si vulnerauerit vel occiderit laicū vel ecōuerso sup hoc nō debēt
verēdici discernere Thorō § ij Nota quōtuplex ē uolētia notat
infra li. ij c. xlvij. Uerēdici Markeskel sez in loco rei simile in c. sta
tutū de rescriptis in vi z c. sane de foro competentī. Si quis fuerit
delatus de p̄pria libertate p̄ vim z q̄lter ista r̄is legitime h̄z fieri
declarat in cor thorō § ij q. ij z infra e. c. xxx Si quis intrauerit § vlti
mo. Uerēdici debent iurare in placito cuiuslibet hereth de vul
neribus z intellige de vulneribus ante mortē vulnerato inflicti s̄
post mortem debent iurare de morte z nō de vulneribus ut infra
c. xij in glo.

Wore sandmē sculle i kalles. c. iij.

Per litteras regis debet quilibet veridicus in
stitui z in placito illius hareth in quo debz
esse veridicus z exactor regis debet eos cu
iuramento assumere Itē sic iurabunt qui institui
tur sic de? iuuat eos q̄ nec p̄ce nec p̄cio nec p̄pter
amiciciā alicuius nec p̄pter fauorē cognatorū aliud
faciunt q̄ qd iustū sit in suo iuramento.

Wore sandmē sculle i kalles. c. iij.

Bomghūs breff scal liwse sandmen i oc a thz
haretzthingh thē the sculle ware sandmē i
oc komghūs vmbosinā scal thm i edhe Wc so scul
le the swarie thē the edes i so hielpē hannū gud at
han scal ey gōre for game eller for frenscap eller for
noghē wild annet en thz reteste oc thz sanneste thē
han wed i hans sandmāz eedh.

Per lrās z Tangit de iuramento veridicorū simile ē de testibz de
quorum iuramento in glo c. fraternitat̄ de testi § e c. i l. testimoniū z
l. eos sic etiā iurat notari? de q̄ notat in c. celric̄ ne cle vel monachi
Per litteras z Nota q̄ priores lrē valēt nisi qui primas lrās im
petrauit eis illegitime vsus fuerit aut ex malicia aut ex negligētia
de rescriptis p̄lex z infra e. c. Si rex § ultimo. Item lrē secundo im
petrate p̄nto p̄iudicāt si de eis mētiōē faciāt de rescriptis c. ceter.

Item si expresse non continet nomē eius q̄ impetrauit vel impetra-
re facit § de pba l ad pbatōem nō valet Itē nō valz si expresse non
continet nomē eius quē vult cōuenire scz reū ij q̄ iij c quisqz
Item Nota q̄ vltimū testamentū iudicat firm⁹ alijs qz testamētū
cuiuslibet hoīs post mortē cōfirmat⁹ z nouissimū hoīs testamētū
immobile p̄seuerat de cele missay c martha Itē Nota q̄ rer extra
p̄uincia suā nullū citet sed aduocatus regis infra p̄uincia ex pte re-
gis impetat z cōuincat Thorō § xxi.

Om sandmen tage mere en rette heste
leie Caplin v

Impbatū fuerit cōtra veridicos q̄ recepit vl-
tra dimidiā marcā argēti p̄ eoz hesteleie q̄
quidē dimidia marca argēti diuidatur in-
ter illos om̄s octo licet vn⁹ eoz recepit amittēt pri-
mo suū hoosloth z postea suā veridicam Itēz qui
vocaueit auxiliū veridicoz hoc ē hin thē sandmen
kaller vp siue iurauerint cū eo siue cōtra eū vel om-
nino nichil tū debet eis dare hesteleie Itē in eodez
placico vbi debēt iurare dñt recipe suū hesteleie cū
testiōnio placiti tunc postea nō orit inde contentio
Sz si detentū fuerit eoz hesteleie vltra tha ma thz
deles meth raan.

Om sandmē tage mere en rette hesteleie. c. v.

In orde sandmē ther i p̄rowz at the tage mere
hesteleie en there reth er tha haffue the fōrst
fōrgiort there hoosloth oc sithn there sand-
mez erdh There rette hesteleie er alle otte en halff
mark sōlff togh at en taghē thn halffue mark sōlff
ta scal hā togh skiffte thn e mellom alle andre sand-
men Itē in thē sandmen kressfuer vp hwat hellē the
swarie miz hannū ellē a modh ellē icke miz alle tha
scal han togh giffue hesteleie A thz samme thing
thē the sculle swarie thē sculle the the hesteleie ta-
ge meth things withne tha kōmer ey sithn dele a

En holles hesteleie thē ower tha mo thē deles mꝝ
raans dele esthē.

Si phatum De salario veridicoꝝ sile de salario aduocatoꝝ & de
suffra lista & de sumptibꝝ testuꝝ vt § de testibꝝ l qm̄ sed alia posita
sunt specialia. Item licet marca argēti sit multiplex tñ hic in legibꝝ
& in cōmuni loq̃la dāica atꝫ litterꝫ intelligit̃ vt hic de q̃nqꝫ solidis
grossoz nūl a diecio alia fuerit apposita vt qꝫ marca argēti colo
menſ vel aliter. Item hic ē defectus in isto capitulo qꝫ nō loquit̃
de veridicꝫ in vill' forensibꝫ q̃ntū soluat p̃ suo boosloth iſte defectus
corrigit̃ p̃ thord § xi. Nota Secularꝫ p̃rās q̃ puicent clericū in iu
ditio seculari fm̄ estimatōem iniurie p̃dēpnabit̃ in expensꝫ & dam
pnis p̃ iudicē ecclesiasticū de iniurꝫ & dāp̃ da c olim Jtē Nota snia
cōtra clericū in iudicē seculari sic lata p̃ iudicē secularē est nulla qꝫ
nullā habuit iurisdictionē in ip̃m. layco cñ non licet de clerico legē
dare xvi dist bñ quidē xvi q vi non placuit ymimo tanqꝫ sacrilegꝫ
fuerit puniendꝫ eadē cā & q eadē Siqꝫ p̃ncipū & qꝫ in hoc offen
dit ecclesiasticā libertatē & p̃pter hanc iniuriā puniē in expensꝫ quas
p̃pter h̄ fecit dāpna que p̃tulit tali occasiōe resarciat vt p̃r in terru
c olim vbi dꝫ qꝫ tatarōe &c. debet iudex tatarare p̃mo de expensꝫ & dā
pnis in iudicio p̃erū iij q iij offerat̃ & qd fieri & postea debet iura
re & tali iuramēto stabit̃ tanqꝫ legitime p̃batū & vii xi l Si qñ ij
q i In p̃m. s & s de hys q̃ vi metus ve cā fi c vlti vbi de hoc ber in
p̃dicto c olim & p̃cor p̃ila in. & libellꝫ § ij Jtē sen & re iudi c cū te.

Nar sandmē sculle swarie. c. vi.

Inſea minus q̃ sex septimanas nō perficitur
loghmal cum veridicis quia ad hoc debent
esse tria placita & inter quodlibꝫ eoz dimidius men
sis In primo placito dꝫ publicari causa id est liwse
synth loghmaal tunc p̃refigendū est eis placitum ad
dimidui mensem & veridici citentur ad placitū tūc
in tercio placito vnus cōqueritur & alter respondꝫ
& tūc testimoniū p̃feretur q̃ veridici sunt rationa
biliter euocati hoc est loglige tilkraff de vt de cau
sa illa iurare & sine iudicio non tenētur & postq̃ iu
ditiū p̃rolatū fuerit tūc nō possunt dimittere quin
oporteat eos iurare de causa illa sub periculo suoz
Id iij

boosloth Sandmē oc raans neffning pāt de oibz
suo iuramento iudicare ad que fuerint loglige til
kraffde. i. citati in omni tempore anni quādo tenet
placitum quia latrones qui dicunt mordhēz fures
z predones nūch debēt pace persecui qz nulli dant
pacem.

Nar sandmen sculle swarie. c. vi.

Enthet mynne en seg vgher fulkōmes logh
maal miz sandmē forti at thē scal try thing
til halffmonz mellom hwerth Al thz forste
scal mā liwse siēh loghmaal oc thz thē mā skadhē
tha legge mē thū halffmonz thing fore oc steffue
sandmen til thingi tha a thz tredie thing sechē en
oc annē swarer oc lade withne thiwge at sandmē
ere loglige tilkraffde om atswarie tha scal dom til
ganghe ath thū bōz vñ atswarie Siēh dom er
tha mwe the ey forlade thz vthū the sculle swarie
oc there boosloth ligghē there wedh Sandmen
oc raans neffningh mwe skālie ont alt thz ther the
ere loglige tilkraffde alle time ois ther thingh hol
des forti at mordhē oc thyff oc raans mē sculle al-
drig fred haſſue thi ath thi frede enghn mā.

Infra minus Ratio est quia cum matura deliberatōne debz sen-
tentia simile in § curare de accusationibz insti z ci de dilationibz
Non possunt dimittere simile de notario publico quicūqz fuerit re-
quesitus tenetur facere instrumentū requirenti z etiā omni tempe
In omni tempore quia latrones fures zc non debent gauderi fe-
rijs quia periculū est in mora vt notat in c primo de feri de immu-
nitate ecclesie c inter Item q iuramentū veridicoz z neffningoz
z denominatoz sit stabile Si infra sex septimanas non impetitur
super suo iuramento Thorō § xxiij.

Possunt de omnibus suo iuramento iudicare zc Nota in diebz
feriatis iudicia liberalia que ad pietatem pertinent possunt tracta-
ri sicut per insignes latrones z fures puniuntur § c l ij Nec hen-

ritus in summa ti de se Item vbi actio vel res sit tempe peritura
puta actio furti iniurie dampni ⁊ alijs vrs de iudi c significauerit
vt ff el i § excipiunt ⁊ l ij ⁊ in cā qo que perinet ad pacē ⁊ cōcor
diam quolibet die feriato possunt expediri § e l vlti transactiones
pacta vii ibi ver Nec faciunt causas festi tractare diebus Par sce
lus admissum manumillio res peritura Terminus aspirans mo/
ra testis abesse volentz Tunqz potestas patris ius filius exit Nec
ber de ferijs c conquestus in magna glosa in fi ⁊ de ista materia q
re infra eodem c lxxij Sabbato in glosa.

Judiciū proferetur q tenent de causa illa iurare ⁊c Nota non de
bent veridici discernere ad monitionē illorū syllingh qui ipsos ad
discernendū inuocant sine consensu executoris cause ⁊ talem syl/
lingh qlibz soluat bondoni tres marcas ⁊ regi tantū thord § xxvij
Nota exequi. i. aliquid perficere ad effectum ducere. i. ad fines rei
ducere c Infra minus ⁊c de illis syllingh q infra e c iij q neffingit
Steffines sandmen til things ⁊c Item non debet aliquis ad pla/
citum generale veridicos citare nisi executor cause vel aliquis ali/
us ex parte sua ad hoc in placito constitutus vel aliqs qui veridi/
corum hesteleghie exsoluere sufficit cum emenda si conuincat quia
suum hesteleghie non exposuit legitimo tempore Thord § iij
Nota hic scilicet in capitulo Infra minus. corrigitur dubium de
stockenestn q prosecutio causarū que fit per stockenestn fieri de
bet per quindecim dies per tria placita ⁊ nō p sex septimanas hec
thord § viij.

Skyl sandmen at Capittalū vij

If discordauerint veridici tūc ratum erit qd
plures faciūt nisi ita sit q octo meliores de
prouincia ⁊ episcop⁹ testificati fuerit vel q
fecerint vlogh vel wreth vel vtrumqz Sed si om
nes iurauerint vnuz ⁊ tamen manifeste periurant
vt si iurarent aliquē occidisse aliam qui illo die nō
fuit in prouincia illa que dicitur bygd tamen bene
possunt demereri suum booslosh quia veritas sem
per debet preiudicare legi Sed si omnes vnuz iu
rauerint ⁊ meliores illius prouincie ipsos non in
cusauerint ratum erit qd iurabant Si quidam ve

ridici iurauerint in placito vno ⁊ alij nō sint in pla-
cito tunc debet eorum impedimentum pronunciarī
vt q̄ vel nesciebant vel fuerunt legittime impediti
tunc debent ipsi iurare in proximo placito sequen-
ti vel iterum suum pronunciarē impedimētum ⁊ sī
in tercio placito nō iurauerint amittent suuz boos
loth sī essent in terra illa ⁊ extra lectum egritudi-
nis.

Skyl sandmen at Capitulū vii

Skyl sandmen at tha scal thz stande thē flest
giorde for vthū ene thet ath the beste bygd
men oc the samneste otte oc biscops wiðhne
ath the haffue enthū giorth wlogh eller wreth el-
ler bodhe

En swarie the oc alle eth oc
tho so apenbarlighe a meen ath hwer man wedh
ath the swarie meen so som ath the swore annen
man til annes hane thē ey wor i the bygd thē hin
worde drapen i eller a thz landh tha mwe the tho
wel there boosloth forgiore forhi ath sandmē scul
le ey ware righer eller karer en loghen. Om the
fleste gode men i bygdhū secthe thm ey oc swarie
the alle eth tha scal thz standhe. Swarie somme
sandmen a eth thingh oc ere the andre ey a thingi
tha sculle men there forfald gōre enthū ath the ey
wiste thet thingh eller the wore i lage forfaldh so
som fōre er melth. En swarie the ey a thz tredie
thing effher ath the andre swarie tabe there boos
loth om the wore innen landes eller vthū siwge
fengh.

Octo meliores de puintia et Episcop⁹ testificati fuerint ⁊c. No-
ta p̄ aliq̄s pace puari i testimo eorundē l̄ veridici iurauerit q̄
pace hēat ⁊ emēdarzillō tenēdū ē i oīto caus̄ p̄ q̄b aliq̄s p̄uincit

vel defendit p placiti veridicos neffringos z denoiatos thord r
Item Si aliquis sup quacūqz causa testiōnū bz z aduersari⁹ su⁹
simil'r habet tūc illud testiōnū tenendū est p firmo in quo epus z
octo meliores illius hereth testiōnio suo cōlenserint thord § xx
Itē qdqd iudex ligauerit iuste z nō errantibz clauibz sez faciat ex/
tra cōscientiā z iusticiā in grauamē ptis z i iudicio z p grām liga
uerit erit ligatū in cel' dist i de pe c qd peniteat per io xxiij q v re/
mittunt z p archid hecar i e ad aplice in x ligauerz de se z re iudi
in vi Et epūs testificari fuerint Si aliqz epūs vel ei⁹ official le
ges firmauerit z eas solueret fit ipē excusatus z leges date cessari
non debeant thord § xv Si discordauerint Qualis melioribz cre
ditur sile in l iurandi § i de testi z s c li l pmo Itē pnt repro/
bati p alios plēs z meliores sicut notari⁹ publicus reprobat per
testes vt in c iij de pba § z si omis cōcor l placuit § de iudicis z c
fi de transac § Si quidā sile de testi qz excōcent si sedo vocati nō
cōparuerint z de alijs cōtumacijs nisi fuerit vna pemptoria pro
oibz vt in c i de dilatoibz Nota hic dubitat Si discordauerint
testes p quos falsi testes conuincant. rñdet vt in cor thord § ij z s
li i c xxxvij in glo Itē Nota qz crūia dnt agnitiōis pbatōibz p/
bati § de pbatōibz l sciant z infra c xv Si aliqz in glo z infra
li iij c lxvij Si imputatū in glo Nota hic ē defect⁹ qz in isto § Sz
si omis textus nō loquit qz pace puatus debz restitui pace sua veri
dies legitime p puatio cōuicti z tal' defect⁹ corri p thord in cor §
xxij Itē in isto eodē c ē alius defectus qz textus iste non loquit si
aliqz pōt nichilomin⁹ pace puari si testiōnio epi z alioz fidedigno
rū veridici fuerint p puatio legitime cōuicti licet veridici iuraue/
rint qz pacē habeat z emendat z iste defectus similis corrigi per
thord i cor § xix z vtrū ista correctio tenēda ē in alijs caus de neff
ningi z denoiat' ibidē patebit Nota in isto c Si discordauerint z c
est adhuc alius defectus qz textus iste nō loquit qd agendum sit
Si executor cause fuerit pūctus in alijs ptibus z hoc nō fuerit no
toriū vtrū discernat veridici neffningi vel noiati iste defectus cor p
thord in cor § xxij Itē nota qz hic ē defectus in isto c Si discor/
dauerint de homicidio q defectus cor p thord § lxix Per lrās regz
Quartū caplm secūdi libri Nota quō debeat puniri qui lrās regz
illegalit' z aliquē impetrauerit declarā in cor thord § xxxv
Si discordauerint § iij Si quidā veridici Nota qz iste textus
loquit de veridies legitime impedit' tñ hic subintelligit de veridi
cis neffningi z denoiat' violēter impedit' qui defectus corrigi p
thord in cor § lxvij Nota in c vij sez Si discordauerint i § Sed si
omis in fine dī qz veritas sit p octo meliores de puincia z epin in

inditio discussa et in iusticia per eosdem finita et simile de puerio in lege
xij hominum pperato qui quidem lex rata maneat et firma donec per octo
meliores de provincia et episcopum convincatur sed alio modo manifestat ut
iudicat leges per evidenciam facti in aliquo crimine ut extra ar de co
ha de et multa et c. et si et infra li ij c lxxxv Siquis imputaverit
et alio modo si sit de hoc in placito confessus ut infra e c lxxxix Si
quis captivatus vel legitime convictus ut infra eodē c c vi Si quis
iuratus in fine. Bisceps vithne Nota Si pace patus potest testis
non edicti et aliorum fidedignorum veredicos convincere debet pace sua
restitui Thorō § xij.

¶ In man drab Caplin vij

Si occisus quis fuerit quinta feria post nonam
vel aliquo diei ante quintam feriam et placitum uni
versale quod vocatur landzthing sequitur in proxi
mo placito tunc tenent cognati occisi illud publicare
quod dicitur liwse in eodem placito et si occisus fuerit quinta
feria post nonam tunc possunt expectare ad aliud placitum
quod proximo fuerit persecutum.

¶ In man drab Caplin vij

Drabes man a tozsdagh for noen eller hwil
khū dagh for tozsdagh oc er landzthing a
thū neste lōwerdagh tha sculle frendhē thz
liwse a thz samme thingh En drabes man effiher
noen a tozsdagh tha mwe the byde til ānet thing
thē er nest effthē.

Si occisus quis et Nota Siquis in aliquē vindictam tulerit pro
pter excessus cognati vel amici sui hic non loquitur et ideo corrigitur
quod iuris sit per thorō § lxi. Nota hic fit quedā correctio per thorō § iij
et eos qui interfuerint morti alicuius quanta fuerit emenda circa regē
et cognatos interfecti. Si occisus infra quartū tempus accusetur ho
micidium et est locale Si occisus quis fuerit et Item Ulethfveds
bood qui morti alicuius interfuerint soluat heredibus interfecti sex
marcas et regi tres marcas Thorō § v.

Item nota quis textus iste loquitur de homicidio generaliter tū
si vero alicuius occiditur opere vel mandato vel consilio verum ut
iudici vel denominati de hereth discernant corrigitur per Thorō

§ rri.

¶ In ey males loglige effthē. c. ix.

In legaliter non fuerit psecutus. i. om loglige males ey effther oc liwjes ey som logh er 7 placitū qd dicit landzthings pterierit tunc nullus pt psequi cām illaz que dicit effthē male sine licentia regis Et si rex nō dederit licentiā psequē di causam que dicit effthē male tunc nichil ampli⁹ potest extorqueri q̄ iusta emenda hoc ē xviij mark ter hoc est trynne atten mark penninge sufficiēs valoris vel argenti. i. cautio vl iuramentū qd dicitur kyns neffn si negauerit icausat⁹ Et si ille qui causam debet prosequi noluerit hoc est effther male in placito qd dicit landzthingh 7 noluerit petere licentiā a rege infra diē 7 annū vt psequi possit causaz tunc debet rex adiudicare reū ad emendam si confessus fuerit 7 si negauerit defendet se cū kyns neffn Et si ille qui incausat noluerit aliqd istaz acceptare tunc debet rex ipm iudicare excusatū p causa illa quia nullus debet contra aliuz aliq̄ fouere similitatem qd dicitur bole saagh

¶ In ey males loglige effthē. c. ix.

Males ey loglige effthē oc liwjes ey som logh er oc forgāgher landzthinghz tha mwe mē ey effther male vthn konighens orloff En giffuer konighn ey orloff til effthē at male tha kan han icke fanghe thē effther male mere en rette mā ne bōdhē thz er trynne atten mark penninghe eller ful sōlff wyrthingh for so manghe penninghe eller kyns neffnd om hin dyl thē for saag er En wil him ther effthēmaal skal hassue ey effther male a rette laghtthingh oc ey fanghe orloff effther ath male aff konighen indhen dagh oc iamlingh tha skal

komighn male hin wedh bōdhē thē for saghñ er om
han ganghet wedh En dyl han tha ware wedh
kyns neffnd En wil thñ thē secchē wed enge thissē
tage thē sauth er tha er komighn skyldug at male
thñ thē secchz wor oc hans frendhē anghelōss oc
orsage for the dele forthi ath bōle saag scal enghñ
wedh annē bare.

Sufficiēs valorj vel argēti cautio rē Nota cautio ē nomē gnāle
oīm securitatū cū q̄s securus reddit p ipam de eo qd̄ sibi pmittit
Nota cautionū alia fideiussoria qz fideiussor ē q se p alio obligat
ad satisfaciendū alia pignoratitia qz pignus .i. vadiuz qd̄ p aliqua
re dat vt postea recolligat alia ypotecaria est cū res comedat line
depositione pignorj vel cautōe sole interueniēte alia iuratoria q̄ in/
telligit qñ ydoneā cautōem p̄are nō pōt alia cyrographoria q̄ fit
qñ scriptio manu p̄pria debitorj dat̄ creditorj Si legalit̄ rē Tra
ctatur de in integrū restitutōe infra annū 2 diē ille de restitutōe
minorj 2 sile de supplicatōe p̄ncipi porrigēda 2 de p̄cto impato
rj offerend per totū 2 si ille fa l qui accusare 2 de edēdo qz sine ac
cusatore nullus dz p̄dēpnari vt l iubem⁹ 2 de pbatōibz Nota q̄ra
fuerit emēda interfecti q̄re infra libro tercio c xxi

Sufficiens valorj vel argēti cautio rē Nota fm l impia es ff mād
l si mādato q̄ noīe sufficiētijs cautōis intelligim⁹ pignora vel fide/
iussores cōcordz in pte tertus hic in 2 sufficiens valorj 2 infra li iij
c xxi In p̄ncipio etiā cōcordet ber de cōuētiōe cōiugatoz c et pu/
blico in 2 sufficiēti.

¶ In komighn giffuer effchē maal.c.x.

In rex dederit alicui effchē maal tūc debet il
le publicare illud qd̄ dz liwse p lrās regis i
placito qd̄ dz landzthingh q̄ tpe obtinuerit
effchēmaal post cognatū suū occisuz 2 in placito dz
publicare occisorem illi⁹ qd̄ dz liwse sicut fuisset oc
cisus in illa septimana añ p̄xima 2 postea psequi
cām suā qd̄ dz logmaal sicut p̄actū ē de homicidio
S3 si quis obtinuerat lrās regis ad effchē male 2 n̄
fuerit eis vsus in tribus placitis s3 celauerit in try
thing nichil valebunt.

Om konighen giffuer effthē maal. c. x.

Giffuer konighen effthē maal tha skal hin thet
effthē mal liwse miz konighens breff a landz
thing at han haffuer fanghz effthē maal eff
thē sin dōde frende oc a thz thing skal hā liwse thū
dōdes bane so som han wor dōd i thū samme vge
thē nest fore oc fylge sithū sith logmaal so som for
re er saut om mā drab En ho som til effthē maal
fanghē konighens breff oc dyl thz try thingh tha er
thz skuldugh icke hannū atdwe.

Si rex zc Nota in fi q̄liter perdit ius ad qd q̄s restituit p lapsū
triū placitoz sicut rescriptū p lapsū vnius anni p c Si aut z c ple/
rumqz de rescrip. Itē q̄liter p̄dit ius nō inueniēz debito rēpe ad
erigendū debitū vel hereditatē vtr̄ c xxiij quicunqz li p̄mo z t̄le in
fra e c xxiij qui voluerit § ij si testionū z infra c c lvi q̄ voluerit.
Si rex dederit zc Nota q̄uis textus iste loquit̄ de illo qui obit/
nuerit effthē maal tñ nō facit mentionē de premio laborz illius qui
fuerit executor homicidij ideo defectus huius c corri p̄ thorō § lvi
Itē Nota vtr̄ aduocatus regi pōt assumere sibi executionē causa
rū in illo hereth vel villa forensi vbi ē aduocatus istud dubiū cor p
Thorō § lvi.

Wilke sandmē til sculle Caplin xi
bicunqz fuerit homo occisus siue in villfo=
rensibus siue alibi tunc debent illi veridici
iurare qui ibi sunt veridici vbi fuerit homi
cidij ppetratu ita etiā debet fieri de oibus de qui
bus veridici tenent iurare.

Wilke sandmē til sculle Caplin xi
wore som man wordhē draben huat heller
i kōbing ellē a lād hwedhū som hā er helst
tha sculle the sandmē e vī swarie thē ther
ere sandmē som gerninghū worder giort Thz sam
me er log om alt thz thē sandmē sculle om swarie.

Wor sandmē sculle swarie. c. xij.

I veridici voluerit iurare aliquē ad emendā
sic iurabūt sic deus adiuet eos q̄ ille vindi

cauit vel vulnus vel ictus vel coact⁹ fuit ad defen
sionē vite sue vel rez suay 7 tenetur ppter hoc feui
pace Sed si noluerint eū suo iuramēto pace priua
re tunc debent iurare q ipse interfecit hoīem innocē
tē 7 tenet ppter hoc pace priuari Sz si cā mortis q
dī bane saagh publicata fuerit i placito qd dicitur
landzthingh tūc tenent veredici suo discutere iura
mento quid fuit causa mortis que dī bane.

¶ Dicitur sandmē sculle swarie. c. xij.

Uille sandmen swarie man tīl bōdhē tha bede
the thīn so gudh hielpe at thīn mā heffner an
thā saar ellē hogh ellē wor nōdt tīl atwarie sūth
eghz liiff ellē sūth eghez gootz oc bōr sin feed forti at
holde En wille the swarie hannū feedlōs tha scul
le the swarie at han drab saghelōs man oc bōr sin
feed atmyste En om bane saagh wordher liwst a
landzthinghz tha sculle sandmen fange hannū ba
ne mā oc hwat hānū wordt tīl bane oc liiffs lach.

Abicunq; fuerit 7c Nota hic ut videtur corrigi error 7 remoue
tur dubium de arrestatione. So scrifflandz domer oc andre gode
mē meth hannū aff landzthing Dico som beletz loglighe i berck
ellē i kōningh oc mo thz deles meth hōringh om thz forlomes m;
sandmen oc scal bodes thī fore iij mark bondhū oc so kōninghū at
mynte. Nec scripta sunt de placito tot⁹ ēre Anno dñi M ed lxx
Jtez Nota homicida ex industria. l. ex pposito innocentē p insidias
occidit occidendus ē secus ex casu ar xv q i Siq; nō reatus 7 in
fra in plurib; capitul p insidias si xxiij di § de hīs ille q p agressi
onis insidias occidit ab ecclā emunitatē nō habeat de tali loqur
hic sez in pmoz de homici nec public⁹ latro extra de immunitate ec
clesie c inter alia 7 § qādo liceat vnicuiq; sine se vindicare l i 7 ij 7
xviij q iij sicut antiquitus. Item qui ea spe in ecclesijs vel cūi
terijs delinquant ut ibi liberent non defendunt ibidē extra de im
munitate ecclēsie c ultimo.

¶ Dicitur teghū giald Caplin xij.

Quē mēda fuerit exhibita hoc ē om both festes
hiemine 7 non fuerit discussum de causa cuz

inramento tunc tenet rex habere teghū giald hoc
est xij marcas denarioꝝ Sed si aliquis iuratus fu
erit ad emendam tunc rex nichil amplius pceptat
q̄ tres marcas de curia sua pro blodwide siue fugā
inierit siue moriat.

¶ In teghū giald Caplin xij.

Restes bood hremme oc wordhē ey swozen om
tha a koninghū teghū giald thz er xij mark
penninge En swaries mā til bōdher ta taghē ko
ningh icke mere en blod wide En fyve han fredlōs
eller dōgē tha a koninghū aff hans bo ij mark for
blod wide sō at han oc tho holler sin fredh.

Si fuerit emenda Ratio istius ē vt exemplū alijs pateat ideo in
publico fiat cōpositio ⁊ non in secreto al' pena cōmittitur publice
cū utilitas est ne crimina maneāt impunita de sen etcōi c vt fame.

¶ In affhogh Caplin xij.

If voluerit veridici suo inramento aliquē
pace priuare pro affhogh tunc debent iura
re q̄ ipse recepit hominē innocentē ⁊ duxit
eū ad lignū quod dicitur stock oc hāleth hannū et
tenetur ppter hoc priuari sua pace ⁊ q̄ posset eum
ita bñ occidere sicut demēbrare ita Et voluerit ip
sum iurare ad emendā tunc dñt sic iurare q̄ illa vī
ce nec voluit ipm demēbrare nec occidere sed qd fa
ctū ē ex iprouiso vēit ⁊ ppter hoc tenet frui pace sua

¶ In affhogh Caplin xij.

Wille sandinē swarie man fredlōs for affhogh
tha sculle the swarie at han togh saghelōs
mā oc ledde til stock oc hamlede hannū oc er forthi
skylough sin fredh atmyste oc matte om wel tage
aff hannū liff som lymme En wille the swarie hā
til bōdher tha sculle the swarie ath i thū wai thet
the mothes tha wille hā ey liff aff hannū tage oc

ey lymme oc thz skede affwode oc er thy skyldugh
sin fredh atholde.

Si voluerint &c Melius ē q̄ iureſ super credulitatē qz hic ſeq/
tur pplexitas licet ſ in cxi di c m̄ eſt.

For hwilketh affhogh ſandmen ſculle
ſwarie om Caplin xv.

Oe quolibet affhogh ita bene de oculo ſicut de
alia mutilatione tenent veridici iurare Abi
cunqz & p quocunqz affhogh emendatū fuerit fier
thingh mābōdhē poteſt pro illo affhogh homo pri
uari pace ſua. For hwilketh affhog ſand
men ſculle ſwarie om Caplin xv.

Om alhonne affhogh ſo wel om ſwe ſom an
neth ſculle ſandmē om atſwarie Ilwore ſō
fierthing mābōdhē bōdes for affhogh thē mo mā
ſwaries fredlōs fore.

De quolibet &c Nota hic in c primū ſup mutilationē q̄ ad p̄uari/
catōnē pacē eq̄pari homicidio ſic alibi q̄ ad irregularitatē i cle vnica
de homici & in x mutilec in glo. Itē ubi ſoluit q̄ta p̄s emēde ho
mici dī vide infra in li iij c xxxv. Item Si diſcordauerint veridici
neſſungi vel denoiati qd iur hic in iſto c cor p̄ thorō in cor ſ lē

Om quinne teckt Caplin xvi

Aquis ſup aliquē cōquerat de muliere q̄ vim
paſſa eſt q̄ d̄r woltaghñ & ſi veridici volūt
iōm pace priuare cū ſuo iuramento tūc dñt
iurare q̄ ipſa fuit opp̄ſſa per vim contra voluntatē
ſuam & tenet ille qui eā oppreſſit p̄ter hoc priuari
pace ſua Et ſi notoriū fuerit q̄ ipa non fuit p vim
oppreſſa tunc debent iurare q̄ nō opp̄ſſit eā p vim
& non contra voluntatē ſuam & tenetur p̄ter hoc
frui pace ſua.

Om quinne teckt Caplin xvi.

Weler mā effthē kone thē m̄z wold er taghñ oc
wille ſandmē ſwarie hannū fredlōs tha ſcul

le the swarie at hwn wor taghē meth wold imod
hēne eghū willie oc haſt til haath kone oc er thū
ther hēne togh forthi ſkyldugh freedlōs atware
En er thz wittherligt ath hwn wor ey woltaghū
tha ſculle the ſwerie at han togh hēne ey mʒ wold
oc geen hēnes eghū willie oc er forti ſkyldugh ſin
fredh atholde.

Siquis ſup aliquē cōquerat zc De materia iſtʒ capituli z alio
rū duorū caploz ſeq̄ntū notat in l raptōres c de ep̄is z clericʒ z
l vnica c de raptu xginū inſti de publicʒ iudiciʒ Itē lex iulia de
adulterʒ z extra de raptōibʒ c penl z ſi in q̄bus etiā notat de pe/
na vnde cōmittitur ſtuprum cū volente etiā ſine raptu dāſ dimidi
etas bonoz z hoc cognatis vt hic per dictū c Item lex ſi in volen
te ſine raptu eſt pena capitalis in § ſin aſſ in dicta l vnica a fortōre
cū raptu vt dicit l raptōres z l vnica ſed fallit ſi meretrix eſſet vt p
glo dicti § Item lex hic in ſi vbi ppter hoc Item melius dʒ z pōt
illo modo obſtante pace ſua frui z idē ſup c ruij.

¶ In kone wordhē woldtaghū. c. xvij.

Quecunq; mulier ſe dixerit per vim opp̄ſſam
cum primo poſſit euadere manus eius z in
propria libertatez venire tunc debet conq̄ri
vim ſibi illatam corā villanis hoc ē for granner oc
grānekoner oc a kirke ſteffne z poſtea i placito qd
ſi fecerit p̄ſumendū ē q̄ ſibi ſit violētia illata z tūc
veredici tenētur pro illa cauſa iurare Sed ſi tacue
rit z ſuſtinuerit poſtq̄ fuerit manifeſtū corā grāner
z grannekoner q̄ ita fuit q̄ iſte habuit z cōcubuit
cū iſta muliere vel z ſi iſpa fuerit imp̄gnata z prius
tunc p̄ſumendū ē q̄ iſpa non fuit violenter opp̄ſſa
z tunc nō erit neceſſariū iuramentū veridicoz Itē
quicunq; incauſatus fuerit pro oppreſſione violen
ta z veridici iurauerint ip̄m excuſatū tunc ille qui
q̄rimoniā mouet om̄i carebit emenda z lege pro il
la cauſa ſcz leer wīde quia maior iuſticia ſemp pre
iudicabit minori.

¶ Itē

Om kone wordhē woldtaghū. c. xvij.

In ilk hū kone sīgh kaller woldtaghū ath wa
re fōrste synne hwn kōmer aff wold oc i sū
eghen frelse tha scal hwn kare woldh the
wedh henne er giorth for granner oc grannekoner
oc a kicke steffne oc sithū a thingi tha er wel vente
licht at henne er wold giorth oc ere sandmen forthi
skyl dughe om so wordher melth at swarie En tol
kone oc thier effthē at thz er apenbaret oc mā wed
bode grāner oc grānekoner at thū mā haffuer hafft
thū kone eller om hwn haffuer hafft thū man eller
om hwn wordhē meth barne oc karer ey fōre tha
er venteligt at hwn wor ey woldtaghū tho thē al
ligeuel wor ildhe mʒ fareth oc thōffue ey sandmen
tū gange Ido som sectes for voltecht oc swarie
the hannum anghēlōs tha er hū thē a deler bode
skyl dh wedh bood oc wedh ann logh for leer wi
de forti at mere logh taghē e thū mynne hort.

*Quaecunq; mulier se dixerit per vium oppressam zc Si aliquis ali
cui abstulerit filiam sororem vel suā cognatā z ipam carnaliter co
gnouerit per nupcias vel sine nuptijs distinguant veridici suo in
ramento vtrum prima vice oppressa fuit vi vl non licet ipa postea
consenserit z si iurauerint q ipa oppressa fuit vi sit ipse pace prima
tus z nichilominus discernant veridici vtruz fuit sibi ablata vel nō
sed si ad hoc conuincitur soluat bondoni xl marcas z regi tantū z
preter hoc potest causam hērrerēck prosequi si sibi factum fuerit
tempore quo ablata fuit cognata hec patēt per thord in cor § xij.
Nota quoruplex est violentia. nota infra libro tercio c. xlvij.*

*Quaecunq; propriam libertatem. in c veniens de sponsa tacuerit.
Nota q prescriptō colligitur ex taciturnitate ff de interrogatorio
actionibus l de etate § qui tacuit z consensus psumitur ex ductur
na taciturnitate ff de vfucapionibus l cum quidam § diuus z sup
li primo c. xxiij § ultimo de violentia ibi z infra c. xviij in fine.*

*Quaecunq; mulier zc Nota hic oritur dubium Si mulier facit se
a viro claudere z voluntarie cognosca sed postea consensum z
volūtatē mulier ad implere rēnuens ab ea recedit mulier in frau*

dem verſe ſe per vim oppreſſam coram villanis ⁊ mulieribus cir/
ca eccleſiam ⁊ in placito horribiliter clamat vtrum preſumit qꝫ ta
lis mulier fuerit per vim oppreſſa illud dubium corrigi ꝑ thoꝝ 6
xxx in cor ⁊ clarius in cor 5 xxiij.

¶ Om lönligh Caplin xvij.

Et aliqua puella vel mulier admiſerit virum
clauſtine cum voluntate ſua ⁊ poſtea fue
rit publicatum licet ipſa tacuerit et nullum
incauſauerit tunc poſſunt eius coꝑti impetere que
cuꝫ voluerint ⁊ ab eo recipere vel iuramentuꝫ cognati
ſuoruꝫ qd dicitur frendher eedh ſi negauerit
vel emendam iꝫ marcar ſi coꝑſſus fuerit vel hōde
hans māheleth ſi noluerit ſtare iuri Sz poſtqꝫ co
gnati ſemel receperint emendam pro ea ſi poſtea no
luerit ceſſare tunc non poſſunt amplius cognati ꝑ
ea emendam accipere niſi violentia fuerit facta Sed
illi qui ꝑꝑinquoꝝ eius tutoꝝes ſunt hoc ē the the
hennes giſſthē maal woldhē debent illud proſequi
⁊ non aliꝫ ſed de illa emenda ipſa nichil recipiat quia
vis non fuit ei illata ſed cū voluntate ſua fuit.

¶ Om lönligh Caplin xvij.

Eadhē noghē mō eller kone ligghe hos ſigh i
lōōn mꝫ ſin eghū willie oc wordhē thꝫ opē
baret tho at hwn thier oc ſecthē enghū mā
tha mwe tho frendher kalle a hweim the wille oc
the wide the gerningh oc haſſue aff hannū anthū
frendhē eedh om han dyl ellē iꝫ mark boot om hā
gaughē wedh En fallē hā affloghū tha hōde hās
māheleth om han wil ey ſtande til etre En ſiehū
frendher haſſue en ſynne bood for henne taghꝫ wil
hwn thē effthē gōre ilde oc lade en oc tage en aune
tha mwe frendhē ey boot hwer ſynne for henne ta

ghe vthū at henne gōres wold The thē neste wa-
rie ere sculle dele thūsse dele oc ey annen mā oc thū
bood taghē hwn icke vp forthi at thz wor m3 hen-
nes eghū willie oc enghū frende vthū hennes rette
warie thē hennes giff hē maal sculle wolle.

Si aliqua puella vel mulier **zē** Si confessus fuerit Nota alle-
gans turpitudinē suam non audiendus de re iudica c latoz In pri-
ma glosa per ber z de donatōibus c inter dilectos per textum.

Item non est audiendus allegans turpitudinē suam quia assimi-
latur conuicto quia si medio tempore mora fuerit querela p ipsū
contra aliquē non potest eum conuincere vt infra c c lxxij qui con-
uictus. Si aliqua puella **zē** Nouem marcas aliqui textus habēt
tres marcas Item pro isto c facit insti de iniurijs § patitur sed cū
voluntate quia volenti non fit iniuria de sen c cōmuni c contingat
in glosa z iniuria tollitur dissimulatione ff de iniurijs l non solum
§ i z ibi in glosa.

Nisi violentia. sed leges quia tunc si mere-
trit esset falleret vt in § Item lex in glosa insti de publicis iudicijs.
Si aliqua puella **zē** Nota de concubitu illicito sup libro primo c
viij z cxxij z infra c cxxij z in li iij cxxvij.

Nota concumbens cum meretrice vel ancilla nisi cōmiserit furtū
de iure non debet suspendi ff de furtj l furtum vbi dicitur q si quis
meretricē vel ancillam aliā rapuerit vel zalauerit non sacrificandi
grā sed libidinis exercende non cōmittitur furtū licet alias peccat
ff de furtj vep. Item de materia huius capituli Si aliqua quere
in cor per thozd § xciij.

Si aliqua puella Ibi iuramentū cognatoz **zē** Nota iste text⁹ non
facit mentiones de thinghoringh z ideo fiat hic correctio de thing-
horinghe si lex firmata fuerit in placito z quot illi thinghoringhe
erunt z si se absentauerint cum leges dantur legitime de placito
nominati quantū soluant conquerenti z regi Item per quot ho-
ras ante meridiem ille qui leges firmavit debent conquerentē ex-
pectare Itē illi thinghoringhe testimoniū perhibere debeant vtrū
affuerit leges dando z expectauerit quando conquerens illos pe-
tit z quod plures testantur vtrum sit ratum z quod pauciores te-
stantur vtrum sit irritum z quid soluant pro falso testimonio z q
i illa pgregatōe aliū vulnerauerit l occiderit qd soluat ultra ius cō-
mune iste defectus z ista dubia corrigantur z declarant p Thozd
in cor § xv.

¶ In kone dōfz aff barne. c. xix.

If aliqua mulier mortua fuerit de partu siue sit legitima siue concubina tunc nō dnt ve-
ridici de morte sua iurare qz ipa nō concepit puerū
sine voluntate sua.

¶ In kone dōfz aff barne. c. xix.

Uordhē anthū māz huffrue ellē hans slegesfred
dōfz aff barne tha sculle sandmē om henne
dōfz ey om skilie forti at barn awledes ey wed hē
ne vi hū hennes eghū willie.

Si aliqua rē secus in casu c Si aliqz de homicidio. Nota pur-
gato fornicatore eo ipse purget fornicaria rē vt infra li iij c xxxvij i
glosa. Nota nō pōt denūciari de crimine de q egit penitētiā xxiij
q iij s ecce in v corrigi h^o archi de offi ordi in c quia plez in v ec-
clesiaz in vi.

¶ In slegesfred dathē Caplin xx.

If filia alicuius cōcubinaria fuerit clandestinē
deflorata r nō fuerat prius in placito legitti-
mata tunc null^o qui pertinet ad eā ex pte pāis pōt
inde mouere qrelam. s; illi qui sunt p^oinquirentes ex
pte matris Sed filius de clandestine coitu r volū-
tarie nichil recipiat de illa emenda quā pē su^o emē-
dauit p leer wide quā intulit matri sue.

¶ In slegesfred dathē Caplin xx.

Uordhē māz slegesfred dathē forligghū oc er ey
thing liwst tha mo enghū thē til hēne hōzer
a fadhēne dele thūssē dele mē thi thē nest ere a mō-
dhēne oc giffthēmaal sculle wolde Thū sōn thē ko-
ne fanghē i lōsōn taghē icke aff thū bood thē hans
fadhē bōder for leer wide for hans modhē.

Si filia rē Ratio p^ome p^ois est qz filius naturalis nō d^o p^orie fili^o
nec habet agnatos vt in auct^o ex cōplexu s de i test^o nuptijs r auct^o
nec p^ori s de naturalib^o liber^o r insti de cognator^o successiōe s vul-
go p. glo s; succedūt mri et ideo p^oinquirentes ex pte eius admittū-
tur vt hic sed filius nō qz tēpore delicti non erat fili^o in rē natura

ideo contra eū nō est delictum sicut rei q̄ non ē non dat̄ privilegiū
de ecclesijs edificādis c̄ ad audiētiā. Itē de ratione p̄me partis
hui⁹ capituli Si filia s̄ li p̄mo c̄ xxij § iij p̄ tertiū quere.

¶ In markeskel Capl'm xxi.

Si fuerit orta discordia de markeskel tūc dñt
veridici de illo hareth ponere statuas vel la
pides hoc ē stabel ellē steen in loco quo vo
lunt ⁊ ibi iurare q̄ recte fecerunt markeskel Et si
utrūq; fuerit diuisio ibi markeskel ⁊ totius hareth
tunc dñt quatuor: de vno hareth ⁊ quatuor de alio
prout verius sciunt debent suo discernere iuramen
to diuisione eorū hareth ⁊ postea publicare in placi
to qd̄ factū est Sed si aliquis vixerit ⁊ recordat⁹
fuerit q̄ de illa diuisione prius iuratū fuerit tunc am
plius nō iurabitur de eadem Item si illi⁹ nulla sit
memoria ⁊ rex voluerit equitādo dirimere marke
skel tunc ratum erit qd̄ ip̄e fecerit Laucius tñ est q̄
iuretur q̄ rex equitādo dirimat qz maiorē hñt no
ticiā inde qui sunt viciniore q̄ illi qui sunt remoti
Item si ita sit q̄ hū qui morant in vna villa habēt
aliquid emptū in alia villa tunc debent appetere i
placito q̄ emerant qd̄ dicit withēmaals thing hoc
est vno placito prius q̄ iuratū fuerit de p̄missis vel
prius q̄ rex equitādo dirimat markeskel oc kalle a
strosskiob ⁊ fatentur markeskel tha warie the the
re kōb inz kyns neffnd Si hoc sit cū lapidibus vel
stabel vel fossatis signatum tho at markeskel scal
swaries aff stz Sed si nō appecierint hoc ē om the
ey kalle a stuffkiob ⁊ non fatentur markeskel anq̄
fuerit iuratus tunc nichil pficiūt hec tha dwer thm
icke sithn there a kallendh.

Din markeskel Caplin xxj.
 kyl mā om markeskel tha sculle sandmē aff
 eth sāme haret stabelle anthū miz stock eller
 meth steen oc swarie sithū i thū stz thē thū skelnet
 er at the haffue giorz reth En er thz bode marke-
 skel oc haretzskel thē mā skyl om tha sculle fire aff
 eth hareth oc fire affeth anneth hareth the thē nest
 ere sithū skalie om thz sanneft the wide oc swarie
 a at the giorde reth oc liwse sithū a thingi En er
 noghē myne til at thē wor fōre sworē om oc lewer
 noghē man aff the thē swore tha scal ther ey mere
 om swaries. en er ey myne til ath fōre wor om
 sworn oc vil komighū ridhe markeskel tha stor thz
 oc for fulle tha mo han ey komme aff w ware til so
 ath thz er lōut for anthū there ther i the dele er
 Wadhē er tho ath markeskel swaries en ridhes for
 thi ath thet er thū mesth wittēlicht ther nesth
 sidhe Er om markeskel so. ath the thē bo i en by
 haffue kōpt i annen by tha sculle the kalle a there
 kigbe paa wethēmaals thingh thet er eth thingh
 fōr en sworn wordhē om eller fōre en koninghen
 ridher markeskel oc kalle a stuffkigb oc gāge wed
 markeskel tha warie the there kigb miz kyns neffn
 om thet er merckt meth steen eller meth grōfft tog
 at markskel swaries aff stz En kalle the ey a stuff
 kōb oc gange ey wedh markskel fōre en sworet er
 tha dwer thū sithū icke there a kall.

Si fuerit orta discordia de markeskel zc Pro isto c facit (in fi/
 nalibus affiniū regundoz.

Swaries man fredlōs Caplin xxij.

If aliquis pace priuatus fuerit ⁊ aduersarij
sui emendam habere noluerint tunc fugiat de
terra infra mensem ⁊ diē ⁊ si fugere noluerit
tunc pōt rex cōfiscare bona sua ⁊ prius q̄ ip̄e cōposu
erat cū cognatis interfecti nō tenet rex eū recipe ad
pacis securitatē hoc est recipe ab eo fredkōb Et si
fugerit de terra vel moriat tunc debent p̄p̄iniores
cognati sui emendare duo saal Ille qui p̄p̄imus ē
ex pte patris sicut ē pater vel senior filius v̄l cōgiti
recipiāt stōth de cognatis paternis ⁊ emēdet vnū
saal Sed illi qui p̄p̄iniores sunt ex pte matris si
cut frater vel p̄p̄iniores cognati si frater non sit
recipiant stūth de cōgitis maternis et emēdent vnū
saal Itē si ille habuerit duos fratres qui pace pri
uatus est qui p se hāt bona ⁊ sue iurisdictionis sint
hoc ē the thē laghe vpholds mē ere for thm tunc se
nior frater erit principal in illo saal qd emendabit
ex pte p̄is hoc est debet eē forman ⁊ iunior frater
d̄z esse principal hoc est forman in illo saal qd emen
dabit ex pte matris Et si nō rept⁹ fuerit nisi vn⁹
frater tunc ip̄e debet eē forman in illo saal qd emē
dabit ex pte p̄is Sed si ille pace priuatus habue
rit duos filios tunc dñt ip̄i emendare illa duo saal
tñ ille senior debet soluere illud saal qd ex pte p̄is
emendabit ⁊ si nō habuerit nisi vnū filiu tunc ille
soluat illud saal qd emēdabit ex pte p̄is reliqui
cognati soluant illud saal qd soluendū est ex parte
matris.

Swaries man fredlōs Caplin xxij.

Swaries man fredlōs oc ville hans wedher
saage ey bood tage tha fly hā land indhū
dagh oc monz flyt han ey tha ma kōmighū
skōle ower hannū oc ey a kōmighū fredkōb aff han

nū at tage fōr en han er forligt wed hin dōdes kōn
En flyt han land ellē dōr tha sculle hans neste frē
dher bōde thwenne saal. herdes han oc wdhi land
tha bōde frendhē tho to saal thū thē nest er a fren
dhē so som er fadhē oc elste sōn eller andre frendher
om the ere ey til han taghē stwth aff fadhēnes fren
dhē oc bōder en saal a fadhēne En the thē nest ere
a mōdhēne so som er brodhē eller andhē neste fren
dher a mōdhēne om brodhē er ey til tage stwth aff
mōdhēne frendher oc bōde en saal En hassuer hin
ta brodhē thē fcedlōs er flyd oc selfue hassuer gooz
oc lagheopholdz mē ere fōr thm tha er hin eldher
forman i thū saal thē a fadhēne bōdes oc thū vnge
forman i thū saal thē a mōdherne bōdes En er ey
mere til en en brodhē tha er han forman i thū saal
thē a fadhēne bōdes En hassuer hin fcedlōse man
to sōnner tha ere the nest yparholde the to saal thē
sauth er tho scal thū eldhē thū saal thē a frendhēne
bōdes ypholde En er ey mere en en sōn til tha hol
dhē hā vp thū saal thē a fadhēne scal bōdes oc thū
annen saal giffue hin thē nest er a mōdhēne.

*Siquis pace puatus zc. Istud caplm ē locale qd de iure cōmu/
ni nō dat emenda p homicidio saltē pecuniaria s; si areptus fuerit
morte puatū diuersitate q̄litarj mortj fm diuersitatē facti z iuxta
consuetudinē terraz vt extra de homici p totū ff z § ad corneliā de
sicarijs. Siquis pace puatus Nota hic vtrū quo die veridici l'
denotiati discernere debeāt q̄libz p q̄cunqz cā pacē habeat Si pa
ce puatus fuerit z ad tres dies z ad tres noctes securitatē habeat
p cognatj interfecti et vtruz sint pace puati q̄ talē pace puatū vul
nerauerint vel occiderint in tali tregua a rege data z vtrū veridici
de tali pacj factura discernere dñt talia dubia z tales defectus cor
rigunt z declarant p thord § lxxij.*

*Siquis pace puatus Nota q̄cunqz causa aliq̄s pace puatus fuerit
nō restituet cū rex paci anteq̄ satisfecerat iniurijs passo concordat
thord in cor § lxx z hic in i z in fine sed textus ille loq̄tur de cog
nis. sed thord de iniurijs passo Siquis pace puatus zc Si aliquis*

IK

pace priuetur per stocke neffin z ipsi conuincant z conuictus pace
restituitur tunc paci restitutus z iniuria passus tenetur medietate
cu rege percipere de iure qd stocke neffin persoluerunt pro iuramento
suo Thord § iij. Siquis pace priuatus zc. Nota cognati interfi-
cienti non compellatur contribuere cum homicid Thord § vii z iij
Si forte pace priuati fuerint tunc propinquiorez soluant duo etre
saal z tunc fm antiqua terre consuetudine recipiunt suum stuth de
cognatis vt hic in § iij z iij z in constituc Erici regis dacie § viij
Nota textus huius capituli non loquitur de nominibz pace pri-
uati scribens et ideo iste defectus corrigitur per thord § xxxvij.

At closther mo ey taghe fredlöse
men Caplin xxij.

Clastrum non potest recipere pace priuatū sed
quēcunq; legaliter conuictū clastrū recepit
vel plenaz emendā pro eo exhibeat vel exponat eū
si nondū suscepit habitum.

At closther mo ey taghe fredlöse
mē Caplin xxij.

Klosther mo enghen fredlös man taghe en e
huilkhū lagfeld man thē closther taghē tha
bōd fult for hans brōde om han er in wack ellē bro-
dher ellē legge hannū vch om han er i wetsens cla-
dher.

Clastrum non potest zc Ratio pme partis quia pscriptus nul-
libi debet habere pacem qndo priuatus est pace ff de interdici z
relegatis Item ff de bonis dampnatorz z in li feudoz de pa iura fi
Et preterea Sz scda p p p quia qñs monasteriū delet pctm quo
ad deū nō tñ penā publicā delicti in auct de monachis § si vero in
tra coll. hic tñ excipitur si habitū cepit quia summa ē ratio q religi-
onem fouet ff de religioz z sumptibz fuēris per totū.

Om oreghet mā Caplin xxij.

Dauper qui vocatur oreghz mā non potest co-
gi ad solutōez alicui⁹ saal hoc ē etteboot vt
aetholde Ille vocat oreghz mā qui nō hz domū nec
terrā z nichil soluat nec expeditōem prie sue nec ad-
tuitōem prie qd dī landwern.

Om oreghz man Caplin xxiiij.

Oreghz man mo man ey nōde tēl ettebood vp
atholde Thū er oreghz man ther ey haffuer
self hros oc iord oc ey redhē lething oc landwern.

Pauper qui vocat oreghz Ratio ē quia talis paup non dē egere
simpliciter ar co lardus de solu Et qui bonis cedere pnt per totū
Item querit virū semp excusat pauper quia ni hil habet et nō est
in soluendo quere infra e e lxxix. Pauper tē Nota inanis ē actō
qm excludit inopia debitor Item nichil pōt dare vel soluere qui
nichil habet Item qui nichil habet eius piculo nichil est Item im
possibilū nulla est obligatio Item obligatio pauperis remanet in
efficax ppter inopiam Item pauper ne egcat non ē fraudēdus ali
mentis quotidianis habita ratōe hec ber in e odardus Item pau
peri panniculario dimitti debent qui dicent condēpnato ad mortē
pannicularia dimitunt henricus in e odardus.

Idmo scal ettebooth vpholde. c. xxv.

Et duo discordauerint quis eorum ppinquior
est ad solutionē ettebod tunc ille qui primo
incausat vel debet acceptare et soluere ette
bood vel ostendere aliū ppinquiorē de cognatis il
li qui pace priuatus ē cū suo kyns nēffn.

Idmo scal ettebood vpholde. c. xxv.

En skyl mā a huilke thei nermere ere ettebod
vpatholde tha scal hin ther fōst secthes an
thū taghe wedh thū saal athbōde ellē wise
annei the nermere er meth kyns nēffn aff hīns nestē
frendhē thē fredlōs er.

Idmo bōde scal mēz annē Cap xxvi.

Qui remotior ē i cognatiōe q̄ ad quartū gra
dum illū nichil oportet cōtribuere ad emē
dam nisi voluerit Et si cōgti debent recipere
emēdā tēs etiā nichil pnt recipere nisi qd spōre offerit

Itē clerici ⁊ mulieres nō recipiūt emendā nec emē
dabunt quantūcūq; sunt p̄p̄inqui q; in nulluz dñt
vīdicare nec aliquis in eos. Sed si clerici ⁊ mulie
res sunt p̄p̄inquoies heredes interfecti tūc recipiūt
vñū p hereditate. i. gōsum si alij syken non sunt ⁊
reliqui cognati recipiāt alia duo saal.

¶ Duo bōde scal m; annē Cap. xxvi.

In wo som ydhēmere er i byrd en at fierde mā
ne han tōff icke bōde vthū at hā wil La
ges oc bood indh tha tage the vthū fierde
manne togh tōffue the ey bōdhe vthū the wille
Lerde mē oc quinner the bōde icke oc the taghe oc
ey bood ind hwr ner som the are i byrdh forthi at
the mwe a enghū man hōffue oc enghū man a thū
Lerde men oc quinner hins neste arwingh the
drapen wordhē tha tage the en saal til arff oc gō
sum om ey ere andre syken til oc frendhē tage the
andre to saal.

Qui remotior ⁊ Nota q̄ta erit summa pecunie i q̄libz saal p emē
da interfecti ⁊ vtrū cognati cōpelli pnt cōtribuire cū honuicō de/
clarat in cor p thorō ⁊ corrigat § lxxij ⁊ sup e c rxi Siquis pace
puatus § iij ⁊ iij de p̄tributōe. Qui remotior Ad q̄rū gradū sile
ē de cōtractu mrimonialī in c nō debet de p̄sang ⁊ affinita ⁊ q; ex
cipit de clericz ⁊ mulieribz rō elicif ex sexu ⁊ statu ecclesiastico q̄p
vterq; desiderat pacē Item eadē ratōe cōtractus hic claudicat q;
recipe pnt emendā ⁊ nō tenent exponere de qua claudicatōe in c
de illis qui infra annos de despō impuber in glo vñ in r in iudicijs
li vi. Lerde mē oc q̄nne. Anno dñi M cō lxx Rex ⁊ regni consi
liarij p lege decreuerūt q; si clerici ⁊ mulieres sunt heredes inter/
fectoz nichil soluere dñt de emēda interfecti. s; solummō alij cōgñi
vt hic p̄t in § Itē clerici ⁊ mulieres.

¶ Duo som huser fredlōs mā. c. xxxij.

Qui pace priuatū hospitauerit sciēter post mē
sem ⁊ diē soluat regi tres marcas ⁊ si nega
uerit defendet se iuramēto xū hoīm q; nesciuit ipm
eē pace priuatū vel q; ipm nō hospitauerit.

Ikwo som huser fredlōs mā.c.xxvij.
Icwo som huser fredlōs man vichēde effiher
dag oc moneth bōde kōfīghē iij mark dyl
han warie fīgh iij mēz eēdh at han ey roiste at
han wor fredlōs eller at han herbergarz hannū ey
meth alle.

Qui pace priuatū rē. Post de materia huius c. l. de hīs qui la
trones occultāt. Qui pace priuatū rē. Nota Anno dñi MD cō lvi
Rex r regni consiliarij decreuerūt p lege q pace priuatus pōt capi
r deprehendi vbicunqz inuētus fuerit saluis iurē ecclesie pūlegijs
nec in curia seu domo ppiā nec etiā domibus aliorz pacem habe
bit. r rō ē q lex phibet ipm hospitari vt h c firmiter i glo huius ca
pituli r s eodē c. xxiij claustrū in glo in pncipio.

Qui pace priuatū holpitauerit soluat tres marcas regi vt hic. Itēz
in constitutiōe Erici regis daci filij cristoferi regis s viij soluat le
so tres marcas r eius heredibz r regi tantū. Item in co. stitutiōe
Erici regis poris erici filij soluat xij marcas leso r regi s xvi.

Qm man swaries til bōdhē.c.xxvij.

Aiquis iuratur ad emendā emēdet primo vnū
saal de bonis ppijs postea exigat stūth de
cognatis suis ad reliqua duo soluēda. Sed
qn aliquis iurat ad emēdam vel sic firmauerit emē
dam si nichil habuerit de cognatis tñ soluat quid
quid pmissit vel ad quid fuit iuratus. Si cognati
noluerint eū iuuare qd dicit stūthe tūc potest eos cō
uincere hoc ē sōghe til naams. Iko nullo forefctō
q fecerit homo potest recipere stūth nisi p solo ho
micidio.

Qm man swaries til bōdhē.c.xxvij.

Swaries mā til bōdhē tha bōde han en saal
afflūth egbz goots oc kraffue sūth stūth aff
sūte frendhē til the andie to. En e thē mā swaries
til bōdhē eller bood festes fanghē han icke stūth aff
frendhē holle tho all bood vp thē han feste ellē hā
wor sworn til forti at hwat som mā fester thz scal
Ik iij

man vt giffue En stythe frendhē er meth hannum
thamo hā sōghe thm ril naams For enghā brō de
thē man gōrer tagher han stuth aff frendher vthā
for mandrab ene.

Siquis iuratur ad emendam. 2ē Nota q̄ aliqui dicunt q̄ istud ca
pitulū non est abrogatū nisi in pre se3 q̄ qñ homicida defendit se
2 sua 2 in defensione inuasorē occidit tunc licet vratur stuth se3 iu
uamē cognatorū al secus vt p3 infra li iij c iij in magna glosa.
Siquis iuratur ad emendam. Hoc est locale 2 inuitat homines ad
delinquendū.

¶ Dwr mā scal dele herrewerck. c. xxix.

Ouicunq; voluerit conqueri de herrewerck de
bet sic conqueri oibus modis 2 citare 2 pro
sequi causam suā sicut predictū est de homicidio.

¶ Dwr mā scal dele herrewerck. c. xxix.

Hwo som wil herrewerck dele hā scal alle the
samme lwndekare a thinghē steffne oc sijth
logmaal folge so som saut er om mandrab.

¶ Dwilkz herrewerck er. c. xxx.

Siquis intrauerit domū alteri⁹ 2 fregerit do
mū 2 diripuerit inde cuz cōsilio prehabito 2
preuiso vel pecora vel vestimenta vel arma
vel aliquas alias res quas bondo possidet vel de
ipso bondone vel eius familia thē a holdhē hoc est
herrewerck Item si vulnerauerit domesticū vl do
mesticā vl vulnerauerit aliquē de familia eius qui
in eius felleth est in domo eius vel violauerit hoc ē
herrewerck etiā Sed si in pace coueniūt hoc ē om
the hittes sothe in curia alicui⁹ bondonis 2 postea
discordauerint hoc non ē herrewerck Siquis liga
uerit bondonē in ppria domo sua sine demerito suo
2 receperit filiam bondonis vxorē eius 2 adduxerit
per vim hoc ē etiā herrewerck.

¶ Dwilkz herrewerck er. c. xxx.

Ganghē man inz raathz raath i annen manz
hws oc brydhe hws oc tagher with anthin
fa eller klodhe ellē vaben eller and her coste
the bondhū han a fra bondhū self eller hans hion
ther a holdhe tha er thz herrewerck En hittes the
alle sot the i annen bondes gardh oc wordhe sithū
a atskylie thz er ey herrewerck forthi at thz wor aff
wodhe En bindher man bondhū i sūth eghez hws
vithū hās skuld ellē taghe bondhūs dathē ellē bon
dens kone oc fōōz borth meth wold thz er oc herre
werck.

*Siquis intraverit domū alterius rē. Nota si aliquis aliquem de
curia sua vel ecclesia expulerit vel fugaverit vel traxerit extra curiā
suam vel ecclesiam et postea cū in fuga existentē extra curiaz leserit
hoc delictum sit hūfredh brode concor thord in cor § lxxij. Si
aliquis aliquem fugaverit vel expulerit de oratro suo hoc delictum
sit herrewerck si ipm leserit piz per thord § lxxij.*

*Nota in capitulo Siquis iuratur rē. quid sit emenda pro homi
ne occiso in primo saal et quid in secūdo et quid in tercio declaraf
infra in tercio libro c xxi Siquis pro homicidio Nota prohibuit
est vindicare in aliquē consanguineū interficientē q̄ diu vixerit qui
occidit vt patet in constitōne Ricci regis dacie § ix et simile infra li
iij c xxi Siquis pro homicidio in glo et de similibz sile debet eē in
ditiū de baptismo et eius effectū c maiores.*

*Siquis intraverit rē Nota hic ē defectus qz textus huius capituli
nō loquitur de fractore pontis cōmunis vel stabelloz placit vt tal fra
ctura sit delictum herrewerck iste defectus corrigiū in cor p thord
§ xlvij Item Nota in v diripuerit pecora rē qz si prosecutio herre
werck pgressum non habuerit quia si deficiat testimoniū sex viroz
nichilominus soluat in causat bondoni tres marcas vt infra li iij
c liij. Siquis equitauerit vel se defendat cū noiatis de consangu
initate vt infra c c xxxij qui voluerit. Quicunqz Nota de homi
cidio sup c viij.*

*Siquis intraverit Uide insti de iniurijs § sz
et lex cornelia cum glosa sua et § lii el Ista Nota in iij § istius ca
pituli qualiter ista violentia fiat Nota p thord in cor § lxxij et §
ē c iij Veridici § primo Nota quatuorplex est violentia notat li iij c
xlvij. Meth raadh; raadh rē Nota pro quacunqz causa aliquis
impetitur qz ad illā causam consiliū dederit vel mandauerit pro q*

causis aliquis priuari potest pace si iuramento cognatorum quod dicitur
neffu i kyn se no defenderit soluat bondom xl marcas ⁊ regi tantum
Si autem imperit quod consilium vel mandatum dederit quod aliquis vulnera
tus fuerit si cognati ipsi non defenderint soluat bondom xij mar
cas ⁊ regi tantum Thorð § xij. Si autem accusat quod propter consilium
eius ⁊ mandatum fracta sunt brachia vel tybie ⁊ cognati eius non de
fenderint soluat bondom xl marcas ⁊ regi tantum. pro his causis de
bet accusatus citari ad placitum tempore Thorð § xij.
Siquis intraverit. utrum qui interfecerit vel vulneraverit vel verberaverit ali
quem in domo siue curia alicuius cum consilio previsor prehabito post
quam convictus est utrum liberabitur per solutionem xl marcas vel utrum ip
so iure sit pace priuatus patet in constitutione Erici regis proferri re
gis filij § i ⁊ v. Item Nota Siquis interfecerit vel vulneraverit
vel verberaverit aliquem in domo siue curia alicuius cum consilio
previso ⁊ prehabito vel in ecclesia si captivatur operibus recentibus
capite priuatur ita patet in constitutione Erici regis prioris erici fi
lij. Item Nota quod qui ita deliquerit ut dictum est in cimiterio ec
clesie simili pena puniatur quasi in domo siue curia propria perpe
trasset ut patet in cor § lxxij ⁊ infra c. iij ⁊ vbiunq; in glo.

Om man ridher annen mans korn
vp Capittulum xxxi.

Siquis anonam alicuius equitando vastave
rit per vim hoc est ridher annen mans korn
vp vel in ea pauerit greges suos per vim hoc
est etiam herrewerck tamen debent meliores de pla
cito nominari ut hoc videant ⁊ testificentur quantum
fuerit dampnum.

Om man ridhe annen mans korn
vp Capittulum xxxi.

Ridher man annen mans korn vp meth wold
eller hiorthe suth fa the i meth wold thz er
oc herrewerck tho sculle gode mez a syn til
at thz neste thingh.

Siquis anonam alicuius equitando vastaverit per vim ⁊c. Hoc est
locale hic. Nota quod qui pauerit gregem suum in anona alteri
per vim est herrewerck et infra libro secundo capitulo xliij Si
quis venerit.

Wilkz manz hws er. c. xxxij.

Ubiqz aliquis habitauerit vel cū tugurio
tentorio v^l fossatis v^l ymbracl' qui dicunt
rūsbooth 7 illuc introduxerat se 7 res suas ibi pōt
cōmitti herrewerck in eo 7 in rebus suis sicut i do
mo sua sic etiā ē in naui qui onerata ē cuz farecoste
Domus q̄ pducit debz esse domus ppria conducētis
vsqz ad expletōem termini.

Wilkz manz hws er. c. xxxij.

In more som man byggheer anthū m̄z tiald el
ler m̄z gr̄ffte ellē m̄z rūsbooth oc haffuer thē
i fōrt sig self oc sine coste thē mo han bryde a han
nū herrewerck so som i hāns eghz hws So er oc
om man er a skipstadh thē bygdh er m̄z fare coste
Wilkz hws mā leier thz er hās eghz hws til leie
maal er vthe.

Ubiqz De domo ppria vide insti de iniurijs 2 sed 7 lex corne
lia Item Quicunqz aliqz in taberna q̄ d̄z rūsbooth loco aggere
circūdato vel in naui vel cimiterio p insultū q̄ d̄z rathn raadh le fit
vel de hys locis fugauerit vel traxerit 7 postea cū in fuga existentē
lesit h̄ delictū sit hulfredh brode ptz p thord in cor § lxxij. Nota
Domus q̄ pducitur 7c et sile ē de agro v^l de terra vt infra c c lxxi
§ i c qn aliqz Ubi d̄z q̄ qui semiat si vult iurare q̄ habuit agruz
cū volūrate 7 licentia cū cernerit pōt segetes tollere sine q̄rela rapi
ne Item sile infra c cneffningi c xxxix § v i fine Itē sile ifra c in c
li Si aliqz § i Item etiā sile ptz infra li iij c liij Siquis equita/
uerit § ij iij iij 7 v.

In land bo er self husbonde for sig. c. xxxij.

Colonus ē domesticus p se hoc ē self husbonde
p se 7 in eo pōt cōmitti herrewerck 7 non in
villico qz quicquid relinquit cōtra curiā in qua vil
licus morat hoc tenet pqueri qui curiā possidet Sz
si aliquid iniuria illatū fuerit villico 7 vxori ei⁹ v^l
pueris eius in mēbris eoz tūc pōt p hoc villicus cō
queri excepto domestico.

Im land bo er selfhusbonde for sig .c. xxxviii.
Ande bo er selfhusbonde for sig oc pa han
nā mwe mē herrewerck bryde oc ey a bryde
forht at hwat som gōres a thū gardh thē bryde si
dhē i thz er bondhūs kare En gōres noghz a bry
dhūs lymme ellē a hans kone eller a hās bōm tha
mo brydi self dele vthū hans husbonde.

Colonus Locale est. sed ratio prime partis potest esse quia ibi est
ius regale vel reale et sic dñs teneatur tuere ar c q̄ frequenter ut li
te non contesta.

Sex sculle withne om herrewerck .c. xxxviii.

Oui voluerit herrewerck conqueri debz habe
re testimoniū sex bonor hoīm de illo hareth
vbi illud factū ē i illo placito qd dicit landz
thingh et illi sex debēt testificare qd possit legaliter
conqueri de herrewerck Et si testimoniū nō habu
erit tunc incausat? dz se defendere p nescū i kyn.

Sex sculle withne om herrewerck .c. xxxviii.

Imo som herrewerck wil dele han scai haffue
sex gode mēz withne aff thz hareth thē the
geeninghē ere i giorde vpa thz thingh thet
landzthing er oc the sex sculle withne at so er wed
hannū brydth at han mo dele herrewerck loglighe
En om hannū brysthē withne tha thū thē sechthz er
scal sigh marie mēz nescū i kyn.

Qui voluerit et Nota hic testimoniū sex virozū qño ples testes
requiruntur q̄ duo tractat glo in l testium § de testibus et de isto
sup c xv. Nota in § et si testimoniū et. q̄lter pditur ius cause her
rewerck non habentis testimoniū sex virozū ut hic et infra e c ciiij
Si aliquis et simile infra e c quod ad vestimenta et simile § e c x f
rex et sup libro primo c xxiij quicunq; et extra de recripij c si autē
et c plerumq;.

Om noghē māz fa draber man .c. xxxv.

Et equus alicuius vel aliquod aliud animal qd
hō potest licenter habere hōiem pcusserit ad

¶ Om noghē māz fa draber man. c. xxxv.

Si equus alicuius rē. vt insti Si quadrupes s i similibus pena ir
marcarz sup e c xviij.

Wm mā fōd hē wile diu v. p. c. xxxvi.

Wm mā fōdhē wilt diwr xp.c. lxxvi.

Wm man fanghē dōd aff thz thē ey
lewer Caplin xxxvij.

Iquis submersus fuerit in speciali fonte a
licuius tunc ille qui fontem possidet soluat

tres marcas ⁊ si erat cōmūis oībus villanis nichil
soluat p eo idem ē de leergraffue Itē si aliquis sub
mersus fuerit in aliquo mōle dam vl' fiske garde vl'
si ceciderit de domo vl' dom⁹ eū obruerit p eo nichil
emendabitur.

Om man fanghē dōd aff thz thē ey
lewer Caplin xxxvij.

Om noghē mā druckner i annē māz kelde thē
mā a serlige thē fore bōdhē hā iij mark En
otte thū alle granner tha bōdhes ickē fore so er oc
om leergrawe En druckner man i mōlle dam ellē
i fiske garde ellē i andre giorth wan ellē faller selff
aff hws ellē hws faller a hānū thē bōdes ickē fore.
Siquis submersus fuerit in speciali fonte rē. vt ffad legē aquileā
l qui foueas.

Om man haffuer hws a annen māz
iordh Caplin xxxvij.

Siquis habuerit domū in terra aliena ⁊ ipe ē
possessor illi⁹ dom⁹ ⁊ siquis fregerit domus
illā sine voluntate sua tunc pōt possessor agere in eū
p herrewerk ⁊ nichil ad eū qui terrā possidet.

Om man haffuer hws a annen māz
iordh Caplin xxxvij.

Haffuer noghē mā hws a annē māz iordh so at
hā er lage eghē at oc brydhē noghē mā thz
hws vp vthū hans willie tha mo hin thē hws eth
otte dele thz er herrewerck oc kōmer ickē hin wed
atdele thē iordhū otthe.

Si aliquis habuerit domus in terra rē. vt insti de iniurijs l s; et
ler cornelia ⁊ ffde hīs qui effuderunt vel ciecerunt l i § habitare.
Nota siq; fregerit domū alienius licet edificatā in terrā alteri⁹ p
lesus agere in eū p herrewerck vt hic q; possessor terre debet iudi
tio placiti violenter edificantiē cōvincere ⁊ nō domū illius destrue
re vel frangere vt li i cly § vi ⁊ c lvi § ij iij ⁊ iij ⁊ c li. Sed si fu

ntulus solarj ceciderit in habitatione vl' sub habitatōne alicuius z
ille qui ibi habitat noluerit recedere ille qui impetit ptātem habeat
recipe de terra sua inhabitata vbiunqz voluerit funiculū p funicu
lo vt s li i c lv Saar solskufft § iij Sed si aliquis habitauerit ibi tri
bus annis sine querela in placito pnuiciata nō pōt de iure remo/
ueri vel reuocari vrs li i c xlvij Si aliq in fine.

¶ In mā rōffues i annē māz hws. c. xxxix.

Alquis fregerit domuz hospitis z inde recepit
vel equos hospitū suoz vl' alias res ipis atti
netes tūc pt bondo cōqueri de herrewerck p viola
tione domus z hospes pt cōqri rapinā qd dicitur
raan Itē si aliquis spoliauerit plaustrū alicuius i
quo vxor sua sedet hoc ē etiā plenū herrewerck.

¶ In mā rōffues i annē māz hws. c. xxxix.

Brydhē mā bondhūs hws vp oc taghē thē vth
hans gestes heste ellē andre coste thē geste a
tha mo bondhū dele herrewerck for hws brod oc
geste raan for sine coste thē hā tabz En rōwer no
ghē mā bondhūs woghū ther hans hufreue sūthē i
tha er thz ful herrewerck.

Siqz fregerit. insti de iniurijs L sed z lex cornelia z § patit z in
sti vi bonoz raptorz § sane Nota hic itelligit Si delictū hulfredh
fiet in villa forensi executio illius delicti hz fieri corri p thorō in cor
§ lux.

¶ In neffningh Caplm xl.

Neffningi debent iurare de handhraan z bo
raan z hiozthraan q quidaz vocant mark
raan de improuiso fctō quod dī wodes ger
ningh z de furtu De quo seruari dī placitū ita q i
primo placito dī homo publicare hoc est lirose suū
raan Tūc pfigitur aduersario suo placitū videlicz
aliud placitū si primū fuerit vtile hoc est si duo vel
tres hoc testificati fuerint q illud sit illoruz wethē
maals thingh z q reus fuit legaliter citatus hoc ē
tillkrafft vt rnderet postea iuret ille qui causam mo
L

ut Sz in tercio placito dñt neffningi iurare aduer
sariū eius illud fecisse vñ illū defendere Item Si in
causatus añ iuramentū fuerit cōfessus se ita fecisse
tunc nō tenent neffningi hoc suo dicimere iuramēto
7 rex tenet inde nullā habere pecuniā sed tñ bondo
recipiet inde suū reth Sed incausatus pōt expone
re quid vult 7 defendere se p legē videlicz q illud re
cepit ex improviso hoc est affwodhe ita q putauit
istud suū esse pñū vel q illud habuit cū volūate il
lius 7 si defecerit in lege tūc exponat quid ali⁹ im
petit 7 soluat regi tres marcas 7 bondoni tantū
Et si nichil cōfessus fuerit anteq iurati sit ptra eū
tunc debēt neffningi inde iurare 7 ille postea nulla
alia lege defendatur.

Om neffningh Caplin xl.

Neffninge sculle swarie om handraan om bo
raan om hrothraan thē somme kalle mark
raan om wodes gerūgh oc om thviffneeth Thē om
scal gomes try thingh Thz fōrste thing liws mau
sūth raan tha neffnes thing fōr hans dele mā a an
neeth thingh gōres fōrste thingh nyth thz er ath to
menz withne ellē flere at thz er there wethēmaals
thingh oc at hin thē secehz er wor lo glige tilkraste
at stande hin til retthe thē hannū secehede oc sithū
sware hin thē saagh giffuer A thztredie thing scul
le neffninghe anthū swarie hin thē saagh wordhē
giffuen til raan ellē fra En ganghē hin wed thē sec
thz er wed hins coste thē hannū secehz fōre en swo
ret wordhē om tha sculle neffning thē om ey atski
lie oc ey a komighū sin reth tog tagher bondhū sin
reth En alt mo hin thē fōr saghū er vlegge met
loghū at hā feck thz hā worde secehz fōre affwode

so at hā bougse de at thz wor hās eghz ellē hā feck
thz m3 hās willie thē a kaller en brysthē hānū logh
legge wdh thz thē hin a kallede oc bōde a iij mark
bondhū oc so komghū En ganghē hā wed ickē sōz
re en hānū wordhē sworē a hand tha sculle neffnig
swarte om oc mo hū komme wedh enghen annen
logh.

Neffningi dñe Notat c xij s e ij de isto iuramento z p fine facit ff
ad legē aquilē le interdū Itē si rapina scz raan psecutōem nō ha
buerit p neffningos nihilomin⁹ incausatus soluat iniuriā passō scz
bondoni iij marcas vt hic in § Itē Si incausatus an iuramentuz z
infra li iij c liij Siqz equitauerit. vel se defendat cū iuramento xij
hoim vt infra c c lxxij Qñ aliqz. Neffningi zē Nota textus iste z
sūt c vi Infra minus s e nō faciūt mentōem de ill' syllingh q veridi
cos z neffningos ad discernendū moneāt seu inuocant Hic defe/
ctus corrigit p thord § xxiij z idē ius seu eadem ratio est de deno
minatis pro quacunqz causa. Nota hic in textu huius c c ultimo §
iij intelligit notabile qd si iniuriā passus cōtra iniuriāntē scz raan
man iuramentū suū non exposuerit neffningi nō tenent discernere
vt infra eodē c cli Qui iurauerit. z simile infra li iij c lxxij si impu
tatū per textum de nominatis in hereth siue stockeneffndh.
Nota hic de citatōne scz c xxxix § iij z s li pmo z v qñ in pncipio i
pino li c xxxij in glo § iij Item in constitutōne cristoferi regi filij
voldemari regis § xxvi z ibidē § xxxij z li ij c lviij z ibidē de con
tūmacia. Neffningi zē Queritur vtrū res alienas occupare licet
eductue siue concessue acquisitas vsqz ad expletionē termini si
ne pena legis p3 s e c xxxij Ubicūqz § ultimo z infra c c lxxi § i z
hic § v in fine z infra c c lxxi Si aliquis § i z infra li iij c liij Siqz
equitauerit § ij.

Om raan liwses oc fylges ey. c. xli.

Qui iurauerit raan contra aliquem in placito
quod dicitur wethēmaals thingh z postea
noluerit prosequi cū neffningis tūc soluat regi tres
marcas z bondoni tres z neffningi nō accedāt.

Om raan liwses oc fylges ey. c. xli.

Ohū thē raan swarier a wethēmaals thingh
oc wil ey sithū fylge nessningh til tha bōde
han bondhū iū mark oc iū mark koning oc gange
ey nessningh til.

*Qui iurauerit raan. vt ff ad l i turpill' § si quis. Qñ aliqd fuerit de
isto iuramento vide § e c Nota hic corrigi dubiū de stockenestū
in isto c qui iurauerit p thord § vij de emenda bondonis 2 reg' q
causam stockenestū nō psequitur.*

Aaar nessningh sculle swarie. c. xliij.

Quando aliquid fuerit publicatū ptra aliquē
de quo nessningi debēt iurare tūc dñt in ter
cio placito adiudicari vt rectū iurent tūc te
nent nessningi requirere consiliū de meliorib' illius
hareth vtrū dñt iurare aut non vel quid debēt iu
rare 7 licet oēs vnū iurauerint vl' fecerint si tñ iura
uerint cōtra meliores 7 plēs qui dicunt fleste mē il
lius hareth ipi pñt suo carere boosloth.

Aaar nessningh sculle swarie. c. xliij.

Ithz tredie thingh effthē at man liwses raan
a handh ellē man secches for noghz anneth
thē nessningh sculle om skilie tha sculle the
dōmes til at swarie reth Thē effthē sculle the ness
ningh there raad taghe aff the beste mēz raad thē
i hareth ere om the sculle tilgange ellē ey oc hwat
the sculle swarie forhi at tho the gōre alle eth oc
swarie effthē the beste oc the fleste haretz men tha
in we the togh there boosloth forgōre.

*Qñ aliqd fuerit In q̄cunq; hereth vel villa forēsi facta fuerit ra
pina i placito illius hereth dñt nessningi illius hereth discernere 2
qui accusat p causa rapine d; in placito sui hereth tēpestiue citari
ad illū placitū q̄ nessningi dñt discernere 2 si ille nō hz brofiel tunc
deb; citari in placito gñali Thord § xvij. Nota hic scz in isto c qñ
aliqd corrigi dubiū p thord § vij vtrū stockenestū tenent iurare
anteq; iniuriā passus iurauerit 7 iniuriantē eodē placito 2 vtrū te
nent stockenestū 2 nessningi iurare anq; monent ad discernendū*

per duos fellings.

Wre neffuing sculle swarie. c. xliij.

Ic iurabunt neffuingi Sic iuuert me deus ⁊ li
ber quē teneo q̄ ille hō spoliavit illū illa re p
qua fuit causat⁹ ⁊ ideo tenet illud exponere ⁊ emē
dare regi iij marcas ⁊ bondoni iij marcas.

Wre neffuing sculle swarie. c. xliij.

So sculle neffuingh swarie So hielpe mig gud
oc thū hellige bogh thē ieck holdhē a at thū
man rōnthe annē at thz fa thē han worde secthz fo
re oc er forti skyldough vdatlade oc bōde a iij mark
bondhū oc iij mark komighū.

Wm hwr mōghz raan mo swaries. c. xliij.

Pro vna ciroteca vl quantū ciroteca valet vl
quacunq; re quā aliquis in manu sua habu
erit p̄t adiudicari raan quia maius dedecus est sic
spoliari q̄ alio modo Wro minor nō p̄t adiudica
ri raan q̄ p re valente dimidiā marcā denarioz.

Wm hwr mōghz raan mo swaries. c. xliij.

And raan mo ware hath eller hanske eller so
mōghz som to hanske gialdhē hwat som mā
haffuer i hende forti at thz er mere skam at worde
so rōnthe en andhē lwonde Engghū andhū raan mo
ware mynte en halff marks cost thē neffuing sculle
om swarie thz er halff marks cost thē gialdhē halff
mark penninghe.

Pro vna cyrotheca Facit L galmar ff de rez diuisione de quo
etiā in libro feudoz de pace tenēda § siqs qñqz. Nota hic ē defe/
ctus quia hic subintelligit indiserete hospitas expēsas ⁊ pabulum
inuito dño siue domestico violēter rapiens qd iur⁹ ⁊ qd sit agen/
dum corrigi p̄ thorō in cor § lviij. Itē nota q̄ p modica re pōt
aliqs p raan puinci vt p vna cyrotheca vt hic ⁊ etiā silr ifra e c cy
Siqs scit furē in glosa ⁊ ibi pro furto. Nota gñalic ad oīa delicta
Siqs pmissit se cōtūci emēdabit pmo iustā emēdas p delicto ⁊
postea pecuniariā vt i l iij c xxviij Siqs pmissit.

L iij

Om boo raan Laplin xlv.

Hoc ē bo raan qñ aliquis intrauerit curiā al-
teri⁹ ⁊ inde diripuerit pecora ei⁹ vestimēta vl'
arma vl' aliq̃ aliam rem valentē dimidiā marcā
denariorum.

Om bo raan Laplin xlv.

Ah3 er bo raan at mā gāghē i annē māz gard
oc taghē thē borth affhans f3 ellē kladhē el-
ler vaben eller noghē andhē coste thē gialdhē ha'ff
mark penninghe.

Noc est bo raan Pro isto c ⁊ c sequenti ff ⁊ § vi bonorū raptorū ⁊
optime ff ⁊ l de abigeis.

Om hiorthe raan Laplin xlv.

Hoc vocat hiorth raan si aliquis intrauerit in
alteri⁹ foldh in campo ⁊ in mark edificato ⁊
inde recepit vl' pecora vl' aliq̃ aliud aīal vl' equos
qui dicunt hors vl' anonā vel ligna q̃ dicunt timber
vl' aliā rem valentē dimidiā marcā.

Om hiorthe raan Laplin xlv.

Hiorth raan er th3 om mā ganghē i annē māz
foldh vthe a mark oc taghē hors eller nōt h
ellē ānet fa ellē kom ellē hōg ellē timber ellē andhē
coste thē ha'ffmark gialdhē.

Noc vocat Vide sup c primo.

Om mā faller for raans dele. c. xlvii.

Omnib⁹ legaliter cōuict⁹ fuerit p raans dele te-
net totū exprimere p bōdone p quo ipm quī-
terat ⁊ insup iij marcas ei ⁊ alias tres regi.

Om mā faller for raans dele. c. xlviii.

Mikkhñ mā som faller for raans dele m3 neff-
ningh hā er skyldegh at rette med bondhñ
thē haant feller til th3 han er feldh til oc iij mark a
oc so komghñ.

Quicūqz. z hic Nota q̄lī p̄mo fiat refartō dampni z postea p̄na
pecuniaria vt h̄ z infra li iij c xxiij z infra e c lviij s̄ iij in fine Jre li
iij c xxiij Siq̄s aliū occiderit z cxiij Si quis p̄mo recipit z c xxiij
Quodcūqz. p̄cordat E de sepulchro violato auc̄ Jre q̄ dñm Jre
e c xxiij Siq̄s p̄misit Jre e c xxiij Pro vulneribz Jre e c xxiij q̄
h̄z s̄ ij Jre e c lviij Siq̄s venerit s̄ ij Jre e c lxx Duodecim peco/
ra s̄ ij in fine Jre e c li quicūqz Jre e c li Si pecora q̄lī in fine z
c liij similē Jre e c liij s̄ lxx Jre e c lxx minor s̄ i z ij z c lxx s̄ ij Jre
e c lxxi z c lxxij z c lxxij in p̄ncipio. Quicūqz. p̄llo insti vi bo/
noz raptōz in p̄ncipio z q̄lī vltra dāpnū dat̄ p̄na vt h̄ z insti de
obligatōibz q̄ ex delicto nascunt̄ E furtoz ḡna.

¶ In mā slaar annen manz aghē xp ellē
engh Capittulū p̄lviij.

Si quis falcastrauerit alterius pratū totaliter
q̄d d̄r mellom egh oc ende v̄l agrū ip̄ius mel
lom egh oc ende quātūcūqz sit puū v̄l maius semē
v̄l fenū z illud detulerit licet min⁹ valet q̄ dimidiā
marcā tñ p̄r hoc p̄querēdo reduci ad raan.

¶ In mā slaar annē māz aghē xp zc. c. p̄lviij.

En slaar mā annē mans engh xp mellom egh
oc ende eller sker aghē xp mellom egh oc en
de hure mōghz som sadhū er ellē engh oc taghē thz
bort tho at thz gīaldhē mynne en halff mark tho
mo hā to thz dele tēl raan.

Siq̄s falcastrauerit. Tñ p̄ necessitate q̄s pōt vt in s̄ finali auc̄ de
pace tenēda coll' r. Siq̄s falcastra. Si semē z fenū detulerit redu
ci p̄r ad raan vt h̄ z infra e c lxxij q̄cūqz semē s̄ ij.

¶ In wodhes gerningh Caplin p̄lix.

Si quis incausatus fuerit p̄ violatōe festi q̄d ēz
hellibzōde vel blodwīde z si intrat at q̄ hoc
fecit ex improuiso hoc ē aff wode z si nēffningi qui
dñt hoc scire iurauerit illuz hoc fecisse ex improuiso
satisfaciat leso z nichil regi v̄l epo.

¶ In wodhes gerningh Caplin p̄lix.

Iectas mā for hellibzōde ellē blodwīde oc swer
hā a. han giorde thz aff wode oc swer a. the

neffninge thē thē om sculle skilie hans gerningh til
wodes gerning tha bōde hā wed hin thē hā brōd
wed oc hwerk hū wed komingh ellē wed biscop.

Siquis incausatus fuerit p violatōne. De hoc in c i 7 ij de delictis
pueroꝝ sed vbi culpa p̄cessit quis tenet de casu quia dedit opam
rei illicite. Nota in c Sicut dignus de homicidiis 7 p glo 7 in culpa
in c i de homicidiis li vi 7 ar a contrario sensu in c Johānes Et idē
dicit glo in c ij de delictis pu 7 puer 7 annorū dolicapax propter de
lictum excommunicat 7 iure punitur tali pena spūali. Item Nota q
puer minor xv annis peccans extra homicidiū solum emendat ad
lesum 7 non ad episcopū vel regem. idēz si neffningi iurauerit cū
sic fecisse bene iurant si ita sit sed non emendat nisi vt s̄.

Neffningi debent. Vide hic modū eligendi iuxta p̄tatem modus
Nota ex improviso facto require infra libro tercio c xix § v.

Et hoc fecit ex improviso. Nota cuꝝ quis ex improviso delinquit vt
etiā si occidit ibi voluntas adesse non censetur de homicidiis c Sig/
nificasti sed qualiter cōstabit hoc quia forsan solus erat ob defectū
probatōnis per propriū iuramentū faciet fidem q solum deū ha/
bet vltorē. De rebus cred li ij 7 precipue cū de p̄scia alicuius q̄ri/
tur statur soli iuramento ipsius in c p̄allegato Significasti p ber
in 7 si ita est Item Nota q duo requirunt ad hoc q aliquid sit fa/
ctum ex improviso p̄mo q ibi voluntas adesse non censetur vt de
homicidiis c Significasti. secundo debet opa rei licite adesse. 7 si quis
vult excusari per opus ex improviso debz adhibere oēm diligentia
quā potuit 7 debuit de homicidiis c Johannes 7 c Quidam. Item
Nota q si quis vult excusari p hoc q fecit ex improviso debet excu/
sari per iuramentū neffningoꝝ vt s̄ li ij c xix fin le mūcipales iu/
toꝝ. Nota q nullus puniatur bis in idipsum vt hic 7 infra lib ij c
lxxxij in glosa.

Nota barn innen ruij aar thē tagh̄r in tecke fee
affannen mans foldh eller gardh tha er thē herrez verck eller raan
vt li iij c lxx § iij 7 iij. Satisfaciat leso Sed quid si sustinuerit pe/
nam corpalem nunqd satisfaciat leso distingue aut tenet pro ma/
leficio 7 tunc si sustinuerit penam in corpore tunc tollitur actio q
cum effectu ita amplius non tenetur soluere licet proueniat ad pin/
guiores fortunā vt notatur de homicidiis c sicut dignum § eos insu/
per in glo maius qm approbat archid ruij q vi c si res glosa penl.
7 io an de re iur c p̄tm li vi 7 hen de do 7 contu c finez di ij aut
pro debito tunc secus nisi fauente subire penam 7 ibidem. Item
non em̄ consurget duplex tribulatio sup vno 7 eodē crimine qz nul/
lus punit bis in idipm ber in c sicut dignum in 7 maius vel si ha/
beat 7c.

Wre gāملت barn hellet mo bryde. c. l.

Qui minor est quindecim annis satisfaciat leso
et nichil regi vel episcopo nisi pro solo homi-
cidio.

Wre gāملت barn hellet mo bryde. c. l.

Et barn mynne en xv vintthē gāmel hōde wed
thū thē han brōdh wedh oc ey wedh konin-
ghū oc ey wedh bīscop vthū for mādrab ene.

Qui minor ē xv annis. Nota iste textus pōt intelligi de pma parte
pueril' etat' a septimo anno cōpleto vsqz ad expletionē yndecimi
anni qz puer in illa pte etat' dī s; ysi a puritate qz purus aer et sic
nullo mō ex legū seueritate puniē de delictu pu c referende s; textus
li ij c xcv s; vlti in q dī si pueri sunt adeo adulti in exenti vlt' dolica/
paccs rē. Pōtest intelligi de vltima pte etat' pueril' in q aliqui ma/
licia anticipat pūbātē s; ab yndecimo anno cōpleto vsqz ad xv
annū in qua malicia etiā supplet etatē quia tunc puer inultronēs dī
dolicapac et sic aliqui puniē vt ibi et de delictu pu ca puris et sup e c
rur. Siqz incausat' in glo et sūl' infra li ij c l s; vlti s; b m pūf.

Wre neffningi sculle i tages. c. li.

Neffningi debent esse octo in quolibet hareth
ica q duo i qualibet fierthingh qui sunt ho-
mines triū marcaz et qui sunt bōdones hoc
ē the thē vp holle for thū ful landwein et bōdones
debēt ventre cum eis ad placitū et in illo placito qd
pximo sequit epiphaniā dñi et noiare eos corā ex-
actore quos ad hoc decreuerint nominādos. Exac-
tor debz eos instruere in eed q rogēt deum ita eos
iuuare q qd iū fuerint neffningi de oībus ad q vo-
cati fuerint iurabūt q verius didicerint hoc ē vthū
wild. Et si bondones neglexerint et noluerint eos
noiare corā exactore tunc pōt ipe p se recipe neffnin-
gos. Et si aliqua fierthingh discordauerit cuz alia
ita q quidā volunt habere istos et quidā alios tūc
standū ē in iuditio plurimū. Hoc tū sciendū ē q qd iū
reptus fuerit aliquis qui prius nō fuerat neffning?

qui tñ ita compos est sui q̄ p̄t seipm tueri ⁊ si adeo
sit debil' qđ dī w̄fōr q̄ nō pōt eē tutor sui tñc qui p̄i
us fuerat neffning⁹ p̄t adiudicari cē tra voluntatē
suā Et sciendū q̄ si aliquis noiatus fuerit ad iura
mētū neffningoy qui p̄i⁹ fuerat neffning⁹ exactor
nō p̄t eū amonere dūmodo met voluerit Et si rati
onabiliiter nō pōt oñdere q̄ aliquis i suo fierthingh
nō fuit neffning⁹ postq̄ ipe fuit ⁊ ipe noluerit accep
tare in debito triu marcaꝝ pcellat.

¶ Dvve neffningi sculle i tages .c. li.

Neffningh sculle otte ware i hwert haret to i
hwert fierthing the thē trvggi marks mē ere
atelbōndhē oc ey brydi ellē landebo mē the thē vp
holde for thm̄ ful landwern oc bōndhē sculle kōme
til thingi m̄z thm̄ a thz thing thē nest er eff thē tolte
dag twle oc neffne for vmbosinā thm̄ thē thē haffue
til neffnd Ambosinan scal thm̄ i ethe th̄isse lwonde
at the bede thm̄ so gud hielpe at so lenge som the
ere neffningh ath om alle the maal thē the worde
kraffde til om atswarie oc thm̄ hōer atswarie at
the sculle swarie thz reteste oc vthn̄ wild En forgl̄
me bōndhē thm̄ oc wille ey tage the til thē neffnig
sculle ware oc ey vp rethe for vmbosinan tha mo
vmbosinā tage siȝh self neffnig En skyl fierthing
a innēborthes oc somme wille haffue en oc somme
annē tha sculle thē ware neffningh thē flest haffue
tiltaghz Tho scal thz gōmes at e medhñ annen er
til thē ey haffuer neffningh waret thē tho er so fōre
at hā mo ware sin eghñ warie ta mo hin ey nō des
til thē fōre haffuer neffnig wareth Tho at noghē
mā neffnes til thē fōre haffuer neffning wareth oc
wil hā self ware ta mo vmbosinā hānū ey wrette
En kan hā ey self skel a gōre at nogher mā er til i

hans fierthingh the ey worz neffningh si hā hā worz
oc wil han ey i ganghe tha ligghe hans tre mark
the wedh.

Om noghē mā wil ey neffning ware. c. lǵ.

Exactor extorsit a bondone tres marcas
legaliter pro eo qd nō vult acceptare neffning
quā 7 recepit eas ab eo ppter hoc nō est bon
do excusatus sed quotiescunqz vocatus fuerit ad
neffningiā 7 n̄ acceptauerit soluat tā diu tres mar
cas donec nō habeat tres marcas.

Om noghē mā wil ey neffning ware. c. lǵ.

Hoghet vimbosinā bondhāns tre mark loglige
forti at hā ey wilde ware neffning oc taghē
thm aff hannū tho er hā icke osaghe the m̄z
mē e so offthe som han kressues loglige til neffning
atware om han ey i ganghē gialde e tre mark so
lenge ath han wordhē so fatugh at han hassuer ey
tre mark.

Si exactor 7c. Vtrū exactor potest intimidando aliquā causam con
tra aliquē publicare in placito 7 postea p. monitōem duoz. syllingh
contra iniuriantem exqui patet in constitutione Erici regis prioris
Erici regis filij § vii. mo.

Si exactor extorsit. Vide penā nolēt fieri neffning simile in cer
tis statutis cōmunitatū cōtra recusantes officia publica.

Ath neffningh sculle ey swarie thā samme
dagh the the i tages Lāplm lǵ.

Neffningi nō debēt de aliqua causa suo iuramē
to discutere illo die quo institunt quia non
possunt habere min⁹ q̄ vii dies vt veritas inquirat
in causa quā debent iurare.

Ath neffningh sculle ey swarie thā sam
me dagh the the i tages Lāplm lǵ.

Neffninge sculle ey swarie ellē skille om noghē

maala thā samme dag thē the ethes i forthi at the
mwe ey haſſue myne en vñ netthē rom atlede ſana
nent om thz thē the ſculle ſkilie om.

Neffningi nō debent. Nota quō requiratur de veritate et quā p̄iudicat
veritas legi requirere s̄ e c vii Si discordauerint i textu et in glo et vl
terius diſtinguit ſic qz aut veritas ē occulta aut dubia aut māiſe/
ſta ſi occulta tūc veritas nō p̄iudicat legi qz ecclia nō iudicat de oc
cultis nec ullus iudex niſi de⁹ ſolus aut veritas dubia et tūc niſi ve
ritas in iudicio diſcuſſa legitime fuerit et iniuſticia finita nō p̄iudi
cat legi vt s̄ e c vii Si discordauerint in textu vbi d̄r qz octo melio
res de p̄uincia et ep̄us zc. aut veritas fuerit manifeſta et tūc aut i
cauſa ciuili aut criminali ſi in cauſa ciuili vt de emptione et v̄ditiō
ne vel locatiōne vel aliq̄ cauſa conſumili Siq̄s cōfiteat̄ extra ius. i.
extra placitū ſi p̄bati legitime pōt tunc veritas p̄iudicat legi vt s̄
de nō nūerata pecunia l gñaliter et l aduerſus et ff de p̄bationibz l
cū de indebito s̄ vltio de fide inſtrumētōzū c ſi cautio in q̄ ix s̄ Si
debitū aut in cauſa criminali et tūc aut veritas pōt p̄bati p̄ euidē/
tiā ſeti puta p̄ euidētiā patrati ſceleris et tūc veritas p̄iudicat legi
vt infra e c lxxxi Siq̄s imputauerit et extra de coha clerici et mulie
re tua et c ſi aut veritas fuerit manifeſta in cauſa criminali p̄ cōfeſſi
onē et tunc aut illa cōfeſſio facta fuerit extra ius. i. extra placitū et
tunc illa cōfeſſio non p̄iudicat nec veritas p̄iudicat legi vt extra
de iudi c ac ſi clerici et s̄ el iij aut veritas in cauſa criminali legitime
facta fuerit manifeſta et tūc veritas p̄iudicat legi vt infra e c cxi
Siq̄s iuratus in ſi Et qz aliq̄s ſit manifeſtus in crimine p̄ euidē/
tiā facti vl p̄ cōmūctōz p̄z infra e c lxxxi Siq̄s capti in fine ibidē
p̄ glo hoſti et de iſta materia etiā q̄re infra e c xciiij Siq̄s amittit in
gloſa magna. Neſſningi Simile de reo citato qz inde liberat⁹ re/
ſpondere nō teneatur vt in c p̄terea de dilationibz et p̄ auct⁹ offerat⁹
et de lite cōteſtata. Itē ſimil^r ſi aliquē in placito aliq̄s p̄ aliq̄ cā p̄
q̄ nō eſt citatus ad placitū habeat ſpaciū deliberādi qd̄ rñdeat ad
primū placitū p̄z p̄ thord in cor s̄ it.

¶ In vmbosinā wil ey kreſſue neſſning. c. liij.

In exactor noluerit infra tria placita q̄ erunt
a placito p̄ximo qd̄ ē poſt epiphaniā neſſnū
gos inſtituere et nullū legaliter cōuincere qz
nō vult acceptari neſſningiā Rex pōt eū priuare ex
actione ſua qz nō vult iuſticiā facere bondoni et qz
quicūqz incauſat⁹ fuerit p̄ raan tpe tenet p̄ legem

prie vel defendi vel convinci.

Om vmbosmā wil ey kressue neffnigh .c.liiij.

Wil vmbosmā hwerkē ey neffnigh fange in
dhu tredie thingh effchē thz thingh thē nest
eff. hē tolte dag iwle er oc enghn mā lagsō
ghe fort at hā wil ey gange i tha haffue komighn
goot reth til attrage hans leen fra hannū forthi hā
gōz bondhen reth blōs forthi ath hworkhū man for
raan secthes han er skylough inz ful logh enthū at
waries eller a' felles.

Si exactor zc Nota qd iurj sit si noiatas ad nominandū denoia
tos non inuocauerit Itē qd iuris si aduocatus illū noiare noluerit
q denominādos d; noiare z tūc vtrū iniuriā passus nomiet ad no
minandū quē voluerit ista dubia corrigant z declarant in cor per
thorō s lxxij z s idē faciet si aduocatus vl' eius official' nō sit i pla
cito vl' aliqz illoz impentur pro cā plī vt ibidez. Si exactor sit su
pior nō faciēs iusticiā puniē vt ff de officio plicis p totū z spāliter
in illicitas ibidē. Rex pōt eū puare exactōe sua qz officiū suū nul
li d; cē dampnosus ff de furtj l si fuus cōmunis s qz vō uij q iij s
venturj ber de fide c ij in x dispensiū Unde nō d; pūm cōsequi
vnde penā meret xvi q i legi ff de neg l sine hereditaria ber e c z x
Quia nō vult iusticiā facere bondoni. Nota in isto iudicio si causa
de q iudicat summa triū marcar cōtinet z nō vltra emēdet bon/
doni tres marcas pro iniusto iudicio z regi tū si vō causa trāscen
dit summā triū marcar soluat bondoni sex marcas z regi tantū
s xxij Thorō. Si exactor Nota rex pōt eū puare exactōe sua
qz nō vult iusticiā facere bondoni z rō est qz null' pōt iusticiā ven
dere vt extra de purgatiōe c accepimus p tertium z s li pmo c lv
gaar solskiff a by in glo.

Om neffnighi skilie at Cap lv

In quatuor vñū z reliqui quatuor aliud iura
uerint tunc tres neffnighi de pximo hareth
adducetur z quorūcumq; iudiciū duo ex ill' trib' p
sua iuramēta approbauerint ratū erit.

Om neffnighi skilie at Cap lv

Warie fire eth oc andre fire anneth tha scul
le tre til affne/te hareth oc the ther nest ere

ad

sithide oc huilke fire aff thim the to sylghe thz stan
de.

Si quatuor vñi zc Nota hic si discordauerint veridici neffningi
z denotant qd iurj corrigi p thord in cor § lx Si quatuor vñi
zc. sile infra e c lxx Si neffningi z idē est si vnus illoz morit vl'
pegre pficiat vel recesserit de puincia vl' de hereth vel factus fue
rit villicus ar infra e c lvi Siquis neffningoz p textu z infra e c
lxx Si neffningi p glo.

Man scal ey selie sin swen leen i hand. c. lvi.

Nullus debz famulo suo suam comittere exac
tionē exequendā sed debet eā comittere ali
cui bodoni qui poterit de bonis suis satisfacere hys
quibus iniuriā fecerit z qui in illo hareth habita
uerit z qui posset cuilibet exhibere iusticie comple
mentum.

Man scal ey selie sin swen leen i hand. c. lvi.

Finghū mā thē leen haffuer scal thz sin swē selie
ellē befale mē scal thz befale annē bonde i hē
dhē thē thz fōlghe mo oc i thz leen booz oc pennin
ge haffuer wedh athette at gōre thim reih ther the
bryde wedh.

Nullus debet Ratio ponitur in textu qz debet esse possessionatus
vt emēdet si iniustus iudicium fecerit de qua emēda in cor thord §
lxx z v § xvij Itē in cōstitutōe crisofori § xxxi.

Om neffning dōōz ellē far bort. c. lvi.

Siquis neffningoz mortuus fuerit vel pegrina
natōem inierit vl' recesserit de puincia vel de
hareth vel fact⁹ fuerit villicus tūc illi qui i sua fier
thingh morant aliū dnt noīare z exactor debet euz
sicut pri⁹ dictū est instituere.

Om neffning dōōz ellē far bort. c. lvi.

Om neffningh dōōz ellē far pellegrims ferd ellē
far aff sylsel ellē aff hareth ellē wordhē brydi
tha sculle hans fierthings mē tage annen i oc vin

bofina hannu i ethe so som fozre er sauth.
Sigs neffningoz. q̄l̄ in locū p̄decessor̄ eligat successor.

Nar raan scal deles Caplin lvij.

Qui voluerit raan cōqueri debet illud infra an-
nū conqueri ⁊ si hoc nō fecerit reus iuramēto
Eij hoīm se purgabit.

Nar raan scal deles Caplin lvij.

Huilkhū som wil raan dele a noghē mā ta scal
han dele thz indhū thū iamlingh ther raan er
giort deler han sithū tha for han icke mere en tolff
menz eedh.

Qui voluerit. vt ff de vi ⁊ vi armata l i in p̄ncipio § annuo l vi/
de vi l ij ⁊ q̄ reus hic purget se est contra l q̄ accusare l de eden
do quia accusatō est in toto extincta sicut in fili dicit de accusa c in
iuriar ⁊ de tali abusione q̄ reus negans se purget est simil abulio
de q̄ in cad nrām de p̄bationibus.

Om man wordhē delth m̄z raan oc wil
ey sithū stande til retthe Cap lix.

Qui aliū conuicerit ad raan hoc est hwo som
delet v̄l sōghē annen til raan ⁊ ipe noluerit
postea satisfacere tunc p̄figet ei dies quinqz
de placito ad domū rei vt exigat ablata ⁊ emendā
tū marcar ⁊ si re⁹ p̄tūmag fuerit ⁊ noluerit emē
dare tunc iudiciū p̄mulgabit q̄ ille qui eū conuice-
rit possit ab eo accipe naam extra curiā suā q̄ dicit
gardzleed occulte ⁊ non manifeste tamē ille q̄ni re-
cipit naam debet indicare vicinis suis v̄l vni v̄l da
obus q̄ recepit sed nunq̄ recipi debet naam sine iu-
dicio placiti quia si prius recepit tunc pro eo potest
fieri raans man vel fur.

Om man wordhē delth m̄z raan oc wil
ey sithū stande til retthe Cap lix.

Huilkhū man annē sōghē fullkōmelige til raan

oc wil hin ey secthe thē for saghū er tha legges hā
nū fem daghe tīl hans hws attaghe wth hans oc
trygi mark bood a Er hā owerthōre oc wil ey bō=
de tha dōmes hannū naam at tage effhē sūth lōn
lige oc ey apēbarlige vthū gardzleeth tho scal hā
thē taghē seie tīl hās grāne en ellē to thz han togh
En ey scal mā tage naam vthū things dom for hī
at taghē hā fōre en hā fanghē dom tīl tha ma hā
thē fore worde anthū raans mā ellē thyff.

Wylke neffnīg sculle skylie om raan. c. lxx.

In ille qui conqrit raan ⁊ ille qui eam intulit
ambo habuerūt terrā in illo hareth vbi il
le sedet cui imputatū ē crimē illud videlicet
raan tūc illi neffnīgi dnt illud suo discernere iura=
mento qui in illo hareth habitāt licet ille qui aliū
incausauerit sederit in alio hareth ita tñ q̄ illa ter
ra sit inhabitata p̄ colonū vl̄ p̄ villicū vl̄ si ipe eā p̄
se arauerit in pximo autūpno vl̄ vere.

Wylke neffnīg sculle skylie om raan. c. lxx.

Iffuer bodhe hin thē raner oc thū ther rent
wordhē iord i thz hareth thē hin sīdhē i thē
raans sagh wordher giffuen tha sculle the
neffnīghe thē om skilie thē i thz hareth ere tho at
hin sīdhē i āneth hareth thē saag gaffom iordhū er
bygd m̄z landbo ellē m̄z bryde ellē hā yrketh henne
self a thū neste grōde.

Qui aliū cōuicerit ad raan. Pro isto faciūt iura de pignore p̄ro/
rio ⁊ melius de pignore iudiciali ⁊ eēt melius q̄ iuder assignaret
ei q̄ p̄ se caperet vt ⁊ de bonis aucte iudicj possidēdi p̄ totū ⁊
q̄ dicit occulte ideo forte ne veniēt ad arma p̄ lequissimū ff de vsu
fructu etiā h̄ tacite admittunt̄ repressalie de q̄bus in c vnico de in
iurj in vi ⁊ sine iuditio nō valet vt l siqs in tantā ⁊ vnde vi ⁊ insti
vi bonoz rap circa mediū ⁊c Nota hic fit quedā correctio hui⁹ ca
pituli p̄ thord s ij ex grā regj voldemari q̄ clericus pōt cōmittere
layco cām rapine ⁊ herrezverck p̄seqndā in istis legibz regni dacie

Nota si reus legaliter in placito cōictus contumax fuerit pōt pu
niri per naam non solūmodo p raan s; vt omnibus cat f extētes in
c lē li ij. Itē Nota fm thordone § xxxij Si aliquis de aliquo ius
qd naam dicit recipit cōtra leges q in libro legali continent tunc
habeat licentiā causam herreuerck vel rapine psequendi cōtra il/
lū ita tñ q alqs pro quibus cōictus erat pū satisfaciāt. Itē qre
vltērius de naam infra li ij c cū scz Qui alū conuicerit ad naam
Itē querās vltērius de naam infra li ij c lviij qñ in principio.
Qui alium cōictē ad raan Nota textus ille non loquitur vtrū
est causa herreuerck si aliquis recepit naam cōtra leges terre iste
defectus corrigit in cor thord § xxxij. Si aliquis querit vtrum
res alienas occupare licet pater § cxxxij Ubicūq; et hic in § i et §
xxxix neffingi et infra li ij c liij si quis equitauerit. Sed ille Rō
quia actor debet sequi forū rei et forū capis h ex domicilio de quo
in c cū sit gñale de foro competēti et finali et non psumit domici/
liū nisi sit res immobilis culta vt hic al psumit derelicta vel nō cu/
rata a dño ar insti de rerū diuisione § quia rōe.

Om felles fa oc om wedh oc om gialdh. c. lxi.

Si aliquis impetierit alius in placito q pcesse
rit ei denarias vel equum vel alias res vel
ipignorauerit et tunc incausat⁹ tenetur ex
ponere tantū quantū fuerit confessus et insuper de
fendet se p hominū iuramento et si cōictus fuerit
totū exponat qd alius impetiuit Sed si noluerit
et iudiciū sustinuerit et efficiatur contumax et infra
certum terminū quod dicit lagdaghe non satisfecerit
tunc tenetur emendare bondoni tres marcas su
pra id quod cōquerebatur et regi tres marcas ac si
esset per neffingos pūctus et ita potest aliquis ex
ercere naam si legaliter conquestus est in placito
Et si lex firmata est et non in placito tunc nō ē lag
deelh miz lagdaghe Sed quidquid ipignoraatur in
placito in eodem placito dz solui et redmi.

Om felles fa oc om wedh oc om giald. c. xli.

Om felles fa oc om wedh oc om gialdh om no.
gber man kaller a so a thingi at han haffuer
Ad iij

leeth annen sine penninghe eller besth eller nogher
andhē thing hwat som thz er helst eller sath a wed
tha er hin thē secches skyl dugh vth atlegge so mō
ghz som han ganghē wedh och giffue thē a xij mēz
eedh En faller han atloghū lade wdh thz ther a er
kerth En tol han dom oc wordhē owerthore oc ret
thē ey indhū lagdaghe tha er han skeldough at ret
the wedh bonde ower thz ther a er kerth iij mark
oc iij mark konighū so som han wore fallē for neff-
ningh oc so mo thē effthē naam deles om thz er lag
deelt a thingi En wor logh festh oc ey a thīgi tha
er thz ey lagdeelt En alt thz man setthē a wedh a
thingi thz scal mā lōse a thingi.

Si aliquis impecterit aliū. Ratio quia confessio pro indicato habet
ff de confess q autē re⁹ defendat se iuramento p non pbaro est cō
tra leges qui accusare C de edendo 2 s e c lvij Item congruū est
q puniatur pro contumacia bondoni 2 regi simile in e fine de dolo
2 contu sed q in pncipali puniatur ac si confessus non placer.

Concesserit ei denarios vel equū 2c Nota q si aliquis alicui con-
cesserit hoīem et ex incuria moritur siue perierit homo ille quantū
ad estimationē non tenetur reddere quia liberū corpus non rece-
pit estimationē vt de ord 2gni c ij de iniurj damp da c i ber s ope
ras amissas 2 impensas in curatōne prestabit vt de iniurj 2 damp
da c i in 2 opas 2 impensas 2 i medicos ff si quadru pau se dr l ex
hac ff de elec et effu l vlti 2 ff ad legem aqleam l qua actōne in pñ/
cipio 2 ff ad l rodeani de iactu l i C corporj 2 ff de elec 2 effu l i s
sed cum homo tñ si homo perijt l solidorj fit cōdeimnatio vt in s
sed cum homo 2 illud sit pro pena non pro estimatione nisi dede-
rit occasionē dampni tunc qui occasionē dampni dat videlicet pñ
quā dampnū dedisse videtur secus tamē est in illo qui non vt acci-
deret de contingentibz nichil omisit. l omne diligentia quā ponit
2 debuit adhibuit de iniurj 2 damp da c si culpa sed si presens fue-
rit in dampno dato scilicet maior nō consiliū dāns nec cooperans
sed si necesse fuerit ānunctm prestare proponens soluat regi tres
marcas 2 leso sex marcas thord s v sed si consiliū dederit vl mā
datum in dampnis maioribus 2 hoc conuictus soluat leso xl mar-
cas 2 regi tantum thord s xiiij. Nota q Henricus in summa di-
cit q q dicit se soluisse pbare tenet b ipm 2 allegat c hys q de so.

Om borghū Caplin lxxj.

If aliquis fideiussit pro aliquo et postea nolu-
erit solvere tunc ille qui fideiussione receperit
agat in eo tanq̃ pro debito. Item nota q̃ nullus po-
test se eximere de fideiussioe nisi soluat quod promi-
sit tamen non debet aliquis illud exequi per neff-
uinos.

Om borghū Caplin lxxj.

Om noghē man borghē for annen oc wil hīn
ey gialde thē borge worth tha scal disliges
a hannū kalles som for annē gialdh. Forti at hūat
som man wordhē borghz fore thz scal han gialde oc
enghū man mo sic sigh aff borghū. Tho scal thē ey
neffuigh tilgange oc ey om skilte forti at thz er so
som annē gialdh.

Noluit solvere et. quia dicit se soluisse querit qd iurj rñdetur p
l ultimam. Et de solutōibus et liberatōibus ubi dicitur q̃ notā/
dum est illud q̃ qui dicit se soluisse probare debet. Item dicit ber
in glo ultima quasi in fine de solutōibus sup ea xliij q̃ q̃ onus p
bandi reo incumbit ppter suum delictū infra actōis ff ad le aqu
leā inde veracius. Et hec actio et alibi punit inficiator. Et de non nu
merata pe auct contra qui propria. Item onus probādi incumbit
reo in multis alijs casibus vt p̃z in c vt nr̃m vt ecclesiastica benefi
cia siue diuus in x actōf nō probante per ber. Item nota si auctor
non probat quia nullā habet presumptōem reus nichil prestabit et
soluitur sic q̃ de cā pos cū ecclia. si vero auctor habet presumptōez
pro se et contra reū tunc contra talem p̃sumptionē defertur reo iu
ramētū et etiā qñ actor habet vnū bonū et honestū testem ber de
iureiuran c vlti glosa vltima. Queritur pene q̃ aliquis tenetur
soluere pecunias infra certū tempus dedit fideiussorē non sunt so/
luta pecunia infra illud tempus contigit q̃ creditor relaxat debito
rem nunquid fideiussor postea obligatur pro illo spe dilatoris vi/
detur q̃ non. Item queritur in l ij completo ff locati et cōducti cō
trariū arguit in l sed si manēte ff de pretorio. Sōiūmodo dicit doc
aut aliquis fideiussor fideiussit si simpliciter tunc prolongato ter/
mino per dilatōez adhuc tenebitur sic l pro ista parte all' li vsqz ad
certū tempus tunc termino elapso fideiussor non erit obligatus ni

si nouus consensus intercedat ita l pro ista parte hec henricus de
fideius c constitutus. Nota tres casus in quibus fideiussor age-
re potest cōtra debitore. p̄mº si diu in debiti solutione z obligatō
ne stetit vt de fideius c si. secūdº si bona sua dilapidauerint i c luciº
§ si ff in adau. terciº si fideiussor fuerit cōdempnatus in l pro ea l
mandati. quartus si conuentū erat inter partes z tunc habet locuz
quia fideiussor agit cōtra debitorez adhuc alius casus si fideiussor
sit icolaris in l licet ff ex quibus causis maiores z in l licet ff de ar
bitrj hic in c cū de fideiuss. Si aliquis. prius tñ fideiussor potest
gaudere p̄uilegio fideiussorū vt bñficio diu adiutari ff de fideiussor
ribus l fideiussor z beneficio noue cōstitutōis in auct de fideius/
loribus coll i in aucte p̄te l c ti z nota in c peruenit c ti quia h
non phibetur § Item Nota quia per solutōnem z cōditionalē no
uatōnem expirat fideiussio l de fideiussoribz cū similibz.

Wm man ganghē i borghn for thn man thē
lyff eller lymme hassuer forgiort. c. lxiij.

Si quis fideiussit pro fure vel aliquo qui vel
membra vel vitam demeruerat tunc debz il-
lum assignare coram iudice z non illi a quo
sumpsit. Si autē fugerit per infortunū vel cum cō-
silio illius qui pro eo fideiussit tenetur omnia debi-
ta sua emēdare z insuper xl marcas regi z xl boni
doni.

Wm man ganghē i borghn for thn man thē
lyffellē lymmer hassuer forgiort. c. lxiij.

Ganghē mā i borghn for thyffellē annē mā thē
syth lyffellē sine lymmer hassuer forgiort tha-
scal han thn antworde for recthē oc ey thn mā hā
togh hannū aff En wordhē oc so at han slipp bort
anthn m̄z wlicke ellē m̄z hins raad thē borge wort
bōde al thn bōde thē hin giorde thē hā worde bor-
ghe fore oc thē a xl mark bondhñ oc so komighñ for
ti at han antworde mānen ickē indh.

Si quis fideiussit pro fure vl aliquo zē Nota defectū istū ca-
pituli pro fideiussioe supplet z corrigit correctio thordonis § xli
Si quis fideiussit p fure facit l barsathanā l de fideiussionibus

et ad comētarium L d custodia reor: ubi nota dicitur qd tal' fideiussor
nō emēdet eadē pena salte corpali qua reus fuisse puniendus sed al'
corpali vel pecuniarie iuxta arbitrium iudicantis sed fm istas leges
statuit certa pena.

Om hin wil fly the borghn setthe. c. lxxiiij.

Quicunqz posuerit fideiussore p se nō tenet ali
cui p delicto suo rēdere nisi illi soli p quo fi
deiussit Itē si ille voluerit fugere qui fideiussionem
posuit p se et hoc illi innotuerit qui p eo factus est
fideiussor tūc debz hoc indicare iudici vl' exactori et
ille dz eū detinere qz ipe nō pōt eū cape nisi eū recepit
in carcere vl' in stock qn fideiussor ei' fact' fuit.

Om hin wil fly the borghn setthe. c. lxxiiij.

In wilkhn mā borghn setther han er skyldug for
the gerning enghn mā atsware vthn thn ene
the hās borge wordhē En wil han fly the borghn
seti hē oc vorē hē hin war wed the borge wordhē tha
scal hā sie recthē til at hā scal hannū xpholde forti
at han mo hannū ey selfstige vthn thz ene om han
togh hannū i stock ellē i fiedhē the han worde hās
borge.

Quicunqz et Primū intelligit si ad tēpus qz añ tpc non tenetur
alteri ff qui satj dare cogitur l si decesserit et ff si quis cautōibz l cū
§ homo Itē ptra § Item si ille facit l aut pcor § si quis debitorē ff de
hīs qui in fraudē creditorū facta sūt vbi pmutat qz retineat debi/
tor in fuga cōstitutus h in ponit distinctio an cepit cum de carcere
an appo vel non.

Two borge mo ware. c. lxxv.

Clerici claustrales et mulieres qui nō sūt xvij
annorū nō pnt fideiubere pro hīs qui vl' debēt
carere vita vel mēbris Sed clerici et vidue pnt fide
iubere pro pecunia si ille qui fideiussionē debet acci
pere voluerit acceptare qz hnt vnde soluat hoc est
the haffue fulth wed a thette Sz puellē et pueri et
vgor alterius vel claustral' excepto abbate nō pnt

fideiubere pro denarijs ⁊ nec pro alia re nec filius
bondonis ꝑ diu sit in cōmunitate cū patre suo licet
sit adultus.

¶ *Two borge mo ware. c. lxx.*

Ierde men oc closthē mē oc quinner oc the thē
ey ere kōne til lage oldhē thz er atten vintē
the mwe ey borge ware for the mē thē sculle miste
anthe liffellē lymmer En clercke oc encker om hin
wil thē borge scal taghe the mwe worde borge for
penninge forthi the haffue selfue there eghz til at
gialde aff En mōꝝ ellē bōm ellē noghē māz hus-
frue ellē closthē mē vthū abbet mwe ey borge wa-
re for pēninge oc ey for annet forti ath enghū man
thē ey haffuer eghz mo noghē affhende Wc ey bō
dens sōn i feileg mʒ sū fadher mo borge ware tho
at han er fulwoxen.

Clerici. de quo ff qui satis dare cogunt l de die § qui mulierē ⁊ in
glo ⁊ § minori sed mulier ad hec pōt gaudere senatus cōsulto vel
leyano vt l ⁊ ff ad senatus consultū vellejanū ⁊ clericus similr si
monachus vl religiosus de seculari dicendū vt in c puenit de fide
iussoribus ⁊ in glo dicta § qui mulierē Item an filius in pāte pa-
tris constitutus possit fideiubere videl q̄ satis dare ff de fideiussoribus
⁊ mandatoribus.

¶ *Two mo ellē scal raan swarie. c. lxxi.*

Oe vna causa potest vn⁹ liwse ⁊ alter iurare ⁊
quicūqz fuerit spoliatus qd̄ dicitur rōnt ille de-
bet iurare licet alius liwser thz si ipse ē tutor sui qz
ipe scit quis eū spoliavit Sz si illi fuerit spoliatus qd̄
dicit rōnt qui non sunt sui tutores ⁊ compotes tunc
debent eoz tutores hoc conqueri ⁊ publicare ⁊ iu-
rare ⁊ consequi causam illā Et si illi qui non sunt
sui tutores ⁊ compotes impetunt ab aliquo ꝑ raan
tūc debēt tutores eoz ꝑ eis rīdere.

¶ *Two mo ellē scal raan swarie. c. lxxi.*

Om en saag mo wel en liwse oc annē swarie en
hwo som rōnt wordhē hā scal self swarie tho
at annē liws om han er sin eghū warie forti at hā
wed best hwo hannū rōnthe En worde the rōnth
thē ey ere there egne warie tha sculle there warie
hode liwse oc swarie oc fōlge there tale til fulle so
som andre En deles oc raan wedh thī thē ey ere
there egne warie tha sculle there warie oc for thī
swarie.

De vna causa rē. si intelligit q̄ indistincte pōt spoliat⁹ iurare q̄
tal' eū spoliavit ē 3 c si de iurjurādo 2 l admonēdi ff e ti 2 l in bo
ne fidei 2 de rebus credit⁹ 2 iurjurādo in q̄bus habet q̄ iuramē
tū nō debet deferri actori nisi sit p̄sumptio p eo 2 semiplena pbatō
Item q̄ pupilli 2 furiosi defendant p suos tutores 2 curatores 2
etiā agere insti de aucte tutor⁹ 2 curator⁹.

Idwre bryde mo raan swarie. c. lxxij.

Villicus potest iurare raan pro omnibus attinē
eius ad curiā illam in qua sedet sed domestic⁹
eius debet ei illud officiu iungere 2 publicare in
placito q̄ ipe est eius fellebryde Et si ipe p se habu
erit aliam curiam 2 in ea villicū tunc ipse est ibi do
mesticus 2 tutor illius licet ipse sit villicus alibi et
p curia illa p̄t conq̄ri raan si fuerit ibi spoliat⁹.

Idwre bryde mo raan swarie. c. lxxvii.

Bryde mo wel raan swarie om alth thz thē til
thū gardh hōrer thū hā er bryde fore En tho
scal bondhū hannū om bryde at dele the dele oc a
thingi liwse at hā er fellebryde oc rettthe swen En
hassuer hā self annē gardh oc thē bryde i tha er hā
thē husbonde oc warie fore tho at han er annē stz
bryde oc mo han for thū gardh dele raans dele om
han wordhē thē rōnth.

Villicus p̄t iurare raan Ratio qz villicus habet dominiū vtile ff si
ager veru l q̄ Domesticus fa l ij 2 vbi in rem actio exerceri debet

z c qm̄ frequēter vt lite nō contesta.

¶ Wat feld mā mo affhende Cap lxxviii.

Qui cōuictus erit p̄ raans neffning vel alio mō
vel ad iusticiāz regis z bondonis ita q̄ tenet
soluere tres marcas tūc nō pnt bona eius alienari
sūte sūt mobilia siue immobilia anteq̄ satisfecerat
tam regi q̄ bondoni Et si medio tpe incurrerit ali
quā querelā nō p̄t aliqū cōuincere hoc ē nō pōt eū
p̄sequi z null⁹ p̄t eū recipe ī villicū nisi voluerit pro
eo iuri stare z satisfacere qz postq̄ aliquis ē legali
ter p̄uictus z incausatus nō pōt se z suas res trās
ferre de illo loco anteq̄ satisfecerit.

¶ Wat feld mā mo affhende Cap lxxviii.

Ehū mā thē feld wordhē m̄z raans neffning ellē
noghē andhē lwnde anthū til kōmighns reth
eller bondhns so at han er skyldug atgialde sine iij
mark tho mo hās gooz ey affhendes hwerkhn̄ bo
fa eller anneth fōr en han haffuer reth giorth bode
bondhn̄ oc so kōmighn̄ Oc hā mo enghn̄ mā sōghe
om hā fanghē noghē dele oc enghn̄ mā mo hannū
tage til bryde wthn̄ at han wil sware oc recthe for
hānū forti at sithn̄ mā er anthū feld ellē secthz tha
mo hā ey slytthe fare coste oc ey wyde sigh annen
stz borth.

Qui cōuictus rē. Nota qui appellauerit ad iudiciū regis z nō fue
rit p̄secutus qd iur⁹ Itē si nō appellauerit vtrū aduocatus teneat
sub honorū testimo bondoni iusticiā facere z regi de curia p̄uicti
z si aduocatus nō fecerit bondoni z regi ius de curia cōuicti quid
soluat Itē si aduocatus z sui seq̄ces fecerint bondoni z regi ius
de curia cōuicti ill⁹ nō debet imponi cā herrezverck v̄l rapine. hec
dubia corrigunt p̄ thord in cor § lxxix. Nota h̄ scz in isto c Qui cō
uictus erit. p̄ thord § ix corrigunt aliq̄ dubia scz si aliq̄s pace p̄ue
tur p̄ stockeneffn̄ z ip̄i cōuincant z cōuictus pace restituit a q̄bus
recipiat emendā z restaurū p̄ iniurijs z dāpno p̄z p̄ thord § quo
sup̄ scz § ix. Qui cōuictus. Nota q̄ legalit̄ cōuictus ē erit postea in

habili ad omnia legitima psequenda ut h in cor thoꝝ § xxxviij ⁊ s e c
i in glo Nota homo legaliter convictus Itē Nota si q̃s occiderit le/
galiter convictū ppter hoc nō puabit pace sua ⁊ si q̃s eū vulnerave
rit vel verberaverit nichil pro eo soluat ut infra li iij c xxviij si q̃s p
miserit p tertiū ⁊ hic in parie in § Et si medio tempore. Qui cōvi/
ctus istud est locale ⁊ ratio est quia bona sua sunt obligata tūc ibi
⁊ si facit c de cōmuni de sen ex in vi qualiter etiā ex cōmunicari ⁊ in/
terdicti nō admittunt ad agendū vlt p̃ocinandū defendendū ⁊ de
pba c post cessioꝝ.

¶ In man taghē feld man til sigh. c. lxxix.

Iquis recepit in curiā suā vlt cōmunitatē ali
quē legaliter convictū vlt incausātū ille qui
eū incausavit agat in eū qui eū recepit pri
mo in vno placito secūdo in alio ⁊ tercio in tercio ⁊
si ille qui eū recepit in domū suā nec voluerit p eo
satisfacere nec eū dimittere cū rebus suis tūc debet
iudicari cū illo de placito recipe naam de curia illi
bondonis qui eū tenet Sz si ille fuerit incausatus
⁊ nō legaliter convict⁹ qñ venit in curiā illi⁹ debet
se transferre cū bonis suis de curia illius q̃ nō p̃t eū
recipe nec tenere anteq̃ se excusauerit pro causa si
bi imposita.

¶ In mā taghē feld mā til sigh. c. lxxix.

Iaghē annē mā i sūn gard ellē i sūn fellegh no
aghē man thē lagfeldh er ellē secthꝝ tha scal
hin thē hānū secthē kalle a bondhū thē hin
er tilfaren a eth thingh oc a anneth oc a tredie wil
hin thē hānū togh hwerkhn for hānū rette eller
lade hānū borth mꝝ sine coste tha scal hānū dō
mes a thingi at tage aff thū bonde gardh thē han
nū holdhē ful naam En er hā secthꝝ oc ey feld thē
tine hā kom i bondēs heuth tha scal hā vtfare eff
thē mꝝ sine coste forti at han mo hānū ey holde oc
ey taghe fōre en han haffuer sigh orsaghꝝ for thū
saag hānū gaffs.

¶

Siquis recepit. ff. de receptis arbitris li. ij. Et de hijs q. latrones oc-
cultant li. Nec eū dimittere Nota q. h. pōt elici de terra q. villic⁹
seu inq̄linus seu colonus q̄rūdā si bona in q̄bus residēt vltim⁹ in
habitare noluerint fm leges terre dñs suis p̄dicent z resignēt z sa-
tisfaciēt z liberi recedāt fm leges terre ab eisdē vt notat z plene de
clarat in cōstitutione regine margarite filie reg⁹ voldemari s. xxiij
z eadem rō z idem ius ē si dñs inq̄linū villicū seu colonū noluerit
inhabitare p̄dicet sibi fm leges terre vt dictū ē cōcordat rer z con-
siliarij regni z gñalis cōsuetudo Siquis recepit Hic orit̄ dubiū
Si aliquis recepit legalit̄ conuictū in solutōne legis vel iuramēto
rij hoim vtrū tales leges vl' iuramēta infirmant vel viciant ad re-
mouendū t̄le dubiū. So scriff landz domer oc andre gode
mē m̄z hān afflād; thingz. Dulkhū man som i logh er som for/
deelt er thz bor thū mā seiff acbetale m̄z iij mark kom gñā oc bor
er at forkrenckes hūn logh thū han siuor meth Nec scripta sunt
Anno domini M. cō. lxxv. de placito generali Jucie.

Qm lagfeld mā haffuer annē m̄z fa. c. lxx.

Null⁹ dz legaliter conuicto pcedere iurēta sua
vel pecora vel alias res nec conducēda trade-
re tam diu q. possit putari q. eius sit apriū z si illa
supius dicta fuerit recepta z capta in eius possessio-
ne tūc ille qui cōcessit dz ab eo cui concessit exigere
vl' cui vendidit vel cōducēda tradidit z nō agere i
eū cui ille. i. conuictus concessit vel qui ab eo. i. con-
uicto recepit.

Qm lagfeld mā haffuer annē m̄z fa. c. lxx.

Man scal ey lagfeld mā sine ggh la ellē at leie sa-
le ellē andhē costē i hand salie at hā for thē a
so laugheudh at mā wēthe at thz er hās eghz To
at thz er annē manz fa oc wordhē thz tagh; i hana
heu h tha scal hūn thē otte kalle a hind thē hā la de
ellē soldz at leie oc ey dele med hūn thē to gh.

Nullus debet Rō quia faciēs cōtra legē nō defendat a lege vt de
vfu c. qui frustra ff. de minorib; lauriliū in s. si quis Nullus debet
Nota hic est defectus q. qui aliquē legitime conuictū in curia sua
recepit si p hoc incausat tūc aut iuramēto cognatorū nōmīnatorū
se defendet aut exponat illuz aut satisfaciāt pro eo. et iste defectus

corrigit per thord § xxvii.

At lagsþæt mǫ mo ey orzhe sig. c. lxxi.

Equis fuerit legaliter cōuict⁹ in curia q̄ dicit
bryde felleth ⁊ si testimoniū affuerit q̄ fuerit
posit⁹ in cōmunitate tūc ipe non pōt adiudi
care bondoni hoc ē liwse omnia pecora sua ⁊ seipsuz
facere paupem qd̄ dicit oreghz nisi hoc prius factū
fuit q̄ ipe fuit incausatus. Lamē landbo pōt cōmū
tere villico suo quantū uult qū abinuicē dnt separi
nisi ipoz cōmunitas publicata fuerit in placito tūc
nō pōt ei minus assignare q̄ qd̄ placitū testificatū
fuerit ab eo. Et si pcurator bondonis fuerit cōuict⁹
p̄ raan qd̄ dī bondhūs rette swē vl̄ p̄ alia causa l̄
satisfaciet p̄ eo vl̄ exponat eū cūz denarijs suis ⁊ si
non habeat exponat tamē eū.

At lagsþæt mǫ mo ey orzhe sig. c. lxxi.

En wordhē mǫ lagsþæt i annē mǫz gard i bry
de felleth oc er withne til at hā wor laugt i
felleth tha ma hā ey liwse bondhū alt fa til
oc gōre sig oreghz vthū at worth gior fōre en han
wor sechz. Tho haßuer bondhū wold til sin bryde
i hand at selie thū tūne the skalies at so mōghz som
han wil for vthū at thef felleth wor liwst a thungi
tha mo hā ey selie hānū myne en things withne er
til. En wordhē bondhūs reswen for raan feld eller
for annē saag tha scal anthū bondē bōde for hānū
ellē legge hānū woth mǫz hās pēninge om hā haßuer
haßuer hā oc ey pēninge legge swēnen tho wth.

Si quis fuerit. rōne fiat fraus ipi iudicio ut i fili ff ne qd̄ in frau pa
tro l i § i ⁊ p̄prie infra annū ut ff q̄ in fraudē creditor l i § i si p̄p
rator cōcor insti de notalibz actōibz § i.

¶ Duilkz aghē raan er. c. lxxii.

Quādo aliquis recepit anonā alterius quā ara
uit ⁊ semiauit absq̄ p̄tradcoe aliqua ⁊ ārela

7 ab eo nō fuit añ mediā estatē p iudiciū placiti ab
 iudicata hoc vocat aghē raan licz ille possidz agrū
 de quo recepit anonā 7 qui arauerit 7 semiauerit
 absqz qrela 7 ille tacuerit qui terrā possidet tūc p̄t
 ipe semē suū cū creuerit de terra tollere cū iuramēto
 q̄ hōm q̄ agrū illū habuit cū voluntate 7 licētia
 Et si defecerit in illa lege amittet semē 7 laborem
 Et si dixerit q̄ semiauit ex improviso qd̄ dicit wo-
 de 7 nō cū voluntate tūc tenet habere tantū quan-
 tū ibi semiauit qd̄ dicit fructgiald 7 nichil p̄ labore
 Itēz oēs cause iste q̄ dicunt dele executōi mādanda
 sunt 7 termināde añ mediā estatē 7 si prius nō fue-
 rint p̄secute tūc debz ille metere qui arauit 7 dare
 bondoni plenā pensioz qd̄ dicit skyldh de agro suo
 Et si quis recepit fructus put supius dictū ē añ me-
 diā estatēz legaliter executos hoc ē laghdeelt tunc
 erit ipe p̄ eo raans mā tam ille qui semiauit q̄ ali⁹
 Itē si ille qui terrā alterius arauit 7 semiauit dicit
 q̄ terra illa sit sua 7 hoc si fuerit discussum añ me-
 diā estatē tūc semē illud dz reponi inter mediatores
 idē cōpromissarios hoc ē gange til iassnietz hende 7
 qui terrā obtinuerit obtinebit 7 semē Et si aliquis
 eoz semē illud recepit ante q̄ illud fuerit laghdeelt
 videlicet terra illa 7 alius obtinebit terrā tunc ille
 qui recepit fructus erit raans man.

Om hwilkz aghē raan er Cap lxxij.

A hz er aghē raan om man taghē annen manz
 kom thē hin ordhe oc saade vilsketh oc wor-
 dher ey deelt aff hannū fore mytsommer m̄z
 things dom tho at hin otte thū aghē self thē han-
 togh kom aff forthi at hwo som erier oc soer vthū
 ka-re oc thier hin thē iordhū a tha mo han vinde sin
 seed aff m̄z q̄ m̄z eedh at han feck thū aghē meth

loff oc willie bysthe hannu log hassue thū seed for
giort oc sūth arbeide En sier han at hā soche thū
agher aff wode oc ey mʒ willie tha er hā skuldugh
at hassue sin fructgiald effthe ighū oc hassue tabz
sūth arbeide Thisse dele sculle alle deles for mytso
mer en deles the ey fore mytsomer tha scal thū ska
re the sode oc gissue bondhū fal skuld for sin aghē
En allseed the so er sooth oc the mā deelt hassuer
so op for mytsommer som fore er sauth taghe thū
mā sadhū the sode tha mo hā worde raans man
Sier hin man oc the annē manz iordh sode at ior
dhū er hans eghū oc deles thz for mytsommer tha
er thū seed skuldugh atgange til iassnetz hende oc
hwort som iordhū withnes thūd gāghē sadhū En
taghe anthū there thū seed fore en iordhū er lagh
deelt oc vinner hin annē thū iord tha er hin raans
man the sadhū togh.

Quando aliquis facit l iquis in tantā & vide vi 2 q amittet se
men insti de rerū diuisione § qua rōe in § 2 si dixerit facit l si fuus
seruū § si oliuā ff ad legem aquileā ante mediā estare Vide autē hic
finitur lex § hys consequenter coll' r semiauit facit glo insti de rerum
diuisione § qua ratōne in § Itē si ille hic ponit ad sequestratōnem
vt & de sequestratōibz li ij de sequestratōe fructuū l i in glo & se
questrari. Quando rē Nota querit vtruz res alienas occupare
licet conductue siue concessiue acq̄sitas vsq; ad expletiōē termi
ni sine pena legi p̄t̄ s̄ e c xxxij vbiunq; § vltimo in tertiū 2 in glo
vt hic in § p̄mo 2 s̄ e c xl Nefaugi § v in fine 2 s̄ e c lxi Si aliq̄s
§ p̄mo 2 li iij c liij Siq̄s eq̄tauerit. De dubio vtrū semp est stan
dū dicti cōpromissorū vel cōpromissariorū. Semen illud debet re
poni inter mediatores. i. cōpromissarios Nota cōpromissio est tri
plex fm Henricū boic vna est penal' id ē ex consensu p̄tū apponit
pena 2 tunc idem est q̄ arbitriū. alia est iudicial' id ē ex cōsensu 2
voluntate p̄tū fm leges 2 iura inter eos iudicat. tertia est con
dictional' vt ex consensu p̄tū vis causaz 2 potestas transfert pe
nitus ad cōpromissarios 2 non ad p̄tēs videlicet p̄sonas ligān
tes Nota hoc nomen arbitri est equiuocū q̄nq; accipit p̄ iudice
delegato aliq̄n pro arbitrio iur; necessitate adito aliq̄n pro eo in

A ij

quem partes mera voluntate cōueniūt. aliquādo pro dispensatore
vel ordinatore ar le ff vl. Et mandati l ve mādara hic archid in c de
arbitrj de off de in vi. Nota q arbit sunt illi qui de cōsensu par
tium eliguntur et in eos sub pene stipulatōne cōpromittitur vt pe
ne metu ipsorū sententia stet aliter enim non valet arbitriū nisi pe
na valeatur Et de arbitri l i et in hoc concordet henricus boie qui di
cit q compromissio si sit penal tunc id est q arbitriū Itē effect⁹
arbitriū est vt ei stetur nisi ppetuo et male arbitratū est extra de arbi
tri c non sine. et ibidem concordet iohānes andree dicens Non va
let arbitriū symoniacū vel dolosum et ber in c non sine. sup vbo sa
uētes infra. et ita p grām arbitratū sunt vnde cōpetebat exceptō do
li si ageret ex illo arbitrio s uij l arbitriorū non obstante iuramento
quia iuramentū ad hoc non extendit nisi ad ea que legitime arbi
trant vel illicitum esset et non fuandū extra de iureiura c qnta vall
De compromissioe conditionali dicit cardinalis in glo ordina in c
contingit in d vnculū de iureiuran l vi p sicut pmissio illicita nō
obligat sic nec iuramentū illicitum super hoc impositum concor io
et ar ibidem Item promissio etiā si iuramēto vallata fuerit nō ob
ligat ad illicita vel impossibilia vel saluti animarū obuiantia sed ad
licita et honesta debet intelligi et referit io hic in no in textu c cōtin/
git l vi Nam impia est promissio que scelere adimpletur xij q uij
c in mal et nota q contra promissionē conditionālē excipit si hmoi
cōpromissarij dixerint contra leges vel iura in criminib⁹ excepte ac/
tionis fin henricū boie in d cōpromissionis et hic potest etiā allega
ri c non sine de arbitri et similr dicta io an et ber in dicto c non si/
ne de i require supra l pmo c xvi in glo. Itē nota q in cā sua iu
der aliq⁹ eē nō debz de app c dilecti filij.

¶ In asserre Caplin lxxij

Quicumq; semen alterius arando eradicauerit
hoc est erriet annen manz seedh op tenet emē
dare regi tres marcas et bondoni tres licet terra il
la sit sua Quia quilibet debet ius suum in placito
prosequi hoc est dele sigh til rette et per se iusticiam
non sumere Simili modo de illo est qui pratum al
terius falcastrauerit Sed si quis falcastrauerit ala
terius pratum totaliter quod dicitur i mellom egh
oc ende et dixerit esse suum et postea per iudiciū am
miserit terram tunc efficitur pro eo raans man La

men pro afferrie 7 pro affsleth 7 qui falcastrauerit
quod dicitur slaer ower reen dare debet iuramen-
tū duodecim hominū q̄ putauit esse suū 7 exponat
anonā vel quod de terra alterius receperit 7 nichil
emendat 7 si defecerit in lege exponat totū 7 emen-
det regi tres marcas 7 bondoni tres.

In afferrie Laplin lxxij.
For afferrie wordhē mā ey raans mā vthū lag
heffiz reeb togh thz aff hannū En hwo som
errier annen manz seed op tha hassuer han broth
ij mark wedh bondhū oc tre mark wedh kornighū
tho at iordhū er hans eghū forthi at man scal dele
sigh til rette oc ey taghe sigh selff reth So er thz
oc om man slaer annē māz engh op En slaer mā
all engh op mellom egh oc endhe oc seier at thz er
hans eghz oc ganghē iordhū hannū sūthū aff hende
tha er han thē fore raans man Tho scal bōdes for
aferrie oc fore om mā wīdes at hā slaer ower reen
oc for affsleth giffue xij menz eedh hin thē a kaller
at hā tenethe at thz wor hās eghz o lade tog wēth
korn ellē hōō thē a binds iord stood oc bōde icke a
En brosthē hannū logh lade wdh oc bōde ij mark
bondhū ocso kornighū En sūthū logh er giffuē wil
han ey lade wd agrode men holler ower tynne lag
dage bōde oc fore som sauth er.

Quicumq; semen alteri. Nota nullus potest pro quocunq; crimi-
ne infamatus corā non suo iudice vel corā nullo iudice 7 extra pla-
cium siue iudiciū sibiūpsi indicere purgatorē vt extra de pur c cū
dilectus filius per sextum Item nec pro quacunq; causa in causa
sua potest coram nullo iudice 7 extra placitū siue extra iudiciū
indicere sibiūpsi defensionē legis scilicet iuramentū xij hominū vel
alio quocunq; modo vt hic in § quilibet debet ius suū zc. et ra-
tio est quia nullus potest esse iudex in p̄pria causa Et de iudicis 7 ce-
licolis l nullus 7 hic in glo 7 infra li ij c l Si aliquis in glo.

Quicumq; Et ne quis ius sibi di l vnica 7 ff ad legem aquileō l si

finis § si oliuā. Nota qd cū § Sed si quis cōcor § e c. xlvij. Si
quis falcastrauerit. Nota hic incausatur aliquis pro inusta dila-
tione feni defendat se iuramento xij hominū vt hic sed si aliquis in-
causatur pro deuastatiōe prati per vñ cum pecoribus suis defen-
dat se cū neffn i kyn vt infra li iij c. xlvij. Siq̃s venierit § vlti.

¶ In mā hugghe i annē māz skogh. c. lxxiij.

Si quis intrauerit siluam alterius in qua nul-
lam habet partē et ibidē succiderit ligna et
onerauerit plaustrū suū et si aliquis de cō-
possessoribus inuenerit eū in loco qui dicit̃ stobe vñ
anteq̃ venerit ad cōmunē viā et abstulerit res que
vocant̃ farecoste quas secū habet ppter hoc nō erit
raans man. Sed si venerit ad cōmunē viā et onde-
rit de quo illud habuit tūc nō p̃t detineri sed res ille
dñt ondi cū testimonio bonoz et si nō habuerit ali-
quē cui detās res appropriare sibi poterit tūc agat
in eū vel pro raan vñ p furto simile quid est de ano-
na et de feno.

¶ In mā hugghe i annē māz skogh. c. lxxiij.

Gar man i annen manz skow oc hugghe the-
han aa selfey lodh i oc leghē a sin vaghñ oc
kommer noghē eghē wedh the reth eghē er
oc finner hannū hos stobe eller sōre en hā kommer
til atelwaie oc tagher han fra hin the farecoste the
han farer meth tha wordher hā ther fore ey raans
man. En kōmer han til athelwaie oc sier aff hwē
han feck thz meth rettthe skell tha mwe mē hannū
ey opholde men sculle fare til hws meth hannū oc
lade til syne meth withnes byrdh the coste oc kan
han ey fa reth hiemel til tha dele wedh hannuz so
som logh er til anthñ raan ellē tyffneth so er oc om
korn eller hōō.

Siquis intrauerit qd non erit raans man rō qz vim vi repellere li-
cet in continenti secus ex interuallo sicut in simili dicit̃ de adulterio

et infra c. xxxij. li. iij. Si quis intraverit siluam Si aliquis succiderit
siluam alicuius et succisam detulerit tunc possit iniuria passus p. illo p.
sequi causam heretzerck vel rap. ne si vero siluam succisam iacere
p. p. tunc p. sequitur causa heretzerck tñ dñ silua succisa valere iij
marcas denariorum et succisor dñ possessorē in dampnē reddere et si
bi emendare xl marcas et regi tantū Ueridici debet suo iuramento
p. scribere dampni sui qñtitatē sed si silua minus valuerit q̄ iij mar-
cas tñ defendat se iuramēto cogitorum vl' soluat tres marcas ibor d.
§ xviij. Si nō habuerit aliquē cui dictas res appropiare poterit
tunc agat in eū p. raan vel p. furto hoc verū nisi agens recepit res
suas tunc non poterit in eum agere p. raan pro hys qui in posses-
sione sua habet li. ij. c. lxxv. § i.

Om man aghē ower annen manz aghē
eller engh Capitulum lxxv.

Si quis plaustrū suū duxerit sup. agrū alicuius
vl' pratū indebite et remot⁹ fuerit ab illo qui
agrum possidet et amiserit ibi plaustrū vl' alias res
tunc ille qui eū impediuit ne iter faceret sup. pratū
suū vl' anonā nō efficit raans man.

Om man aghē ower annen manz aghē
eller engh Capitulum lxxv.

Uil mā anthū aghe ower māz engh eller aghē
thē ey er skylough wai atligge oc vreghe hin
hannū borth thē aghē a oc ladhē han tha vognē el-
ler andhē costē effthē stand he tha er hin thē ey fore
raans man thē hannū meenthe atfare ower hans
engh eller korn.

Si quis plaustrū. facit li. i. Et vide vi. Itē Nota h. in isto c. dñ intel-
ligi q̄ q̄ plaustrādo violēter vastauerit agrū vl' pratū alterius resar-
ciat dampnū cū iure bondonis et regis ne iter faceret sup. pratū vel
anonā indebite et si l. i. c. xxxi. si quis anonā et enā q̄ si l. i. c. lxxv. § i.
c. lxxv. Si quis venerit § ij. q̄ ibi loq̄tur de pecoribus sed a fortiori
de plastro q̄ maius dampnū fiat in agro vl' in prato plaustrādo
qm̄ pecora pascendo et rō q̄ quilibet quis in terra p. p. a habitat
habeat tñ introitū et exitū ad forte et fecgangh sine omni dispendio
vt § li. i. c. lxxv. Quicunq̄.

Om mā vfyrtmer annē a farne wate. c. lxxvi.

Oui aliū in via sua q̄ dī farne waie violauerit
id ē vſyrmer vī tollendo ab eo iumēta sua q̄
dicunt q̄gh vel plauſtrū ſuū euerterit vī ita
impedierit q̄ nō p̄t abire cū rebus ſuis ⁊ eas ibi di
miserit ⁊ ſine eas detulerit ſiue ibi remāſerint tunc
ille qui eū ſic impediuit efficit̄ raans man. Tamē ſi
ille itēp recepit res ſuas tūc nō p̄t i eū agere p̄ raan
p̄ hīs q̄ in poſſeſſiōe ſua hz. Sz ſi ille qui eū ita ſpo
liauit res ablatas ſecū domū detulerit ⁊ ali⁹ eas in
curia ſua cū bonoz teſtiōio inuenerit vī ſi eas cur
rere dimiſit ⁊ ita inuenerit tunc poteſt in eū agere
pro raan.

Om mā vſyrmer annē a farne waie. c. lxxvi.

Immet mā annē a farne waie oc gōr hannuz
vſyrmd anthū at hā taghē hās q̄gh aff han
nū ellē welthē hās voghū om ellē t̄ouer han
nū ſo at hā mo ey borth fare m̄z hās coſte mē forla
dhē thm̄ thē thū thē hannū rōnthe hwat heldhē hā
fōrdhe the coſte borth ellē hā lod thm̄ eſſthē ligge
tha er hā e hās raans mā at the coſte en kēnes hā
wed the coſte oc taghē thm̄ eſſthē i ſin heudh ſo ſom
fōrre tha mo hā ey ſōghe hannū m̄z raans dele for
thz han haſſuer ſelfi heſſih. En om hin ther rōn
the fōrre thm̄ til hws anthū heſt eller andhē coſte
thē hā rōnthe oc for hin thē rōnth wordhē oc kēner
ſāth i hās gard m̄z gode mēz withne tho at hin thē
rōnte fōrre anthū hiem ellē ladē lōbe oc ſynner hin
thē otte eſſhē gode mēz withne thē wiſte at hā wor
rōnth tha ma hā m̄z raan dele thz.

Qui aliū in via Rō q̄ habēa nō dat̄ interdctm̄ vnde vi inſti de ac
tōnibz p̄ncipio. Itē circa illud c̄ corrigant̄ aliq̄ dubia ſiue defect⁹
p̄ thordone § lxxij ⁊ infra c̄ cxxvij ſi ille in glo.

Om kōmighūs m̄az bryde oc biſcops. c. lxxvij.

Ei villici hoīm regis ⁊ epōz deliqr̄int ad tres mar

cas dñt componere cum domesticis suis ⁊ non cum
aduocato.

¶ Om kōfīghns manz bryde

oc bīscops Laplin lxxvij.

Ille kōfīghns manz brydi om the bryde til tre
mark tha sculle the rettthe wedh there eghs
husbonde oc ey wed vmbosinā so sculle oc bīscops
manz bryde.

Si villici hoim. reg. pūlegiuz ē qñtū ad istas psonas scz cpos ad
villicos hoim reg. i. nobiliū armatorū q dicunt homines reg. i. va/
llū reg. ⁊ hñt tres marcas cū suis sicut epē cū suis vt h.

¶ Om bīscops nessning Lap lxxviij.

Nessningi epī dñt esse duo in quolibz quarterio
⁊ duo in qualibet prochia ⁊ prochiani dñt in
stituerē ⁊ exactor dz eos ad iuranduz assumere isti
nō dñt eē sīl nisi i vno āno post natitatē dñi dñt ipī
instītui sicut alij nessningi ⁊ illi nō iurabunt nisi de
de hellibryde. ¶ Om bīscops nessning. c. lxxviij.

Bīscops nessninghe sculle to ware i hwer fier
thīng ellē to i hwer kirke soghñ oc thm scul
le sogne mē til taghe oc vmbosinan scal thm i ethe
The sculle icke sammel ware i mere en een iamlīng
Esthē iwl sculle the oc skiffthes so som andhē ness
ninge oc the sculle ey swarie vthñ om hellibryde thz
er om mā baries om helligdagh.

Nessningi. Isti deputant ad certas causas ⁊ assimilant testibz si/
nodalibz seu publicis de qbus i e pterea de testibz cogenō ⁊ rrv q vi
e cpos sinodo ⁊ vocant hellibrydz nessning.

¶ Om nessningh skyl at Laplin lxxix.

In nessningi discordauerint in vna prochia tūc
accedant illi de alio quarterio tamen poti⁹
qui vicinior est Itēz nota q nessningi epī nō
possunt plus demereri suo iuramento q tres mar
cas ⁊ si piurauerint ⁊ in lege defecerint satisfacciant
regi sicut alij nessningi.

Om neffningh skyl at.c.lxxxix.

Ikyl neffning a i kirke soghñ tha sculle neffninge til aff annē fierthing om atskilie tho e thñ thē nest er sidhñ Biscops neffninge mwe ey forswarie mere en iij mark En swarie the vrangt oc falle the tha sculle the secche wedh koninghñ so som an dre neffninghe.

Si neffningi discordauerint Idē est si vn⁹ illoꝝ mouit vel pegre inierit extra regnū ar̄ñ e c lv Si qtuor vnū. z etiā s̄ e c lvij Si q neffningoꝝ p argumentū. et etiā idē est si recesser. i de puincia vel de heresh vt in eodē capitulo Si neffningi. q viciniores requirunt sic in cōsecrationib⁹ epōꝝ vt notat in c si archiepc de tēpo ordinā z tres marcas sile s̄ e c liij.

Howre sectes for hellibꝛde Cap lxxx.

In placito qrelā mouere z citare eū ad placitū z notare hoim quē vberauit z diē festū in quo hoc fecit z in quanto diē post placitū dñe neffningi apd eccliam eoy arare z nō in placito Letex qui p hellibꝛde impetit potest vti oñib⁹ impedimētis supra dictis.

Howre sectes for hellibꝛde Cap lxxx.

If biscops vmbosinā giffue annē mā saag tha scal han kare a thingi ower thñ thē han wil saag giffue oc lade hannū steffue thingh oc neffne a thingi thñ mā thē hin borde oc thñ helligdagh thē han bordes a oc femte dag effihē thing sculle neffningh om skilie m̄z there eedh hemme hos kirke oc ey a thingi Howilkhe til males som hā thē secthū taghē a thingi the samme scal han hassue atkirke Howo som sectes for helligbꝛde han mo nyde alle the forfald thē op fōre er sauth.

Si exactor epi Istud caplm ē locale z ponit modū pcedendi cōtra violatores festoꝝ Itē circūstantie loci z tps debēt poni pꝛ iij q viij libelloꝝ z infra c lxxxij. Nota q̄ta d.e post placitū dñe leges

dari vel solui p[er] infra li iij c liij § iij.

At neffningi sculle ey thiende fra kirke
ganghe Capittulū lxxxij.

Neffningi debēt iurare de illo lagdag quid eis
fixū fuit de placito de causa ad quā vocati
sunt licz nec ex actor nec causat[ur] cōparuerit et si sub
silentio recesserint amittent tres marcas et si sint si
ne impedimēto et nō venerint puniant[ur] etiā in trib[us]
marcis s[ed] si impediti fuerint tūc debēt iurare quito
die post placitū ad qd veniunt.

At neffningi sculle ey thiende fra kirke
ganghe Capittulū lxxxij.

Neffninghe a thū lagdagh thū wordhē lage a
thingi tho at ey kommer vmbosinā oc ey hū
thē forsaager ta sculle the skilie om thz thē the wo
re til melthe aff thingi forti at gange the thiende
fra kirke tha haffue the forgiort there iij mark En
ere neffning vthū forfald oc kōme ey a lagdagh til
kirke ta tabe the oc there iij mark En ere the i for
fald tha sculle the om skilie semthe dagh eff thē thz
nefte thing thē the kōme til.

Neffningi Nota modū iurandi p neffningos p hellibrode et si iu/
ratur p verbū scio sup scitū alienū tūc ē illicitū vt dictū ē sup e c xij
in glo. Item nota q[ui]s ille textus loq[ui]tur solūmodo de neffningis
tū etiā de veridicis et denotat[ur] si sub silentio recesserint et ideo dese/
ctus iste corrigi[ur] in cor p thord § lxxij. Debent iurare q[ua]nto die et
Nota leges q[ue] debēt solui q[ua]nta die v[el] decima die s[ed] li i c l Quicūq[ue]
in glo et illa dies fuerit festiua tunc soluant[ur] in p[re]festo p[re]festo si pro/
festū fuerit festiū tunc soluant[ur] in p[re]festo p[re]festo et plane intelligendū
est q[uo]d semp soluant[ur] leges p[er] q[ui]cūq[ue] causa excepto māhelleth maal
in prima die añ festū et dies quo leges firman[ur] non debet compu
tari Thord § lxxvij.

A hwein hellibrode mo gōres Cap lxxxij.

Quicūq[ue] vberauerit vxorē suā v[el] pueros suos
qui secū sunt in cōmunitate p[ro]pter hoc nō vio
lat festū nisi ipos vulnerauerit cū armis v[el] etiā fre

gerit eoz mēbra qz tenet eos si deliqrint corripe eoz
vga ⁊ baculo ⁊ nō cū armis sile ē etiaꝝ de mercena
rijs Sed vgoꝝ pōt violare festū vulnerādo maritū
suū simile ē de pueris vberatib⁹ prēm ⁊ matrē Et
si pueri qui dicunt syſken pugnauerint adinuicē dū
mō non sint in cōmunitate siml ⁊ ambo sint concoꝝ
des nichilomin⁹ exactor pōt exagere i eis.

A hwein hellibꝛōde mo gōres Cap lxxxij.

Dan mo a sin hussue oc sine bōm thē i felleg
ere meth hannū ey hellibꝛōde a thm bꝛyde
vethn at han gōz thm saar mꝝ od eller mꝝ egh eller
slaer thm lymme sōndhē fort at han scal reffa thm
om the bꝛyde mꝝ staff eller mꝝ wondh oc ey mꝝ va
ben so er thꝝ oc om leiehion En a husbondhū mo
hussuen wel hellibꝛōde bꝛyde oc bōm a there for el
dern in we alle tidhe aar hellithꝛyde So oc syſkē a
annē om the ere skylde at felleg Thie the bode thē
hellibꝛōde giorde oc ere sootte tha mo vmbosman
tho giffue thū saag thē han wil.

Quicunq; verberauerit Noia q̄uis iste textus in fine huius capit
tuli solūmodo loquit̄ de hellibꝛode tñ in oib⁹ caus̄ scz p vulnere
bus ⁊ alijs p̄t exactor agere in eos ⁊ nō iniuriā passuz ⁊ h defect⁹
corrigi p̄ thoꝝd ⁊ lxxij nisi vulnus fuerit p̄mulgati in placito ⁊ i
fra li iij cxxix in glo. Qui vberauerit Noia de correctiōe domesti
cop ⁊ ē simile ⁊ de emēdatiōe suoz l vnica ⁊ l de emēdatiōe p/
pinquoz l vnica Jē de vꝛore Noia q̄ vꝛor nō debet virū offende
re insti de iniurijs ergo a fortiori nō debet eū corrigere Ratio ē de
germanis quia vnus nō est in p̄tate alterius ⁊ ita nō habet cū cor
rigere ar p̄dictoz iuriū.

Wille thide hellibꝛōde bꝛydes. c. lxxxij.

De sabbato qñ aduentus dñi inchoat vsq; ad
octauas epiphanie i occasu sol' festū est ⁊ qui
i hys dieb⁹ pugnauerit violat festū Sile est
de septuagesima vsq; ad octauas pasche ⁊ tota se
ptimana p̄tecostes ⁊ oēs dies quos sacerdotes ple

ne festos pñunciant pñuandi sunt festi ab occasu sol
vsq; ad occasum Sed p labore in diebus festis nō
debz aliquis incausari nisi p ill' festis quos sacerdo
tes pñunciant ⁊ hoc ab occasu sol vsq; ad occasum
ap̃ter qđ impetit⁹ defendi p̃t xij hoim.

Wille thede hellibryde brydes. c. lxxxij.

Ira thñ lōwerdagh at affihñ thē aduent gan
ghē indh oc til otten dagh effihē tolte dagh
wile til sol er sath hwo som thē baries i mel
lom hā brydhē hellith So er oc fra ni vghe faste
oc til otten dag poske oc alle pinzewghe oc alle the
dage thē p̃sthē brydhe fulhellith atholde fra om aff
thñ sol setthes oc til annē dags affthñ thē soler sac
En for hellidags arbeide mwe mē ey setthes vthñ
the dage thē prest brydhe fult hellith thz er oc mel
lom thwigge sool merke thē fore sculle mē waries
mz xij mēz eedh oc ey gange nessning til.

De sabbato festū violat dupliciter vno modo per delictū verbera
tōnis ⁊ hñōi Alio modo per delictū laborj pmo mō loquit̃ p̃u p̃s
⁊ p̃cor cū ma c capellan⁹ de ferijs ⁊ c seqn. scđo mō loq̃t scđa p̃s
qñ dicitur de vesp̃e in vesp̃am ⁊ concor c i ⁊ ij cū glo de ferijs Itē
quādo tutor p̃frat̃ ṽl soror̃ eos corripit pro hoc nichil soluat ṽl
hic in capitulo Quicunq; s ⁊ si sint in cōmunitate ⁊ infra li ij c
xxxij in glosa ⁊ sup li pmo c xxx in glosa.

De sabbato aduentus domini Nota q̃ q̃uis prohibītū est in die/
bus feriatis iurare vel leges soluere tam s̃m canones ⁊ iura in ali
quibus caus̃ est licitū pmo pro pace seruanda extra de ferijs c oēs
dies dominicos Item iurare licite pro pace seruanda xxxij q v iu/
ratur Item pro fama ij q iij p̃sbyter Item pro fidelitate ij q iij
nullam Item pro reuerentia subiectionis d̃ xxxij qm̃qm. Item p
cautione dampni dist̃ xxvij de s̃racusana Item pro veri defectu
xxij q ij qm̃qm Nec omnia habes per ⁊ Par ⁊ fama fides re/
uerentia cautio dampni Defectus veri sibi querunt magna iuri.
Item licitū est veridic⁹ ⁊ nessningi in dieb⁹ feriarj de oib⁹ suo iu
ramento iudicare ad que legitime fuerint vocati om̃i tempore an
ni vt sup libro ij c vi

Et oēs dies q̄s sacerdotes festos p̄nūciāt Nota si dubitāt de festo
translato a p̄stino die in aliā feriā vtrū p̄festo celebrabit tūc si festū
transfert cū officio 7 h̄ a sacerdote prochiāli p̄nūciatū fuerit festi
uandū tunc ille dies cū officio 7 festo translatus ab omnibus festi
uis celebrabitur.

Dag scal neffnes thē hellibrōt scal brōd. c. lxxxviii.

Quando aliquis incausat p̄ hellibrōde tunc d̄z
dies notari q̄n hoc fecit 7 qualiter deliquit 7
modū illū q̄d dicit inwundheuth quē tunc arripit in
placito prosequetur.

Dag scal neffnes thē hellibrōt scal brōd. c. lxxxviii.

Ahē mā sectes for hellibrōde ta scal neffnes thē
dag thē han brōd a oc h̄wre han brōd oc th̄z
inwundheuth h̄a taq̄hē a th̄ngi th̄z scal h̄a fylge.

Quādo. q̄ dies notat cū alijs circūstantijs ē sile sicut in libello ac
cusatorio vt notat glo in l in caus̄ s̄ de accusatōibz 7 ff et l libel
lox sile s̄ e c lxxix Item actō expirat p̄ annum sile de acq̄ in iurijs
Nota duplici pena nō pōt q̄s affici dū modo solū vna actō ex h̄ de
licto oriat̄ alias sec̄ de isto s̄ li ij e iij c Pro isto die q̄ vbi in aliq̄
canone v̄l lege transgressor certa pena sp̄alis ē appositā ḡnal̄ pena
transgressionis canonis v̄l leḡ non h̄z ibi locū ar̄ p̄missōz notat̄ de
isto de elec c cupiētes s̄ ad h̄ v̄l si vero in x̄ p̄uenit p̄ card̄ 7 io in
no 7 ista notari p̄nt sem c infra Siquis vulnerauerit Nec archid̄
de heretic̄ in c sup eo in x̄ peniteat in vi. Nota si aliquis i angla
tus vni vi cūz moderatim inculpare tutele repellendo defendit se
nō tenet̄ de delicto hellibrōde q̄z q̄libz om̄i iure licet defendere se
ip̄m li ij c Siquis aliū occiderit s̄ iij in fine sed si inuadēdo verbe/
rat tūc secus vt li iij c de sabbato Item si duo cōtenderint 7 al̄ al
terū festo verberat nūquid vberatus nō reputiēs tenet̄ r̄ndet̄ q̄
non q̄z nō ē transgressor leḡ sed maḡ qui cū percussit vt li iij c pro
percussōe baculi 7 in capitul̄ de vulneribz li iij p̄ totū Itē oppressus
ē sed nō opp̄uit 7 ideo rex tenet̄ euz lege defendere vt in p̄hemio
huius lib̄i s̄ iij Itē reḡ 7 p̄ncipis ibi inuise oppressos defendere
Item apparet ex iuramēto neffningoz q̄ sic iurabūt sic me adiuet
deus p̄ ille vberant hōem illū demonstrando aliquem die festo 7
vberans tenet̄ 7 nō vberans nisi percussit Itē afflictio nō dat̄
afflicto de tali ergo c ex ore Et si vulnerauerit aliq̄ue ordi n̄atum
Nota si laycus clericū lesit 7 cōmicius fuerit soluat regi n̄s suum

pro blodwide licet epō soluat ius suū. clericus autē si laycum leserit
satisfaciat epō ⁊ nō regi Thorō § xxi.

Om vmbosman Cap lxxxv.

Ei exactor incausauerit hominē ⁊ nōiauerit diē
in quo deliquit ante diem illū si aliquid deli-
quit pro eo non agat in euz Nulla hellibrōde pōt
durare vltra annū.

Om vmbosman Cap lxxxv.

Heffner vmbosmā dag thē han sechē man huat
som han haffuer brōth for thū dag thē nessind
er thē ganghē ey sithū saag effihē En enghū helli-
brōde saag mo stande ower iamlinge.

Si exactor ante diē Ratio ē quia snia debet ferri fin allegata ⁊ p
bata sed de tali nichil est dictū ergo ⁊c ibi vltra annū Nota prescri-
ptiōem annalem sile ff q in fraude creditorū li i § i c lxxxv.

At for en saag gialdhē flere iij mark. c. lxxxvi.

Siquis vulnerauerit aliquē in ecclesia vel cimi-
terio i die sctō tūc spāliter emēdabit ꝑ ecclia ⁊
cimiterio ⁊ ꝑ festo et ꝑ violētia qd dī blodwide Et
si vulnerauerit aliquē ordinatū tāto pl⁹ emēdabit.

At for en saag gialdhē flere iij mark. c. lxxxvi.

Huggē mā annē i kirke eller a kirke gard om
helligdag tha bōdes serlige for kirke oc kirke
gardh oc for hellibrōde oc serdel for blodwide En
hoggē mā wūdth man eller mwñck tha bōdhē hā
so mōghz mere.

Si quis vulnerauerit In ista pte aggrauat pena ex circūstantijs loci
tēporis ⁊ personaz sile insti circa mediū ⁊ c de furti ⁊ suo cor-
rupto l atrocē ⁊ prestat emenda ecclē violate psone percusse ⁊ ꝑ
die violato dat ꝑncipi qz ꝑ statuta ar de iniurijs insti vñ.

Om thyffneth Caplin lxxxvij.

Siquis imputauerit alicui furtū ⁊ dephenderit
eū cū aliquo furto liget illud in dorso ei⁹ ⁊ du-
cat eū ad placitū assignet eū exactori ⁊ exactor re-
quirat iudiciū placiti quid ꝑ tale furtū demeruerat

W iij

Om thysfneeth Caplin lxxxvii.

Om man giffaer annē thvffs saag oc taghē hā hannū noghz i hende binde thz a hans bagh oc fōre hannū til things oc antworde hannū i hende ko nighūs vmbosman oc hassue things dom til huat han ha fūer forgiort miz sodan stvldh

Siquis imputauerit. Dic de pena furti criminali secus de civili in sti de obligatōibz q̄ ex delicto nascunt̄ s̄ pena aut̄ et modus h̄ po sius ē local̄ z de beneplacito statuens.

Woz fore thvff mo henges Cap lxxxviii.

Et fur furatus sit res valetēs dimidiā marcā vlt plus tunc pōt eum exactor licite absqz iudicio suspendere z sine pctō z ppter hoc nō incurrit pctm̄ quia culpa sua dampnat eū sed nullus bondonū p̄ eū suspendere ne videātur hoc causa vltionis fecisse z quia nō potest sibiipsi iusticiā sumere de ipō.

Woz fore thvff mo henges Cap lxxxviii.

Hassuer thvff stvleth halffmarks coste ellē mere tha ma vmbosinā henge hannū vthū dom oc hassue thē icke sōnd fore thi hans gerninghē hassue hannū fordōmpt oc ladhē hannū hengi for retrhūs saag oc kōffigēs wold oc ey for heffn En bonde mo ey hengi sin thvff forei at gōrer han thz for heffn oc tho at ilde er wedh hannū giort thamo hā ey tho ware sin eghū rettē.

Potest eū exactor licite absqz iudicio suspendere. Nota suspensū z corpora dampnatorū p̄nt sepeliri in cimiterio dūz tamē penituerint r̄ij q̄ ij c si verū tamē ad deponendū eos de patibulis requiritur licētia iudicis secularis ne iusticia cōtempni videat̄ ff de cadaveribz pū nitorū li i z ij sed ipam licentiā iudex denegare nō debz quia corp⁹ xpī si confessi fuerint z penitent non debz eis denegari r̄ij q̄ ij c si sed raptori dāpnato ad mortē denegat̄ p̄nia nisi restituat ablata vlt plenā securitatē de reddēdo faciat si hēat r̄ij possit Si nō cū habe ret vnde possit distulit accipe p̄niam vsqz ad mortē z sic nō potest satisfacere si petit penitentiā dabit̄ ei z etiā viaticū z sepultura si p̄

pinqui volunt satisfacere si vero decedit impenitēs tūc viaticū z se
pultura negab. ē ei extra c sup eo z c in lris hec pisanus Sepul/
tura nūq̄ s nūq̄ z cōmunicari s vlti z raptor s i. Tha mo hā ē vve
re sin eghū rectit. Nota nullus fil' z sel' potest esse iudex z actor vñ
iudex z testis in eadem causa vel accusator z exactor vt b in c Si
fur furatus fuerit res. quia nemo debet habere duplex officium in
vna z eadem causa nūq̄ q rli z c ij quia singula officia singul' perso
nis sunt cōmittēda luxit q i presbiteros ff ad trebellianū ille a quo
s tempelluū ff de pacij li i lēs z s li ij ar c lvi scz nullus debet sa/
mulo suo suam cōmittere exactōem Si fur furatus fuerit minus
z c De q̄ta illius furti declarat infra c c cy liq̄s lat furē in glo.

¶ In rimbosman wil ey taghe thyff aff

bondhū Capitulū lxxxix.

Ei exactor noluerit recipere furem de bondone
vel eius official' amittet exactōes suam quia
facit bondonē eē sine iusticia hoc ē rettelōs z tenet
emēdare regi xl marcas z xl coḡtis suis Et si fur
postea solut' fuerit qui eū ligauit iudicat' excusat'.

¶ In rimbosman wil ey taghe thyff aff

bondhū Capitulū lxxxix.

Om rimbosmā wil ey taghe thyff ellē hans vn
dhēsaathe tha bassue forgiort sūth leen forte
at han gōz bondhū retthelōs oc scal bōde komghū
furi hūwe mark oc so tyffuēs frendhē En wordhē
thyff sūthū lōs tha ware bondē tho anghelōs thē
hannū h anth.

Si exactor Si aliq̄s aduocato furē suū tradiderit in placito z ad
uocatus ipm contra iudiciū placiti tūm libez dimiserit soluat bon/
doni xl marcas z regi tūm Thorō s xvi.

¶ In thyff stiel myne en halffmarks costē. c. xc.

Ei fur furatus fuerit min' q̄ dimidiā marcā z
dep̄hens' fuerit z ad placitū ductus tenet ha/
racterē furis signari z dare regi tres marcas z bō
doni inultam qd dī igild z thwigild Sed fur si ve
nerit ad p'acitū ligatus cū furto quantūcūq̄ sit
parū z signū furis in se habuerit tunc potest suspē

di 7 bondo recipiat igildh 7 thwigildh 7 rex porto
nem eius totaliter.

Om thvff stiel myne en halff marks coste. c. xc. l.

Hwre mōghz sō thvff stiel myne en halff marks
coste oc wordher han taghñ wedh oc fōrt til
things tha er han skvldugh athaffue thvffs merke
oc giffue bondhñ igildh oc thwigildh oc koninghñ
tre mark. En kōmer thvff til things bñndhñ met
thvffnet hure lñth som thvffnet er oc haffuer hñ fōr
re thvffs merke tha mo han henges oc bonde tage
igildh oc thwigild so som sauth er oc kōmighñ hñs
homz lodh all.

Si fur furatus sit res. in l. feudor. de pace tenēda § si qz qnqz ha/
bet de qnqz solidi 7 tantū etiā fm leges selā die qz ibi marca facit r
f deñ § in iucia facit vi f deñ idō i iucia dimidia marca facit iij f
deñ sine pctō pcor glo ioh vi d s hñs ita vbi dicit nō occidas nisi
sis iuder s uull^o pcor. E ne qz sibi ius i cā sua dicit in rub 7 in ag
riiij q v si homicidiū Si eractor pcor insti de obligatōibz q ex qñ
delicto § i 7 ff de varijs 7 extra ordinarijs cognit. l si s de pena h
statuta sic placuit al' punit ad arbitriū supiorz vt in iuribz pallegas
vide s e liij c. Nota q aliquñ liber hō licz bona nō hz p debito deti
neri n dō s pig e latoz. E d acti 7 obli l ob es alienū s fallit h in l aut
ptoz § si debitor ē ff si in fraudē cred. toz. v debitor vbi dō q fugi
ens p creditore p detineri Ali^o casus ē in debitore fisti in l ij. E de
eractoribz tributoz li x. terci^o casus ē qñ qz nec vult soluere nec ce
dere qz h facit ex malicia in l i. E q bonus cedere pñt cū ibi notat.
Itē q ab hostibz detinet. E de captiuis 7 post l uni reuerf l ob ho
stibz 7 l vltiā Itē pñ etiā pñt filiū obligare quē 7 vēdere pñ i mariā
necessitate E de prijs q filios distraxerūt l ij Itē ex pñsensu liba psoā
obligari pñ si i obstagio de iurjurā c ex rescripto al' ordinatū ē vt q
bonus cedit liber vadat q vult § q bonus cedere pñt li i de so odar
dus ala. Nisi ipe pñsensu fuerit furtū in placito Nota fm pñstuti
onē eria regz dacie qñ in pñcepto null^o pñ captiuari nisi spōre pñss^o
iur. i. in iudicō aut legalit^o cōuict^o l manifestō facinore de pñsens^o p q
fm leges tre vita careē debeat l mēbr. Nota q cōfess^o i iur. p cōui
cto habet E de cōfess^o l vna ber d fideiussō c ij v ex cōfessioe Itē sp
stat cōfessioi p se fete rñij q ij § i ber d fideiussō c ij i v ex cōfessioe
Itē dicit hosti q vno mō dō aliqz mñifest^o in aliq crimie p euidētiā

facti ar extra de cohabi cle 2 muli c tua 2 c fi Alio modo si sit de h
in iure cōfessus vl cōuctus sz sola fama nō sufficit vt māifestus di
cat cōcor pisa vsura iij § 1 Itē de cōfessione qre infra e cxxxiij in
glo in v cōfessus. De solutōe igildh 2 ravigildh. concor lex in/
fra e cxiij Siqs inuene in glo Si fur furatus. hic dubitat qd
sit igildh 2 ravigildh sed declarat in articul' chor § xlv Itē pdens
res suas p furtū tenet eas rehabere vt ff 2 l de cōditōe furtiua
q aut rex habeat penā pecuniariā vl partē bonorū furentis ratio est
quia publica vtilitas cui rex pcessit lesa ē sed q rex capiat omnia bo
na furentis ē de beneplacito statuentis vide infra e cij c Itē dāpnat
tacite cōsuetudo certarū cōmunitatū sed qz totū furtū adiudicat iu
dici 2 nō pdenti vt in cōmunitate crphor dēsi.

Wonde mo ey lade thyff lōbe vthū
things dom Caplin xci.

A quis captiuauerit furē l' aliū 2 eū ligauerit
2 ad placitū nō duxerit sed dimittit eū libe
rū emēdabit ei xl marcas denarioz 2 xl re
gi tū exactor nō pōt eū impetere nisi ipe pri⁹ cōque
stus fuerat q amisit res suas furtiue Sz postq fur
dephensus ē 2 ligatus cū furto cū testimoniū bonorū
si postea fugerit vl de domo alicui⁹ vl in via placi
ti vl in placito sine iuditō placiti tūc vbiqz fuerit
dephensus postea pōt fieri ei ias suū Tamē si ita fu
erit solutus q in sua libertate ē 2 venerit ad placi
tū nō ligatus tūc nō pōt capi in placito p illa causa
q sibi imputabat sz dz in placito accusari 2 postea p
cedendū est cōtra eū p m leges terre qz quilibz tenet
habere pacē ad placitū 2 de placito p omī causa q
sibi imponit nisi ipe p fessus fuerit furtū i placito.

Wonde mo ey lade thyff lōbe vthū
things dom Caplin xci.

Aghē mā thyff ellē annē mā oc bindhē oc fō
rer ey hānū til things mē ladhē hānū fōre
lōs tha bōdhē hā hannū xl mark oc so ko
ninghā tho mo vinbōsmā hannū ey seci he vthū at

bonde kerde thz fōre at hā er self for thviffuz wor-
 dhū En sithū thviff er fanghū oc bwnden mz thviff
 net mz gode mēz wīthne slipper han wdh oc wor-
 dhē lōps anthū aff bondhūs hws ellē a thige waie
 ellē a thingi vchū things dom tha mwe men tage
 hannū hwoze som mā findhē hannū oc gōre hānū
 sīn reth Tho at han wordhē so lōps at hā far i sīn
 eghū frelse oc kōnter han til things vbwndhū tha
 mo man ey taghe hannū a thinge for the saghē thē
 hannū wīthes mē sculle mē hannū secthe a thingi
 oc sōghe hannū mz landz logh fortī ath hwat saag
 som man gīffuer annen tha er han e skvldugh at
 haffue freed til things oc fra for vchū han gangher
 self wed skvldh a thinge.

Siquis captiuauerit. primū p̄z quia p̄sumitur violentia z in iuria
 facta ip̄i captiuato ideo ei refundit̄ z etiā regi quia tangit publicā
 vtilitas. secundū patet quia intelligit̄ cōuictus pro dampnat̄ sunt
 habendi ff de confess l i Siquis cap. Nota in isto c nō loquit̄ de
 muliere cū furto dephensa vtrū debeat suspēdi vel hūari z vtrum
 impregnata debeat iudicari vt fur iste defectus corrigi p̄ thord in
 cor § xxx. Siquis capti In e ultimo c dicit̄ q̄ quilibz teneat ha-
 bere pacem ad placitum z de placito pro quacunqz causa Nota
 circa istū textum oriunt̄ multa dubia que corrigunt̄ z declarant̄ p̄
 thord in cor § lxx. Pauper s̄ c xxiij Si queri vtrū ille qui tenetur
 ad pecuniā seu aliqd pecuniā z non potest soluere in pecunia de/
 bet iuere in corpore. i. aut debitor fraudulentē z dolose dissipauit
 bona sua z factus ē non soluando z tunc ista fraudē luet in corpo-
 re z ppter istam in carcerē rapiatur nec eo minus debitorz soluere
 potest quia pecuniā illam non soluit pro debito sed per fraudez vt
 est casus ff de hīs qui in fraudem creditorū l si § si cum sua glo in
 auct̄ de fidelissimis § q̄ aūt cum sua glosa que incipit l eos cre-
 dere coll̄ z ar ff ad l iuliani repetūdaz l sacrilegij aut non dissipa-
 uit bona sua vel dissipauit non tamen fraudulentē z dolose z tūc
 aut queri de pecunia debita ex maleficio aut de pecunia debita ex
 contractu vlt̄ quasi in primo casu refert̄ aut ista pecunia debetur ex
 multa extra ordinarie imposita per officium iudicis z tunc qui nō
 potest talem soluere non debet iuere in corpore sed liberatur ex to-
 to vt ff de officio p̄sidis l illicitas § l i L de modo multaz l fraud

hmoī pecunia debetur ex mera pena ordinarie per legem vel cano-
nem imposita et tunc aut ille cui debetur non vult penam corpora-
lem subrogari seu imponi loco debiti pecuniarii seu pene pecunia-
rie sed vult potius sibi debitum servari rehabendum tempore pſpe-
rioris fortune et tunc qui non potest solvere in pecunia non luet in
corpore sic potest intelligi de restitū spo et cum olim vbi forte sanio-
ren episcopus potius voluit expectare q̄ onecen episcopus deve-
nisset ad pinguiorē fortunam q̄ q̄ lueret in corpore et est ratio q̄
alius pro alio multo creditori solui non debet vt ff si certū petatur
l cū qd et ff de solutionibus l paulus et istam opinionem videtur te-
nere hosti de solu et odardus ar de officio ord et dilectus licet inno-
cen in dicto et odardus et archid xiiij q vi si res in glo adde vbi de
hoc et et vincen et io an infra de institu et aucte videantur dicere in
distincte in penis et maleficijs propter inopiam etiā iniuris credi-
toribus cōmunē pene fieri debere per l i in fine ff de penis et de sen-
ex et vt fame.

Om vmbosmā ladhē thyfflōs Cap̄ xcij.

Et exactor receperit furem ab aliquo ligatus et
postea dimiserit eum absq̄ signo furis non po-
test agere in bondonē qui eū ligavit.

Om vmbosmā ladhē thyfflōs Cap̄ xcij.

Taghē vmbosman thyff bwndhñ a thingi aff-
bondhñ oc ladhē hānū sithñ lōs vthñ thyffs
merke tha mo han ey kare ower bondhñ thē han
nū bant vthñ thysse ene at wor han vrettelige ta-
ghñ oc bwnd hñ oc for the bond affdōmpt.

Si exactor receperit furem ab aliquo li. Ratio quia imputet sibi
ipsi exactor per se quia fuit in culpa non faciendo diligentia quam
debuit ar ff ad legem aquileā l si putator.

Nota hic dubitat̄ quantū debetur regi et bondoni pro omissione
mīdetur per thord in cor huius capituli § v.

Om man taghē thyffnogh̄z i hen

de Capitulum xcij.

Qui furem deprehendit cum furto et ipse nō po-
test ostendere illum a quo illud habuit tunc

pōt ligari Si noiauerit aliquē a quo habuit ⁊ ille
negauerit tūc simile ligabit Itē nota q ad terciuz
hoiem p̄t extēdi oñsio ⁊ ille semp dz exponere quid
quid cōfessus fuerit cū testimoniō bonoz ⁊ nichil pro
eo emēdare sz p̄ciū suū amittet Itē si testimoniū ha
buerit q emit illud in foro tunc defendet se lege q̄
hoim q nec fur ē nec furi cōsentiens ⁊ vēditore suū
neq sit viuiū neq mortuū ⁊ amittet p̄ciū suū Te
stimoniū eñ remouebit suspendiū quod dicit bast
oc bondh ⁊ iusticiā regis.

¶ Om mā taghē thyff noghz i hende. c. xciiij.

Taghē mā thyff noghz i hende oc hassuer hā
ey skōde til hware hā feck thz tha mo han
bindes En neffner hā skōde oc brysthē han
nū skōde ellē hemel tha er thz sāmē En tha mo mā
ey skirde lenghē en til tredie māne thā tredie man
han scal e wretthe the coste thē han wedh gaar hā
scal tha hassue withne til at vtlegge the coste ther
til hannū ere fulde miz skōde oc bōde ey a mē hassue
tabet sūth werth En hassuer hā withne til at hā
torff kōpte thz tha giffue tho logh at hā er ey thyff
oc ey thyffs wide oc wedh sine kōbe hwerkhā lewē
de eller dōde oc hassue tabet sūth werdh ¶ In ther
er withne forti withne rindhē bast oc bondh oc ko
ninghns reth.

Qui furem deprehendit Sile de actōe publicata ff de publicis iudi
cijs p corū insti de actōibz § alie aūt.

¶ Idor til mē sculle withne hassue. c. xciiij.

Id vestimēta pata q dicunt scabte kledhē ⁊ in
strumenta pata q dicunt giorde antbōdh ad
arma equos ⁊ vniuersa pecora emēda debz adhibe
ri amic⁹ Itē amicus ē testimoniū alicui⁹ fidedigni
qui a fuit ⁊ vidit quando istud emebat ad hoc suffi

ciunt duo boni homines.

Wdr til mē sculle withne hassue. c. xci.

Gil scabte kledhē oc giorh antbodh oc til va-
ben oc til hest oc nōd oc til anneth fa oc til
alt thz thr serligt merke hassuer a sig tha sculle mē
withne til hassue. Wd er thz withne thē wed wor
at kōb kōptes thz er ey mynne en to men.

Ad vestimēta. quō amici pntes dnt ēē in tractatibz istaz rex z duo
testes sufficiūt qz in ore duoz vl triū zc Item de testibz c licet z c
in omi z vtrū testimoniū suspectoz videlz vide circa h idē capl'm in
glosa. Glithne er Nota qz pnuclatū fuit corā rege a modernis
regni cōsiliarijs qz testes dicti lygkobs withne suspecti nō valēt ni
si in casu qz qd nescit emptorē vl venditorē suū Nota vocat raliū
testiū testimoniū al magnū siue merupic?

Wm bondh Laplin xcv.

Nullus pōt aliū ligare nisi dephenderit eū cū fur
to vl inuenerit eū in domo sua sub noctis silē-
tio z certū inuenerit signū qz voluit furari.

Wm bondh Laplin xcv.

Man mo enghū mā binde vthū at hā taghē hā
mū noghz i hende eller at han tagher hannū i
sūth hws om narthe thide miz santh merke at han
wille stiele bondhns coste.

Nullus. cōcor c ij de furz. Et certū inuenerit signū. qd si nō inue-
rit certū signū qz voluit furare sz necessitate famis cōpulsus cupiēs
saturari de cibo alieno in domo alteri? tūc nō debet tanqz fur liga-
ri qz in nocte. concor lex impial' L de furz l siqs. ppter vbi dicit
qz ppter necessitatē famis rem alienā occupare licet.

Wdr mā scal lede effthē sine stolne coste. c. xcvi.

Quicquid amiserit res suas dz sequi ad villā illā
ad quā credit res suas aduenisse z ibi dz pu-
blicare corā oibus qui dicunt granner z si
aliquis cōfessus fuerit se habere res illas z dixerit
de quo habuerit tunc nō efficit inde fur si alter con-
fessus fuerit qz habuerit res illas ab eo Sed si ali-
quis viator deposuit apud ipm res illas quē ipē nō

14

cognouit tunc pōt se defendere iuramēto xij hoīm q
nō est fur neq; furi cōsciūs ⁊ nūq̃ zelauit res illas
tū ille qui res illas hz tenet p eis fieri fidelissor hoc
ē taak ad p̃ximū placitū ⁊ inde notabunt boni vt
ri qui dicunt thinghōringe vt videant quid iste ex
posuit ⁊ quid ali⁹ recepit qz tunc ille qui deposuit
res illas apud eū suandas nō pōt agere in eū Sz si
ille venerit ⁊ depositū repetierit tunc debz totū re
portari sub iudicio illorū qui pntes aderant quan
do ipse depositum exposuit ⁊ postea prout iustum
est procedatur.

Wre mā scal lede effthē sine stolne coste. c. xxi
aber noghē mā sine coste tha scal han fylge
til thū by thē han wenthē at hans coste ere
til kōmen oc liwse for alle grāner tōlig tyff
neth Sanghē noghē mā wedh the coste oc seter aff
hwem han feck tha rindhē han thyffs nassn om hin
ganghē wedh thē han feck aff Eu om waifarēde
man ther han kende ey lassde eller loodh the coste i
hans hws eller solde hannū thī atgōme tha er hā
skylough atwīde thz meth xij menz eedh at han er
ey thyff eller thyffs wīde at han lassde aldū lōn a
the coste Tho er han skuldulgh thē costhū haffuer
i hēde atworde taak for the coste til thz neste thing
oc the thē nessues gode thinghōringhe ower atwa
re at han sel wt thē i hēde haffuer om hin taghē
wedh thē otte forhi at tha mo hin man ey secche
hannū thē coste lassde indh atgōme Eu kōmer hin
sithū ther the coste indh lassde oc kaller a the coste
tha sculle the samme thinghōringhe thē thī togh
wd antworde thī effhē ind oc the dele sithū the
del: so som re h er.

Siquis amiserit Etide que notant inli: de obligatōibz que ex de

luto nascuntur § cōceptū z § que de fullone. Siquis in v cōfessio
 Nota ad hoc em vt cōfessio p̄iudicet alicui exigunt pla q̄ sit ma
 ior xxy annis qz minor possit restitui contra cōfessionē ff de mino/
 ribz xxy annis l nō oia ff de confess l certū § in pupillo Item spōte
 z non coactus xv q vi c i z xxi q ij cloubarius ff de q̄stionibus l i
 i Rūdes ij § diuus Item q̄ ex certa sciētia quia si errat in confitē/
 do z pōt pbare se errasse non nocet vt hic z l de iurj z facti igno
 rātia l error feci z ff de confess l non fatef Item q̄ contra se confu/
 teatur quia confessio p se nō pdest xiiij q ij § i ff de interrogatorijs
 actionibz l de etate i Re. Itē in iudicio z corā suo iudice al nō pui
 dicat vt de iudicijs c ac clerici z l el iij q̄qz tamen confessio ex
 tra ius facta valet Siquis confiteatur se debere ex certa causa pu
 ta emptionis vel locationis vel aliqua causa consimili si p̄betur cō
 fessio ista per testes qui fuerunt p̄ntes in confessione cōdempnabit
 ex eo l de non nuērata pecunia l ḡnāliter z l aduersus z ff de pro
 bationibz l cū de indebito § vltimo de fide instrumentorū c si cautō
 z ij q ix § si debitum Item si aduersarius sit p̄ns al non nocet ff
 de interrogatorijs actionibus l vlti z ff l certū § si quis Item re/
 quirat q̄ sit contra rerum naturā vt si confiteor me interfecisse ho/
 minē qui viuit ff ad legem aquileā unde veracius § vltimo z hoc si
 probō illū esse filium meū qui est maior etatis q̄ ego vt si quis cō
 fiteatur fecim eius nomie actō cū ab alio esse non pōt ff de interro
 gātō actōibz l i is cui⁹ z l cōfessionibz Itē q̄ nō sit contra ius e de
 libero hoīe al nō nocet ff de pactj iurj gentiū § z stipulo z § p̄cedē
 ti z de pactj c pactōnes de p̄ditō appo c si conditiōes z xxiij q ij c
 solz q̄ri Itē q̄ de re lūgiosa ff de interroga actō l p̄fessionibz Item
 in p̄fessionibz vl confitētibz nllē sunt p̄tes iudiciū in cognoscēdo sed
 in sententiando sit quia debet ferre iūiam ex illa cōfessionē ff ad legē
 aquileā l p̄inde z de transac c p̄terea Item Siquis confiteatur se
 seruū talis confessio non nocet ei vt l de liberali causa interrogati
 ue v maior sponte sciens contra se ius sic z hosti certū lis q̄ facit
 ius nec natura repugnet. hec ber de p̄fessio c vlti glo penultima z de
 ista materia require q̄ e c xc i glo in v nisi ip̄e p̄fessus. Sz si aliq̄s
 Nota p̄ in textu huius § lex ista loq̄tur de purgatione cū xij homi
 bus pro furto z hoc fm leges istas mūicipales z simpliciter mūdi
 alis sed in casibus criminalibus fm leges spirituales siue canones
 tūc re⁹ siue infamat⁹ se purgabit cū vicinis suis in prochia l in p̄xi
 mis prochijs cū honestj virj bone opimiōis q̄ hūc cām illā notā p̄ q̄
 purgari dz infamatus de quibz etiā verisimile sit eos nolle amore
 odio z obtentu pecunie decerare extra de purga canon c cum per
 mōconella z simile concez infra li iij c lxij § scilicet c minor p̄fessio

in quo quidē pagrapho dicit q̄ reus defendet se cū xij hominibz illis
us prochie in q̄ habitat Itē quidā libri tractāt de sortilegio in li iij
c ultimo vbi etiā dī q̄ incausatus defendat se cū nōmīat de pro/
chia in q̄ habitat idcirco cōstitutōnes z leges p̄ scām eccliam aut
ecclesiasticas p̄sonas seu eoz libertates z p̄ leges spūales z cano
nicas sanctōnes sunt reuocāde fa pro b̄ c i de immunitate ecclē li vi
z t̄his cōstitutio v̄l lex nō meret̄ dici lex q̄ lex donū dei ē ff de legi
bus l lex ē nec pro lege debet haberi v̄l iij dist c leges instituā p̄
archid in rosario z talū cōstitutio nū fautores p̄silio ope v̄l auxilio
aucte statutoz puincialiū sunt ip̄o sc̄to excoicati Itē extra de p̄ba c
ad nrām dicit papa in textu hec pesti om̄i iuri cōtraria. i. hec lex da
ciana sc̄z si p̄ scām eccliam z p̄tra leges spūales z canōicas sanctō
nes penit̄ a clero extirpet̄. i. in iudicio ecclesiastico fin cā nō iudi
cet Itē q̄ p̄ iura sit ip̄ofecto dī haberi x dist c vides nec valet iu
ramētū p̄ b̄ scām c de legibz l nō dubiū extra de foro cōpeten c si
diligenti Nec henric⁹ boic de iureiurā c cū p̄tingat d v iij c z etiā
s li i c xxxiij Quilibz in glo q̄ū circa finē.

*Wm enghū man ganghē wedh the coste
i by Caplin xcvij.*

I oēs in villa habitātes negauerint se habe
re res illas quas ille dicit a se furatas tūc p̄t
īpe petere discussionē qd̄ vocat rand saghe in
tota villa z hoc nō p̄nt ei negare Sz in curia vni⁹
v̄l duoz nō p̄t aliquis facere discussionē qd̄ dī rand
saghe nisi sub piculo triū marcarū si ibi nichil inue
nerit qd̄ furatū ē Sz si cū licētia sc̄tā fuerit discus
sio p̄ totā villā tūc dī exactor p̄ns eē si copia ei⁹ po
terit haberi Sz si exactor p̄ns nō fuerit tūc p̄nt bō
dones in villis suis scrutiniū facere z incipe vbi vo
lunt z vbiq̄qz inuenerint res furatas quas prius
publicauerat se amisisse si inuenerint sub sera bon
donis v̄l v̄poris ei⁹ tūc nō p̄nt dirigere causam illā
in aliū hoc ē skirde sūth skood quia pri⁹ oēs nega
uerūt tūc īpe p̄ reb⁹ ill' erit fur z dign⁹ est suspēdio
si furtū sit valens dimidiā marcā z amittet portōz
suā in bofa Sz v̄por z ei⁹ pueri nō amittēt portio

nem suā nisi furtū inuentū fuerit sub se in eoz xl' eti
am si pueri a deo sunt adulti q' sciunt zelare ⁊ occul
tant furtum cū eis.

Wm enghū man ganghē wedh the coste
i by Caplm xcvij.

Wyl alle the the i by bo the coste the man liw
ser ath tha mo hā bedes at randsaghe ower
al by oc thz mwe the hānū ey mene En en
māz gard elle to serlighe mo mā ey randsage vthū
at han hetthē sine tre mark wed om hā fymer the
ey thysfueh indhe En the mē loffue at randsaghe
ower al by tha scal vmbosmā ower ware om han
er til er ey vmbosman til tha mwe bōnner selffue
randsaghe oc taghe til i by i hwore som the wille
Oc hwore som the fyne noghē the coshe the hin
hassuer atlwsthe oc er thz vndhē bondhūs laas ellē
hassues tha ma han ey skwde thz sithū annē man
a hēde forthi ath the alle dylthe fōre oc tha er hā
selff thysf at the coste oc hassuer ther meth forgiort
sū hals om thysfiet er so mōghz oc hans gotz thet
er hans howz lodh i bosa En bōm eller hassue ta
be ey there howz lodh vthū at thysfiet fynnes vna
dhē there laas eller lucke eller bōm ere so stercke oc
stūme at the kōnne fiele oc lōne.

Si omnes in villa Elide qd notatur in dicto § conceptum insti de
obligatōibz que ex delicto nascunt quia inquisitō nō facit nisi p/
sumptō fit contra aliquē cū q' fallit in rebz q' seipās dolo malo pnt
occultare vt fuus vxor ⁊c Sed vxor facit lū ⁊ p totuz E ne vxor
pro marito vel ecōuerso vel etiam pueri ar § impubēscs E de falsa
moneta li a contrario. Nota Adultus. i. exertus ab exercere qñ
exercens a puritate puerili ad maliciā ⁊ est idē q' dolicapax. No/
ta q' iste pagraphus etiā Si pueri a deo sunt adulti. i. dolicapaccs
pōt intelligi de malicia in casibus cōsimilibz vt infra li iij c l. Enaz
li pueri Nota q' scientes zelare ⁊ furtū occultare pnt amittere por
cionē suā in bōfē vt hic in fine vltimi pagraphi ⁊ hoc intellige cū
tam puer qñ cōpleuerat etatem puerilē ⁊ sit dolicapax quia in pue

Id iij

ro quasi adulto malicia aliquādo suppl[et] etatē vt de delic pue e pu
er[um] de ista materia quere infra li iij. cl. in textu § vlti z in glo z s li ij
c xlii z in glo. Deterare. i. purare Priuaticari. i. transgredi In
fringere. i. priuicator legi vel transgressor legi.

¶ In nothz hites vndhē bondēs laas. c. xcviij.

Qui scrutiniū fecerit qd dicit randsaghe z in
uenerit res furtiuas in horreo bondonis vel
in domo qd dicit saalhws vel in alijs domi
bus que per serā nō claudunt tunc bondo debet de
fendi cū iuramēto xij hominū q nō ē fur neqz furis
consciū sed fuit ei apportatū inuidie causa z p hoc
erit excusatus si fuerit defensu tñ qui impetit euz
pōt pcedere cōtra eū p neffningos si voluerit z si cō
uict⁹ fuerit iudicabit reus quasi fur.

¶ In nothz hites vndhē bondēs laas. c. xcviij.

Man the rādsaghe om hā hitthē sine coste anthū
i bondēs lade ellē saalhws ellē andhē hws thē
ey er laas fore tha er bondhū e skyldulgh atware
wedh loghū at han er ey there thyffellē thyffs wi
de men wor born hannū a hende for awendh oc er
skyldugh atware oisaghe vthū at loghū feller hā
nū Tho wolde hin thē secthē hannū hwat hā wil
heldhē see en tolffmenz eedh eller sōghe effthē meth
neffningh En faller han at loghū tha er han thyff
for the dele.

Qui scrutiniū zc. in § si fuerit defensu z querit vtrū purgat⁹ de
crimine potest iterato de eodē crimine accusari dicit henric⁹ boic q
nunqz potest iterato accusari nisi in tribz casibus. pmo accusans p
sequatur ppiam iniuriā z per hoc probet q ignorauit inqstionem
z purgatoem in dicta pmo. secūdo si secūdu accusator vult pro
bare q primus fuit priuaticatus vt patz p lo in ehz hoc ij q v. ter
cio si ille vult probare q ille qui se purgauit deterauit vt in li amo
nēd ff de iureiuran Item qui iurat aliter qz debet ex integro est in
randū ff de iureiuran non erit. Qui scrutiniū fecerit. bene di
stinguitur inter domos seratas z nō seratas z q dicit in fi q pos
sit pcedi contra eū si intelligatur post iuramentū prestū tunc 2

dicat glosa in c. 2 si rpe super verbo cōtrauersie quia iuramento de
lato 7 p̄sūto amplius non potest repeti vt ibidē 7 hoc iuramento ē
maioris auctoritatis q̄ res iudicata fm io de cal ibi p glo.

Māge mē mwe bindes for en saag. c. xcix.

Quot quot deprehensi fuerint in domo cū re fur
tīua oēs possunt adiudicari fures 7 oēs deme
ruerant sua que dicunt bōsa Sed pro reb⁹ furatis
que inuente fuerint in domo null⁹ potest ligari nisi
si domestic⁹ solus quia ip̄e solus ē tutor domus sue
nisi ita contigerit q̄ aliquid reptū fuerit sub sera il
loz qui domū ab eo p̄dugerāt qui dicunt inest men
hoc ē in cistis eoz vel in cameris q̄ dicunt bode.

Māge mē mwe bindes for en saag. c. xcix.

So māge som wedh worde taghū eller fundhū
thē thyffnet gōres i hws thī mwe men alie
for thyffue haffue oc the haffue alle there bōsa for
gior En for the coste thē i hws wordhē funnē mo
enghū man bindes fore vthū husbondhū ene forti
at hā er warie athws Athū at so skeer at mā fin
dhē noghz vndhē hans inesth manz laas ellē lucke
ellē inesth kone anthū so som i theē kisthe eller there
bood.

Quotquot. qualiter pena debet tenere suos actores 7 non debet
egredi L de penis l scim⁹ 7 ibi p glo.

Om noghz hittes vndhē bondēs sōns hefft. ca. c.

In repta fuerit res furtīua in cista filij bondōis
cui⁹ clauē idē fili⁹ portat vl in camera sua ad
quā spālem hz clausurā q̄ dī lucke tūc iudicabit tan
q̄ fur suspēdio si fuerit cōuict⁹ vl si cū aliquo furto
fuerit deprehensus 7 de porcione filij soluet regi ius
suū 7 bondoni ius suū.

Om noghz hittes vndhē bondēs sōns hefft. ca. c.

In thē mā oc noghz i bondhūs sōns kisthe ther
hā ber selff nōgel til eller i hās herbari i hē hā

hassuer serlige lucke at tha er han thyff for sine ger
nuzhē oc ganghē a hans hals om hā wordhē seld
ellic i hēde taghū tha gōres jōns howz lodh at gial
de boudbū sū reth oc komighū sū reth.

Si repta fuerit. intellige si fuerit dolicapax ut notat s e c r v r b
de portōne filij Si intelligit de portōe peculiari tenet eaten⁹ qn
tū est in peculio mli q cū eo q in aliena prāte s pterea indicta. si
intelligit de portōne hereditaria tūc aut pntes viuūt tūc ē con
tra notata in s sui mli de hered. ly qūitate t differētia Jre nota q
ruplec ē peculū notat s li i c xij in glo. Jre nota q h in textu dī q
de portōe filij so. uet regi ius suū t bondom ius suū h nō intelli
tur de portōe hereditaria t rō pz s li i c xij Si filius in textu vbi
dī q marit⁹ eius nullā prē habuerit vinēte prē t mē nū aliquid
spāt fuerit ei cōmissum t sile s li i c xij Si filius i textu t in glo
t ibi in c primo q dū p in textu t in glo.

¶ De mōghz mā mo forzōre miz styld. cap. ci.

Nullus i cōmūitate exiēs nec domestic⁹ nec do
mestic⁹ p t pl⁹ p furtū demereri q vitā suam t
portōem substātie sue nisi ita sit q vn⁹ furat⁹ alter
occuleat sciēter l si ples dephefi fuerit cū furto Nul
lus p t p furtū pl⁹ demereri q portōem suā Sz si do
mestic⁹ quict⁹ fuerit ad xl marcas l tres marcas t
portio sua si p t tāta fieri tūc soluat de reb⁹ oīm i cō
mūitate exiētū Sz si aliquis ali⁹ i cōmūitate ex
iēs quict⁹ fuerat soluat portōz suā t nihil āplius.

¶ De mōghz mā mo forzōre miz styld. cap. ci.

Husbonde ellē husfue ellē anner mā i felleg mo
ey forstiele mere en sū eghū hals oc sū eghū
howz lodh vthū at en stiel oc annē fiel wūthū ellic
at fiere worde taghū wedh gerningh Engū mā
mo oc forstiele mere en sū eghū howz lodh en wor
dhē husbōdhū sōckt anthū tū xl mark ellē iū mark
oc er hans howz lodh ey so mōghz tha gialde aff
alle theres thē i felleg ere meth hannū En hwil
khū annen aff felleg thē feldh wordher gialde sū
howz lodh oc ey mere.

Nullus rē. in § Si domesticus rēb intellige de cōmunitate inuata
z tacita vt h. z etiā intelligi d3 vt quidā volūt de cōmunitate peculij
pfectui z s li i c xij Si filius in glo Sed nullus ali9 pter domesti-
cus cōiunctus soluat plus q3 porcionē ppiā vt in § vlti hui9 capituli
Itē ad § Si domesticus habet sile z ar s e clxx Nullus. Nullus i
cōmunitate. i. in bonis indiuis z rō isti9 est q3 pena d3 tenere suos
actores z nō d3 egredi L de penis l scim9 de hīs q3 sūt a malo p
ca c q3iuit L ne vroz p marito vl' ecōuerso l ab maritorz vi q in c
illud z fallit reglā q3 q3 nō condēpnet vt egeat rō q3 dignum ē vt
male meriti egestate laborāt ff de positi l bona fides lxxij d non sat3
Itē qñ d3 q3 domesticus punit etia in portioe alioz rō quia fami-
lia ppter delictū domi qñq3 punit sicut qñq3 excommunicat xi q iij
qm multos in penul glo.

¶ In naam Caplin cij

Qui aliū puicerit ad naam qd dicit sōghē z po-
stea recepit ab eo cōpositōem p illa causa tūc
nunq3 pōt ampli9 aliquid ab eo extorqre qd d3 mere
taghe licet min9 recepit q3 tenebat.

¶ In naam Caplin cij.

In wilkhu man the sōghē annen til naam oc ta-
ghē en sinne aff hannū for thū saagh tha mo-
hā aldit mere tage tho at hā haffuer taghz myndre
en til hōzer oc for enghū saag the hā wor sōre feld
fore forthi at thz ydhēste fortaghē alle the the fore
affnessinde wordhē.

Qui alium cōiicerit ad naam. Ratio est quia talis tacite renūcia-
uit iuri ad plus petendū.

¶ In wo i taag mo ganghe Cap cij.

Aquis imputauerit alicui furtū qui p se ter-
rā habz tūc ipse pōt p se fideiubere qd d3 gan-
ghe i taag for sigh Sed si alicui colono im-
putat furtū tūc ille qui terrā quā colit possidet d3 p
eo prestare cautōem q d3 taag z bondo p villico si
mili modo Itē si mercenario alicui imputat crimē
istud tūc d3 p eo domesticus suus fideiubere z presta-
re tagh si voluerit Sz si noluerit qrat sibi aliū vbi

cunq̃ poterit Sed si nullū habere poterit qui p̃ eo
voluerit gange i taagh tunc pōt eū exactor serua-
re ad ratōem jile q̃ ē de īnest mā 7 īnesth kone.

¶ Do i taag mo ganghe Lāp ciiij.

Om noghē mā giffuer annē thvffsaag thē self
haffuer iordh tha mo hā self gange i taagh
for sigh En om landbo giffues thvffsaag
tha scal hin gange i taagh thē iordhā a for hannū
oc so bondhe for sin byde En giffues leie drienghe
thvffsaag tha scal hās husbonde gange i taag
for hannū om hā wil en wil hā ey tha fange sig an
nē mā hwor hā kan En kan hā enghā man fange
thē i taag ganghē for hannū tha mo vmbosmā ta
ge hānū til skiels Thz samme er om īnest man oc
īnest kone.

Siquis imputauerit Pro p̃ma pte facit l sciens in p̃ncipio ff qui
sag dare cogunt Pro scda pte facit dicta l sciens § cū vero ff c ri
§ si nullū concor l i § si C de exhibend 7 introducend reis 7 C de
exhi reo l i.

¶ Om landbo wordhē thvff.c.ciiij.

Oi colon⁹ alicui⁹ quictus fuerit p̃ furto tūc ille
qui eū incausauit dz p̃rio habere ius suū hoc ē
igild 7 thwīgildh 7 exactor teneť habere oīa aīa
lia sua q̃ dicunt queghsa q̃ p̃nt trāsire limē 7 bondo
cui⁹ terrā coluit dz habere oīa alia q̃ p̃ se domuz nō
p̃nt trāsire 7 si nichil ibi reptū fuerit nisi ea q̃ p̃ se n̄
mouent tūc diuidant equaliter iter exactorē 7 bon
donē Sed si aliquid sit ibi de queghsa licet non pl⁹
ibi q̃ vna ouis vel vnus porcus nichil amplius ha
bebit exactor pro iure suo.

Om bondes landbo wordher feld for thvffneth
eller i hende taghā tha scal bondhā thē hānū
gaffsaag fōrt haffue sin reth thz er igildh oc thwī
gild oc vmbosmā alt hās queghsa thē ower dōrthē

skel kan gāge. oc atelbonde a ſtelbūch **T**h̄z er ſtel
būth th̄e ey kan ſelfgange wih atdōḡ. **E**n er icke
ann̄z til en ſtelbūth tha ſkiffes th̄z i to deele mel-
lom vmbosmā oc atelbōde naar hū ther ſaag gaſſ
feck ſin reth. **E**n er nogh̄z quegſa til tho ath th̄z er
ey mere en eth foorellē eth ſwim icke k̄ vmbosmā
mere for ſin reth fange.

Si colon. q. dñs rehatcat rē ſuā cōcor inſti de obliga q̄ ex deli/
cto naſcunt̄ ſ m̄iſeſt̄ fur ē z ſ ſi q̄ exactor capiat neſciť q̄ iur̄
p̄mo qz pena fur̄ ē ſuſpēdiū l' alia pena corpal' vt ſ ē c lxxviij z c
lxxxv z exactor dicat ſe inetr̄ ex alijs reb̄rei publice q̄ at poſſeſſor
ēre l' bondo capiat neſciť etiā q̄ iur̄ cū ei ſolū census deat ſolui nec
furtū eſt tale crimen ppter qd̄ fm leges cōmunes fiat cōſiſtatō boz
noz. **E** de bonis dēp̄uatoz auct̄ bona ſecus de heredi z ſimili vt **E**
de heredi auct̄ gazaros de q̄ dictū ē ſ c lxxviij.

In mā tagſeeth̄ ſine coſte i annē māz heſt **lc. cv.**

Aliquis occupauerit iumēta ſua l' pecora i al
teri⁹ poſſeſſiōe z digerit ea ſua eē ſine ſit ex-
actor ſine ali⁹ ſi ille negat qui ea h̄z i ſuo heſt z di-
gerit ea ſua eē z q̄ i curia ſua ſūt nutrita dz ea deſē
dere p iuramētū xij hoīm z p teſtiōniū duoz vicino
rū q̄ i curia ſua fuerunt ei nutrita. **E**z ſi digerit ſe
emiſſe illa dz oñdere vēditorem ſuū z ipe tenet ei ap
propriat̄ ea. **S**i neminē habuerit qui ea voluerit ap
propriare z ille qui ipetit digerit q̄ i domo ſua fue
rūt enutrita tūc dz oñdeť p ſignū q̄ d̄z ſyls merke q̄
ita ſit. **T**eſtiōniū q̄ d̄z hiemſōtz wihne ē iuramen-
tū xij hoīm vl' teſtiōniū duoz neſſningoz.

In mā kēner ſūth hois ellē nōdh i annē manz
heſt oc kaller ſūth ware oc dyl hin th̄e i heſt
haſſuer oc kaller ſūth ware oc ſier ath th̄z er hans
hiemſōdh tha ſcal han warie thet meth xij mentz
eedh oc thwigge granne wihne ath th̄z er hans
hiemſōdh. **E**n ſeier han at han kōpte th̄z tha bōz

hānū at kōme sūn kōbe wedh thz er thn mā thē hā
kōpte aff oc hā er skyldug a hiemle hānū thz **En**
haffuer hā enghn hiemel til oc wil hin sie thē a kal
ler at thz er hans hiemfōdh tha a hān at bare fylg
merke til at thz er hās hiemfōdh **Hiemfōdh** with
ne thz er vñ mēz eed ellē thwigge neffnūgs withne.

Si alijs **Hic** habet q reus pbet pecora eē sua immo actor habe
ret pbare **De** pbatōnibz l actor in h finis capiti bñ loqitur pōt
tñ saluari q reus pbet ppf istā q̄litate scz q sicut nutrita in domo
sua ar c dudū de elec in glo & eleōnis q̄li inuēti spectandū ē z no/
taf in l ex psona **De** pbatōnibz c ad nrām cū glo extra de pba xij
Ibi ponit nūerus testū de bñplacito statuent **I**tem in fine duoz
neffnūgōz h tollit q duo neffnūgi equalent testimonio xij hoim
q̄t aut testes equalēt notario notaf in c cū ioh de fide instru l finis
loquit de duplici testimoniō neffnūgōz s3 p̄mus intellect⁹ ē melior.
Si alijs scit furē suū zc **Hic** q̄rit p q̄nto vl vtz p minori q̄ p di
midia marca vl p modica re p̄t alijs p furto p neffnūgos iuran/
do cōvinci **R**ndet q p pua re sicut ē galma p̄nt iurando p furto
neffnūgi eū cōvincere z xij dist vi c vlumo insti de rex diuisiōe s
galmar z cōcor ber de re iudicata c cum c in & iniuria z hoc idēz
cōcor infra e c scz siqs scit furē in glo z cōcor in pte s e c lxxvij si
fur furat⁹ fuerit minus zc z sile s e c xliij pro vna cyrotheca **I**tem
in lege z iure curie reg regni dacie titulo de furto d3 q pro quoz
denarijs d3 legitimē cōmictus puniri vt fur p furto.

Witthē mā annē a sūn hest **Cap cxi.**

Ququis furat⁹ fuerit alicui⁹ equū in cāpo vl in
stabulo z qui equū possidz statim sequit furē
suū z vbicunqz poterit eū apphendere licite p̄t eū de
tinere sed si interuallū aliqd fuerit scz duoz diez vel
triū z possea inuenerit furē suū cū equo suo z fur su
um voluerit exhibere skōde vl ad vnā villā añ vel
duas retro tūc tenet bōndo sequi eū ad villā quam
petiuit s3 si defecerit ertaagh vl skōde tunc p̄uet fu
rem suum.

Witthē mā annē a sūn hest **Cap cxi.**

Taghē thyff annē māz hest anthn ine wedh stool
ellē a mark oc sagner bōde sūn hest atgensthn

oc wordhē war wedh oc fylghē sin thyff at gensthū
hwoz som han naar hannū tha mo han taghe han
mū En wordhē thē noghē dwellie i mellō anthū to
dage ellē mere oc fumer hā tha hās thyff a sin hest
oc biwdhē hin skōde anthū til en by fram ellē to eff
thē tha scal bondhū til thū by fylge hannū ther hā
bedes til taagh ellē skōde En bysthe hannū taag
ellē skōde tha gōme bondhū thyff.

Si quis furatus fuerit alicui equū. pma ps loquit de fure māifesto
z secūda de nō māifesto de q̄ insti de obligatōibz q̄ ex delicto nascū
tur s̄ manifest⁹ fur z rō differentie h̄ capit⁹ quia ppter nō notorie/
tatē fcti petēs se admitti ad pbandū ē mīrēdus qui si in pbatōne
defecerit cōdempnabit⁹ vt tacite conuictus z cōfessus ar l gñaliter
s̄ sed iuramēto L si certū putat.

Wre mā scal sōghe effthē vandne saag. c. cxij

I aliquis scit furē suū z res sibi furatas nō
p̄t iuuenire dz ipm i placito impetere z cita
re eū ad placitū sicut pri⁹ dictū est de q̄rela q̄
dz raans dele z in scdo placito iurare ipm hoc furtū
fecisse z in tercio placito dñt accedere neffingī z il
lū suo iuramēto vl̄ quincere vl̄ excusare.

Wre mā scal sōghe effthē vandne saag. c. cxij

Wedh man sin thyff oc mo tho ey kōme i syne
wed sine coste tha scal han secthe thū mā a
thingi thē han wenthē thū saagh a handh
oc ladhe hannū steffne thingh so som fōre er sauth
om raans dele oc a thz anneth thing swarie hannū
a handh til so mōghz som han tōrff sin eedh wedh
hette A thz tredie thingh sculle neffingī til oc swa
rie hānū anthū orsaghe fōr the coste ellē thyff.

Si aliquis scit furē suū. placet p̄ citet ad placitū s̄ q̄ tūc steff iura/
mēto illius accusant⁹ nō placet qz crimīa dñt pbari ap̄tissimis pba
tōnibz s̄ de pbatōnibz l sciat z s̄ e c vij Si discorda in glo z infra
li iij c lxij Si imputatū in glo. scdo qz iuramentū nō p̄standū p ac
torē p̄ q̄ nō ē p̄sumptō nec semiplena pbatō vt L de rebz credit⁹ z
iur⁹ iurā l i bone fidei q̄ nō ē in pposito. scio qz tal̄ n̄ ignorat fctm al

Q

rerius ⁊ sic subiret anceps p iuriū ⁊ l videam⁹ ff de in lite iurādo ff
etiā dī q h nō stat iuramēto accusatorj s poci⁹ neffningoz ad hoc
rñdet q tūc accusator videt supflue iuraf nisi fieret iuramentū ca
lump de q de iura calūp p totū s veri⁹ dicat q h ē iuramentū in li
tē qd vocat boge eedh qz iurat qntū valet q alter abstulit.

¶ In mā wordhē sworen til thyff. c. cxvii.

Et quis iurat⁹ fuerit ad furez hoc ē sworen til
thyff primo exponat totū p quo quic⁹ ē ⁊
insup thwīgild ⁊ regi tres marcas. Sz si cō
fessus fuerit furtū i placio vl' reptū fuerit i ei⁹ heffe
iudicabit de eo tanq̄ de alijs furibus ⁊ rex pcpiat
portōnē suā s; si postq̄ iuratū ē de eo noluerit expo
nere tūc dz aduersari⁹ suus accedere ad placitū vni
uersale quod dicat landzthing cū testimonio de suo
haretzthingh ⁊ ibidez testificari q ille ita legaliter
sit conuictus omib⁹ insup in curia sua lagdagh ser
uatis ⁊ ipe nichilomin⁹ remitt stare iuri tunc pfiget
ei placitū vniuersale ⁊ si tūc nō venerit ⁊ p se rñderit
⁊ de stando iuri se obeulerit tūc adiudicabit suspen
dio tanq̄ si fuissz dephensus cū furto.

¶ In mā wordhē sworen til thyff. c. cxviii

En wordher mā sworē til thyff tha lade wth
fōrst so mōghz som hā felde hānū til oc thē a
thwīgild oc komīghn iij mark vthū hā gan
ghē wedh thyffneth a thingi ellē hittes i hās heffe
tha fare hā som andre thyffue oc komīghn tage hās
homz lodh. En herdes hā wedh oc wilev wtlade
effchē at soret er ta scal hin thē a karer m; withne
aif hās haretzthingh fare til landzthing oc withne
thē at thū mā er so lagsōekt oc wilev stāde til rette
tho so at gōmt ware i hans gardh alle trynne lag
dage tha scal neffnes for hānū landzthing. Ik ōmer
hā ev tha til geen swar oc stor ev hin til rette ta for
males hās hals so som hā wore taghū wed tyffnz.

Siquis In pma pte tangit pena furti non manifest. sed pena du-
pli z p hoc pot intelligi expositio igildh z thzvigildh scilicet dupli il-
lus confessus quia in confessu no dat aliud iudiciu ff de pfect l i
si postq hic videt pcedi ptra pñacem in causa criminali ad finem
diffinitiva q glo e veritat de do z pñia sup & pbatu sed p dicit q
dictu neffingoz pcedens fuit loco hñe z iā pcedit ad executionem
Nota Acto furti pro modico datur xij q vi c vlt inst. de reg di-
uisione s galmar ber de re iudi c cum c & iniuria.

¶ In man kaller annen thyff ower thwer
thingh Capitulum cix.

¶ Siquis alium vocauerit furem in audientia pla-
citi hoc est ower thwerthingh z probare hoc
contra eum per leges prie dissimulat emendabit ei
tres marcas z regi tres marcas.

¶ In man kaller annen thyff ower thwer
thingh Capitulum cix.

¶ Kaller man annen thyff ower thwerthingh oc
fylgher thz ev sichu hannu a handh meth lo-
ghu bode hannu the han kallede thyff tre mark oc
ij mark konighu.

Siquis alium vocauerit furem. quia magna iniuria ex hñoi ver-
bis inferitur vt l si non pñatj l de iniurijs z insti e ii.

Vocauerit eum furem in audientia placiti Nota scdm aliquos no
viciatur actione infamiosa si statim penitet quia repentino animo b
dixit vt habetur ij q ij siquis iratus de pe d i s diuo quia nec lu-
bricum lingue ad pena facile trahendu est ff ad l i vl de mal famo
si s nec lubricum z insultus calor iracundie vicio caret ij q ij s no
tandum. Nota qui iurat non deliberato animo sed calore iracun-
die motus non habet victore nisi decum vt ff de reg iur l q calor z
l de iureiurando l i iurandū. hec henric⁹ boic de iureiura c qre/
lam d vna. Sed si dixerit tale pñatium vel consimile ex animo de
liberato tunc secus Nec ber de sen z re iudi c cu te in & minima.

Nota q iura preallegata z leges scdm doctores nouo iure des-
bent sic intelligi q calor iracundie vel lubricum lingue capitur du-
pliciter. Uno modo quando fit sine preiudicio iniuriam passi z tñc
est verum quod hic dicitur quia tunc per penitentiam potest reuo-
cari. Alio modo quando fit cu pñdicio iniuriam passi z tñc secus

vt in c si culpa de iniurijs et dampna da p modernos doctores et creden/
dū ē qd lex ista municipalis dz intelligi vt dictū ē Unde canon qd nō
pbat qd obijcit penā quā inculit pati dz et qd vltia qsqz xxi q in ca/
lupnator et c qui nō pbat qd obijcit. Itē Nota qd licet ex vbi inu
ria irrogat dēre gregoriū in moralibz in principio vbi dicit qd pl^r tur
bant vba qd vbera in l si nō pūctū Et de iniurijs et colum de iniurijs
et dampna da. Itē pferens contra aliquē vba criminosa vl rictiosa pu
nit pena mgnū supplicij vt in lege et iure curie regi regni dacie ti/
tulo de vbi pūctū et spālū si in sex casibz ē excoicatus ipo scō vt pz
in statutis prouincialibus.

¶ In thyff et siwgh ellē ey hiemme. c. c.

Ille qui p furto impetit infirm⁹ sit ita qd ad
placitū venire nō poterit vl pegrinatōem ar
ripuerit tūc expectabit donec cōualuerit vl redierit
sz si infra regnū ē et tñ extra terrā illā tunc pfiget ei
mēs vn⁹ Letera omnia impedimēta supra dicta locū
hnt i ista causa Sz si causaz suā audiuit et citatōez
et postea fugā inierit tūc nō pderūt ei aliqua impe
dimēta nisi rex fecerit eū vocari.

¶ In thyffer siwgh ellē ey hiemme. c. c.

Om hnt er siwgh thē secthes for thyffnet so ath
hā kan ey kōme til things ta sculle mē bidhe
til han wordher fōg⁹ En er han faren i pilgrims
ferdh tha sculle mē oc bidhe til hā hiem kōmer En
er hā indhū righz oc tho vthū landz tha legge han
nū en monet fore Alle the forfald thē fōre er sauth
the mwe oc her ware om han wor ey hieme thū ti
me hā wor secth⁹ En hōrde han sin saagh oc flyde
hā sithū tha hielper hannū enghū forfaldh vthū at
kōmighū lodh hannū kalle.

Si ille qd p furto. pro pma pte fa ff Siqs cautōibz l nō erigim⁹
sz siqs iuditō sz si infra maior simlarō dā in l i Et de dilatōibz nisi
rer sit in pallegata l nō erigim⁹ Sz Simili modo vbi dā excep rerē
to a ingrātū sine dolo malo ipius qz auctoritas superioris intelligit
excepta de elec c significasti ff ad mūcipales l impatoris ff de regul
iur l neminē. Si ille qd p furto impetit infirm⁹ sit Nota qd vbi se

rtus iste loquitur de fure infirmo tunc potest intelligi de illo etiam qui iniuri-
am passus est et infirmus non valens venire ad placitum qui executio cau-
se sue per necessarios veridicos aut denotatos aut quicumque alio mo-
do debeat determinari quod iuris vel quod agendum sit per per thomas § lxxvij
et § c lxxv qui alii in glo.

¶ In randsaghes i bondhns hws oc bon
dhñ er ey hiemine Laplin cxi.

In scrutiniū factū fuerit in domo alicuius quod di-
cit randsages domestico non existente domi et
inveniente fuerint res furtive tunc domestica ligari non
debet nec abduci ligata sed tenent et debent vicini
eorum fideiubere pro bonis illi hoc est gange i taagh do
nec domesticus redierit ita quod nec occultent nec ab-
ducant sed cum domesticus redierit agat in eum qui res
illas occupavit.

¶ In randsaghes i bondhns hws oc bon
dhñ er ey hiemine Laplin cxi

Om mā randsaghe i bondhns hws oc er hā ey
selff hieme oc hittes ther stolne coste inne tha
mwe mē ey hussfuen binde ellē borth fōre bwndhñ
men sculle granner i taagh gange for the coste oc i
worthnet til bondhñ kommer hiem at the fōres ey
borth oc ey fieles En thē bondhñ kōmer hiem tha
dele hin thē the coste tagsetthe so sō fōre er sauth
thz staar alth i bondhns swar hwre han mo effthē
dele.

Si scrutiniū vide § c Si oēs et rō qz psumit ignorās in domo
non inuentus vicini § h facit qz bona immobilia pnt pro eo fidei-
bere vt § c liqs putauerit et h fuisse melius ita quod iniungere vic-
inis ad pspiciendū ne huius res auferant.

¶ In mā finner noghē thingh .c. cxij

Iquis inuenerit aliquas res et non publicaue-
rit in ecclia vel in placito hoc est liwse ther op
quod tales res inuenit potest pro eis effici fur ac si fu-
ratus fuisset illas.

¶ ij

Om mā fūner noghē thingh. c. cxiij.

Om annē mā hitthē noghē coste oc sīer ey til oc
liws ey thz at kirke oc ey a thingt at hā haff
uer hūth sōdane costhe tha mo han ther fore wor
de thyrff sō som han haffde thz stolz Thū thē hitthē
han scal seie huat hā hitthe en thū thē taber oc at
liws hā scal seie ierteghū oc merke.

Om mā hitthē guld ellē sōlff. c. cxiij.

Siquis inuenerit aux v' argentū in campo v'
in collibus vel sub⁹ aratrū suū hoc debz rex
habere ⁊ si negauerit inuenisse defendat se iuramē
to cognatorū suorū.

Om mā hitthē guld ellē sōlff. c. cxiij.

Hitthē noghē man sōlff eller guld anthū i hōie
ellē effthē plogh eller noghē andhēlwunde tha
scal kōninghū thz haffue En dyl han at han hitthe
icke warie sig mʒ frendhē eedh.

Siquis inuenerit intelligit qñ quis p̄dens nō presumit habuisse
animū derelinquēdi vt insti de rez diuisiōe § si. Siquis inue
nerit aurū fm iura legalia medietas cedit ipi inuētori ⁊ alia medi
etas ipō dñō soli nisi inueniret in loco regis v' in loco publico vel
fiscali insti de rez diuisiōe § thesauros fal in § penultio ff de iure
fisci vbi dicit q' medietas inuētori ⁊ medietas fisco cedit ⁊ si ne
gauerit fm h' inuēgit iuramentū sine p̄sumptōe seu semiplena pba
tōe ⁊ male qz ⁊ notata in c si de iur iurā ⁊ admonēdi ff de iur iu
rando ⁊ ibi p bar de sar ferre. Siquis inuenerit Nota de re in
uenta ⁊ in ecclia v' in placito nō publicata oriū actō formosa scilz
criminal' ⁊ intellige si rei huius inuētiō non fuerit notoria p̄cedente
mora tūc inuētor huius rei dignus ē suspēdiō qz piculū i mora scz
piculū suspēdiij ⁊ hoc rez vbi snia hmōi p̄cesserit siue cōfessio in iu
re v' euidētia scī vt extra de tēpo ord c quesitū ⁊ h' scz c si qis inue
nerit § li ij c lxxvi ⁊ idē ē ius ⁊ eadē lex de illo q' accepit rem alie
uā putās suā eē si criminalit' fuerit p̄cedēte mora iuridice incausat⁹
s' si civilit' fuerit incausat⁹ tūc secus vt § li ij c xxxix § v

Om mā far annē noghz at gōme. c. cxiij.

If aliquis deposuerit aliqd apd aliquē suandū

vel ipignorauerit ⁊ dom⁹ eius postea destructa fue-
rit p incendiū ⁊ depositū cū alijs rebus domestici pi-
re contigerit si testimoniu bonorū assuerit non tenet
restituere Et si ille qui deposuit res suas apud euz
noluerit in hoc contentus esse tūc defendet se p neffiu
i kyn q nō amittit ppter eū Sz si ipe ē mercator hoc
ē kōb mā defendet se cū cōiuis suis. i. meth thz hō
geste lagh ⁊ si defecerit i lege exponat deposituz et
emēdet ei tres marcas ⁊ tres regi Et si cū deposito
nichil amittit de rebus suis soluat depositū suū ⁊ re-
manet absqz omī lege Sed res concessē q dicuntur
laan ⁊ bona estiāta q dicunt wrythings penninge
non possunt amitti.

Wm mā far annē noghz atgōme. c. cxliij.

Far annē mā annē noghē coste atgōme ellē set
thē a weth oc kommer ildh i hws oc brendhē
thz miz andre bondhns coste om withne er til at bō
dhū tabz sine coste miz hās tha er hā skyldug atwa-
re anghelōgs En wil han ey atorwes effhē with-
ne tha ware hin wedh neffiu aff hans hōgeste lagh
brysthē hānū log lade wt costhū oc hōde a iij mark
bondē oc iij mark komighū En worde ey hās egne
coste bort taghne miz tha gialde han effhē thz ther
hānū worde i han dh faed oc warie sigh miz enghū
log En laan oc wrythpēninge mwe ey fort abes.

Si aliq⁹ deposuerit. Si aliq⁹ depo fa c bona fides de depo quia
psumptō facit ⁊ sufficit in isto casu ad pdepnatiōez xxx q v domin⁹
deinde c fi ⁊ si depositū q sic psuim⁹ dolus ppter quē inde posito
quis efficitur infamis ff de hīs notantur infamia l i circa pncipiū
concor l si creditor L de pignoratia actōne si res cōcessa rō quia
dominiū eaz transferē in accipientē idō nō subiacēt piculis s; eaz
estimatio vl equalens reddatur vt l non cūis s; si ff si certū petat
Nota q⁹ uis cōmodatum dicitur res concessa tñ in aliquibus ca-
sibus fortuit⁹ cum amittit non restituitur vt patz hic inferius.

Si res concessa. Nota res concessa q̄ non p̄t amitti dicit̄ mutuū
 z non cōmodatū z sic mutuū dicit̄ q̄lī meū sit tuū z sic om̄e picu/
 lū rei mutuate ad te transferē z sic res mutuata nunq̄ p̄t amitti
 vbi in § ultimo. Itē nota differentiā int̄ mutuū z cōmodatū qz
 cōmodamus illas res que eodē in essentia debēt reddi scilicet que
 non transeunt in possessionē recipientis vt equū mācellū z h̄mōi sed
 mutuiamus illas res que transeunt in possessionē recipientis vt de/
 narios tibi mutuo .i. cum sint mei dando fiunt tui Unde cōmoda/
 rius de casu fortuito regulariter non tenetur nisi in tribus scz si int̄/
 uenit culpa mora vel pactū. Nota qz culpa dicit̄ tribus modis
 interuenire videlicet omittēdo abutēdo z delinquēdo. omittēdo
 qz cōmodicari⁹ nō adhibuit oēm diligentia qm̄ potuit z debuit ff
 de actōibus z obligatōibz l. i § xvij. qz abutēdo p̄n qz cōmo/
 dicari⁹ equū ad nundinas deberet ducere duxit tñ ad bellū ff depo/
 siti l. i. delinquēdo qz rem cōmodatā cōmodarius vendidit ff e. l. i z
 dicit̄ cōmodatū q̄lī vtentis cōmodatū ē at cōmodatū alicui⁹ rei ad
 aliquē vlt̄ gratuito factā concessio z addit hosti in tēpestiue nō reuo/
 cando Nec in c. vnico de cōmodato p̄ textū z doctores et nota ibi
 dē qz culpa ē duplex. vna ē q̄ adhibet̄ in custodia rei z de tali loq̄/
 tur p̄ncipiū decretal. de cōmodato. s. alia ē culpa in q̄ casus fortui/
 tus accidit z de illa culpa loq̄tur mediū tertius eiusdē decretal. exē/
 plū aliq̄s. phitus ē transire cū equo cōmodato p̄ locū vbi latrones
 erant z transiecit z sic ē in culpa hec io an Itē fm̄ textū eiusdē de/
 cretal. dē culpa lata q̄ est nō intelligere qd̄ oēs intelligūt vel nescire
 qd̄ oīs sciunt. leuis culpa est que desidia vel negligētia excludens
 sollicitudinē prudentiale q̄ diligens eiusdē pfessionis adhiberet. le/
 uissia culpa ē q̄ a diligentissio hōie poterat p̄caueri cōmodari⁹ quā/
 sui recipiēs tenet̄ de om̄ibus hīs hosti.

Qm man stiel i lethingh Cap. cxx

Quis impetit in expeditōe p̄ furto a quocū/
 qz fuerit ipetit⁹ z res ille nō fuerint inuente
 sub eo defēdet se cū duobz qui sibi sūt vicini
 ores in toffte i illa pte naui z cū alijs sex quoscūqz
 habere poterit de ill' qui secū sunt i naui z si tot non
 sunt in naui defendit̄ p̄ illos qui in ea sunt exceptis
 ill' qui eū impetit̄ Si cōuicerit euz ad res valentes
 dimidiā marcā vel plus fiat de eo sicut de alijs furi/
 bus z amittat oīa q̄ ibi bz z insup portōz suā domē

Sz si domū venerit nō causat⁹ vl⁹ p se legē in expe
ditōne firmanerit 7 nō dederit eā anteq̃ domū ve
nerit tūc defendet se iuramēto xij hoīm.

Om mā stiel i lethingh Cap cxx.

Uordhē mā secth^z i lethingh for thyffneth aff
styres mā ellē aff noghē skipper oc tages hā
nū icke i hende tha scal han warie sigh m^z
to men thē hannū ere nest om toffte a th^z bord thē
han er a oc se^z andhē skipper hwilke hā kan til so
En ere ey so mange til tha warie sigh m^z the ther
til ere vthū the mē thē hannū secthe felle the hānū
til halff marks coste ellē mere tha fare m^z hānū som
m^z andre thyffue oc hassue bode forgiornh the coste
thē han hassuer thē oc sin hom^z lo^z h hiemme En
kōmer han wsecth^z hiem ellē fesi^zhē logh i lethingh
oc gaff hēne ey fōre en hā kom hiem ta scal hā wa
rie sigh meth xij men^z eedh.

Sigs impetit Rōnabile ē cū pauc^z p^z expeditiōez sed q^z reus in
uentus p^zdit portōem suā quā h^z domi nō placet fm leges impia/
les dūmodo alias res ablata restituat dño quia soluz tene^z ad rei
restitutiōem 7 ad penā criminal^z vel ad duplū seu quadruplū civilē
insti de obligatiōib^z q^z ex delicto nascunt^z § māifestus 7 § finali.
Itē de restitutiōe furi cū emēda dupli 7 cord lex nrā § c lxxxviij si
fur furatus in textu 7 in glo.

Finis Secundi libri.

Registrum Secundi libri.

Om sandmen Cap i

Howar om sandmē sculle swarie c ij

Howre the sculle swarie c iij

Howre sandmen sculle i tages oc aff c iij

Om sandmē tage mere en rette heste leie c v

How sandmen sculle swarie c vi

Skyl sandmen ath c vij

Om mandrab c viij
 Om ey males loglige effthē c ix
 Om konigh giffuer effthē maal c x
 Huilke sandmen til sculle c xi
 Howre the sculle swarie c xij
 Om teghē gialdh c xij
 Om affhogh c xij
 For huilke affhogh sandmē sculle swarie om c xvi
 Om quinne teckt c xvi
 Om quinne wordhē woltaghē c xvij
 Om lōnlige c xvij
 Om kone dōd aff barn c xix
 Om slegefredh dathē c xx
 Om markeskel c xxi
 Om man wordhē fredlōs c xxij
 Om closthē ma fredlōs man taze c xxij
 Om oreghedh man c xxiij
 Howo scal etthe booth xpholde c xxv
 Howo bōde scal miz annen c xxvi
 Om man hrower fredlōs man c xxvij
 Om man swaries til bōdhē c xxvij
 Howre man scal dele herrewerck c xxix
 Howilkhē herrewerck er c xxx
 Om man ridhē annē manz korn vp c xxxi
 Howilket manz hrow er c xxxij
 At landbo er self hasbonde for sigh c xxxij
 Sey sculle wiche om herrewerck c xxxij
 Om noghē manz fa draper man c xxxv
 Om man fōdher wille diwr vp c xxxvi
 Om mā fanghē dōd aff thz thē ey lewer c xxxvij
 Om mā haffuer hrow a annē māz iordh c xxxvij
 Om man rōffues i annē māz hrow c xxxix
 Om nessingh c xl

Om raan liwſes oc folges ey c xli
 Naar neffningh ſculle ſwarie c xliij
 Wre the ſculle ſwarie c xliij
 Om hwor moſghz raan ma ſwaries c xliij
 Om bo raan c xlv
 Om hiorh raan c xlv
 Om man faller for raans dele c xlvij
 Om mā ſlaer annē māz aghē ellē engh vp c xlvij
 Om wodes gerningh c xlvij
 Wre gāmelch barn hellēch mo bryde c l
 Wre neffninge ſculle i tages c li
 Om noghē man wil ey neffningh ware c liij
 Om neffningi ſcalle ey om ſkilie a thū ſamme dag
 thē the i tages c liij
 Om vmbosmā wil ey kreffue neffningh i c liij
 Om neffningh ſkilie at c lv
 At mā ſcal ey ſelie ſin ſwē leen i handh c lvi
 Om neffningh dōghz eller far borh c lvij
 Naar raan ſcal deles c lvij
 Om mā wordhē deelch meth raan oc wil ey ſithū
 ſtande til rettē c liij
 Wlke neffningi ſculle ſkilie om raan c liij
 Om ſellegh oc wedh oc gialdh c lxi
 Om borge c lxiij
 Om man gaughē i borghū for thū man thē liſſ el
 ler lymmer haſſuer forgoth c lxiij
 Om hin wil fly thē borge ſetthē c xliij
 Wro borge ſcal ware c lxiij
 Wro mo eller ſcal ſwarie c lxiij
 Wre bryde mo raan ſwarie c lxiij
 Om ſeldh man at loghū c lxiij
 Om mā taghē ſeldh man til ſigh c lxiij
 Om ſeldh mā haſſuer annē māz fa c lxiij

Lagfogth mā mo ey oreghe sigh c lxxi
 Hwilketh aghē raan er c lxxii
 Nota pactū legis cōmissarie fit hoc modo vendo ti
 bi fundū certo p̄cio puta x scz q̄ pacto tali adiecto
 q̄ si infra mensem non solueris decē fund⁹ sic michi
 empt⁹ ff l cōmissaria § de pactis pig legis cōmissa
 rie tū de pigno c significāte p̄ textū ⁊ ber.
 Om afferrie c lxxiii
 Om mā hugghe i annē māz skow c lxxiiii
 Om mā aghē ower ānē māz aghē ellē engh c lxxv
 Om mā vformer annē a farne waie c lxxvi
 Om kōmighūs men brydi oc bīscops c lxxvii
 Om bīscops neffuīng c lxxviii
 Om neffuīng skyl at c lxxix
 Hwre sectes scal for helligbrōde c lxxx
 At neffuīgi sculle ey tiende fea kirke gāge c lxxxi
 A hwem helligbrōde mo gōres c lxxxii
 Hwilke tide hellith i brōdes c lxxxiii
 Dagħ scal neffnes thē hellith brydes c lxxxiiii
 Om vmbosman neffner dagħ thē helligbrōde gior
 des c lxxxv
 Nota mā mo ey ware foghz oc
 sandman liij c i in fine
 Om for en saag gualdes flere tre mark c lxxxvi
 Om thyffueth c lxxxvii
 Hworfore thyffmo henges c lxxxviii
 Om vmbosmā wil ey tage tyff aff bondē c lxxxix
 Om thyff stiel mynne en halff mark c xc
 Ath bonde mo ey lade thyff lōbe vthn things dom
 c xci
 Om vmbosmā ladhē thyff lōss c xcii
 Om mā taghē thyff noghz i hende c xciii
 Hwor til mā scal withne hafue c xciiii
 Om bandh c xcvi

Wre mā scal lede effthē sine stolne coste c xxi
Dm noghē mā ganghē wedh the coste i by c xxij
Dm noghz hittes vndhē bondhūs laas c xxij
Mange mē mwe bindes for en saagh c xxij
Dm noghz hittes vndhē bondhūs sōns laas cap c
Wre mōghz mā mo forgōre mē stylch c ci
Dm naam c cii
Wro i taagh mo gange c cii
Dm landbo wordhē thyff c cii
Dm mā tagsethē sine coste i annē māz hefft c cv
Dm mā hitthē annē a sin hesth c cvi
Wre mē sculle sōge effthē vandne saagh c cvij
Dm mā wordhē swozen til thyff c cvij
Dm mā kaller annē tyff ower thwerthing c cij
Dm thyff er siwg ellē ey hiemme c cx
Dm randsages i hws oc bondhū er ey hieme c cxi
Dm fynd c cxij
Dm mā hitthē sōlff ellē guld c cxij
Dm mā fanghē annē noghz argōme c cxij
Dm mā stiel i lethingh c cxv

Concordancie Secundi libri

Dm samdmen li ij primis xij c 7 li iij c xlix
Dm effthēmaal li ij c ix 7 x
Dm bōsl saagh li ij c ix
Dm mādrab li ij c viij 7 xij 7 xix 7 xxi 7 sex seqn
 tibz 7 xxxij 7 duobz seqntibz 7 l 7 li iij c xxij 7
 xxij Nota heredes defuncti recipāt vni saal
 pro emenda 7 gōrsom li ij c xxi s ultimo
Dm herrewerck li ij c xxij 7 quinqz proximis 7
 xxxij 7 primo 7 li iij c xliij
Dm fa draber ellē saar man li ij c xxxij 7 c seque
 ti 7 li iij c xxxij

Ⓜ

Dm raan li ij c xxxviij ⁊ decē .xxiij. ⁊ lviij ⁊ tri
bus .xxiij. ⁊ lviij ⁊ .xxiij. ⁊ lviij ⁊ quatuor .xxiij.
mis ⁊ li ij c l

Laan oc wvrtpenige li ij c cxiij ⁊ lviij. .xxiij. quas
bz in possessiōe non pōt agere .p. raan li ij c lxxv ⁊ i
pro re valetē dimidiā marcā potest adiudicat raan
li ij c cxiij ⁊ i

Dm nessningh li ij c vi ⁊ xxxix ⁊ xliij ⁊ duob⁹ .xxiij.
mis ⁊ li ⁊ quatuor .xxiij. ⁊ lxx ⁊ lxxviij ⁊ proxi
mo ⁊ lxxxi

Dm hellenbilde oc blodwide li ij c cxiij ⁊ .xxiij. ⁊ lxxxiij
⁊ lxxx ⁊ lxxx .xxiij. mis

Dm wodes gerning li ij c cxiij ⁊ li ij c xxxviij ⁊ lxx

Dm bood li ij c cxiij ⁊ proximo ⁊ li ij c cxiij ⁊ tri
bus proximis

Dm laan oc guald oc wedh oc felles sa li ij c lxxi ⁊ c
xiij ⁊ li ij c lxx

Dm logh festes vthū thingh li ij c lxxi

Dm borge li ij c lxxi ⁊ tribus .xxiij. mis

Dm lage aldhē li ij c lxx ⁊ li i c lxx ⁊ viij quasi con
tra xxxviij

Dm lagfeld mā li ij c cxiij ⁊ lxxviij ⁊ trib⁹ .xxiij. mis

Dm naam li ij c lxx ⁊ lxxi ⁊ lxx ⁊ cxiij

Dm farne waie li ij c lxxvi

Dm herremāz brydi li ij c lxxviij ⁊ li ij c viij ⁊ viij ⁊
xx ⁊ xviij ⁊ xix

Dm brydi li ij c lxxvi

Dm chvfaeth li ij c lxxviij ad finē secundi fere p to
tum ⁊ li ij c l ⁊ lxxviij

Dm withne oc hiemel li ij c cxiij ⁊ c .xxiij. mis

Dm taagh li ij c cxiij ⁊ c l ⁊ cxiij

Dm vinbosmā li ij c lxxiij ⁊ lxxiij ⁊ lxxxiij ⁊ .xxiij. mis
⁊ lxxiij ⁊ lxxiij ⁊ lxxiij

Om rādsaghi li ij c xcvi ⁊ quatuor p̄imis ⁊ cxi
Om fynd li ij c cxi ⁊ p̄imo
Om gōmsel fa om wyethe penunge om kōbīng
 logh li ij c cxi
Om saar oc affhogh li ij c cxi et xv ⁊ li ij c cxi
 ⁊ duob⁹ p̄imis ⁊ cxi ⁊ nouē p̄imis
Om sannen oc at sannen scal ey ware righē oc ker
 ce in principio plogi ⁊ li ij c cxi ⁊ vij
Nota contra illos qui nolūt admittere testes li i c
 i ⁊ ij ⁊ vij bñ ⁊ cxi ⁊ cxi ⁊ cxi ⁊ cxi ⁊ cxi ⁊ cxi
 bene ⁊ secundo li cxi ⁊ cxi ⁊ cxi bene ⁊ cxi
 bene ⁊ cxi ⁊ trib⁹ seq̄tib⁹ ⁊ cxi ⁊ cxi ⁊ duob⁹
 sequentib⁹ ⁊ cxi ⁊ cxi ⁊ vij ⁊ ij li cxi ⁊ cxi ⁊
 cxi ⁊ li ⁊ cxi ⁊ cxi

Incipit liber Tercius.

Om lethingh **C**aplin primū.

Quando expositio q̄ dicit lethingh fuerit
edicta quotquot fuerit i vno hassne vā
dant ita q̄ quilibet illoꝝ suo anno sine
om̄i noiatōe q̄ d̄z neffid nisi aliquis sit
adeo senex vl̄ iuuenis q̄ nō possit ppter hoc vl̄ si mu
lieres vl̄ clerici tñ oēs isti mittere dñt p se ydoneuz
Itē nota q̄ gubernator qui d̄z styres mā nullū pōt
cogere in expeditōz ire q̄dū ali⁹ inueniri p̄t in illo
hassu qui i expeditōe nō fuerat postq̄ ille fuit. Sz si
aliquis voluerit p aliquo p̄gere qui su⁹ hassne bro
dh̄er hoc nō pōt gubernator impedire.

Om lethingh **C**apitulū primū.

Th̄e lethingh brodes wth e so māge som i en
hassa ere tha fare hwer sūth aar vthū neffid
vthū at mē ere so gamle ellē so vfighe at the
ere ey fōre at fare ellē quiner ellē lerde mē alle th̄isse
sculle fa mē fore th̄m tho the th̄e fōre er. Styres mā
ma enghū nōde til atfare i lethingh e medhū annē
mā er til th̄e er i hassne lagh m̄z hannū th̄e ey hass
ure faref sithū hā foor. En wil noghē fōōz mā fare
for annē th̄e hās hassne brodh̄er th̄z mā styres mā
ey form ne.

Sciendū q̄ c i ij iij iij z v sunt abrogata valz tñ eoz scia qñ ex
expeditō regi fieret p naues vl̄ p terrā ad imponendā penā nō ve/
nientibz vl̄ nō p̄paris. Itē Nota q̄ tertius hui⁹ c nō loquit de no
uis theolonijs z iō defeci⁹ iste corrigi⁹ p thord in cor s xlii.

Om leie drang ellē trel kōmer i lethingh **C** ii.

Nullus p̄t suū mercenariū qui leie drangh d̄z mit
tere in expeditōez nisi gubernator voluerit qz
si venerit in expeditōem de hassne p bondone d̄z ca
rere cūte sua. Sz si suus vene. it in expeditiōez in

domestici sui habent tunc potest eum regem ad se recipere si vo-
luerit vel restituere eum libertati.

¶ In lege dringellē trel kōmer i lething. c. ij.

Bonde ma ey sin leie dringh sende i lething for
sigh vthū at styres mā wil forti at kōmer leie
dringh i lething aff habent for bondhū tha scal han-
miste sin hrowdh En kōmer trel i lething a hās hus-
bonde habent tha ma kōmghū tage hānū til sig om
hā wil ellē male hānū frels for hwer mā.

Nullus potest suū mercenariū et Jē c vi vij et viij nō obfuant et qd
dicit de suis scilicet trel de tali vide hic et specialiter in lege erici re-
gis c xvj et xvi. Nota octo pma capitula tercij libri sunt abrogata
qz nō sunt mō in vsu moderno Jē s pmi capituli pmo libro scilicet
Nominati de consanguinitate ē abrogatus vt pz p thord in correctiōe
s lxxvij nec etiā potest esse in vsu moderno. Jē caplm xxxij pmi li
scilicet Quilibz bondo potest videri. est abrogatū vt per c ix claustra-
les li ij Jē s capituli xxx Ulricus scilicet Nota qz quicunqz tutor li-
ber est abrogatus vt pz p thord in cor s xvi. Jē caplm xxvij Si
qis iurat li ij ē abrogatū vt pz p constitutōz erici regis dacie s vij
et p thord in pstitutiōe voldemari regis dacie in cor s lxxij et ē rō iu-
ristar et iur diuino et in legibz imperialibz qz excitat et inuitat hoies
ad delinquēdū et occidendū et ideo includit in se mortale penā et iō
reuocanda qz manifeste sit qd deū vt pz in plogo huius legistēij i
ij s in fi et hec lex pscripti c liqis iurat ppe nō est lex vel cōstitutio
qz lex donū dei ē ff de legibz l lex ē et etiā facit p s c i de immunitate
ecclie li vi sed aliq qd homicidā excusare volentes qui se vel sua
defendere cogatur et in defensiōe illa inuasorē occidit et ista rō ē lat
possibil vt infra c c xij Siquis alium occiderit s vltimo in fine.
Item capitulū lx infra c Sepes est abrogatū vt pz p thord in cor
s xliij et ista abrogatio fit in pncipio huius capituli. Jē ij s c xxxvij
pmi libri scz placitū ē abrogatus vt pz p modernū et cōmunē vsuz
qz nō admittunt pnciores in testimo placitū qd octo.

¶ In hesteleie oc brynne Cap ij.

Gubernator dz sibimet acquirere equū et lorica
et recipiat de quolibz habent ix modios siligi-
nis p vtroqz in festo scti michael et tñ nō nisi illis
annis qz expeditio exierit Quicunqz gubernator
qui nō est exactor aliquid apli exegerit cū violentia

¶ ij

tia soluat regi tres marcas ⁊ si exactor ē careat ex
actione sua.

¶ In hesteleie oc brynne Cap. iij.

Otyres mā scal self fanghe siġh hest oc brynne
oc tage aff hwer haffne iġ skeppe rogh for bo
de at scti mikels mysse oc tho ey and hē aar en thē le
thingh ganghē wth l̄wilk hū styres mā thē ey er
ymbosmā oc taghē mere m̄z noghē thwauigh hol
de komighū op iij mark en er han ymbosmā m̄sthe
siġth leen.

¶ In vaben Caplin iij.

Quilibz gubernator dz habere integraliter oīa
arma q̄ dicunt̄ fulmāz vaben ⁊ vnā balistā ⁊
v̄ij pila triducta hoc ē tre thylth pile ⁊ vnū qui scit
fazittare si ipe nescit. Itē quilibz haffne bonde qui
i nauē dz hēe clipeū gladiū ferreū pileū ⁊ lanceā.

¶ In vaben Caplin iij.

Hwer styres mā scal haffne fulmāz vaben oc thē
til eth arnbōst oc tre thylth pile oc en mā thē
skiwde kan thē m̄z om hā kan ey self skiwde. L̄c
hwer haffne bonde thē a skib er scal haffne skioldh
oc try folke vabē Sward iernhath oc spird.

¶ Iwo skib scal til redhe Cap. v.

Mavez ⁊ oīa vtēilia q̄ dicunt̄ skib rede ⁊ clipeū
dnt̄ oēs emere qui sunt in nauigio. Sz guber
nator dz nauē edificare p pecunia tanta de quāta
oēs qui in nauī sunt cōcordauerit. Sz si noluerit in
hoc p̄tētus ēē tūc pnt̄ illi qui i nauī sunt met edifica
re sibi nauī tñ nō pnt̄ ei p̄ uditū facere hoc ē forkop
cū vna marca. v̄l duabz. Itē ferā nauī oīs illi qui
sunt in ea qui dicunt̄ s̄ipp dnt̄ illam in die illo qui
eis p̄fig⁹ fuerit ad aq̄ trahere. Sz qui n̄ venerit pe
na punitat̄ pecuniaria. put arbitratuz ē iter eos ⁊ si

aliquis diu tenuerit eā ⁊ exponere noluerit guber-
nator p̄t agere i eū. i. extorq̄re illā ab eo cum tribz
marcis hoc dñt scire qui vocant styres men vñ skib
nessnig quos quidā for wide nessnig ⁊ illā q̄ dñ wide
ñ dñ sibi gubernator vsurpare sñ dñt puenire ad cō
munē vtilitatē oīm i nauī existēciū ⁊ si extorpit
eā cū tribz marcis tunc gubernator dñ habere tres
marcas ⁊ aliq̄ qui dicunt skippere debēt tollere illā
pecuniā q̄ dicit wide he.

Two skib skal til redhe Cap v.

Skib oc skib rede oc skiolde sculle alle the men
thē i skiben ere kōbe en styres mā er skvlding
skib at giore for so māge pēninge so skipp worde om
satthe En wil hā ey atorwes at thz the hassue hā
nū bodhz tha mwe skipp giore thm seiffue skib tho
mwe the hānū ey forkiob giore miz en mark ellē to
Thē skib ere giorde tha sculle alle skipp a thn dag
thē thm wordhē for awt skib vdrage oc vp drage
thē thz h'em kōmer En hwo so kōmer ey til gia de
so wide so wide wordhē lauth oc skipp giffuer ia til
En so lege ma hā thē wñth er holde the wide at sty
res mā ma thm dele wt miz iñ mark Thz sculle wi
de styres mē ellē skib nessnig g thē sōme kalle fare wi
de nessnig The wide sculle ey styres mē hassue men
sculle legges til alle skippers therff En deel hā t m
wt miz iñ mark ta a skipp wide oc styres mā aa iñ
mark.

Om noghē mā fellē vdrerd Cap vi.

Alquis detinuerit p̄ciuz nauis l' aliqd ius nauis
⁊ p̄ciū clipeoz qd dñ skio dekiob vñ noluerit ci
batia ad nauē deferre die sibi p̄figo l' alias es quas
secuz tenet de iure ferre l' alicui alteri qui su⁹ hassue
brod hē ē cōmittere ⁊ si illi qui vocant skippere hoc
testant tūc p̄t gubernator tollere pecora sua ad na-

nez q̄ dī stawēs hoc tū pūiso q̄ n̄ p̄t hoc facere an̄q̄
 nauis sit ad aquā ducta hoc ē vt skōth 7 res ī por-
 tate 7 die p̄fīgo p̄terito S; si gubernator n̄ recepit
 pecora sua ad stawen an̄q̄ de portu nauigauerit tūc
 n̄ p̄t ei⁹ officiales postea recipe eo absente nec ipse
 met postq̄ domū uenerit an̄q̄ puicerit eum p̄ leges
 S; si pecora alicui⁹ fuerit ablata ad stawen 7 ille
 noluerit ea redimere an̄q̄ nauis deducebat postea
 redimet in duplo plus q̄ deberet pri⁹.

Resthē noghē mā skips werth eller skips redhe
 ellē skōld kōsb ellē wīl y sine wiste fōre wth
 til skips a rete lagdagh ellē dhē coste thē han er
 skylidug vt atfōre anthū selh m; atfare ī lethīg ellē
 sine haffne brōdre ī hād at sellis oc withne th; skip
 per ta mā styres mā tage hās fa til stawēs tho mā
 hā ey tage annē māz fa til stawēs fōr en skib er vt
 flōgh oc kost a fōrth oc thū lagdag gāghē thē skip
 wor foilagth En taghē styres mā ey fa til stawēs
 fōr en hā saar aff haffne ta mo hās wōmet ey sithū
 tage thē effthē methū hā er borte oc ey hā self sithū
 hā hiem kōmer fōre en hā sōghē th; wt m; loghū
 En thē bondēs fa worder taghū til stawēs oc wīl
 hā ey lōse fōr en skib bort far ta lōse m; halffue me
 re en han sculle fōre.

Qm̄ kōnighūs mā oc bīscops mā .c. vij.

Ai hoīes regis vl' epōz habuerit māstōz vnā vl'
 ples tenent eē armati qui dicunt fulweffnet 7
 p̄gere ī expeditōe ī expēsa ppria s; si domi sederit si
 ne legitimo īpedimēto vl' licētia soluat regi de quali
 bet curia terciāz p̄tē vni⁹ haffne vl' remaneat īndhe
 bonde si noluerit soluere qd dictū ē.

Hware thē kōnighūs mē ere ellē bīscops hwat
 heldhē the haffue eth bo eller flere tha ere the

skylduge athassue fulwaben oc fare i lething a the
re eghn coste oc tage thet male En siðhē hā hiem
me vthn laghe forfall ellē orloff gialde komghn aff
hwer gardh hā hassuer en trithings hassue ellē wa
re indhe bonde om hā wil ey gialde som sauth er.

Si homines rē Nota p de textu istu? c pōt elici q si terre bondoni
vl' regū iure suo fuerint estiate qd iurj vel qd agendū fuerit piz in
cor p rborō s lxxviij z i pstitutōe regine margarete voldemari filie
s xxiij z in constitutōe erici regj dacie s iij.

Two man mo taghe Laplin viij.

Iex pt sumere sibi homines p totū regnū suuz in
quocūq; nauigio voluerit z dux i ducatu suo
z filij regū z coḡti regū vl' comites n recipiūt hoies
id ē fidelitatē ab aliquib? Ept etiā nō recipiūt ho
mines extra epatum suum.

Two man mo taghe Laplin viij

Bomighn mā sig mā tage ower alt hās righe i
hwilke skiben som han wil oc hertugh i hās
hertughdom oc andhē komighns bōm eller frendhē
ellē grewer taghe ey mā vthn there eghn leen Oc
biſp sculle ey mē tage vthn thet biſcops dēme.

At mē mwe ey skippē mynske. c. ix.

Olaustales nō poterāt terrā de qua plenā land
wern soluebat emere post gñale consiliū quod
innocēti⁹ papa celebrauit Sz de terra quā postea
emerant faciāt expeditionē vel cōponant p̄m volū
tatē regis filē ē de oibus monachis.

At mē mwe skippē mynske. c. ix.

Blosther mē mwe ey iordh kiōbe the landwern
gick aff siðhē thz general consili war the inno
cenci⁹ pawe hassde Twoat sō the hassue siðhē kiōpt
thē aff sculle the anthn lethingh vtgiore ellē fange
aff komighn sō som hās willie er thz holdes bode
om gcamwicke oc forthe oc om alle mwnicke.

Claustales Legeſ de c nup de decimis qz de acquiſit pñs poſt cō
ſiliū tenent dare decimas vt in dicto c nup z vt ibi notat illud cō
ſiliū fuit celebratū ſub anno domini M cc xv pontificatus Inno/
centij Anno iij vt in ſpecto hitoriali vel ſim alios Anno dñi M cc
xviij pñficatus Innocēij Anno xvij.

Om lerde mēz iordh Caplin x.

Sacerdotes caſte viuētes in nillo putāt regi hoc
eſt ſculle enghn retzel opholde ſiue manſionē
habuerint in terra ecclē ſue ſiue in apria.

Resthē thē renlighe wille leue ſculle aſſeeth bo
enghn retzel opholde hwat hellē thz bo er a
krekēs iord ellē a thē eghn iord om the haſſue.

Sacerdotes. concor e non min⁹ in glo ⁊ ſbuto de immūitate ec/
clē. Nota q ordinarū z diſtrictē phibitū in conſtitutiōe regi vol
demari ſi it eſt ne quis cuiuſcūqz conditiōis exiſtat ſe de bonis ſa/
cerdotū ſeu clericorū decedentū niſi veri heredes aliq̄liter intromic
tere pſumāt Itē in conſtitutiōe criſtoferi regi filij voldemari regis
dacie ſi i dicit q epi z pſone eccleſiaſtice iuribz iurisdictionibz ac li
bertatibz ſuis bonorū z familie gauderi debeāt libet put ex antiq̄
conſueuerūt. Siue manſionē habuerint in terra ecclē. Nunq̄d
rectorie dom⁹ ſcilicet dos eccleſie gaudz immūitate ecclē dicūt inno
z io an q ſit q tales dom⁹ ſint ſcā ſctōz dño pſcēre vt notat extra
de immūitate ecclē c xij c inter xvij q iij idem ſtatutū vbi de hoc
notat ſz aliq̄ h vbi intelligūt qñ dom⁹ hmoi ecclē vñ rectorz ſint in
fra paſſus xl ab ecclia xvij q iij ſicut antiq̄tus z ſi ſint infra fines
designatos xli d epc ſz certe vbi nō denegat immūitas licet vñteri⁹
diſtēt vnde iuxta opinionē primā dicā hmoi dom⁹ etiā vñteri⁹ di/
ſtantes immūitas pūlegio gaudere ar extra de pſcē ecclē vñ altarz
li vi c i Item cū pma opinione innocēij z io an concor ſtatuta p
uincialia d excomunicam⁹ oēs q de domibz manerz vel grādis
archieporū epōz z aliarū pſonarū eccleſiaſticarū ⁊ ipōz voluntatez
vñ cuſtodia rex eorūde aliqd auferūt vñ pſumūt aut iniurioſe ptra
ctāt Itē denūciam⁹ excomunicatos oēs illos q ecclias iur ſuo malicio
ſe puare pſumūt aut p maliciā libertates earūde infringere vñ p/
turbare contendūt Itē in cōſtitutiōe regine margarete regi volde/
mari filie papiz q qlibet pſbiter habeat vñ curiaz pncipaliorē in
prochia ſua p reſidētia ſua liberā z exemptā de oibz oneribz re/
gijs vñ cū familia ſua in dictā curia morante.

Om landbo ydgerdh Caplin xi.

Poloni cuiuscunque sitie epi siue sacerdotis siue
claustrici siue ecclesie siue bondonis siue militis
qui prius si fuerat excepti p priuilegia soluāt expeditō
nē p se 7 plenū landwern si terrā arauerit que dicit
rebdraghū nisi rex dimittit eos exemptos.

Landbo e hwer som the ere biscops psthēs clo
sthēs kirkēs bondēs ellē herremāz thē ey wore
fōre frelse oc vndhēt aghū miz priuilegi holde xp le
thūgh oc landwern om the errie rebdraghū iordh
ythū at komghū ladhē thū frelse.

Solom Ratio quia occupat terrā in regno 7 sic res transit cū one
re suo ad eccliam lxxij c i de cēsis vbi de b.

Aff hwr mōghz iord lethūgh gōres wth. c. xij.

Quicūq; habuerit terrā valentē marcā auri vl
pl⁹ faciat terciā ptē vni⁹ haffne qz terciā ps n
inchoat a miori terra q̄ q valz marcā auri Sz i ter
ra valēte quatuor marcas argēti inchoat hoc ē rūs
sexta ps haffne sz de miori terra q̄ q valz duas mar
cas argēti null⁹ faciat expeditōz Sz si pētio orta
fuerit iter gubernatores 7 alios qui vocāt vdgertz
mē tūc dnt scursmē hoc ē farwtthe nessnig hoc ē suo
discernere iuramēto quid icausat⁹ t3 exponere.

Bonde thē haffuer mark guld i iordh ellē mere
giōre wt trithigs haffne forti at trithigs haff
ne rūs ey a myne en een mark guld En a fire mark
sōlff rūs xij things haffne Aff myne en ā mark sōlff
giōres ey lethig En wordhē skelnet a mellō styres
mā oc vdgertz mē ta sculle scursmē oc skips nessnig
wit hne miz there eedh hwr at hin scal wt giōre ther
secth3 er.

Aff hwr mōghz feste landbo scal wt gōres. c. xij.

Polon⁹ qui soluit octo solidos argēti ad pensio
nem faciat sextā ptem vnius haffne 7 si minus

soluerit ad pēsiōē q̄ quatuor solidos argenti siue
terra sit rebdra gñ ellē kēnelandh soluat solidū ar
genti ad mensam regis.

Aff gwe mōghz feste landbo scal wt gōres .c. xiiij.
Landbo thē redhē otte gōtugh sōlff atskylch gō
re wth trithings haffne Thñ thē iij gōtugh re
dhē gōre wt setthings haffne En redhē han myne
en iij gōtugh sōlff hwat hellē thz er rebdra gñ ellē
kēneland redhe en gōtugh sōlff til kōmighūs bord.
Om man booz a sin eghñ iordh oc taghē
annē māz fellet til sīgh Cap xiiij.

Qui habitat in terra ppria ⁊ recipit cōmūitatē
alteri⁹ ad se siue sit ille hō alicui⁹ dñi siue nō
tantū soluat ad expeditōz quantū ip̄e pri⁹ soluit.
Om man booz a sin eghñ iordh oc taghē
annē māz fellet til sīgh Cap xiiij.

Hwilkhñ mā booz o sin eghñ iordh oc taghē an
nē māz fellegh til sīg hwat heller hñ er herre
mā ellē ey gōre sō wth som hā giorde fōre.
Dwre herremē mwe feste iordh .c. xv.

Quicūqz sit qui vocat herremā ⁊ non habuerit
plenū plogz ari tūc p̄t recipere terrā ad firmā
donec tantū habuerit quantū sibi sufficiat ad vnuz
aratrū ⁊ inde nō facere expeditionē.

Dwre herremē mwe feste iordh .c. xv.
Hwilkhñ herremā sō haffuer myne en ful plogz
ari tha mā hā feste til sīg iord e til hā haffuer
ful plogz ari oc gōre tho ey lethingh aff thñ iordh
thē han feste.

Quicūqz ⁊c. q̄licūqz homines dominor possunt firmare terrā
⁊ nō soluere lethingh ē spāle puilegiū nobiliū.

Om mā haffuer iord i flere skiben .c. xvi.
Siquis habuerit terrā in plurib⁹ nauigijs ⁊ illā

totā arauerit ad vnā curiaz ⁊ fruct⁹ illius reponit
in vno horreo vnā soluat inde solutiōez hoc ē en ret
sel Sz si in diuers⁹ locis reposuerit fruct⁹ illos sol
uat etiā inde plēs solutiōes Itē si quis sederit i quer
sede ⁊ arauerit terrā in nauigio ⁊ reposuerit fructū
in horreo vbi sedet ⁊ nō in alio loco tūc soluat quer
sede vbi sedet ⁊ nō alibi ⁊ nō expeditōz Itē si quis
sederit in nauigio ⁊ arauerit terrā iacentē ad quer
sede ⁊ reposuerit fruct⁹ in horreo in nauigio tūc fa
ciat inde expeditiōem ⁊ nō quersade Itē notanduz
ē qd expeditō qd dī lethingh sp dī solui qd dī rathes
de fructib⁹ pceptis de terra ⁊ non de seminibus ter
re mandatis.

¶ Om mā haffuer iord i flere skiben. c. xvi.

Haffuer mā iord i flere skiben oc errier thz alt
til en gardh oc leggher thz alt i en lade tha
retes thē ey aff mere en en retsel En legger
hā thz i flere lader tha redhē hā flere retsel Sidhē
mā i quersade oc errier iord i skiben oc standhē lade
thē som hā sidhē oc ey andhēsteth ta redhē hā quer
sade oc ey lethingh Sidhē mā oc i skiben oc errier
iord thē quersade ligghē oc legghē fruct i lade som
i skiben er ta gōz hā lething oc ey quersede lething
scal e rethes aff thū affgrōde thē taghū er oc ey aff
thū thē ligghē i iordhū ellē saa scal.

Si quis habuerit Rō qz occupat domicilia in diuers⁹ loc⁹ ⁊ ideo in
diuers⁹ locis soluat expeditōz sec⁹ si occupat vnū domiciliū h dubi
tat qd sit quersede.

¶ Mā mo ey kōbe annē māz skiben vp. c. xvii.

In quedā ps domoz alicut⁹ edificata fuerit in
nauigio vni⁹ ⁊ alia ps in nauigio alteri⁹ tūc
vbiqz fruct⁹ expōnū in horreo ibi faciat expediti
ōne Sz quersede ⁊ alie solutiōes soluant ibi vbi do
mus illa qd dī ildh hys ē Itē si quis habuerit terrā

S

in nauigio alio ⁊ illā arauerit ad curiā in qua pri⁹
sedie tūc nō soluat inde pl⁹ q̄ vnā solutiōem.

Ad mo ey kōbe annē māz skiben vp. c. xviij.

At andhē māz hwise somme i en manz skiben oc
somme i annēs tha hwoze som ladhe standhē
oc lader legges thē scal lething vt gōres ellē queise
de redhes oc andhē retzle rethes thē som ilc h hws
standhee Gaar mā iord i annē māz skiben oc errier
thz til thū samme gard thē hā saath fōre i ta gial
dhē hā ey thē fōre mere en een retsel.

Si quedā Rō pri⁹ ex pcedentibz q̄lit aut decime soluant eccl'is de
terr' fructibz p̄z extra de decimis.

At mē mwe ey skiben mynske. c. xviij.

Quicūqz haffne bonde habuerit tantū de terra
quātū sufficit ad vnū aratrū ⁊ postea pl⁹ eme
rit soluat de terra quā emit tantū quātū inde prius
soluebat ad expeditōz ⁊ si min⁹ habuerit tunc pōt
emere tantū q̄ satis ē ad vnū aratrū Sz hoies do-
minoz p̄t emere quātū sufficiūt qz faciūt quidquid
dūt qū p rege ⁊ terre defensiōe vite piculū nō formi
dāt Sepe etiā ptingit q̄ terra quā emerint hoies
dñoz ⁊ illa quā pri⁹ habuerint trāseat ad nauigiū
post mortē illoz.

Caplin xviij.

Hwilke haffne bonde thē haffuer en plogs errie
oc kōper sithū mere gaar aff thū kōbe iord so
mō ghz sō fōre aff hēne gick En haffuer hā mynne
ta mo hā kōbe tū so at hā haffuer en plogs errie En
herremē mwe kōbe so mō ghz sō the kwn orke fōr
ti at the giōre thē fulth aff at the hettthe theē hals
fōr kōm jhū oc fōr landsens fredh Wiste wordhē oc
so at thū iord thē herremē kōber oc thū the haffue
fōre ganghē til skiben effthē there dōōdh.

Quicūqz haffne bonde Rō p̄me pri⁹ qz res trāsit cū onere suo
vt s̄ c en s̄ homines spāle puilegiū nobiliū vt s̄ c en s̄.

At men mwe ey to trichings haſſue
ſammel legge Laplin xix.

Si pueri qui dicunt ſyſkē ſimil reſidēt in cōmuni
tate quotquot ſunt ⁊ quātūcūq; valet terra
quā hnt ⁊ eā arauerint ad vnā curiā nō ſoluāt de ea
niſi vnā ſolutiōez. Sz ſi ſepant tūc quilibz illoz p ſe
faciat expeditōz. Itē nota q poſtq ſemel ſepati ſūt
n pnt poſtea ſimil ponere terrā ſuā ⁊ inde dare vnā
ſolutiōem niſi aliquis eoz ſletfōret ſigh ad aliū.

Uidhe ſyſken ſammē i felleg hwre māghe ſom
the are oc hwre goth iord ſom the haſſue oc
errie the hēne alt til en gard ta redhe en retſel. En
ſkilies the at tha gōre hwer for ſig effhē at the are
ſkylouge oc tha mwe the ey ſithū effhē ſammel leg
ge oc ware vndhē eth retſel vthū at annē ſletfōret
ſigh til hin annē.

Si pueri Rō pme pſ qz ſub vna familia ⁊ domo totū intelligit
ſi ſi ſepant qz ſepatoz ſepata ē rō L de donatōibz inc virū ⁊ vro/
rē l ſz marit⁹ ff de calūpnatoribz l i ſa glo de decimis c ad audien
tiā Itē Nota qz ſepata p diſtinctū q pūcta n valēt ⁊ ecōuerſo vt no
tat xvi q iij ſ pſcriptōnū ſz ſepata p mā naturā ſaſſumat ff de col
legiis illicitis l i ff de ope libtoz l plane ff de adulterij l adulc. Nota
qntū ſoluāt ad expeditōz regi de qlibz haſſue ptz p thozē ſ lxxviiij
Itē Nota frēs bona imobilia bondonū i cōmūitate hntes n ſoluāt
niſi vnā ſolutōz ad ius regū vt h ⁊ ſile ſ l iij c i In qlibz ſ pmo.

Item ſtyres haſſue ſcal erſſue Lap xx.

Item p hereditare nauigiū qd dī ſtyres haſſue
poſt prēm ⁊ p poſt filiū ſz ſoror nūq; nec mē
nec fili⁹ ꝑcubinari⁹ licz p eiſcotauerit quidquid hz
nec filia qz vbi nō relinquit fili⁹ legitim⁹ poſt prēm
tūc nauigiū qd dī ſtyre haſſue deuoluit ad regē Itē
nota q nauigia q ptinēt ad epm ſequūt iudiciū epi.

Item ſtyres haſſue ſcal erſſue Lap xx

On māa erſſue ſtyre haſſue effther fadher oc fa
dher effhē ſon oc brodhē effhē annen en ſyſthē

erffuer ey styre haffin eller modhē oc ey sleghefred h
sōn oc ey dathē Tho at mā skōdhē sūn sleghefred sōn
alt thz han aa tha mo hā ey tho skōde hānū styres
haffne forthi at hwor som ey er atelkone sōn effhē
fadhē ellē fadhē effhē sōn ta erffuer komghū styres
haffin The styres haffne som til biscops dom ligge
the fylghe e biscops dom.

Frater post fratrem nauigij hereditare dz si est heres su⁹ in alij⁹ bo
nis z aliter nō s⁹ rix thorō. Filius pōt Quare fili⁹ z non filia vel
mater qz tles plone nō sunt habiles ad suendū in expeditōe sicut
in simili de feudo in ti de gō successiōe in feudo e p success⁹ s ad fili
as qz potēti ad illū fūciū faciendū est tal⁹ hereditas deuoluēda ar
de pthi in feu aliena p fredericū s firmis qnqz tū feudū deuoluitur
ad filiā ppter pactū vl qz tal⁹ cōditōis ē feudū vt in ti de success⁹ feu
e sequit⁹ s filia vero. Itē q fili⁹ illegitim⁹ nō succedat ar ex vltio
feudi ti si de feudo fuerit prouersia c naturales vbi filij naturales
tū nō succedūt i feudo neqz soli neqz cū legitimis Itē ibi styre haffin
Item Nota pūlegiū ecclie q bona ecclesiarū non redeūt sub rege
sicut bona nobiliū vt s e c xviij.

Om bothe maal Caplin xxi.

Aiquis pro homicidio iustā firmauerit emendā
sine gōsōm tūc soluat xviij marcas denarioz
ter vl recōpensatōz plenariā qd dz ful wyrtingh p
tanta pecunia sz totū dz emēdari infra annū Sz il
lud qd vocat gōsōm tantū erit quantū fuerit pōdi
ctū qn emēda fuit firmata qz quilibz tantū offert i
gōsōm quātū timet i causa Sz si aliquis iurat ad
emendā tūc hoc ē etiā xviij mark denarioz ter sicut
dictū est.

Om bothe maal Caplin xxi

Hesthē mā ful bōdhē for mandrab vthū gōsōm
tha bōde hā trynne xviij mark thz er trynne
atten mark pēninge eller ful wyrthing for so māge
pēninge en alt scal bōdes indhū iamlinghe En gōs
sōm er e sōm forre wordhē melth thē both festes for
ti at awe woldher mesth gōsōm Swaries mā oc

til bōdhē ta er thz oc trynne atten mark som sauch
er.

Si quis p homicidio Nota § in eodē c. se; arve voldhē goz som ē in
pte abrogata vt piz in pstitutōe erici regis dacie § it vbi dī q pzo/
hibitū ē vindicare in aliquē pflagumētū insufficienti qdū viterit qui
occidit z s li ij c lxxij qeunqz semē vbi dī q oth h: ver mā scal dele
fig til recte oc cy tage sig selff rethz s li ij c xxvij siqs iurat in glo §
Nota phibitū ē. Recōpensatōz plenariā Nota fin leges impiales
ff manō l si mādato q noie sufficienti cautōnis intelligim⁹ pigno/
ra vl fideiussores pcor ber de puerliōe pūgatoz ex publico sup
h sufficiēti z pcor detext⁹ s li ij c ix § l in d sufficiēti valori.

Si quis p homicidio Pena criminal' p homicidio ē in maioribz de/
portatō i mōribz decapitatō vl bētijs subijci vt ff ad l corneliā de
sicarijs l eiusdē § si z l peni z l c n l is q cū celo p glo h m ciuilis
punit homicida z l qz p h cito inuitat ad occidendū p m ista cō
stitutō saluari attēz circūstancijs ēre z raritate hoim. p qz causas
alijs pī statui ar c nō dī de panguit z affini qntitates autē emēde h
polire sūt arbitrarie seu volūtarie Itē in certis alijs legibz i selandia
habēt de emēda ab hijs q faciūt homicid cōsilio auxilio. i. iustior z
folge oc ellr mīz odh ellr egh qū emēdant ad amicos ad minus u
mark z ad regē ad min⁹ iij mark sic etiā tenent recipe puiam iur/
ta c sicut dignum de homicid vide in legibz seland c xxi in ij li z c
xlviij ij li de h xxiij q vlti c vlti qū penitēat assistētes.

Advoz xl mark fylghe annē both. c. xxij.

Iquis aliū occiderit in expeditōe vl pcurisu qd
dī samleth vl in placito vl in via placiti vl do
mo p pua l in curia sua vl in hareth i qua ē reg vl i
ecclā vl cimiterio vl villa forest vl cū cultello l aliq
tenētē stiuā i aratro suo tūc soluat sp pter iustā emē
dā xl marcas heredibz interfecti z alias xl marcas
regi si obtinuerit pacē suā z iurat⁹ fuerit ad emen
dā Sz si fugerit pace priuat⁹ emēdāt pgti ei⁹ sicut
pui⁹ ptractū ē Letez in oibus pdictis locis quicūqz
vulnerauerit aliquē l pdat⁹ fuerit qd dī baries sol
uat sp vltra aliā iustā emēdā xl marcas bondoni et
totidē regi Itē vbiūqz fuerit alicui i locis pdictis
insidie posite z insule tūc ille qui insult⁹ vl insidias

Si ij

posuit sp soluat ultra iustā emēdā xl mark bōdoni
7 xl mark regi 7 ille qui se defēdit iudicabit excusa
tus q2 quilibz licz oī iure defendere seipm.

Wor xl mark fylghe annē both .c. xxij.

Oraber mā annen i lethingh ellē samleth ellē a
thingi ellē a thing waie eller i sūth eghz hws
ellē i thz hareth thē komighn er i ellē i kirki ellē kir
kegardh ellē i kōbvingh ellē m3 kniūff ellē bonde thē
hā holler a sin eghn plogh tha bōde thē drap vthn
rethe mābōdhē e xl mark hins arffuigh thē drabē
worde oc so komighn om hā holdhē sin fredh oc kō
mer weth bōdhē En flyr hā fredlōs tha bōde fren
dhē som fōre er sauth I alle thūsse stadhē ther nw
er sauth hwilkhū mā som wedhē annē saar ellē ba
rier tha bōde hā e ower annē rette booth xl mark
bonde oc so komighn vthn at annē wordher laghe
lauth oc arath weeth I thūsse stadhe ther sauth er
tha gilde hā thē arath wethe so som sauth er oc hā
were saghelōs thē sūgh worde forti at hwet mā er
loffuet m3 all loqh at warie sig self.

Si q̄s aliū occide. Thette er thū reth som scriffuē oc statfesth er aff
komighn oc righnū raad som kalles gardz reth i komighnū gardh
ypa huse oc pa felle oc thū sāmē reth er vntō oc giffuē all righnū
raad som ere bisp ridder oc svēne i hās raadh ere oc serdeles alle
komighnū vmbosmē oc hōffuzmē oc thū sāmē reth er h2var the
helst ere H2vilkhū en mā slaar i hiel bōde lūff for lūff om hā 2vor
dhē fanghū m3 ferske gerninghē En rymmer han vndhū oc kēnes
hā 2veth gerninghē tha e h2vof hā 2vordhē grepen miste sūth lūff.
Nota q̄ta fuerit emēda infecti q̄re s̄ li ij c xij 7 li ij c xxi si q̄s p ho.
Si q̄s aliū Dic i isto c sit dubiū qd soluat mādans v̄l p̄silū dās b̄
corrigi p̄ chorō s̄ xp̄ delicti in l c p̄tent. Villa forēst In q̄libz vil
la forēst sint vendici 7 neffingi 7 q̄libz illoz p̄ suo boollot soluat
ser marcas chorō s̄ xvi. Nota de delicto insultus 7 filr de pena s̄
li ij c xxx si q̄s intrauerit. Itē de pena insult⁹ i cōstitutōe erici regis
dacie filij xp̄oferi regis s̄ i Itē de pena insult⁹ in cōstitutōe erici regis
pori filij erici filij s̄ i iij 7 v Itē de pena insult⁹ b̄ i c xxi si q̄s aliū

occiderit § iij. Itē de pena insult⁹ in correctōe legū § lxxiij. z silt §
lxxiij. p thord. Itē in pncipio cōstitutōis erici reg⁹ filij cristofori.

In ecclia zē. Nota h nō loquit qntū soluat auferēs violēter bona
in obilia de ecclia s iste defec⁹ corrigi p cōstitutōz erici reg⁹ dactē
filij por⁹ erici reg⁹ § v. Nota insult⁹ nō uidet⁹ p delicto xl mark nī
si pcedēb⁹ insidijs vt h i c siq⁹ occiderit § vlti. Nota vna rō corū
ē q dicit q aliquē vulnerās cū cultro vl' cultello nō soluat vltra iu
stā emendā xl marcas qz in textu hui⁹ capuli sit mēio de loc⁹ z nō
de cultello qz cultell⁹ nō ē locus sic em scribit in ij § hui⁹ c in emi
bus pdict⁹ loc⁹ qcuqz vulnerauerit aliquē nisi sit ibi mēio de cul
tello.

Eller meth knist. Nota So scriff landz domer aff landz
thingh⁹ oc andre gode mē m⁹ hānū. Sem 2vof her niels kaas her
erick bioznf her icns matris. Ridder 12ver 12vl moztih⁹ krabbe
oloff marnck laas daan ion viffel⁹ icp moghūff albet skeel erick
12vl moztiz niels. oc las skate landh veffner oc flef gode mē som
tha ypa landz thingh⁹ nerverendes 2vof oc saude for rette effih⁹ to
mēz til tale oc sivar som hedh mē icp aff nozfleen i hardyfel oc en
hed peih⁹ ko mā aff lemygh at 2vof saar m⁹ kniff ey gior i the
stet h⁹ som log boghū holder som er i lething ellf samling ellf a thin
gi ellf a thingh 2vete ellf i sūth eghz hus ellf i thz hereth thf ko m
ghū er ellf i kirki ellf kirke gard ellf i kobing ellf bonde thf holdr
a sin eghū plogh tha er kniff saar ey ydhmef brode effiher landz
logh en ij mark bonde bode oc skadhū oc ij mark kē mē Datus
Anno dñi M. cō lxi Sabbo primo añ festū beate margarete.

Siq⁹ aliū occiderit. Notabile caplm z equissimū qz circūstan ag
gunt delictū de q p glo in c cū quida⁹ de iururan sicut p⁹ s li ij
c xxi. Siq⁹ fuerit pace p⁹atus defendere scīm vim vi repellē li
cet ff de iusticia z iur l vim vi z ibi p glo. Dic corrigi dubiū qd
soluat regi z bondoni cōsiliū dāns vl' mādāns delicta z h c penta
p thord § x q mādet tenet vt faciēs qz idē mādare q facere de sen
ex mulier z c i c nup. Itē nota q hec correctio p thord intelligi dz
de iur reg⁹ z bondoni⁹ qz nichilomin⁹ satisfiat leso p dāpno z
iniuria z idē ius ē de rathabitōe qz eadē rō in multis casib⁹.

Sequit vtrum aliquis p conui delicti hulfredh oc gardfredh sit
ipō iur pace p⁹atus vl' liberabit p solutōz xl marca⁹ p⁹ s li ij c xxx
Siquis intrauerit in glo.

Draber mā annē a bōth bōdhē. c. xxij.

Quicqz primo recepit emendā z postea occide
rit hoīem vl' vulnerauerit vl' i ipō aliquo mō
vindicauerit p illa causa p qua prius emen

dam suscepit si pacē ob tinnerit ⁊ in terra iurat⁹ re
manferit ⁊ iuratus fuerit ad emendā primo expo
nit totam emendā quā recepit ⁊ postea soluat iustā
emendā siue pro homicidio siue pro vulnere Sed si
aliquis dephensus fuerit pro talibus forfactis qua
lia dicta sunt i hys duob⁹ capitulis ⁊ rex animad
uerterit in illū tunc nichilomin⁹ soluat cognati ei⁹
duo saal q̄ vocant ettebooth quia hoc erit ei p pri
uatione pacis hoc ē for ful fredlōss maal qñ rex vl
fecerit eū decapitari vl alio mō i ipm duxerit vindi
candū. Dreber mā annē a bōth bōdhē. c. xxij.

Oraber mā annē a bōth bōdhē ellē saarer ellē
heffuer a hannū nogher lwynde for thz maal
thē fōre er aff ganghyz holdhē hā sin fred oc
landhyz oc kōmer weth bōdhē tha lade wth fōrst alt
thz thē taghyz wor at boodh for the gerninghē ther
hin war fōre wth oc bōde sithū retthe bōdhē for
mandrab om drabz wordher oc for saar om sareth
wordhē En worder noghē mā taghū for sodan ger
ningh sō sauth er i thūssē to capitel oc retthē konin
ghū ower hās hals ta bōde hās fēnder the to saal
thē ettebooth hedhē forti thz staar hin for ful freda
lōss maal thē konighū lader ower hās hals rette.

Siqu pmo recepit Nota q̄ h ē defectus qz ter⁹ iste nō loquit de
ill q̄ infra treugas occidunt ⁊ vulnerāt vl q̄ pena tles puniant ⁊
ideo iste defect⁹ corrigi p thorō in cor h lev. Pmo occidet rece
pit emendā ⁊ postea occiderit hoīem ⁊ vulnerauerit Nota fm le
ges ff ad trebell q̄ ita hosti fides fuāda ē. rr q̄ i noli q̄ uñ inocēs
sz in h casu sufficiēs causō prāri nō p ar de resti spo cl rās in fine ⁊
h pp̄ fragilitatē cautionis ⁊ iō testionū fideiussor p treuga l pace
vl inimicitia capitali vl p mort; insidijs vl mēbroz vl q̄cūq; mō
psili adeo validū ē ⁊ firmit q̄ illd nlls lex pualebit hec accersi⁹ i
lege p allegata q̄ ita. Dreber mā annē a bōth bōdhē ellē i kirke ellē
i māz egg hus thz er orbothe maal sic itelligi q̄ occisor ad emendā
vēire n̄ poterit nisi pns p eo inccesserit psanguinet in fcti i cō eri re.

Si quis pmo recipit Ratio i simili de rapina qz res ablata restituit
z cu h triplu insti vi bonoz raptorz si sed si aliqs opponit qz istd
qz crumē p mortē extinguit & si reus vl' accusator mortu' fuerit l
1 z ij. Itē ex delictis defuncti heredes nō sunt puniēdi & de delictis
defunctorz l unica Rūdet qz crumē extinguit q ad psonā nō at q
ad bona ar l si is z l quis & si pēdente appellatōe moris z qz p su
mit bona ad heredes puenire tenent etā in solidū ppter imāritatē cri
minis sicut ples exceptōes ponunt i glo si dicte l vnice a regla pū
cipali. z p h rūdet ad secundū ar q ppter si cogū renunciauerūt he
reditati z bonis equū ē eos i aliq nō teneri ar l ij & de iur delibera
di vt s l i cxxvi p textū in fi.

¶ De re hōdes for valroff. c. xxiiij.

Quodcuq; spoliatu fuerit ab aliquo mortuo siue
sint vestimenta siue arma aux vl' argentū vl' de
narij hoc vocat valroff z p eo emendabit xl mark
z si negauerit qui fecit defendat se p neffn i kyn.

¶ De re hōdes for valroff. c. xxiiij.

Mat som mā rōwer aff thū mā thē drapen er
anthū kladhē ellē waben ellē sōlff ellē guld el
ler penninge om han haffde a sigh thzer valroff oc
hōdes for xl mark ellē waries miz neffn i kyn.

Nota qz qui morientē molestāt aut sepulture iniuste impediūt aut
funeri iniuriant vl' ad domū moribūdi accedūt ipm vl' alios mole
stant vl' ei' res signa imponāt cadāt ab actōe z in tantū dē pdep/
nant hereditibz iniuriati z publicat tercia ps scz bonoz eoz z fiūt
infames idē i eis q circa funes peccāt & de sepulchro violator z pu
blice auct Itē qui dñm nec d; impedire sepultura preteriu debiti
vl' cuiuscūq; obligatōis & de sepul viola l cū sit. Nunqd ppter
debitū sepultura alicuius poterit impediri dicūt quidā q nisi credi
toribz de solutōe debitorz ab herede vl' cōsanguineis defuncti suffi
ciens cautō deē de solutōe dūmodo sufficiēs sit corp' defuncti nō
trades ecclesiastice sepulture i puidiū creditorz sed p regulā cui
excomunicam' viuo cōmunicam' z mortuo xxiiij q ij c sane. Itē
nec d; sepultura defuncti impediri ptertu debiti vl' cuiuscūq; obli
gatōis & de sepul viola l cū sit vt s h in glo pteriti alia sacra eis sūt
cōcessa ergo istud sacrale scz sepultura ecclesiastica nō d; eis dene
gari x c v d c illico sed p infra c cxxvij in textu z in glo p euidētia
isti' qstionis distingue sic aut tal' ē debitor ex cōtracta z sic nō im/
pedit aut ex maleficio z tūc impediāt notat p archid in rosario ij

q vi ab execute in add adde i fi z b pntelati e in curia romana.
Quodcuqz zc Nota declaratoz z pena p valroff fa s de sepulchro
violato aut Itē q dñm z de ista materia vide isto e c in glo.

Awre thē bōdes for affhoggh aff
lewende man Caplin xxx.

Siquis amisit linguā suā nasuz oculos ambos vñ
ambas man⁹ vñ ambos pedes vñ instrumenta q
pendēt in braccis emēdabit p hijs oib⁹ sicut p ho-
micidio Sz si caruerit vno oculo vñ vna manu i vno
pede p quolibz istoz emēdabit tantū quantū p ho-
micidio Sz si quis caruerit auricula sua emēdabit
quarta ps emēde vni⁹ hoīs qz vulu⁹ illud tegi pt z
occultari criminib⁹ z mitra Itē nota q p pollice ab-
sciso emēdabit quarta ps vni⁹ hoīs Itē nota q vbi
cūqz vnguis fuerit abscisa z supm⁹ articul⁹ qui dī
vdhēste ledh tūc emēdabit ac si tot⁹ digit⁹ eēt absci-
sus Itē p indice z p medio z p quolibz eoz emē-
dabit octaua ps emēde vni⁹ hoīs Itē p alijs duobz
extremis z p quolibz eoz xvi ps emēde vni⁹ hoīs.

Ovsthē mā jn twinge ellē nase ellē bode sghē el
ler bode hendhē ellē bode sghēdhe eller antbodh
thē i broghā henghē ta bōdes for thāsse ful māz bō
dhē En m⁹sthē man eth s we ellē en handh eller en
fodh for hwer thāsse bōdes halff manbōdher En
mysthē mā sych ore tha fori at thz mā hōles meth
hwe oc m⁹z haar tha bōdes thē fore fierthing mā
bōdhē For tōmelfinghē bōdes fierthing mābōdhē
oc for the andie fire oc fierthing mābōdhē tho s at
fore the to neste bōdes for hwer there ottin lood aff
en mābōdhē Oc for the to vdhēste setthe lood aff
en mābōdhē Oc hwor sō nazel worder affhogghā
oc thz vdhēste ledh bōde so fore som fūnghe wor ale
affwe.

Sigs amifit Nota text⁹ hui⁹ capitli gñali loqtur de lesiōe cōmu

ni oim hoim s; spālī n loqur de hoimib; reg; nec mētiōē facit de
insultu q̄ defect? corrigiē p̄ thord in cor s; lxxi. Itē vtrū veridici di
seernere dñr de insultu z vulnere faci cū cultello p̄ thord s; lxxij.
Nota qñō p̄ affhogh aliq; puabit pace sua i q̄ c xv s; ij. Sids
ami. Rō qz p̄ hmoi mēbra depdūa z hō d; morbol? si de edilitō
edctō l; hoicu z l; sui ar z l; si cui lingua z q̄ min? emendat p̄ pre
facit qz q̄ rō de toto z de pie ff demerēdi l que de tota.

¶ In lesth Caplin xxvi.

In mēbra alicuius impedita q̄ dicunt lyde licet
pūt exēdi z recuruari p̄ hys tñ emēdabit si
tut arbitratū fuerit a bonis oratorib; Sz si fuerit
mortua z penit? inutilia tūc emendabit p̄ eis ac si
eēnt absēsa.

¶ In lesth Caplin xxvi.

Uordhē māz limme lyvth oc wordhē tog nētte
liqh so at hā ma thz keympe oc recke ta scal
thē fore bōdes so sō thē wordhē wvrih aff gode mē
En worder thz dōōth oc aldels wnytihe ta bōde so
fore som thz wore affwe meth alle.

Si mēbra alicui? Rō qz cōpollēt mortuū z arēlūt cū q̄ in op?
mēbru nō possit ar l; idē offib; ff de edilitō edctō.

¶ In saar bood Caplin xxvij.

Iquis fuerit vulnerat? z agit i euz legalit qui
eū vulneravit tūc dz emēdari p̄ vulnere infra
quidenā postq̄ illū pūcerat z illd qd vocat lesth te
maneat in tantū ad expletōz vni? āni z tūc emēda
bit p̄ eo fm q̄ fuerit arbitratuz hoc tñ pūso q̄ pū?
satisfactū sit p̄ vulnere z si noluerit emēdare fm q̄
dictū ē tūc pt ei? māhellel sōghes.

Uordhē mā saar oc deel hin thz m; loghū a han
nū thē hānū thz giorde ta scal saar bōdes indē
trome fem effihē at saar er hānū lagdelt a hānd oc
lesth stande ale til iamling er wdhe so som tha wvr
thes lesth so bōdes tha effihē gode mē i ho at fōre
er bōōth forsaar En wil han ey bōde som mēlt er
thama hās māhellel sōghes.

Si quis fuerit vulneratus. fal Si vulnerato ff ad legem aquile tūc
penit declarato qd sit māhelleth Rñdet Thz er māhelleth maal
fori at hā so fordeles at hā mo 2 worde fredlos om hā cy bodhē.

Om mā la dhē sūth māhelleth sōges. c. xxviij.

At quis pūpīt se quinci p suo māhelleth hoc est
la dhē sūth māhelleth sōge tūc emēdabit primo
iustas emendā p delicto sibi imposito 7 postea tres
marcas regi 7 tres bondoni Itē si occiderit eū quē
pri⁹ quicit hoc ē thē hā sōgthe til māhelleth ppter hoc
nō priuabitur pace sua 7 si vulnerauerit eū nichil p
eo soluat.

Om mā la dhē sūth māhelleth sōges. c. xxviij.

Ia dhē annē mā sūth māhelleth sōgthe tha bōder
hā sōst ful bōdhē for the gerninghē ther han
worde tag sōgt fore oc sithū iij mark ower rette bō
der oc iij mark komghē Draber annē thū mā ther
han sōgthe til hās māhelleth tha holdhē hā sin fred
En barier hā hannū bōde icke fore.

Si quis pūpīt Dic dat lex auctoritatē vindicandi id o fm leges nō
peccat nec fm eas pūnit E de adulter l i q⁹ quis caucius 7 hone
stius esset talē cōmācē puniri p iudicē q⁹ p prem ne pō pl⁹ in vin
dictā q⁹ in iusticiā videat pcedere p notata s li ij c lxxvi 7 s li ij c
lxxij in glo.

Om saar i antleth Cap xxix.

Pro vulnerib⁹ q n pnt tegi nec occultari mitra
vestibus vl' crinib⁹ sicut sunt illa q fiūt i facie
vl' in manu duplo pl⁹ emendabit q p alijs vulneri
bus Sz si aliq⁹ lyde interuenerit velud si os i ali
qua pte cōtractū fuerit vl' ocul⁹ vl' nasus tūc dz illd
a bonis oratorib⁹ estimari 7 fm hoc emēdari.

Om saar i antleth Cap xxix.

For mā saar i antleth oc alle the saar ther mā
mo ey hylli m3 kladhē ellē m3 haar so som er
saar i antleth oc a handh tha bōdes e halffue mere
fore en for ander saar En wordher lyde a so som er

at mwndh staar vrang ellē ōwe ellē nase tha wye
des thz aff gode mē oc bōdes thē effthē.

Pro vulneribus Quia emenda estimeſ iuxta q̄litate vulneri seu
dāpnū dātū inſti de iniurijs § pena. **Pro vulneribz** Nota qd soluat
regi pmulgās vulnus i placito z cū veridici nō fuerit psecutus de
daraſ p thord in cor § lxxij. S; si vulnus nō fuerit pmulgatū in
placito tūc extractor p iur regio agat § iniuriante z iniuriā passus n
impetat q̄cunq; modo vt in cor p thord eodē § scz lxxij z § li ij c
lxxij Quicunq; in glo.

Wor bōdes for saar Cap xxx.

Pro omni vulnere qd nō ē been hogghn nec pfo=
ratū qd d; gōmēstwngghz emēdabūt tres mar=
ce denarioz. S; si illud sit hulsaar vl' beenhogghz
ita q ossa eruant vl' cicatrix in ipso osse remāserit z
fluit supra z inferi? vel si duo habuerit foramina qd
vocat thwimōnt saar sicut aliquis pforatus eet in
cruce coxa brachio vel manu vel vbicunq; perfora=
tū fuerit in corpe hoīs sp p eo emēdabunt sex marce
denarioz. Itē nota q veridici pnt iurare vnū hoīem
ad quāq; vulnera z nō ad pla p vno delicto.

Wor bōdes for saar Cap xxx.

Uette saar bōthē thē ey er been hogghn oc ey er
gōmēstwngghz tha bōdes thē fore iij mark pen=
ninge. En er thz hulsaar ellē beenhogghz so at been
tages aff ellē aaer er i thz self been oc flydhē xp el=
ler nedhē ellē thwimōnt saar so som at mā worder
stwngghn i gōmē laar ellē leggh ellē arm ellē hand el=
ler hware sō gōmē stwngghn wordhē a māz liiff ta
bōdes e sex mark pēnige fore. En til fem saar mwe
sandmē en mā swarie at en gernig oc ey til flere.

Pro omni vulnere Itē q̄ntitates emēdaz sunt arbitrarie z q plus
pro vno q̄ pro alio emendetur p̄ ratio ex precedentibz. Itē de iu=
ramēto medicor sup li ij z xij z q reus purget se iuramento vide
sile li ij capit c.

Wm saar liwſ oc fylges ey Cap xxxi.

T

I vuln⁹ fuerit publicatus ⁊ postea p⁹ veridicos
minime p⁹secutū quotquot p⁹fess⁹ fuerit incau
satus tot emēdet put dictū ē S³ si plura iputata
fuerint negat ille p⁹ nessim i kyn Itē nota q⁹ si ossa fu
erint eruta ⁊ incausat⁹ confess⁹ fuerit se hoc fecisse
emēdet p⁹ quolibz illoz tres marcas denarioz ⁊ si ne
gauerit expurgabit se p⁹ kyns nessim.

¶ In saar liw⁹ oc folges ey Cap⁹ xxxi.

Iws man sūth saar oc folghē ey effthē m⁹ sand
m⁹ tho so māge som hā gāghē weth thē secth⁹
er bōde so som sauth er en wides hānū flere dyle m⁹
nessu i kyn En er been affta⁹ghz oc gāghē hā weth
thz giorde eller scal with gange bōde for hwer the⁹
i⁹ mark pēninge en ganghē han ey weth dyle met
kyns nessim.

Si vuln⁹ Qualit⁹ loquit⁹ de p⁹fess⁹ plac⁹ p⁹ l⁹ ff de p⁹fess⁹ q⁹lit⁹ ho reus
negādo p⁹bet ē ⁊ notata s³ li e c c ⁊ optime facit cad nrām de p⁹ba
cū sua glo q⁹ de illi scribit⁹ ⁊ abusioz daco⁹z i l⁹ q⁹ re⁹ negās dz p⁹ba
ri. Si ossa fuerint Nota q⁹ h⁹mōi ossa p⁹bari dū⁹ testōnio medici ⁊
duoz testū fidedignoz nec lex p⁹ualebit ⁊ illd⁹ ⁊ l⁹ ex p⁹suetudie q⁹
p⁹suetudo ē ius moribz institutū q⁹ p⁹ lege accipit i d⁹ p⁹suetudo.

¶ In bardagh Cap⁹lin xxxij.

Pro p⁹eu⁹siōe baculi vl⁹ lapidis vl⁹ ossis vl⁹ pugni
vel areptōe criniū vl⁹ p⁹ detrusiōe ad terrā emē
dabunt sex marce denarioz vl⁹ incausat⁹ expurgabit⁹
cuz nessim i kyn S³ si aliquis fuerit ignominiose le
sus q⁹d d⁹z trelbordh ita q⁹ de vberib⁹ ill⁹ iacet ⁊ ē in
util⁹ q⁹d d⁹z w⁹fōz ille qui hoc fecit tenet⁹ sibi p⁹uidere
expēsam ⁊ expensam medicoz ⁊ postea emēdare el
xij marcas denarioz. ¶ In bardagh La xxxij.

Ior staffs hogh oc steens hogh oc beens hogh oc
nawe hogh oc haar griib oc iord skuffscal hā
giffue thē secth⁹ er anthū sex mark bood ellē nessim i
kyn En wordhē mā trelbordh so at hā mo ey bare

sig self aff thz steth mē aghes thed hñ ellē bares oc
er been broddhñ so at hñ ligghē thē aff oc er w f p p
tha hñ ther giorde gerninghñ er skylough atholde
hans costh vp oc giffae leghe lōñ oc bōde sithñ a
xij mark penninghe.

Pro percussioe baculi Nota qd les⁹ aut hēbit ser marcas p delicto ⁊
insup refartione dāpnī aut defendat se cū nēssnd i kyn sꝫ exactori ex
pre regj fiat iuramētū xij hoīm p defensioe si incausatus negat ant
satisfaciat regi p emēda delicti sñm legē qꝫ nō putandū est qꝫ in tali
excessu sit immunis vñ exps ab emēda delicti qꝫ regi fiet pena pecu/
niaria p delicto aut iuramētū xij hoīm vt li ij c lxxij Sꝫ lelo emēda
dā p dāpno ⁊ delicto vt h in iij li qñ p totū ⁊ etiā ex pstitutōe impa/
tor, ⁊ xij cōsiliarioꝝ regni vt in plogo. Expensā medicōꝝ Nota ex
pense medicōꝝ pbanť testimoniū medici ⁊ duozꝝ testū fidedignozꝝ
similit̃ ex p̃suetudine vt s c primo. Pro percussioe baculi Iste emē
de sit volūtarie sꝫ p salario medici ē lex q̃ actōe ff ad leges aquileā.
Itē p percussioe baculi aut tutori cōfratꝝ ⁊ sorozꝝ i cōmunitate nihil
soluit vt s li i c xxxi Titric⁹ i glo ⁊ s li ij c lxxij q̃cunqꝫ s ij p textū.

¶ In mā for saar aff annē māz fa. c. xxxij.

Iquis vulnerat⁹ fuerit de aiali alteri⁹ qd dꝫ fa
siue de equis siue de pecorib⁹ siue de cane siue
de aliquo alio aiali tunc possessor aial dꝫ soluere im
pēsas medicōꝝ ⁊ si viciū aliqd incurrerit qd dꝫ lyde
tūc emēdabit p eo tres marcas denarioꝝ ⁊ si nega
uerit defendat se xij hoīm iuramento.

¶ In mā for saar aff annē māz fa. c. xxxij.

Fanghē mā saar aff annē māz fa anthñ hors el
ler nōd ellē hñnd ellē noghē anneth fa ta scal
bonde thē fa otte giffue leghe lōñ En fanghē hñ
thē aff lyde tha bōde han lyde thē fa otte tho wor
dhē thz lyde ey mere en iij mark En dylhan warie
si th miz xij menz eeth.

Siquis vulnerat⁹ fa lex hac lege ff si qdrupes paupiem fecisse dꝫ
Itē q̃litas emēde h̃ posita ē voluntaria sꝫ iuramentū rei an sit licitū
pꝫ ei pmissū s li ij c iij ⁊ li iij c xxij.

¶ In mā hogghē annē māz hest. c. xxxij.

Si quis voluerit vulnerare aliquē in equo ⁊ ca-
res hoīe vulnerauerit equū tūc emēdabit pro
vulnere equo inflicto p̄ciū triū marcarū ac si hoīem
vulneraret ⁊ insup equū vulneratū ad se recipiat ⁊
faciat eū adeo bonū sicut ne fuit vulneratus. Sz si
equ⁹ fuerit mortu⁹ vl' debilitat⁹ qđ dī lyth soluat
ei tantū p̄ciūz p̄ quāto fuerit pri⁹ estimat⁹ anq̄ fuit
vulnerat⁹ ⁊ isup emēdet ei iij marcas. Sz si quis se-
cundo tetigerit vestimentū alteri⁹ cuz armis qđ dī
hogghē soluat tres marcas vl' defendat se cū neffn
i kyn. *Om mā hogghē annē māz hest. c. xxxiij.*

Uil mā hogghē annē a hest oc misthē mā oc hog-
ghē hesth tha bōde for thz saar hesthū f. ck tre
mark so sō hā hade hogghz mānē oc thū hesth thē hā
hogh tage thū til sig i sin hesth oc gōre hānū so got
som hā wor fōre en hā wor hogghū. En wordher
hesthū dōd ellē lyth gialde hesthū effi hē so sō wor
wyrth fōr en hā wor hogghū oc bōde tho iij mark
En hogghē han māz kladhē oc ganghē werh bōde
fōr iij mark. *Dvl hā giffue fōre neffn i kyn.*

*Si quis voluerit Nota h̄ punit affectus q̄uis nō sequit effect⁹ intē-
tus fa c nup de biga qz in maleficijs spectat volūtas nō erit⁹ ffad
legē corneliā de sicarijs l diuus Bñq̄s fuit vulneratus alibi dī qđ
videat ad p̄ciū maximū infra xxx dies p̄eritas insti ad legē aquile
am s̄ h̄ tñ capite Itē si aliq̄s voluntariū ē.*

Om mā laer annē sine vaben. c. xxxv.

Si quis p̄cesserit alicui arma sua ⁊ nescit quid in-
tēdit cū eis facere qui ea i cōcessu habuerit ⁊ si
postea interfecerit aliquē vl' vulnerauerit vl' etiā ali-
quā aliā stulticiā pegerit ⁊ imputatus fuerit ei qui
sibi p̄cessit arma defendat se cū iuramento xij hoīm
qđ nō p̄cessit ei ad dampnū suū. Et si putet us fuerit
emēdet tres marcas. Sz si p̄cesserit ea alicui mani-
feste qñ duo p̄tēderint ad inuicē p̄ frycthe ordh ⁊ il

le postea cū eis vulnerauerit aliquē tūc vī soluat iij
marcas denarioꝝ vī defendat se p̄ neffnd i kyn.

¶ Om mā laer annē sine vaben. c. xxxv.

Laer mā annē sine vaben oc wedh ey hwat hā
wil mȝ thm̄ ther atlone taghē gōzer hin sū hū
noghe skade mȝ anthū draber ellē saarer. Wordher
thȝ hānū wȝth thē lade vaben ta warie sigh mȝ vȝ
mȝ eeth at hā lade thm̄ ey til hās skade thē skade
feck. En fallē hā atloghū bōde fore iij mark. En leer
hā thm̄ opēbarlige thē to mē deles weth mȝ frycthe
ordh oc gōzer hin skade mȝ thē atlone togh tha wa
rie hā sig anthū mȝ neffn i kyn ellē bōde iij mark.

Siquis concesserit. Hic statuit idē qñ arma cōcedunt in cōflictu
z qñ extra cōflictū qd̄ videtur iniquū quia p̄mo casu nō est p̄sum
ptio sed secūdo sic iō in secūdo casu iuste deseret ei iuramentū z pri
mo casu non deberet saltē ita grauit̄ iurare p̄ notata in c̄ fi de iur̄
iuran z ff̄e ti l̄ admonēdi. Nota hic sit quedā correctio hui⁹ capi
tuli p̄ thord̄ § iij z eos qui interfuerint mortu alicui⁹ qñta fuerit co
rū emēda circa regē z cognatos infecti.

¶ Om man fanghē saar aff annē manȝ
vaben. Caplm̄ xxxvi.

Quocūq; modo quis vulnerat⁹ fuerit de armis
alteri⁹ qui p̄cessit arma vel soluat iij marcas
vel defendat se p̄ neffnd i kyn. Sz siquis p̄ se habue
rit arma z cū eis vulnerauerit aliquē ex improuiso
qd̄ d̄r wode emēdet leso z nō regi nec ep̄o.

¶ Om man fanghē saar aff annen manȝ
vaben. Caplm̄ xxxvi.

Hwilkelwonde mā for saar aff annē māȝ vaben
bōde anthū for saar iij mark ellē giffue neffnd
i kyn. En hassuer hā self vabē i hende oc foer annē
saar aff wode bōde wodes gerningh. Tho for wo
des gerning bōdes ey kōffighū oc ey biscopē.

Quocūq; mō ex improuiso. Cōtra cal⁹ fortuit⁹ n̄ imputat nisi cul
pa q̄s incidit in casū p̄ c̄ vnicū de comodato z c̄ bona fides de de

¶ iij

po Rādes 2 h fm canones secus fm leges vt in ci 2 c fi de homi
ry q i c siqs irat 2 l d c de hys 2 de materia vide s li ij c lxxvij i
glo h de ca fortuit vide s li ij c li i glo. Emēdet lefor nō regi nec
epo. Nota iste pagphus siquis p se habuerit arma dz intelligi fm
illud c Siqs incausat s li ij c lxx.

Om mā fanghē saar i horeseng. c. xxxvij.

Aiquis vulnerat fuerit in lecto adulterij cum
uxore alteri 2 viuis affugerit postea inde
moriat bondo dz p eo eē excusat oc hā lig
ge a hās eghn werk 2 si testat obierit xpiana fru
etur sepultura Sz si i ipo lecto fuerit occis tūc occi
sor dz ferre ad placitū cultedra 2 lintheamnia sangui
nolēta i quibz fuit occis 2 nō alibi cū xpiana priua
bit sepultura cū testōnto duoy hoim q in lecto ad
ulterij fuit occis 2 nō alibi tunc xpiana priuabit se
pultura hoc ē oc ligge a sūn eghn werk Sz vbi cū
q aliquis fuerit occis extra lectū adulterij licet cri
mē adulterij imputatū sit ei ad hoc dnt accedere ve
redici 2 hoc suo discernere iuramēto.

Om mā fanghē saar i horesengh. c. xxxvij

Hanghē mā saar i horeseng miz annē māz kone
oc kōmer hā borth lewēde oc wordhē dōd aff
the saar ta ligge hā a sūn eghn werk oc bonde wa
re anghelōss En wordhē hā scriffthz oc fanghē hā
formaal tha haffue hā kirke gard om hā dōd En
wordhē hā draben i horesengh tha scal thē drab fō
re til thinge drue oc bleer blodyghe ther hā worde
draben a miz thwigghe mēz withne at han worde
drabē i horeseng oc ey andhē stz tha ligge hā vthn
kirke gord oc a sūn eghn werk En hwoze som mā
wordhē draben vthn horeseng tho at hānū wites
tha sculle sandmē til om atskilie.

Siqs vulneratus Nec pmittit q vir impune occidat adulter sile
in li gus L de adulterj requirat tñ fm illā legē q maritus inue

niat illū adulterū in domo p̄pria in actibus venereis cū vxo: e z d̄s
 esse vilis persona ff el marito que sunt viles plone notat in dicta l
 marito xp̄iana sepultura file de occis i torneam̄to de torne ci vtrū
 iste occisor sit excusatus q̄ ad eccliam Dicendū q̄ nō z notat hosti
 in c si v̄o i de sen ex z notat xxiiij q̄ ij inf ij z de pe c ij. Nota q̄
 purgato adultero vl fornicatore eo ip̄o purget adultera vl ip̄a for
 nicaria p hoc q̄ notat innoç de re iud c quis fere in p̄ncipio vbi
 d̄r q̄ absolutō adulteri pdest adulter p le ff de adulterj l denūciasse
 Nota fm thord § xxiiij Si occisor dixerit se i lecto adulterij aliquē
 occidisse habēs ad hoc duos testes nichilomin⁹ dñt veridici super
 mortē interfecti discernere distinguēdo vtrū interfectus fuit in lecto
 adulterij vel alibi et si iurauerint q̄ in lecto adulterij fuit interfect⁹
 tūc cognat⁹ infecti nichil emēdet vt h c xxviij § 1 z similr h in p̄nci
 pio caput l z concordet lex imperialis ff ad legē iuliani de adulterijs
 le marito z h verū si fuerit persona vilis z cui nō debet reuerentia
 vt ibi alias secus etiā concordat bar in sūma in § lex § x h lex diuina
 tenet contrariū z in hoc concordat om̄es doctores sed canones vnde
 exodi c xx Non occidas. Itē Nota fm thord § lxx Si aliquis fa/
 tetur in placito se cognouisse carnalit legitimā vxorē alterius ca/
 piatur z decolletur si autē p maritū vxorē accusat in placito p dicto
 factō defendet se iuramēto cogitoz qd̄ d̄r neffn i kyn aut soluat bon
 doni xl marcas z regi tantū. Siquis vulnerat⁹ Nota textus iste
 non loquit⁹ vtrūz veridici suo discernāt iuramēto de occiso in lecto
 adulterij nec de emenda infecti igit⁹ iste defect⁹ corrigit p thord §
 xxviij Itē nec loquit⁹ si aliquis fateat⁹ se cognouisse vxorē alteri⁹ nec
 loquit⁹ si marit⁹ vxorē accusauerit euz in placito pro dicto facto illa
 dubia z defectus corrigit thord in cor § lviij. Siquis vulnera No/
 quicūqz vxorē alicui⁹ carnaliter cognouerit z ip̄am marito abstule
 rit occulte vl mōifeste sit ip̄e pace p̄uatus si in recētē ope fuerit de/
 prehēsus si v̄o maritus ip̄m accusauerit p tū delicto tūc d̄s iuramē
 to stocke neffnd defendi vl p̄uinci si fuerit cōuictus sit pace prius
 tus Thord § xci.

Qm byer Caplin xxxviij.

Qui habet apes debet eas circūsepire ita q̄ aīa
 alia alteri⁹ nō p̄nt eas deſicere z deturpare sed
 si sepes adeo sint pua z pua q̄ aīalia p̄nt itrare ad
 eas z deturpare imputet sibi met z ppter hoc nullā
 aīā p̄ſeq̄tur emendā Sz si pecora alteri⁹ stimulata
 fuerint ad mortē extra sepē apuz qui possidet apes
 nichil p eo soluat Sz si intra sepē stimulata fuerit

ad mortē qui possidet apes soluat alteri dampnū
suū qz nō habuit sepē satis fortē ⁊ altā.

¶ Om byer Caplin xxxviii.

Hwo som byer haffuer han scal self wthe thm
mz gard so at annē mās fa mo thm ey nedhē
kaste oc spille En er gordhū sō law at annē mās fa
mo ganghe i gordhū oc spille thm wide sig thz self
oc fanghe enghū annen boodh En worder noghē
mās fa stwngbz til dōde vthū mās bygardh bōde
hin icke fore thē byer otte en wordhē thz stwngbz i
hiel i bygard gialde effthē skadhū thē byer otte for
ti at hā haffde ey laghe gardh.

Qui hz apes Nota si quis habuerit dampnū ab alicui⁹ aiali quia
clausura sepuz p suo heget ē pua vl' pna vl' multū fragil' impuret
sibi⁹ ⁊ nullā cōsequit p hoc emendā vt h ⁊ infra e clz § i excepis
bobus capris ⁊ suis vt e c ij §. Qui hz apes Rō impuret sibi qz
sint i culpa nō faciēdo fortē sepē ar l q. p. p. ff de pcuratoribz ⁊ de
fensoribz § si ⁊ ff q met⁹ cā l si mlr ⁊ p regulā dāpnū de f iur i vi

Si apes alicui⁹ Rō qz sint in culpa p notata s vt dcm ē.

¶ Om en mās byer flyge pa ānē mās byer. c. xxxix.

Ai apes alicui⁹ inuaserit apes alteri⁹ qd dī fly
ge vp tūc ille cui⁹ apes inuadunt ⁊ deferunt dz
hō intmare alij qui forciores apes possidz sub testi
monio vicinor suoz ⁊ si ille qui forciores apes ha
buerit voluerit habere cū eo plenū sellegb tā in api
bus fortiorib⁹ q debiliorib⁹ tūc iudicabit hoc ratū
eē Et si noluerit ⁊ apes ille q pri⁹ fuerūt debiliores
efficiant fortiores ⁊ psumpserit ⁊ interfecerit apes q
eas inuaserāt nullā psequit emendā qz noluit secuz
dampnū ⁊ comodū imptiri.

¶ Om en mās byer flyghē aa annē mās byer. c. xxxix.

Flyge annen manz byer annēs vp tha scal hin
thē the byer a thē vp flyges mz andhē granne
seie hin til thē the and byer a Til han tha ther the

kaghe byer haffuer haffue m̃z hin annē fellegh bode
om the byer thē wt flyges oc so om the and ta ma
thz wel war en wil hā ey thz oc forkōmer hine byer
sithū the byer thē hās flyge xp vide sig thz self for
ti at hā vilde ey skiffte wed hin bode gamē oc so ska
de.
Om mā hitthē byer Caplin xl.

Aiquis inuenerit apes in tra q̃ d̃z wilde wold lē
cet nō hz terrā nec siluā ī illo mark ⁊ nisi ali-
quis sequit illas apes tūc ille qui inuenit tenet possi-
dere Sz si aliquis inuenerit apes ī silua alteri⁹ nō
p̃t eas recipe s̃i intra arborē aliqua volauerāt ⁊ nul-
lā inde p̃aret p̃tē xl orā denarioz nisi secutus fuerit
eas til s̃ade Itē si secutus fuerit eas de curia appia
tūc tenet habere ex ill' terciā p̃tē xl orā denarioz qz
qn volauerint de p̃spectu hoīm tūc ille possidet qui
eas inuenerit Itē si aliquis inuenerit examē apuz
in cimiterio inuētor possidet illud.

Om mā hitthē byer Caplin xl.

Hitthē mā byer a wilde wolde to at hā haffuer
icke iord ellē skogh a thū mark oc fylghē en-
ghū mā the byer ta er hin skuldug at haffue thē hic
thē En hitthē man byer ī annē m̃z skogh tha ma
hā thm̃ om the ere flyghū ī tra ey bortaghe oc en-
ghū lodh ī thm̃ haffue vthū at hā fylgede thm̃ til sa-
de aff sin eghū gardh oc tha a han anthū trithing
aff thm̃ om the sculle vptages ellē en ore pēninghe
om hā wil thm̃ lōse forti at hwen som the flyge aff
annē m̃z owen syn tha aa thū thm̃ thē thm̃ finner
Itē hē mā oc by swarm a kirke gardh tha aa han
thm̃ thē finner oc ey annē mā.

Si q̃s inuenerit De h̃ insti de rez diuisiōe s̃ apū vbi m̃ d̃z q̃ capi-
ent̃ sunt nisi dñs seq̃ret volauerint cōcor s̃ examē insti de rez di-
uisione. Nō p̃nt eas recipe Hoc rez si p̃bat⁹ fuerit a possessore sil-
ue vt insti de rez diuisiōe s̃ si nos vbi d̃z plane re integ̃. l. ante q̃ m̃.

trēt si pūderi ingredientē in fundū tuū poteris cū iure phibere ne in
grediat. Quid si ingrediēs phibitus nō fuerit dicit q̄ p̄t eas i ope
ut insi de rez diuisione § Apū vbi d̄r itaqz si in arbore tua p̄federit
anteqz in alueo tuo includant a te b̄ magis tue eē intelligant qd̄ vo
lueris q̄ in arbore tua nidū fecerint ideoqz si ali⁹ eas incluserit ip̄e
eaz dñs erit. Itē acur dicit qd̄ si ingress⁹ fuerit an poterit retinere
vl̄ d̄z q̄ accepit. Rñdet cū dom⁹ fact⁹ sit p occupatōz nō vidā gl̄e
defuit ar h⁹ § q̄ tñ pūdeni p̄sultit ut § de aduo dñi mō l nemine.

Om mā taghē annē māz byer ellē stiel. c. xli.

Siquis inuāpit sepē apū alteri⁹ qd̄ d̄r bygardh
oc inde sustulerit vl̄ occiderit vl̄ furatus fuerit
ibi mel tuc possessor apū p̄t agere i eū sicut voluerit
p̄neffingos siue p̄ veridicos qz tal̄ iniuria poti⁹ iu
dicāda ē herrewerck q̄ raan.

Om mā taghē annē māz byer ellē stiel. c. xli.

Om noghē mā faar i annē māz bygard oc taghē
byer oc fōrer borth dhedhū ellē draber thm̄ oc
taghē hwinigh tha ma hū thē byer otte dele thē
effhē hwat heldhē hā wil m̄z neffaring ellē sandmē
forti at thz er liqer herrewerck en raan.

Siquis inuaserit. Sic iudicat poti⁹ iniuria q̄ rapina facit § sed
lex cornelia insi de iniurijs.

Om kostebotz eedh Caplm̄ xlii.

Nullus p̄t cogere aliū ad costebotz eedh nisi in
causat⁹ voluerit hoc acceptare. Sz si illud ac
ceptauerit i placito p̄ quacūqz causa sibi imposita
vl̄ defendat se p̄ illā legē in illo placito vbi eā firma
uit vl̄ remaneat quict⁹ qd̄ d̄r laugfeldh tam p̄ bon
done q̄ pro regis exactore qz qui se obligauerit ad
penā aliq̄ q̄ d̄r wlogh d̄z p̄ eā defendi.

Om kostebotz eedh Caplm̄ xlii.

ngghū mā mo nō de annē mā til costobootz eedh
vthū hā wil self wittaghe. En taghē hā weth
costebotz eedh a thingi for hwat saag som hanū
giffaes vūne anthū logh thē hā feste ellē wāe laug

feldh bode for bonde oc for komighūs vmbosmā for
ti at hwo som wlogh fesi hē han scal wlogh winne
Tho alle costebootz eedh thē festes a thinghi sculle
oc viines a thingi.

Nullus Ratio qz qd semel placuit Itē p regulā qd semel de regu
iurj in vi qz q se obligauerit vide isto eodē capitulo h in glo.

Per illā legē Nota lex d3 esse honesta cōcor iij d est aut lex ff de le
gibz l iura. Nota p q̄cunqz re Supple nō cā turpi nec impossibi
li sed licita 7 necessaria nec contra deuz quia lex iusti nō ē polita qz
qui em spū dei agunt non sunt sub lege de renūci c nisi cū pūde s
dices de reglā 7 licz nū q ij c due sunt. Qui se obligauerit Nota
h intelligit conditō sed actus legitimū conditōz nō recipiūt vt ff de
re iurj l actus de elec c significasti p ber. In q tñ aliqn intelligitur
pactū aliqn cā pmissio aliqn conditō s pactū nō valz nisi fiet fm le
ges ff de pactj l iur gentiū s pcor ait 7 s c l pacta dī at pactū duo
rū vl pluriū cōsensus in idē ff de pactj l i cōcordz ber de p lig in c
pactum.

Wor mōghz husbonde oc husfrue mwe
skōde i mellom thm L ap xliij.

Quantū domestic⁹ scotauerit domesticē vl econ
uerso siue pueros habuerit siue nō robur 7 for
titudinē nō hēbit post mortē illoz nisi heredes illoz
i hoc voluerit p̄sentire Itē si aliquis eoz scotauerit
alicui alteri qui cū eis i cōmūitate nō ē p̄xiu alicu
ius fraudis 7 ille postea scotauerit domestico terraz
domesticē vl si scotauerit domesticē terrā domesticē
vel possessionē aliā tūc etiā nō tenet it nisi cū volun
tate heredū qz p̄sumendū ē q domestic⁹ possit indu
cere domesticā siue p blandicias siue p minas vt sco
tet sibi quidquid velit 7 qdam mulieres sunt adeo
subtiles 7 delenefici q etiā possunt iducere maritos
suos vt scotent ill quidquid velint 7 petāt.

Wor mōghz husbonde oc husfrue 7c. c. xliij.

Wre mōghz oc hwar husfrue skōl hē husbonde
meller husbonde husfrue hwar hē hē the husfrue
hōm sāmlellē ey tha stānde thz icke v hē at there

arwinghe wille holle thz effche there dōd En skō
dhē anthū there noghē andhē mā thz vthū theē fel
leg er for noghē swiigh oc hin skōdhē sithū husbon
de husscues iord ellē husscue bondēs iord ellē eghen
tha holdes thz ey vthū rette arwinghe wille fort
at thz er wentelich at husbondhū ma anthū meth
awe ellē miz vegsel kōme sin husscue til at skōde sig
hwaat som han wil Oc ere sōme quinne wel sō liste
lighe ath the kōme wel oc there bonde til at skōde
thū hwaat som the bedes.

Quantūcūq; Sciendū q ista donatō fm leges pfirmat p mortē
nō curato vl' expectato cōsensu heredū vt L de donatōibz inf vi/
rū z vxorē li ij l donatōes siqs cōcor l creditor L de donatōibz
inf virū z vxorē z sufficeret mors viri ad cōfirmatōz donatōis cū
vir sit dñs rez suaz z p mortē testatus z intestatus rō tñ lrē mltū
vrget qz tal mutu⁹ amor p durare ad mortē s; ista lex respicit ad
vilitatē heredū s; lex impial' ppendit ne alē coniugū locuplet' z alē
depaupet ambobz viuētibz nō habito respectu ad heredes p rōez
pdictā fa l cū mltē s; scim⁹ L de donatōibz añ nupcias ff de dona
tōibz inf virū z vxorē q at spectet in pncipio z s; si vir z extra de
dona inf virū z vxorē c donatō cū sua glo z ibi allegat.

Quantūcūq; domestic⁹ zē Nota fm leges impiales L de dona
añ nup l q spōse si donatō porrigat in tpe mrimoniū nō tenet do/
natō vt etiā h Si hō añ mrimoniū donat ei tenebit donatō vt ff d
publicana l cū spōsus z ff de l inf eos z l cū h stat⁹ s; siqs sponsaz
id ē cū conditō tacita si mrimoniū seqtur fm henricū boic z cōcor
pisanus in sūma in q donatō pmo s; vij in fine allegās legem palle
garā cū h status.

Waat kōne ma affhende thē self
haffuer husbonde Cap vliij.

Mulier maritata nihil p̄t alienare sine p̄silio ma
riti sui z volūtate heredum suoz Sz si mulier
aliquo scotauerit l' alienauerit marito sciēte z hoc
sustinēte z ille cui scotatū fuerit obtinuerit possessi
onē q d; laugh heudh in bonis vl' sine qrela mariti
tūc pnt heredes ei⁹ reuocare illud p qrelā z marit⁹
soluat tā bondoni tres marcas q regi qz sciēter con

sensit uxori sue scotati qd nō poterat appropriare
S; si marit' p se illud reuocauerit 2 querēdo tūc p
eo nichil soluat s; ille qui scotatōez recepit amittat
pēnū suū Itē nota q fili' bondonis nec filia i cōmu
nitate cū prē eoz nichil pnt alienare de bonis prīs si
ne volūtate sua neq; mercenarij ei'.

Wat kone ma aff hende thē self
hassuer husbonde Cap xliij.

In wilkhū husfue thē self hassuer husbōde hwn
mo icke skōde borth oc icke andher lwnde aff
hende noghē gootz vthū hēne bondes raath oc ret
te arwinzh willie En tol husbonde at husfue skō
dhē noghz borth oc faar hū laugheuth a the costē
ther kōptes vthū bondēs kare tha mwe tho hēnes
arwinzhe dele thz effihē ighū thz hwn skōthe bort
oc bonde gialde bode iij mark bondhū oc komighū
iij mark forti at hās kone skōthe whiemelth oc hā
wiste oc tolde En deel han thz self effchē ighū tha
gialde hā icke fore hū hassue tho sūth werth tabz
thē weth bondens husfue kōpte En bondens sōn
ellē bondēs datthē i fellegh m; sū fadhē mwe icke
affhende aff bondhūs hertzski vthū hās willie oc ey
hans leie hion

Mulier maritata. vt insti quib; al' licet vl' nō s; ū ibi notat' 2 p bar
in l si est. at; ff soluto mrimonio Itē de filiisfamilias Itē p; insti q
bus al' licet vl' nō s; nūc admonēdi 2 q heredes pnt reuocare non
placet cū vir sit dñs nisi excusaret q; publice vilitat; ē q dos mu
lier; maneat salua ar 2 p nrās in fi de dona int virū 2 vxorē l h sic
statuit in penā viri illicite p'sent; Mulier maritata Nota h in s; s;
si marit' 2c textus iste nō loquit' s; marit' possessiones male acqsi
tas inuit; heredit; resignauerit 2 qle legatū p aia sua legari pote
rat defectus iste corrigif in cor thorō s; xxi. Mulier maritata No
ta si aliq; ppriā vxorē occiderit vl' occidi mādauerit vl' ecōuerso es
ille negauerit tūc nominādi sūt rñj de illo hereth quoscūq; ples il
loz p'uerint p fctō vl' consilio vl' mādato sint pace p'uan 2 nunq;
U

raffet eoz iuramentū z quilibz iurantiū soluat bondoni it̃ mar
cas z regi tantū Thorð § xxyi. Nota h̃ si mulier scotauerit ṽl pol/
sessiones alienauerit z hoc idē sciēs z sustinēs cōsilio z ope mari/
tis fecerit z firmauerit credo q̃ legitimā maneat scotatio siue alie/
natio z tenet vt § q̃si sile li pmo c xxy maritus.

Wor mōghz kone thē bonde haßfuer
mo giffue til siele giffet Laplin xlv.

Mulier q̃ puerū h̃z cū suo marito nō p̃t dare p
aia sua dimidietatē portionis ṽl aliquid m̃l
tū sine volūrate bondonis Sz si aliquis hu
iusmodi legata cū petiuerit incausat⁹ defendet se p
neffn i kyn z nō veridici inde iurabūt Sz si defece
rit iuramēto cōgtoz reponat oīa legata Sz si mu
lier nō habuerit puez cū bondone tūc p̃t dari p aia
sua dimidietatē portōnis sue Sz si claustr̃ ṽl puen
tus aliquis t̃le legatū petierit si plus q̃ marca argē
ti tūc accedāt veridici z dirimāt suo iuramēto Sz
si aliquid exactū fuerit qd̃ in testamēto fuerit exa
ractū sub testiōio bonoz siue a p̃uetu siue ab eccle
sia siue ab hospitali sp̃ incausat⁹ defendet se p neffn
i kyn.

Wor mōghz kone thē selff x.c. xlv
uiffue thē barn haßfuer weth sin husbonde ma
ey giffue til sielegaffue halff sin howz lood ellē
noghē stoorth m̃wn vthn bondens ia oc willie En
wil annē mā tho kalle a sodan sielegiffet ta scal bon
dē forwarie m̃z neffn i kyn oc gange ey sandmē til
En faller hā atkyns eedh lade wth thz ther giffuet
wor for hēne siel En haßfuer hussfue ey barn wedh
bondē tha ma h̃wn giffue sin halff howz lood bort
til sielegiffet Kaller tho closther a oc er thz met̃ en
mark solff ta gange sandmē til En for hwat sō ey
er scriffuz i manz testamēto m̃z gode menz withne
bryd oc klosthē kaller a ellē kirke ellē spital thē wor
dhē bondhū e weth neffn i kyn.

Mulier q̄ puey hz Nota differētiā inf̄ mun⁹ z donū mun⁹ em̄ et
cā z sine cā donū ff de h̄ sig le inf̄ donū io an d̄ heretic⁹ i c̄ accusat⁹
in h̄ mūera in glo inēluari in vi. Nota h̄nat hūstruc z filia z fili⁹
bondonis p̄it alienat⁹ z mercenari⁹ vt h̄z ep̄rio z s̄ li i c̄ xxx s̄ vlt
z c̄ xxx. **M**ulier Rō p̄me p̄j ē ne puer exherede⁹ vt careat sua
legitiā sine culpa sua hec rō cessat in q̄ Juramentū at̄ de q̄ h̄ est pi
culosū z legi p̄rū iuxta p̄us d̄cā vt s̄ li ij c̄ cū. Nota circa illd̄ ca/
pitulū mulier q̄ mortuariū dandū ē de iur̄ cōmuni s̄ ei⁹ q̄ta ē con
suetudinaria extra de sepul c̄ certifica⁹ p̄ hostien. Nota circa illd̄ e
mulier q̄ puey hz zē q̄rit vtrū volūtas defuncti sit adimplēda z q̄
p̄ euidētia dicēdoz ē sciendū q̄ h̄emus vba q̄ dispositiua vocant̄
vt volo dispono ordino alia sūt enūciatiua vt scias me a t̄li recep̄/
se x in quibz tenebat̄ Alia sūt causatiua vt qz tal̄ negocia mā gessit
sibi lego t̄lem rem Alia sūt demonstratiua vt hūc fūduz quē aut ticio
emi se in p̄mo lego distingo i ista q̄stioe fin̄ henricū boic aut testa
tor vsus ē vbi⁹ dispositi⁹ z tal̄ volūtas ē adimplēda z obligat here
dē rō qz volūtas testator⁹ z lex ad paria iudicant̄ in auēt de nup i
s̄ disponat coll̄ iij s̄ vep̄ qm̄ testator aliqd̄ ordinar qd̄ nō ē impossi
bile aut iur⁹ aut feci fa l̄ si de p̄stitutōibz institutōnū z fa l̄ nemo ff
de le i s̄ de vbi⁹ demonstratiuis causatiuis enūciatiuis q̄re hen de
testa in c̄ si heredes. Nota in s̄ s̄ si aliqd̄ eracū fuerit qd̄ in testa
mēto zē Nota vtrū testamentū vltimū firm⁹ erit p̄z s̄ li ij c̄ iij per
lras in glo q̄li in fine. Nota q̄ habeat vir plenā p̄tatem i testamen
to suo q̄cūqz voluerit except⁹ heredit⁹ fr̄as z alias possessiōes ma
le acq̄sitas resignādi z postea p̄r p̄ aia sua legare medietatē portio
nis sue tam i bonis imobilibz q̄z in bonis mobilibz z si p̄tēio fue
rit discernat sup̄ b̄ veridici Thord s̄ xxxvij. Nota ad ep̄m p̄met de
fensio testamēti z ei⁹ executio vt volūtas defuncti defuet z b̄ verū
ē in h̄is q̄ a d̄ p̄as cās reliquunt de testamēt⁹ L tua nob̄.

Mulke sandmē sculle skille om̄ sielegist. c. xlvj.
i v̄r vlt̄ mlier habuerit bona z possessiones vlt̄
māstōnes in diuers⁹ terris seu puinc⁹s tūc vbi⁹
cuqz mont veridici illi⁹ terre seu puincte debēt de le
gatis p̄ aia sua iurare.

Hwilkē mā ellē kone anth̄n thē flere bo haffuer
i flere land ellē i flere bygdh ellē i flere hareth
e hware som the are th̄n time the dōs oc giffue no
ghz for th̄n tha sculle the sandmen e til ther ere i
bygdh.

Si vir v'l mulier Rō qz iuditiū inchoat vbi res ē ff d iuditijs z i
eqs l q legat § si aut Itē Nota q qua rōe veridici in diuersi terr
z puincijs habitātes iurabūt de legatj vbi morit alijs veridici illi
us terre seu puincie iurare dnt eadē rō intelligi d3 de nescingj z ra
pina z accusatus d3 tēpestiue citari ad placitū z si nō h3 domiciliuz
d3 citari ad placitū gñale h in isto c § vir sit hec cor p thord § xij.

¶ In aghē fredh Cap xlvij.

Si quis messuerit segetē alteri in agro sub no
ctis silencio v'l resectā sustulerit iudicabit pro
eo tanq p fure Sz si viator fuerit z dederit manipu
lū v'l gerbā equo suo p eo nō efficit pplator agro
neqz fur Sz si secū tulerit aliquid de ānona tūc il
le qui agrū possidet pt agere in eū si voluerit p ra
pina siue pro furto.

¶ In aghē fredh Cap xlvij

Ear man i annē manz aghē om nathe tjdhe oc
slaer māz kom vp eller taghē hās skorne kom
hort tha er hā tyff thē for En er hā waifarēde mā
oc gissuer anthū en kerff sin hest ellē en neegh oc be
thē a stubben i aghē tha er hā hwerkē raans mā el
ler tyff thē fore En fōrer hā bort aff aghē ta mo hit
thē aghē a secte hin ther togh hwat heller han wil
raan ellē til thyffneth.

Siquis messuerit De isto depopulatore notat in c in de immūitate
ecclē z ff de furtj l vulgar § siqz § si viator qz in casu necessitatj h
licz z cōmūicandū ē ff ad legē rodiani de iactu l ij § cū eod vñ d in
pncipioz ē cas⁹ in § si de pace tenēda in vsufu z concor § hui⁹ ca
pitlū ibi § si viator p ter z vide isto § § si viator p glo.

Sz si viator fuerit. pcor lex impial cōstitutōe frederici de pace te
nēda c vlti vbi d3 q equū meū possuz in alieno pabulo reficere cō
corde etia lex nrā infra h li c li § vlti.

¶ In mā far m3 hior d i annē māz aghē. c. xlvij.

Si quis venerit in agrū alteri cū suo stooth vel
hior d vel vrath z deturpauerit ānonā eius p
vin tenet ei emendā xl marcar qz illud ē plenū hec
remerck Sz si aialia alicui⁹ venerint ex improuiso

in agru alteri⁹ p ignoratiā pastoris tūc qui possidz
aialia soluat alteri dāpnū suū z defendat se lege q
nō fuit volūtatis sue q aialia venerūt in agru eius
Et si quis inuapit cū pecorib⁹ suis pratu alterius p
vinū qd dī hiordehē vp qui possidet pecora soluat al
teri dampnū suū z emēdet iij marcas Sz si ex ipso
uiso venerint in pratu illi⁹ soluat tū qui possidz aia
lia dampnū suū Sz si anona fuerit deuastata enor
miter tūc pē qui anonā possidet exequi illud p vere
dicos z testōnio bonoz herrewerck Sz qui p pra
to incausat defendet se p neffid i kyn.

Om mā far mī hiorde i annē mīz aghē. c. xlvij.

Har mā mī hiorde ellē mīz stood ellē meth vrath i
annē mīz aghē oc hiordehē hans korn vp meth
woldh tha er hā skylough atbōde hānū thē fore gl
mark forthi at thz er fulth herrewerck En kōmer
fa i mīz aghē aff wode for hyrthens wangōme tha
bōdehē hū skadhū effthē thē fact otte oc giffue thes
logh at thz wor ey hans both at hās fa korn thē i
En om mā hiordehē annē mīz engh vp mīz wold ta
gialde hā skade gialdh ther fret otte oc bōde a tre
mark En kōmer thz i aff wode bōde oc skade giald
sō fōre er sauth Woldhē korn sō eth sō sauth er ta
mo hū ther korneth otte dele thz mīz sandmē oc mīz
gode mēz withne til herrewerck.

Sigs venerit Vide Nota in l hac actōe ff Si qdrupes paupiem
fecisse dī z cū notat in l ff C ad legē aquileā Itē Nota q qui de/
uastauerit enormiter p vinū anonā alteri⁹ est herrewerck vt hic et
sup li ij c xxi si quis anonā. Nota q triplex violentia inuenit in le/
gisterio scz quādo mulier vinū passa fuerit vt s li ij c xvi Itē qū alī
qō delatus z ligatus fuerit sine suo demerito vt s li ij c xxx z c xxxi
S ij Itē quando aliquis deturpauerit anonā eius p vinū cū stood
hōrs vel vrath vt hic de ista triplici violentia discernant veridici in
placito rocius terre vt notat in locis prescriptis. Nota de violētiā
notat q dicat mark woldh vt hic c xlvij z infra li c z vtruz de tali

A ij

violencia discernant veridici notat h v3 c xlvij § iij Item si aliquis fuerit ligatus contra legē de illa violencia discernant veridici vt s li ij c xix z c rxx § iij Item de muliere que vim passa est zē iurabūt veridici vt s c xvi li ij. Item Nota q de violencia q fit qñ aliquis ligauerit sua pecora in agro zē de illa violencia non discernant veridici vt infra c li.

¶ Wylkz er stood oc hiorð oc vvaath. c. xliij.

Duodecim pecora sunt hiorð xij equi qui dicunt hors sunt stood xij porci sunt vvaath Et si aliquis deuastauerit anonā alicui cū paucōrib⁹ pecorib⁹ q duodecim tūc nō p̄t illd exequip herrewerck Tamē p quolibz wold dz quis vel defendi p neffnd i kyn v̄l soluere dampnū cū trib⁹ marcis.

¶ Wylkz er stood oc hiorð oc vvaath. c. xliij.

Mynne en xij nōdh er ey hiorðh xij hors stood xij swin wraath En qd hē annē mā annēs korn m3 mynne en met xij faes howeth so som sauth er tha ma thz ey deles m3 herrewerck En tho e for hwer woldh sculle mē anthū waries m3 neffn i kyn eller gialde skade effhē m3 iij mark boodh.

Duodeci De ouibz dicit l oues ff de abigeis q decē faciūt greges qñqz porci gregē d q i glo c i de elec cū ibi notatj. Nota h tñ p̄uiso q i illū dz dingi actio qui ea scz pecora de domo rapuerit intellige etiā si fuerit minor xij annis vt in dolicapacibz qñtū ad legē seueritatē intellige v̄l rapuerit h. Nota q delicta puerorūz puniēda sunt licet non adeo grauit̄ vt in maioribz extra de delic pue c pueris z h verū si sunt dolicapaces z vbi malitia pubertatē anticipat Si vero non sunt dolicapaces nullo modo puniant̄ ex legē seueritate qm̄ in pueris solet relinqui multū q in alijs puectōrj etatj hu mane leges dicunt seuerius corrigendū de delic pu s c f.

Ferēde qd etiam probat i illis vbi malitia supplet etatem qui frequenter furta mendacia piuria que peccata sunt cōmittunt in quibus plena est etas puerilis de delic pue c pueris de ista materia requirē sup libro secundo capic xlix in tertū z in glosa z capic rex § ultimo z in glosa z sup libro secundo c xlix Siquis incausat⁹ fuerit in glosa.

¶ Wm in teckte fa Laplin l

I aliquis inuenerit pecora alicui⁹ ī anona sua l' prato ⁊ hoc viderit ille cui⁹ pecora ab illo auferre sine voluntate sua Et si abstulerit ea p̄t p eo fieri raans mā Sz si ī domū illi⁹ fuerāt deducta ⁊ ille qui ea possidet postea de domo sua rapuerit tunc p̄t qui domū possidz agere ī eū p herrewerck Idoc tñ puiso q̄ in illū dz dirigi actō qui ea de domo rapuerat ⁊ nō in aliū. **Om** in teckte fa. **Lap. l.**

Om annē mā taghē annē māz fa ī sūth korn ellē ī sū engh ockōmer hin wed h thē faet a an thū ī hegnet ellē a farende wate tha ma hā ey tage thz fra hannū vthū hans eghū willie En taghē hā thz fra hannū tha ma han worde raans mā thē for En kōmer thz hie m til hās hws thē thz togh oc taghē hin thz wth ther thz otte tha ma thz worde herrewerck tog sculle mē ey weth ānē dele en weth thū thē wdtogh.

Si aliquis Nota q̄m in re p̄ria quis pōt delinq̄re ⁊ p̄supponē q̄ q̄s p̄ria auctē pōt h̄mōi pecora includere ⁊ qd opponit qz pignozare p̄net ad iudicem ff de regulis iurj l non ex singulis Itē nullus potest esse iudex in p̄ria causa Et de iudeis ⁊ celicol l null⁹ ⁊ ne quis in sua causa ius tibi da in ru ⁊ in nigro solō fm leges licitū est retinere h̄mōi aialia ad ostendendū iudici sed ad pign⁹ sine auctē iudicis non de quo notat insi ad legē aquilcā Et iohz ff e n l puic⁹ nōne in spe ti de acto § i ⁊ ff s pone.

Om mā tōyrer ī annē māz aghē. c. li.

Quicūq; cōpossessor ē in mark ⁊ ligauerit sua pecora qd dicat tōyrer in agro alteri⁹ v l prato iudicat magna violentia qd dicat wold ⁊ teneat resarcire dampnū ⁊ soluere ius triū marcarū v l defendet se lege q̄ hoc nō p̄cepit fieri ⁊ dāpnū resarciat si cōfess⁹ fuerit Sz viatorū n̄ p̄nt negari equorū pascua.

Om mā tōyree ī annē māz aghē. c. li.

In wilk hū mā thē er eg hē xpa mark oc tōyrer sūt fa ī annē māz aghē ellē engh tha er thz wold

oc er hau skuldugh at gialde skadhū oc bōde a tre
mark ellē giffue thes log at hā bōdh thz ey oc gial-
de skadegiald om hā ganghē wedh En waifarēde
mā oc gest mwe mē ey grees synne.

Quicunq; Rō qz in domo curia vl' orto fit violētia insti de iniurijs
hīz z lxx cornelia cū ibi notat; Sz viatorz pcor c liqs messuerit s e
c xlvij. Itē Nota qñ veredica siue nessunga vocauerit qño veridi
ci vl' nessungi q pmo post instiuant sup caus pus pmulgatj discer
nāt vl' qd iurj sit corrigi p thord h lxxj.

¶ Om mā draber annē māz fa i sin aghē. c. lxx.

Gi pecora alicui⁹ venerint in agrū alteri⁹ z ille
qui ageū possidz vl' pastor agri dependerit ea
z voluerit ea in domū abducere qd ēz intage z nō
pē sz si incurrerint in lapidē siue lignū qd ēz steen vl'
stauer z ita debilitatū fuerit vl' mortuū sz ille qui
depulerit ea qd ēz gende pessus fuerit recipiat ad
se pecus mortuū z soluat p eo aliud viūū eq bonuz
absqz omī emēda z ille qui pecus illd possidebat sol
uat anonā quā pdictū pec⁹ deuastauit Sz si occide
rit illd cū armis q dicunt odh oc egh tūc soluat quā
tū pecus illud valuit viūū z insup iij mark Et si cō
fess⁹ fuerit qui occidit z dixit se hoc fecisse ex impro
uiso soluat dāpnuz z defendat se iuramēto qñ hoīm
q factū fuit ex improviso z nō volūtate Sz si pasto
rē nō habuerit pec⁹ illd nichil p eo emēdet.

¶ Om mā draber annē māz fa i sin aghē. c. lxx.

Gangher manz fa i annen manz agher oc kom-
mer hin weth ther korneth a eller aghē hyrde
oc wil thz fa intaghe oc gidher ey oc haffde thet fa
hyrdhe eller faet er so kaeth oc lōffuer a steen eller
stāffuer oc wordher thē lyth affeller dōōr gangher
hin weth ther gendhe tazhe thz dōdhe til siēh oc
gialdhe anth so gooth ighū vthū booch forthi ath
thet haffohe hyrdhe oc man thet faet otte hā scal

gialde effihē kom thē hīn otte En drabet han thz
authn miz odellē miz egh ta gialde hā effit oc bēde a
iij mark En gāghē hā weth drab oc kaller thz wo
de gialde effihē skade oc giffue a xij mēz eeth at thz
wor wode oc ey at willie En wor thz byrtlōss fa
bōde icke fore.

Si pecora in § 2 si cōfess⁹ qñ in fi Nota iste § isti⁹ capitli loquit^r d
iuramēto xij hoīm z nō facit mentionē q̄ die ista lex vl' cōsimil' dari
vl' solui dñt postq̄ lex firmata fuerit nec vtrū dies q̄ firmata fuerit
d̄z cōputari iste declarat effect⁹ p̄thorō in cor lxxvi § in fi z § li i
cl quicunqz p ar z § li ij clxx si extractor z e clxxi in fine. Se pe/
cora. p̄ p̄ma pte ē cas⁹ in l qñtus ff ad le aquileā z fa l Si bos alie
nus de iniurj z dāp da § in b q̄ aliud aīal dāf ē p̄ leges qz nō dāf
aliud p̄ alio nisi in rebz hñibz scitātē ideo in p̄posito sufficeret dari
eximatiōes de q̄ p̄ ciuū in l ij Ad legē aqleā z notat i dēto c hos
Si pecora Nota h̄ incidit in penā pecuniariā ex lege z ipō iur' vt
h̄ in § i § si occiderit z sil'r infra e c liij Ille qui Jte § e c xlvij Si
q̄s venerit § ij Jte § e c lxx Duodecim § ij in fine Jte § Nota infra
e c liij Si q̄s cōtauerit Jte infra e c lviij quilibz § i Jte infra e c lxx
minor § iij z simil'r infra e c lxxij si q̄s naufragiū § ij in fi Jte infra
e c lxxi b vocat Jte § e c lxxij mulier Jte § e c lxxij null⁹ p̄ Jte § e c
xxv Si q̄s concesserit Jte § e c lxxij Si q̄s voluerit in p̄ncipio es
§ ij in fine Jte § e c lxxij si q̄s vulneratus Jte lxxij c pro p̄cussio
ne in p̄ncipio z in fine Jte § e c lxxi z lxx z § e c lxxi z c lxxij quod
cūqz Jte § e c lxxij Jte § e c lxxij si hoīes Nota h̄ in istis p̄scriptis capi/
tul' z gñalit in cibus delictis Si q̄s p̄misit se cōvinci emendabit pri
mo istā emendā p̄ delicto z postea penā pecuniariā vt § e c lxxij
Siquis p̄misit.

¶ In gordenithingh Cap liij.

Ille qui vocat gordenithingh emendabit regi iij
marcas z bondoni tres z insup resarciat dāp
pnū qd̄ intulit qz maq̄ iniuria ē q̄ dicit wold occide
re aīal illud qd̄ cōpeditū est vl' ligatū vl' aliquo alio
mō impeditū ē hoc ē thz thē laghe heft haffuer a sig
vl' q̄ fecerit in aliqua spālī terra alicui⁹ que d̄z omū
Abicunqz quis occiderit aīal alicui⁹ siue in hegnet
siue extra sp̄ eo efficit gordenithingh dūmodo pasto
rē habuerit aīal illud z resarciat dāp pnū z soluat

regi tres marcas ⁊ bondoni tres.

¶ In gardnithingh Cap lū.

Gordnithingh bōder bode skade thē han gōre
oc iij mark bonde oc iij mark komighn forti at
thz er woldh oc ev wode at drabe thz fa ther heffe
hafter a si.gh ellē standhē i bondēs ornū thē han a
ene. Wre som mā draber annē manz fa thē hyrde
hafter hwat heldhē i hegnet ellē vthn hā er gordni
thn.gh oc scal effthē gialde so som sauth er oc bōde
a iij mark bonde oc so komighn.

Ille q̄ vocat. Spāle delictū hz spāle vocabulū. Itē vocabulū ⁊ emē
da ponunt h ad placitū statueng.

¶ In mā ridhē annē māz hest. c. lū.

Tquis equitauerit equū alteri⁹ sine volūtate
sua soluat bondoni tres marcas. S; si habu
erit eū in p̄cessu v̄l p̄ductu ⁊ equitauerit lon
gi⁹ q̄ p̄missus fuit tamē soluat p̄ quolibz by mark
q̄d transiuit duas oras denarioꝝ donec efficiant sex
ore denarioꝝ. S; siue equitauerit sine licentia siue
longi⁹ q̄ dictū fuit faciat equū sp̄ adeo bonū sicut
eū recepit. S; si equus mortu⁹ fuerit v̄l macilent⁹
⁊ venerit domū top ⁊ tagel ⁊ ille iurauerit q̄ p̄ ip̄z
deturpat⁹ nō fuit tūc nichil soluat p̄ eo. S; si p̄cess⁹
fuerit d; redire absq; omī debilitate q̄ d; lyde qui i
causatus fuerit p̄ istis caus⁹ q̄ in istis duob⁹ capitul
sunt expresse defendat se iuramēto p̄ hōim q̄ si nec
voluerit se emendare nec se iuramēto defendere sed
p̄misit se p̄uinci in placito cū naams dom tūc p̄ nul
la istaz causaz emēdabit minus q̄ tres marce regi
⁊ iij bōdoni.

¶ In mā ridhē annē māz hest. c. lū.

willkē mā thē ridhē annē māz hest vthn hās
willie thn thē hesthū a gialdhe for iij mark
bonde. En fanghē hā m; willie anthn atleie

ellē at lone oc ridhē lenghē en melt wor sōre ta bō
de hā for hwer by mark thē hā ower reed sū hūe to
sōre pēninge til sege sōre wordhē En hwat heldhē hā
ridhē vthū orloff ellē lenghē en melt wor sōre e he
sthū so godh som han wor thē hā togh hannū En
dō sō hesthū ellē worder mawer oc kōmer hiem top
oc tagel oc thō hā swarie at thz wor ey hās skyld
tha gualde icke fore En wor thz laan ta scal thz kō
me lydelōsth hiem Ido som sectes for the saghe
thē i thūsse to capitel er sauth warie sig om hā dyl
mz vū mēz eedh En wū hā hwerkhū bōde ellē wa
rie sig so som sauth er mē ladhē sig sōghe a thūngē
met naams dom tha bōdes for enghū thūsse saghe
mūne en iū mark bonde oc iū mark kōmighū.

Si quis equitauerit Iste pene sunt volōtarie adeo bonū concor l sed
michi s i ff commodati iuxta illud absqz satire debent concessa re/
dire pmo furtū cōmittit l q iumēta ff de furtz 2 qd h de equo b
intelligit de alijs rebz 2 nauz 2 similibz 2 ratio est quia illud capie
siqz equitauerit cōtinet ius cōmune pbat p leges pscriptā q iumēta
ff de furtz 2 s li ij c xl neffningi dñt iuraf s Ite si incausat an iura/
mentū. Siqz equitauerit Nota si aliqz obtinuerit pductiue siue cō
cessiue siue aliq mō p sili domū l terrā l equū siue alias qscūqz res
p̄t eas pfrūdo occupare vsqz ad expletōz pacti phabū vl r̄mimi si
ue pena legi cū iuramēto si necesse fuerit q illas cū volūtate 2 licē
tia occupauit 2 n cū violētia vt pmo de domo p̄t s li ij c xxiij vbi
cūqz s dom⁹ Ite d r̄ra s li ij c lxxij qñ aliqz s i Ite de eq vt h i s ij
Ite de alijs rebz qbuscūqz vt s li ij c xl neffningi 2 sile e li c lxi si ali
qz s i. S3 si cōcessus Nota q res p̄cesse dñt redire absqz omi de
bilitate vt h nec p̄nt aliq modo amitti vt s li ij c xxiij s iij vñ s i
Absqz satire dñt concessa redire.

Om stood hors Caplm lv.

Oui habz stood hors habeat illas in clausura q
d̄r fold in p̄rio mark 2 habeat ad eas pastore
2 si hocn fecerit s3 deuastauerit p eas agros alioruz
qui dicunt wongh tūc possunt deponi in placito hoc
est forlegges 2 si ille aliquod dampnum incurrerit

postea qui eas possidet imputet sibi dūmodo hoc fa-
 ctū fuerit i eoz wongh Sz si quis stodh hors appo-
 fuerit in illo mark in quo nichil iuris habuerit tūc
 pnt cōpossessores illi⁹ mark monere eū ad hoc lagh
 deele hāmū q recipiat suū stoodh ad domū suā ⁊ si
 noluerit ⁊ ille postea aliqd dāpnū incurrerit impu-
 tet sibi q sine volūtate eoz n pt deuastare gramia
 eoz nec ānonā cū suo stoodh Sz si aliquis emerit i
 alteri⁹ mark terrā aliquaz causa fraudis cum vna
 marca vel duab⁹ vt sic deuastet eoz mark cum suo
 stoodh tunc pnt cōpossessores sūm estimatōz auri cō-
 pellere ipm ita apponere put sustinere pt eoz mark
 ⁊ apponere ad eoz cōmūtatē sicut apponunt porci
 ad pascua qd dī oldhū ⁊ sūm arbitriū eoz qui in illo
 mark habitāt apponant qz ipi meli⁹ sciūt quot eoz
 mark poterit pascere Sed si ille eque q dicunt hors
 efficiant scabide ⁊ possessor eoz noluerit eas puare
 in terra sua speciali tūc pnt cōpossessores illi⁹ mark
 illas i placito deponere hoc ē forlegge ⁊ pellere eas
 i loca paludosa q dicūt dynd ⁊ iterficere eas sine oī
 iniuria q dī widhe Et hoc idē iudicabit de equab⁹
 domitis si efficiant scabide quia morbus vnius cō-
 taminat alias.

Om stoodh hors Cap lv.

Hwo som haffuer stood hors haffue thm i fold
 i sin eghū mark oc haffue til thm hyrde wil
 han ey thz giorē mē qd hē miz thm bondhūs
 wongh tha mwe the thm forlegge a thingi oc fan-
 ghē hin noghē skade sithū thē hōsen a haffue hiem
 guald om thz wordher i wongh En ho som haffuer
 stood hors a thū mark thē hā haffuer ickē i ta mwe
 eghēmē la zdele hāmū til attaghe sine hors hiem en
 om hā wil ey oc fanzhe the sithū skade wide sigh
 thz selff forti at vthū there willie ma han ey heldhē

Gode there grees a fellet ellē there korn mȝ stod hors
 En kōbet mā a ainē manȝ mark for swiȝgh anthē
 for en mark ellē to ellē mere forti at hā wil oðe theē
 mark mȝ sūte stōd hors tha mwe eier effihē gudȝ
 wȳrt thing nōde hannū til attaghe so til som mark
 mā tole oc legges so til theē fellet som swiȝn legges
 til oldhū oc the thē i by boor wolde thȝ forti at the
 vide best hwat theē mark mo tole oc fōde Clorder
 stood hors scabet oc wil thū thē a ey gōme thm ser
 lige a sūt eghȝ tha mwe eghē thm forlegge a thingi
 oc elthe thm i dynd oc drabe thm vthn wide Thȝ
 samme er oc om thame hors om the worde scabet
 forti at thȝ fanghē hors affanet.

Qui hȝ. qȝ aīal nō tenendū in iacturā ȝ dampnū alimēti alteri in
 sti si qdrupes paupiem fecisse dȝ ȝ ceterȝ sciend rō pensum ȝ quia
 vna ouis morbida inficit aliā.

Wre mā scal wedh lōsa Cap lvi.

Pro pecorib⁹ siue iumentis in agris vl' pratis in
 domū abductis qd dȝ intagȝ dȝ poni pign⁹
 sūm arbitriū vicinȝ qui dicunt granne qn publicāt
 eōȝ hegnet Sȝ tū ille cui⁹ pec⁹ dāpnū intulit pȝ ex
 ponere quātū vult ȝ iuret insup cū vȝ homib⁹ q am
 pli⁹ dāpnū nō intulit pecus ei⁹ Itē nota q pigno
 ra tali mō ipignorata si nō fuerint redēpta aī festū
 oīm scōȝ tūc nō tenent ad restitutōȝ qui hȝ illa.

Wre mā scal wed lōsa Cap lvi.

If fa thē worder intagȝ anthē i korn ellē engh
 scal laghepant forlegges so som egher worde
 om satte thū thȝd the legges theē mark i hegnet oc
 so scal lōs som the worde til eens fōre En tha wa
 re hin weth log thē skade giorde atlegge wt so mō
 ghȝ som hā wil oc swarie a mȝ vȝ mēȝ eedh at hās
 fa giorde ey mere skade Clordhē pant the fore in
 teckt fa er sath ey lōst for alle hellighnȝ dagh tha
 E

ware thz forgozdh.

Arbitriū vicinorū qz illis melius sciūt sic alibi refert ad vicinā faci-
at qsdam de pscriptōibz Itē istud iuramentū ē lup fctō alieno iō
deberet fieri p verbū credit alias iurās subiret anceps pūriū p l vi
deamus ff de in litem iurādo.

¶ In gertzel Caplin lviij.

Omnibz dz suas sepes sepiere pū arbitriū oīm cō
possessorū z pū q possidz in villa z bool pū iur-
stuz funiculū z p stuff nō sepiuntur nisi illd sit forte fel-
let in villa tūc sepiet p eo seps q dz hōffdegerde Itē
nota q oēs tenent p fundis suis qui inhabitati sūt
hoc ē bygdh et facere sepes Dz p fundis nō inhabi-
tatis q dicunt vbygdē in villa tenet ille qui possidz
facere sepē q dz hōffdegerde z ceteri vicini qui dicūt
gramne faciūt sepez a latere si sit incōdēda q dz om-
a fallē z qui noluerit sepē suā facere infra illaz diem
quā pfigunt cōpossessores soluat penā pecuniariā q
dz wide pū arbitriū eorū qd arbitrati sunt Sed si
nec voluerit sepiere nec penā pecuniariā soluere tunc
vicini ei⁹ qui dicunt gramne dūt alicui inungere q
agat in eū ex pte oīm eorū z quincere eū ad tres mar-
cas tā bondomi q regi. ¶ In gertzel Cap lviij.

Hwer mā scal sin gard gerde so som alle egber
giffue ia til oc so som hā a i by oc bool effthē
teth reb En for stuff gerde mē ey vthū thz et forte
fellet i by tha gerdes thē for hōffdegerde Alle men
sculle gerde for theē toffie thē bygd ere en for vbyg-
de toffie i by gerde hin thē a hōffdegerde oc alle grā-
ne fidegerde om a fallē En hwo som ey wil gerde
sin gard a thū lagdagh thē eier legghē gialde wide
so som wide legges En wil han ey gerde oc ey wi-
de gialde ta sculle grāne befale en mā om alle theē
dele oc sōge hin miz dom til iij mark booth bonde oc
so komghū.

Quilibz dz qd oēs tāgūt ab oibus ē approbandū Itē rō finis pē
pūciā sic ciuilit pē pūciā sit missio in possessionē de do z cotu
s put s; criminaut ad ānoratōz bonoz p gio c veni sup v probatus
de dolo z contuma.

Om aghē gardh Cap lviij.

Quilibz tenet facere sepe q dī aghēgard sicut hnt
terrā ad estīationē auri s; p stuff nō fiunt sepes
Itē si forta que dicit felleth vni? occurrerit alteri?
hegnet tūc dnt illi quoz forta ē z fellet erigere dimi
dietatē sepiū z illi qui possidēt wongh reuq dimi
dietatē ita exhibeat vterq; alteri equalitatē q dicit
iaffuz qz qd nūc impedit vni pti āno futuro ipendet
alteri z si ita ptingerit q vī illi qui possidēt hegnet
v illi qui possidēt fellet noluerint facer dimidietatē
sepiū tūc illi qui possidēt wongh si incurrerit aliqd
dampnū ppter debilitatē sepiū ppiay imputent sibi
ipi S; si dāpnuz aliqd incurrerit ppter sepes hoīm
alteri? mark siue illd puenerit de aialib? ppiis siue
alienis tūc soluat ille dāpnū illatū qui debuit sepes
pstruere Et si nullus recognouerit se sepe illā posside
re p quā dāpnū illatū ē tūc dnt sepes p funiculū di
stribui z ita agnosceat eui seps illa pertineat z su
per quēcumq; iustus ceciderit funiculus non habeat
potentiā defendēdi se lege sed soluat penā pecunia
riam si prius fuerit arbitratū z insup totū dāpnuz
Sed si nec voluerit sepe facere nec illuz exponere
qui facere deberet tūc dnt illi qui possident wongh
inungere alicui de ipsis vt eis extorquet iusticiam
Et si sniaz sustinuerit hoc ē tole the dom qui sepes
debeāt facere tūc quilibz puinet ad iij marcas regi
z totidē bondoni.

Om aghē gardh Cap lviij.

Ronghs gardz gerde hwer inan so som han
haffuer guldh wyrtlingh i by men for stuff
gerdes icke en om so worder at en bys fellet

fallē a moodh annē bys hegnēt tha sculle hīnē thē
 fellz eie resē halff gard weth hīnē thē wongh eie oc
 holde so iassūz forti at the thē nū haſſue sellz fange
 at aare hegnēt oc thyrffue ta thū sāmē iassūz weth
 Om so wordhē at anthū the thē hegneth eie wille
 ey gerde halff gard oc holde iassnet the thē wongh
 eie fange the skade gōmē there eghū gardh haſſue
 hiem gīald en fange the skade aff vthū marks mē
 gard e hwat heldhē aff theē eghz fa eller aff andre
 mīz fa tha gīalde hīn skadē effthē thē gardhū sculle
 gerde En om enghū mā kēnes weth thū gard thē
 skadhū gōōz ta sculle marke men rebe garde oc wi
 de hwem hā hōier til oc thū thē reth reb fallē a han
 haſſue ey wold til atbiwde logh for sig mē gīalde
 so wide som fōre wor wethēlauth oc gīalde effhē
 skade gīald En wille the ey gerde oc ey wtlegghe
 thū thē gerde sculle ta sculle the thē wongh eie be
 de en man om aff thū selfſue aſly thū reth En to
 le the dom tha fallē hwet there thē gard sculle ger
 de til iū mark bonde oc iū mark konighū.

Quilibz tenet Rō assignat vt s c primo.

Our lēge gerde scal stande *Cap liij.*
 eps q̄ sit pro ſiligine dz ſepiri aī pascā 7 p alio
 ſemīe qd̄ dz woor ſeed dz ſepiri aī pētecoſtē et
 dz ſtare ad feſtūz michael niſi ita ſit q̄ omīs anona
 pri⁹ fuerit inducta 7 collectā 7 qui pri⁹ diripuerit ſe
 pē ſuā ſoluat omīe dampnū qd̄ ppter ablatiōz ſepis
 ſue fuerit illatū. *Our lēge gerde scal ſtāde. c. liij.*
Our gard thē for rogh ſettes scal ware gerd om
 poſke ellē fōre oc for woor ſeed om pingdagh
 oc ſcal ſtāde til ſctī michael dag vthū alt kom kō
 mer fōre indh hwo ſom gard fōre rptaghē gīalde
 effhē al thū skade thē gōmē hās gard giordeſ.

Sepes q̄ sit Nota sepes q̄ dicunt rogh 2vongs gerde dñt sepiri añ
festu bri marini Sepes aut̄ q̄ dicunt 2voorſede gerde dñt añ fe/
ſtā valburgj sepiri Thord 5 xuij quia fra sic requit in crescendo 2
merendo.

Om abelohgard Laplin lē

Ouilibz dz sibapji suū pomeriū 7 suūz koolgard
et suū toſſe gardh puare cū sepe ſua ſi voluerit
habere eā in hegnet 7 hoc pzo omibz aialibus hoc
ē for all kyns fa niſi p capris bob⁹ 7 porcis qui di
cunt gardbrydhē quia dz puincere bondonē ad hoc
vt puet suū gardbrydhē De iſtis curijs ſupradctis
nō pñt aialia induci qd̄ dicat intage niſi ſolū capre
vl niſi q̄ aliqd̄ aial depositū ſit in placito hoc ē for
lagth Sz ſi aliquis violenter intrauerit pomeriū
alicui⁹ vel koolgardh 7 furatus fuerit caules vl po
ma p hys adeo bene p̄t fieri fur ac ſi furatus fuiſſet
alias res Sz ſi aliquis amittit veſtes ſuas in pome
rio alteri⁹ nō p̄t agere in eū p raan.

Om abelohgard Laplin lē.

Ibelde gard oc koolgard octoſſtegard ſcal hwee
man ſāgh ſelf wiſthe miz ſin eghñ gard om hā
wil haſſue thm i hegnet oc wocthe thz for alle hon
de fa vthñ for gedhē ene oc for gardbrydhē ſo ſom er
ſogen ellē ſwijn forti at hā ſcal dele bondhñ til atgō
me ſine gardbrydhē Af thūſſe garde ma icke fa in
taghes vthñ gedhē vthñ at thz er forlagt a thingi
En brydhē noghē mā annē māz abelgard ellē kool
gard oc ſtiel kool ellē eble tha ma han thē fore wor
de thiwff ſo ſom han ſkole i hans hws andre coſte
En miſthē mā ſine kladhē i annē māz abelgard ta
ma hā ey ſōghe thē effthē miz raan.

Quilibz dz Ratio qz quē tāgit emolumentū tangat 2 emus ſed ſi
aliquis qz in ill' reto bñ mittit furnū ar l vulgarj 5 ſi ſiqs 2 5 q fur
ti 2 l vez 5 cor ff de furj 5 ſi aliq̄s rō qz dedit opam rei illicite iō
imputet ſibi dampnū l 5 c derico de homicid c continebat ff de re

xi iij

gulis iurj l culpa.

¶ **De** m viraagh Caplm lxi.

Viraagh id ē res aliqua q̄ dī viraagh terre com-
pulsā quā null⁹ qd̄ dicit effi hē kōmer regis est
q̄ ipe possidet oīa littora q̄ dicunt forstrandh ⁊ illd̄
qd̄ nullus alius possidet rex possidet.

¶ **De** m viraagh Caplm lxi.

Viraagh thē til land kōmer oc enghū mā fylghē
ellē kōmer effi hē thz a kōmighū forti at kōmū
ghū a alle forstrandh oc thz thē enghū mā eie thz a
oc kōmighū.

Viraagh .i. res aliq̄ ⁊c Nota q̄ rex fm̄ hanc legē possidet oīa litto-
ra que dicunt forstrandh vt h ⁊ infra e c lxi in maḡ glo in fine hoc
verū nisi terra vni⁹ cōcurrat ad aquā cōmunē tūc aqua ē regis ⁊ al-
ter retinet terrā ex q̄ sequit̄ q̄ piscatura ē regis s̄ illa terra nō fuit
piscatorib⁹ nec ad intrandū nec ad rethia l' casulas sine licētia pos-
sessoris vt s̄ li i c liq̄ in glo. Res aliqua Regis ē hoc videtur cō-
tra l i c de naufragijs li r ⁊ contra auct̄ naviā l c de furtj nec vī-
det̄ valere rō lrē quia littora maris nullius sunt sed omnibus cōmu-
nia insti de rex diuisione s ⁊ quidē sed rīdet̄ q̄ istud ē equū ex q̄
non apparet alius dñs ⁊ si tunc exactor capet contra illū essent iu-
ra allegata consultū esset tamē in foro aīe q̄ aut totū aut pars di-
stribueret̄ impios vltus in remediū fidelū aīaz ar auct̄ om̄s cō-
munia de successionib⁹.

¶ **De** wilkhyz viraagh et Cap lxiij.

Minor piscis q̄ sit styri nō vocat̄ viraagh s̄ qd̄ i
possessioe alteri⁹ fuerat s̄ oīs res q̄ possideri p̄t
⁊ potuit ⁊ poterit regis ē si nullus sequit̄ qd̄ dī kō-
mer effi hē S̄ piscis quā vn⁹ hō portare p̄t sicut est
delphin⁹ ⁊ siel ⁊ eoz siles vlt̄ minores nō iudicantur
viraagh S̄ maiores pisces sicut sunt styrones ceti
⁊ listt ⁊ eoz siles quos vn⁹ hō portare nō p̄t vocan-
tur viraagh ⁊ rex eos possidet Itē qui cetū inuenie-
rit anteq̄ ab eo sustulerit indicari d̄ exactori ⁊ ha-
bere p̄ labore suo quātū portare p̄t si pedester sit si
equos pond⁹ equi si plaustrās pondus plaustri ⁊ si

quis inuenerit eū qui hz nauē dz tollere quantū na
uis illa portare p̄t 7 maior nō dz nauis eē 7 postq̄
ille prim⁹ sustulerit p̄tem suā nullus dz inde aliquid
auferre sine voluntate exactoris Et si aliquid inde
accepit sine voluntate exactoris 7 postea incausatus
fuerit vl̄ exponat qd̄ recepit 7 insup̄ emēdet iij mar
tas vl̄ defendet se iuramēto xij hoīm qui dicunt lag
feste mē de eadē prochia in qua habitat Sz quicu
q̄ exactor cetū habuerit vl̄ adquisierit 7 regi nō tu
lerit inde p̄tē suā amittet exactōz suam.

Whilkh3 wraagh er Lāp lgh.

Dinne fisk en styri er ey wraagh En hwat som i
annē manz hefft hassuer waret so som er kyste
eller tōmmer ellē klade eller noghē thugh thē man
kēner at i hendher hassuer waret kōmer enghn mā
effthē tha er thz wraagh oc a kōmghn En fisk thē
en mā ma bare so som er marswijn oc siel oc thei li
ghe eller mynne thz er ey wraagh for vthn styri ene
forti at hwalff oc lufft oc styri oc alle store fiske thē
mā ma ey bare the are alle wraagh oc thm aa kōm
ghn Tho hwo som hwalff hitthē fōrst hā scal fōr en
han taghē noghz affsie vmbosmā til oc hassue for
sūt arbejd om hā er ganghū mā sin byrde ridē mā
beste byrde aghūde mā woghū las oc kōmer man
til meth skib hassue skibs farm tho ey store skib en
sex arer thz er tre aare a hwert bordh Sidhū thn
fōrste hassuer afftaghz sin lod tha scal enghn mā aff
taghe vthn vmbosmāz loff En taghē noghē man
vthn hans ozloff oc giffuer vmbosmā hannū saagh
lade wth anthū so mōghz som han togh oc bōde a
ij mark ellē giffue xij mēz eeth hwilke som hā kan
fanghe i thz kirke sōghū som han booz i oc tho lag
feste men En hwilkhū vmbosmā thet hwalff foor

de ex fozet komighi sin lod affmiste sin leen:

Minor piscis Quia domia nō debent esse sub incerto sed contra mare est oim z omnibz cōmune sic etiā piscis insti de rerū diuisione § z quedā vide glo ibidē in § p hoc littora Item alia que hic statuunt sunt voluntaria z eq. Vtrū mare p̄t prescribi cū sit cōmune omnibz Nota licet mare sit publicū sicut z flumen tantū dominiū maris potest prescribi tanto tempe cur? inuq̄ meōria non existit vel vsum aq̄ z l diligenter L de aque ductu li xi sicut dicit de venetis z ianuentibus q̄ p̄scripserunt etiā mare p̄ncipe sciente z patiente. Item aliquis potest p̄scribere ius piscandi in loco publico z iur̄ vel possidet ar l si quisq̄ z l sane si mare ff de regulis iuris Item qualiter flumen potest esse publicum p̄prietate z vsu quandoq; p̄prietate non vsu quandoq; vsu non p̄prietate pro istis l i L si fossa ff de fluminibus z ne quis in flumē ff de loco publico fruendo l i in p̄ncipio glo ij. Item si delictum sit cōmissum in mari qui est in p̄torio loco habet cognoscere L de classibus archatibus l vnica li xi sicut in simili tenet io an c vbi periculus de elec in vi de elecōne pene mortui que spectat ad ciuitatē proximā z si distarent eq̄liter a duobus dominis locus est p̄uentōnū ff de iudicijs z ne quis l si quis postea z in simili per io an in nouell de obliga ad rōs c i v l ambo dñi simil ff cōmuni diuidendo l arbor § de vestibulo Item ff ne q̄s in loco publico l littora vbi dicitur q̄ littora sunt ppli romani Rñ datur hoc verū quo ad iurisdicōz ita si glo sup § littora insti de rerū diuisione. Item rex dacie est rex liberi nemini subiectus sicut dicitur bar de ciuibz ciuitat̄ si te p̄missiue ideo sicut ibi populus ē p̄nceps in sua ciuitate ita rex hic in suo mari bar ne quid in loco sacro l in iniur̄. Item curius aquarū flumina z littora peranēt ad euz qui habet regalia vt x coll que sunt regalia c i z notat in l ij in p̄ncipio ff ne quis in loco publico z per bar in l i ff ne quis in flu publico.

Om skibbroth Caplin lxiij.

Aiquis naufragiū passus fuerit z illi qui fuerint in navi viui venerint ad terrā nullus exactor vel alij presumant tractare res eoz illi inuitis anq̄ ip̄i eas resignauerint hoc ē fōre the selfue ita q̄ nullo modo p̄nt eas recuperare hoc ē hierghe nec per se nec per alios mercede conductos nec aliquis presumat impedire aliquos quos p̄pter mercedē p̄nt p̄ducere Sz si testimoniū eoz affuerit q̄ vel exactor vel

famul⁹ su⁹ vl' aliquis alius spoliauerit eos reb⁹ ill'
aliquibus vl' inhibuerit vt null⁹ iuuat eos añq⁹ resi-
gnauerint careat exactōe sua ⁊ exponat qd⁹ de ho-
nis ill' recepit ⁊ emēdet tres marcas Et si aliquis
ali⁹ spoliauerit eos primo expōat quidquid inde re-
cepit ⁊ isup soluat regi tres marcas ⁊ alias tres sol-
uat ill'.

¶ In skibbroth Caplin lxiij.

Brysthē mā skib oc er folk a oc kōme lewēde til
landz hasfue enghn mā wold til atkōme neer
there coste hwerkhn vmbosmā ellē annen man fōz
en thz kwnne thz selffue engelwnde bierghe anthn
meth thm selffue eller meth leie men oc hwerkē vmbosmā
ellē annē mā hasfue wold til at formene thm
thz folk thē the mwe atleie fange En worē hē ther
sand withnes byrd til at vmbosmā ellē hās swene
rōwer thm aff nogher there costhe fōz en the ower
giffue thz selffue eller forbīwdhē folk athielpe thm
thē the mwe fange atleie miste sūt leen oc lade thz
wt thē han togh aff thm oc bōde fōz fulbōd hē En
rōwer noghē annē mā thm lade wt alt fōzst thē hā
tog oc bōde arij mark thm oc so kōmghn.

Naufragiū. pcor l pmo E de naufragiis li xi cū auct⁹ nauigia E de
furi⁹ ⁊ ē pstitutō equissima l³ pessime fuat vide c⁹ excōmūcatōi cū
glo d⁹ raptoribz q⁹l⁹ incurrit excōmūcatōz ipō fctō h⁹ vez qñ pri⁹
sūt moniti de q⁹ gnil in repositoio aureo ti de sen ex s⁹ casus qbus
ipō iur⁹ ē excōicatus vide etiā glo in c⁹ dispēlatōis ij q viij in d⁹ de/
spicim⁹. Itē spoliātes naufragos fm leges c⁹re tēq⁹ p⁹stighbroff cō
uincunt ⁊ eodē mō puniant vt i cōstitutōe cristoferi reg⁹ s⁹ xxx.

¶ In falsk Caplin lxiij.

Imputatū fuerit alicui q⁹ sit stigmā vl' q⁹ falsa-
rius sit vl' incēdarius sit q⁹ d⁹z mortbrenner de-
bet defendi p⁹ noiātos in hareth hoc est cū trib⁹ ho-
minib⁹ in quolibz fierthingh illi⁹ hareth ⁊ illos d⁹z
exactor noiare vl' ali⁹ qui ē wuldbugh qui nec ē co-
gnatus illi⁹ qui agit in eū nec alterius Itē nota q⁹

incausat? p̄t tali mō in ista lege manifestare inimicos suos q̄ null⁹ defendi cogat v̄l debet p̄ inimicos suos S; qui noiati fuerint v̄l dñt incausatū absoluerere v̄l dampnare hoc ē swarie til ellē fra quia nullus p̄t aliū silendo dāpnare ad mortē v̄l ad absolutionē ⁊ tñ anteq̄ noiati fuerint dz iniuriā passus cātra iniuriante eodē placito iuramentū suū exponet ⁊ n̄si iurauerit nō teneant noiati discernere.

Om falsk Caplin lxiij.

For falsk oc for mortbrand oc om man wīdes at han er stigmā sculle men waries meth haretz neffnd thz er at tre mē aff hwer fierthingh thē i thz haret ere thñ scal vmbosmā eller en wuldugh mā thē icke a selff i the dele oc ey a byrd hwerkē meth hin thē saagh giffuer oc ey wedh hin thē for saagher Thñ tho for saagh er hā mā i thñ logh wretthe sine openbarlige wuener so som fōre er sauth for ti ath enghñ man scal nō des til at warie sich meth sine wuener The oc ther neffnde worde the sculle anthñ swarie hin thē for saag er til ellē fra forti at mē in we enghñ mā dōme thvēdes enghñ mā kā oc fange haretz neffnd aff annē vthñ at hā swarer hānū geruing i hand aff sñt hals ellē aff sine xl mark.

Si imputatus inimicos concor auct si dicatur *De testibus de b* s̄ primo li ci absolvere concor l p̄ses *De sententijs ⁊ inter lo* cutionibz omnū iudicū silendo quia in criminalibz probatōnes debent esse ap̄issime per l̄ sciant *De probatōibz ⁊ s̄ libro ij c vij* si discordant in glo ⁊ li ij c v in glo aliqui textus habent thōie. l. te stari. i. nullus post aliū convincere fm istas leges per testes ad dāpnationem vite vel xl marcar. Si imputatum Nota hic de vltimo § huius capituli quasi in fine ibi ⁊ tamē anteq̄ zē sic simile s̄ li ij c xl neffndi § vltimo in textu ⁊ in glo Nota congrens causas ali quas si pmulgauerit super quibz denomiati qui dicuntur stocke neffndh fecerit denomiari ⁊ postea omnino non fuerit causam pro secur⁹ tunc soluat bondum tres marcas ⁊ regi ser tamen anteq̄ nō

minati fuerint debet iniuriis passus contra iniuriantē eodē placito
iuramentū suū exponere et nisi iurauerit nō teneant discernē stocke
neffin et tercio placito dñt p duos syllingh in oneri ad discernēduz
Thorō § ix vel vij. Nota de duobz syllingh tertius legi nō loquit
et id defectus ille corrigat p thorō § vij et § xij line quibz duobz
syllingh nullus iniuriis passus pgressum fm legē habere poterit p
veredicos siue neffingos ut etiā si li ij in pte declarat c xl neffin/
ga in glo. Item Nota q prosecutio omnīū causarū super quibus
teneantur stocke neffin discernere debent fieri per tria placita thorō
§ x Si imputa Nota text⁹ nō loquit de stocke neffin et etiā si nō fue
rint iij in placito et ideo defectus iste corrigat p correctōz thorō §
xxix Nota in § ultimo istius capituli scilicet tamē ante qz notati fue
runt et et simile ius est de neffingz in causa rapine ut s libro ij c xl
neffingi § ij et vlti et c xli qui iuraverit. Si imputatū Nota illa
sunt crimina excepte actionis vel crimina excepta scilicet crimē pui/
rii falsi testimoniū inecus fornicatū crimē falsi raptorj et qz et mōl
alis furti lese maiestatis pccū contra naturā s monie sacrilegiū intru/
sionis homicidij heres pccū pccū pccū et alia sicut pccū l' crimina q pccū p
actū pccū ipso iur iurōgat infamiam s iō ij q iij § porro et p ber d
renū c nisi cū pridē § ppter consciā et dicitur et ibi meli⁹ p hosti
et de actu c cū p manconella sup et qz laye⁹ p ber et infra c c de cer/
tero scz de testibz d i p ben et c qm idē c n p ben et vltū infamia ca
liū criminū abrogat p purgatōz pccū s li ij c xviij q servatū in glo
et h Nota sicut fm hosti de purga ca c ex tuap q si infamia post pur
gationē non cessat sed magis vehementius inualescit tūc nō abrogat
sed de iure potius iterato purgabit ut in c ceterp et c pterea de testi
cogend et c pastoral de excep et c si qui mōnū accusat pnt et ratio
est qui de nouo emergunt auxilio indigent ff de interrogatorj s ac
tombz de etate § ex causa et noua res nouum consiliū et remediū
exigit ff de ventre inspiciendo l i in pncipio et si noua causa allegat
puta quia fideiussor mortuus sit itēz ent equū pccū cautēnem ff
ut in possessionez legatorj l plane et nouis morbis noua consuevit
antecoda ppari extra de iura calump c ceterp et l d c vt et fluet hec
ber de excep c pastoral in et de nouo.

Wilkz falsk et Laplin lxv.

Quiquis posuerit incudē et stabel et percusserit
denarios sine voluntate et mandato et cōbussē
rit falsuz argētū et emit et vedit aliquas res
cū denariis quos scit esse falsos vel cum falso argēto
hoc totum vocatur falsk Item nota q qui fecerit

falsuz man⁹ eius erit in ptate regis ⁊ qui habuerit
ex eo falsuz tenet habere recōpensatiōz dāpnū qd dī
skade giald. S; si aliquis deceptus fuerit ⁊ recepit
ab aliquo ignorāter falsuz argentū vl' falsos dena-
rios ⁊ portauerit eos ad monetariū vl' aurifabrum
qui scit discernere ⁊ noluerit cū eis emere anq̃ sciat
vtrū sit falsuz vl' nō tal' nō tenet vocari falsari⁹ sed
agat in illū qui dedit ei falsuz ⁊ ille qui soluat ei dā
pnū suū l' defendat se lege ⁊ falsuz tñ remaneat sub te
stimonio bonorū vbi fuit inuentū ⁊ nunq̃ emat pro
eo de cetero nec exponat venale s; vl' d; abūci vl' cō
minui vl' in mare deici ita q̃ null⁹ inueniat illd de
cetero. *Wilkh; falsker Caplin lxx.*

Falsker thz om mā setthē steth ellē stabel oc sla
er pēninge vthū komghūs ozloffellē hās both
oc breinner falsē sōlff. *Wilkhū mā thē falsk gōz el*
ler m; falsk wordhē fwrnē ellē fōz falsk worder feld
m; loghū tha a komghū hās hand oc hā ther falsk
feck haffue aff hannū sū skade gialdh. En wordhē
noghē mā sweghū oc fanghē falsē sōlffellē pēninge
oc ber thū til mynthē ellē gulsmedh ellē annē man
thē skōn kan a atskode oc vil ey kōbe m; fōz en han
haffuer p; m; om thz er falsk eller ey tha er han ey
skuldugh athede falsker. En om hā wedh sū kōbe
mā tha giffue hannū saag oc haffue aff hānū anthū
skade giald ellē log oc falsk; bīde m; wīthnes byrd
thē som thz wordhē hūth. Thz falsk thē so wordhē
fwrn; scal ey mere vtgiffues mē scal anthū brēnes
ellē i syndhē hugges eller i haffkastēs so ath enghū
mā thz nyde maa.

Sīq; posuerit Uide l i C de falsa moēta vbi pene ponunt s; si de
ceptus q; ignorantia cū excusat p dētām l i ibi vbi dñs ignorans.
Nora q; istud capit sīq; posuerit incudē extractū ē de legitimpia
lib C de falsē ministr; ⁊ C de falsa moneta cō adiecta.

Om mortbrand Caplin lxxvi.

Hoc vocat mortbrand qñ aliquis sub noctis silē
tio vl' alio mō claudō ignē supposuerit domui
alicui⁹ ⁊ si dephē⁹ fuerit adiudicabit mortē ⁊ dāpnā
ellata resartōnant de bonis ei⁹ ⁊ insup xl marce sol
uant bondoni s; si puict⁹ fuerit legaliter p illa cau
sa soluat dampnū ⁊ fugiat de terra donec rex fece
rit secū graciā suā.

Om mortbrand. c. lxxvi.

Hz er mortbrand om mā anthñ om nathe tide
ellē i lōn far til oc setthē ildh i mās hws wor
der hā ta zñ wedh sōdane gerninghē ta haffue hā
forgiorth sin hals oc skadhñ gialdes effihē affhans
gootz oc xl mark bondhñ En wordhē hā feldh at
loghñ ta gialde effihē skadhñ oc rymme selff landh; z
e til kominghñ gōrec annē nade wedh hāmū.

Hoc vocat Pro isto c ⁊ seqñt facit L qñ lite sue in vindi l i ⁊ ij
⁊ c ut de immūitate ecclie. Nota istud c h vocat mortbrandh ⁊ c
extractū ē de legib; imperialib; s; ff nouis lit n ix s; de incendio ra
pina naufragio e silt l qñs titulus s; de stigmā.

Om stigmā Caplin lxxvij.

Hlle vocat stigmā qui vl' iacēs in silua vl' ymbra
culo qd d; skwol vl' in cāpo vl' iuxta viā ⁊ spo
liauerit equitantē vl' plaustrantē vl' pedestrē ⁊ fuge
rit cū reb; ill' ad latibula sua ⁊ zelauerit ⁊ si dephē
sus fuerit in fetō illo adiudicabit mortē ⁊ portio sua
soluat regi S; si puictus fuerit p legē resarciat dā
pnū de bonis suis qd intulit ⁊ xl marcas soluat bō
doni ⁊ caput ei⁹ erit in ptāte regis q; quilibz tenet
robore pacē.

Om stigmā Cap lxxvij.

Hstigmā er thñ ther anthñ ligghe i skow eller i
skwol eller a hede eller a farne waie oc rōwer
anthñ ridende ellē agende eller ganghñde oc sōghē
mz thz til sielsthe oc lōn wordher han taghñ wedh
the gerninghet tha haffue forgiorth sin hals oc sin

y

howz lod wedh koinghū Enfallē hā atloghū gīal
de esthē skadhū aff sūch egghz gootz oc vl mark bō
de oc han ware selff i koinghūz wold forti at fred
scal hwer mā styrcke.

Ille vocatur signus De isto cō s c proximo 2 in vlu seu c de pace re
nenda § publi.

¶ In hedhe brēne Cap lxxij.

Si quis supposuerit ignē in campo 2 incēderit al
terius yrthesfangh sicut est miricas vl glebas
q̄ dicunt tozz vel si ignis accēsus currendo extēdat
ad siluā 2 eaz deuastauerit tunc soluat ille dampnū
qui ignē portauit i campū licet nichil apposuit cōbu
rere nisi qd suū erat spāle vl oibus esset sine dāpno
Itē si ignis ille extēdat in villā domū alicuius tunc
idem est iudicium Sed si pastor vel mercenarius
aliquis qui nō est in cōmunitate cū bondone ignez
in campū portauerit 2 inde tūc euenerit aliqd picu
lū non tenet bondo resartire dampnūz illud sz si hoc
fuerit imputatū sibi defendat se p neffu i kyn q nec
rogauit illud fieri nec precepit Tamē caut⁹ est q
nullus supponat campo ignez nisi ex volūtate oīm
vicinorū qui dicunt granne vel cōposseffor vt ita de
struant terrā que vocat mose vl campū 2 personali
ter aderāt 2 diligēter caueāt ne ignis ita incensus
inuadat alteri⁹ mark 2 dampnū aliqd irrogat Et
si accensus fuerit ignis in campo vnius ville qd di
citur by mark tūc cōposseffores illius by mark vbi
ignis accensus primo fuit si dāpnū fecerit vl soluat
dampnū vl exponāt illū qui primo ignē accēdit.

¶ In hede brēne Cap lxxij.

Serthē man ildh i hedhe oc brēner manz yrthe
fangh xp so som er an hū līxnggh ellē tēff el
ler om han lōber i skow oc brenner oc spiller skow

th i gualde hā skade effther thē vebaar ildhū tho at
han aethz icke atbreime vthū sath eghz eller thz thē
skadelōs more. Løber oc thū ildh i hws ellē i by ra
er thz slich samme. En bar byrde ellē anneth hion
thē ey er i bondhūs felligh wt ildh vthū hās widd
oc vthū hans orloff oc kōmer thē noghē woche aff
tha er bondhū ey skyldug at gualde thz. Elil tho no
ghē man wīde hannū thz tha giffue for neffn i kyn
at han thz ey bath ellē ey bōddh. Tho er thz war
leer at enghū mā setthē ildh i hede vthū at alle eier
worde samfette om atbreime anthū mose ellē hede
oc gange selfue mē oc woche at ey kōmer ild i an
ne manz mark thū til skade. En om ildh settes i he
de a en by mark oc gōrer skadhe a annen by mark
the eier thē a thū by mark bo thē ildh settes fōst
i gualde anthū effthē skade ellē legghe wth thū thē
ildh setthe i fōst.

*Siquis posuerit Uidel i liquis fumo § qd dicit ff ad legē aquile
Nota istud caplin Siquis posuerit ignē rē extractū ē de legibus
imperialibus scz ff nouis ti de popularib⁹ actōnibus. Nota tesqua
bedhe Nūra mose sed brio dī qd ē idē qd genesta. Siquis impu/
tari Nota in isto c ē defect⁹ qz textus iste nō loquit de kerbyne
skogh flar z silt nō loquit rēz depheut in delicto hui⁹ capiti ca/
puiari debeās z excomari z iste defect⁹ corri in cor Thord § xlij.*

Om noghē vidhē annē at han haffuer
forziort hannū Caplin lxi.

If aliquis imputauerit alicui qd eum destruxe
rat cū sortilegio z incausatus confessus non
fuerit Quis agens plecturando sibi impu
tauerit tunc alter defendet se cū noīatis in prochia p
aduersario z silt pro epō.

Om noghē vidhē annē at han haffuer
forziort hannū Caplin lxi.

Om man widdhē annen man ath han haffuer for
ziort hānū mē trolom oc gāghē hin ey widdh

thē sechthz wordhē oc getthē hin hannū a hand thē
 sechthē ta warie hin sig miz neffn i kirkē soghū thē sa
 ghū giffues bode for hin thē sechthē oc so for biscop.
 Siq̃s imputauerit Nora cū isto cōcordet lex impial' Et de ma/
 leficijs z anathematiz l nemo. Itē pena sortilegōz multiplex ē sunt
 em infames z nō dnt recipi ad eucharistiā xxxi q v p tomī z si se nō
 correxerit dnt vberibz castigari z incarcerationi xxxvi q v c 3 ydoloꝝ
 fm leges capite puniant' Et de maleficijs z mathematicijs l nemo.
 Finis Tercij libri.

Registrum Tercij libri.

Om lethingh Cap i
 Om leie dreng ellē trel kōmer i lethingh c ij
 Om hesteleie oc brynie c iij
 Om vaben c iij
 Ido skib scal til rede c v
 Om annē mā feller vdgerth c vi
 Om kottighūs man oc biscops c vii
 Ido man ma taghe c viij
 At mā ma skippē ey minske c ix
 Om lerde mēz iordh c x
 Om landeboos vdgerth c xi
 Aff hwr mōghz iord lethingh gōres aff c xij
 Aff hwr mōghz feste lande bo scal vdgōre c xij
 Om mā booz a sin eghū iord oc taghē annēs selleg
 til sigth c xiiij
 Iwre herre mē mwe feste iord oc gōre ey lethingh
 aff c xv
 Om mā haffuer iord i flere skiben c xvi
 Man ma ey kōbe annē māz skiben xp c xvij
 At mē mwe ey skippē minske c xvij
 At mā mo ey trithings haffue sāmēl legge c xix
 Ido styres haffue scal erstue c xx
 Om bothe maal c xxi

Hwre y! mark fylghē annē booth c xxij
 Draber mā annē a bōth bōdhē c xxij
 Hwre bōdes for walroff c xxij
 Hwre bōdes for affhogh aff leuē mā c xxv
 Om lesth c xxvi
 Om saar booth c xxvij
 Om mā ladhē sūth mābelleth sōghe c xxvij
 Om saar i antlerh c xxix
 Hwre bōdes for saar xxx
 Om saar liwses oc fylges ey c xxxi
 Nota quō aliquis puuat p affhogh pace sua li i c
 xv s i
 Om bordagh c xxxij
 Om mā for saar aff annē māz fa xxxij
 Om mā hugghe annē māz best vnohē hannū eller
 hans kledhē c xxxij
 Om mā leer annē sine vaben c xxxv
 Om mā fanghē saar aff annē māz vaben c xxxvi
 Om scal dele herrewerck wedh thū ther inteckt fa
 taghē wth affmāz gard li iij c l s iij 7 iij
 Om mā fanghē saar i horesengh c xxxvii
 Om byer c xxxviii
 Om en māz byer flyghē aa annē māz byer c xxxix
 Om mā hitthē byer c xl
 Om man taghē annē māz byer miz wold ellē stielē
 c xli
 Om lade standhē i en skiben oc saalhws i annen li
 iij c xlv
 Om costebootz eedh c xlv
 Hwre mōghz husbonde ellē husfrue mwe skōdes i
 mellom c xlv
 Hwat kone mo skōde c xlvii
 Hwre mōghz kone ther selfh haffuer husbonde mo
 Y iij

giffue til siele giffit c xlv
 Wylke sandmē skilte sculle om siele giffit xlv
 Om aghē fredh c xlvij
 Om mā far m̄z hiorð i annē manz aghē eller engh
 c xlvij
 Wylkhz stoor er oc wraath oc hiorðh c xlvij
 Om inteckt fa c l
 Om mā tōyrer i annē m̄z aghē c li
 Om mā draber annē m̄z fa i sūth kom c liij
 Om gardnithing c liij
 Om mā ridhē annē m̄z hest c liij
 Nota si equus mortu⁹ vl macillētus ⁊ c li iij c liij S
 iij Sz si p̄cessus fuerit equ⁹ ⁊ c ibidē c liij
 Om stoor hors c lv
 Wre mā scal wedh lōsa c lvi
 Om gertzel c lvij
 Om aghē gord c lvij
 Wre lenge gerde stande c liij
 Om abel gardh c liij
 Om wraagh c lvi
 Wylkhz wraagh er c lvi
 Om skibbroth c lviij
 Om falsk c lviij
 Wylkhz falsk er c lviij
 Om mordbrand c lviij
 Om stigmā c lviij
 Om hede brenne c lviij
 Om troldom c lviij

Concordancie Tercij libri

Om lethingh p̄mis xxi c fere oc om vdgertth oc
 vaben iij li
 Om fredh oc xl mark li iij c xxiij ⁊ duobz sequētibz

Om māhelleth li iij c xxviiij
 Om byer li iij c xxxviiij ⁊ tribus p̄ximis skōde li iij
 c xlv ⁊ viij
 Om wat huffue oc bōm hion mā aff hēde li iij c xliiij
 ⁊ p̄ximo ⁊ li i c xxx s ultimo
 Om aghē fredh li iij c l ⁊ sex p̄ximis
 Om inteckt fa li iij c liij ⁊ sex sequitibus
 Om tōyrer li iij c li
 Om laan li iij c liiij ⁊ li ij c cxiij ⁊ cxi
 Om hegnet li iij c liij ⁊ tribus p̄ximis
 Om skibbroth li iij c lxiij ⁊ ij sequitib⁹
 Om falsk oc mōrdbiandh oc stigmā li iij c lxxij ad
 finem tercij li fere p̄ totum
 Om wragh oc hwat kōmighn aa li iij c lxi ⁊ lxiij
 Om lerde mē feelse oc closthē li iij c lxi ⁊ ij sequitib⁹
 Om arath li iij c cxiij
 Om hest li iij c liiij ⁊ li ij c cxxiiij
 Om hede brende in fine tercij libri

Item withner noghē man pa thinghi eller er i logh
 eller er i things withne thē lagsōgt er eller er i for
 budh eller er i banne withner han fōst tha are the
 alle felde thē hannū withner effthē withner hā sūst
 tha fellē hā ey vthn sūgh selff

¶ Kyns neffn

For thysse sage scal mā waries m̄z kyns neffn kyns
 neffn er xij mē indhū tredie māz byrdh fōst om thē
 er thwil hwat heldhē modhē dōfōr fōr en barnet el
 ler om barnet er so cristnet at thz mā erfue thz scal
 mā wide m̄z neffn i kyn

Itē mā scal vtlegge m̄z kyns neffn thz han feck m̄z

hans huffrue effthē hēnes fadhēs oc modhēs dōgh
om han mere wil effue

Itē bōm sculle withne met kyns neffn hwē mōghz
thē stipfadhē ind fōrde oc so mōghz taghē hā rot

Itē iord scal waries mē kyns neffn om bonden haff
uer iord i ware thē kirkē kaller sūth ware

Itē for mādrab om hā seier ney

Itē om iord er merckt mē steen eller stabel til en by
oc annē by wil haffue hēne borth mē mackeskel thz
scal waries mē kyns eed fōr en sandmē swarie

Itē om to tretes wed hwat atelbonde scal vtgiffue
tha thū thē fōst sectes giffue wt ellē legge en annē
wt mē kyns eed thē nermē er

Itē om herrewerck

om hin fanghē ey fulle seg mēz withne thē a deler

Itē om noghē fanghē andhē noghē atgiōme eller
til panth oc han misthē thz meth sūth eghz oc hin
wil ey lade sūgh nōwe thē meth tha warie sūgh mē
kyns eedh

Item om noghē rōwer dōgh mā oc seier nāw

Itē om saar thz liwses oc fylges ey mē sandmē

Itē om been gāge aff saar oc hannū wides flere en
han kennes

Itē for steens hugh been hugh keps

hugh nāwe hugh haar dragh iord skw trelbord

For hwer thūsse bōdes anthū seg mark booth ellē

giffue neffn i kyn

Itē om mā hugghē annē māz kladhē mē vaben

Itē om mā leer annē sine vaben mē willie oc gōres

thē skade mē tha warie sūgh hin thē vaben vtledhe

mē kyns eed ellē bōde iij mark

Itē for sielegiffu om huffrue haffuer barn wedh bō

dhū

Itē om mā hiorhē annēs korn vp mē velde

Itē om mā setthē ildh i hede oc seier ney

Itē om

huffredh oc gardfredh wordher thz ey kerth indhū

se vghē effhē thz er gior warie sig mzkyns eed
Itē om mā huser fredlōs man giffue kyns eedh ellē
vū mark

Itē hwo som vfymer noghē man i hans hws ellē
gard ellē kirke oc wordhē thē ower sorn onchū ho
thū huser giffue vū mark ellē kyns eedh

For thisse saghe scal man waries mzkyns frendhē eedh
fōst om sōn taghē kone oc fōrer ind til sadhē oc mo
dhē oc lagd i selleghe oc hā dōgōr borth hwa heldhē
the haffue bōm eller ey tha legghē oldefadhē wib
hwa hā wil mzkyns frendhē eedh

Itē om stib syken skilke om arff tha legge bode wt
mzkyns frendhē eedh

Itē om mā hitthē guld ellē sōlf effthē sin plogh el
ler i hōte ellē andhēlwode oc siter ney

Itē om eeth syke sier at thz haffuer fangh mzkyns
til arff en the andre tha mo han alle kalle ighū oc
hwer tage sin lodh mzkyns frendhē eedh

Itē om mā sectes for enghe thē sa haffuer edh mēth
wold tha warie sig mzkyns frendhē eedh

For thisse sage scal mā waries mzkyns haretznessin fōst
for stigmā falsk mordbrand

Itē om noghē slaer annē mzkyns raadhz raad i hans
hws ellē i kirke ellē i thz hws som hānū er lout

Itē om mā herbergarer thū som so fredlōs er wor
dhū

Itē for hufredh oc gardfredh

Wer stande alle xl mark sage som i logboghū stan
dhē fōst om thū mā kōmer borth thē sūh lūst scal
miste bōde xl mark bondhū oc so kōmighū

Itē om xmbosmā wil ey henghe bondhū thys ta
bōde han xl mark koninghū oc xl mark thysfucns
frendhē

Itē om mā bindhē thysf ellē annē mā oc fōrer bort
 tha bōde han hannū xl mark oc so komighn
 Itē om samlet i lething pa thingi wate i lūch hws
 i thz hareth komighn er i kirki ellē i gard i kōbingh
 miz angh man thē holdhē a sin plogh ellē ligghē pa
 laghe oc wedhē annē araad for hwer thysse saghe
 bōde xl mark ower rette boot oc so komighn hwat
 helde man drabes ellē sares i thysse fornessinde sta
 dher
 Item om man rōwer dōgd mā som kalles valroff
 bōdes fore xl mark
 Itē om man hiorthē annēs kom vp miz wold meth
 xij stycker hiorth stodh ellē wradh thz er xl mark
 miz myne en xij stycker thz er tre mark
 Itē taghē man fa i annēs hws thz intaghē er thz
 er herrewerck xl mark bondhū oc so komighn
 Itē for falsk mordbrand stigmā bōdes ower rettche
 bōdhē xl mark bondē oc hās hals i komighns ware
 Item for hussced oc gard feed bōdes xl mark bode
 bondhū oc so komighn
 Itē hwo som fallē for kyns eed bōde alle saghē han
 nū wīdes oc xl mark bonden oc so komighn haffuer
 han ev argialde miz ocful borghn atsetche tha gait
 ghē hā i komighns iern miz rettche.

Constitutio Woldemari regis p Thordonē le
 giferuz articuli ⁊ correctōnes legis quas lille
 thord degghū Dacie legifer composuit ex con
 sensu melior regni in plamento danor in ny
 burgh rex Woldemarus 2firmavit.

Primum quicūq; aquā deduxerit extra anti-
quū cursūz repet illd infra xv dies ⁊ oib;
possessorib; soluat iij marcas ⁊ regi Si
vō aliquis possessor alicuius q̄ dā mōlle
dam vī fiskedam destruxerit reddz eū i dāpnē cū iu-
re xl marcar ⁊ tñ soluat regi p hys caus; dz se defē-
dere § ij Istā duo pūit ad c vlti pami li Itē bñ li-
ceat q clerici laico iuramento cōgtoz cām rapine
cōmittat pseāndā silt ⁊ cām herrewerck Istud ad c
viij li ij ⁊ xxij c ⁊ lviij c ibidē in eadē Itē nō dz ali-
quis ad placitū gñale veredicos citare nisi executor
cause vī aliquis ali⁹ ex pte sua ad hoc i placito psti-
tut⁹ l aliquis qui veredicoz hesteleie exsoluere suffi-
cit cū emēda si pūicat qz suū hesteleie n̄ exposuit le-
gitimo tpe § ij Istū fuit ad pñā xxxv c ij li Itēz
de wethēwist booth qui morti alicuius interfuerit
soluat heredib; iterfeti sex marcas ⁊ regi tres mar-
cas § iij Istū fuit ad c viij ij li ⁊ ad c xxxv ij libz
Itē si aliquis aduocato furē suū tradiderit in placi-
to aduocat⁹ ipm ptra iudiciū placitantiū liberū dī-
mīpit soluat bondoni xl marcas ⁊ regi tñ § v Istū
fuit ad c xcij li ij Itē si pētio fiat de piscatura tñ
quib; licentiā piscādi habeat sicut h; terrā rebdrā
ghū in suo mark Itē silua semel diuisa nūq̄ pt fūne
solari diuidi licet cāpus diuidat § vi Istū fuit ad c
xliij pñi li ⁊ iij seq̄ntib; Itēz pārens causas ali-
quas promulgauerit sup quib; denomiati qui dī-
cuntur stocke n̄ sū tenētur discernere ⁊ illos stocke
n̄ sū fecerit nomiari ⁊ postea omīno si fuerit causaz
psecutus tñ soluat bōdoni tres marcas ⁊ regi sex
tñ anteq̄ nomiati fuerint debet iniuriā passus con-
tra iniuriantē eodē placito iuramentūz suū expo-
nere ⁊ nisi iurauerit non tenētur discernere stocke

neffu r in tercio placito dñt p duos fyllingh moneri
ad stocke neffnd § viij Arde c xliij secudi li Itē psecu
tio oīm causaz sup quibz tenent stocke neffnd discer
nere dz fieri p tria placita Itē cleric⁹ ordines hñs
r coronā si vulnerauerit vl occiderit laycū vl ecōuer
so sup hoc nō dñt veridici discernere § viij Ad c vi li
ij infra mē Itē si aliquis pace priuet p stocke neffnd
r ipi puicant r puict⁹ paci restituit r iniuriā pass⁹
tenet medietatē cū rege pcipe de iur qd stocke neffnd
psoluerūt p iuramēto suo § ix Qui puict⁹ c lxxvii
secudi li Itē p quacūqz cā aliquis impetit qd vd illā
causaz pñliū dederit vl mādauerit p qua causa ali
quis priuari pōt pace si iuramēto cōgtoz qd dñ neffu
i kyn se nō defenderit soluat bondoni xl marcas r
regi tantū si at impetit qd pñliū vl mādatū dederit
q aliquis vulnerat⁹ fuerit si cōgri ipm nō defende
rint soluat bondoni xij marcas Si aut accusat q
ppter pñliū ei⁹ vl mādatū fracta sunt brachia vl ti
bie r pñati euz nō defenderint tūc soluat bondoni
xl marcas r regi tantū p hñs caus dz accusat⁹ cita
ri ad placitū tēpestine § x Si occi c viij li ij r c xxii
tercū li si quis aliū occi Itē si aliquis eps vl ei⁹ offi
cial⁹ leges firmauerit r eas soluerit sit tpe excusat⁹
r leges dare cassam debeāt In qualibz villa forēsī
sint veridici r neffuigi quilibz illoz p suo boosloth
soluat sex marcas § xi Ad c v si pbatū li ij Itē in
quocūqz hareth vl villa forēsī facta fuerit rapina in
placito illi⁹ hñet dñt neffuigi illi⁹ hareth discerne
re r qui accusat pro causa rapine dz in placito sui
hareth tēpestine citari ad illū placitū qu d neffuigi
dñt discernere r si ille nō hz brofiel tūc dz citari in
placito gñali § xij Ad c xlii si vñ vl mñ li iij Itē
si aliquis succiderit pñliū alicui⁹ r succisaz detulerit

tūc possit iniuriā pass⁹ p illo sequi cām herrewerck
vl' rapine si vō siluā succisaz iacere pmittit tūc prose
quat cām herrewerck tñ dz silua succisa valere tres
marcas denarioz ⁊ succisor dz possessore in dampnē
reddere ⁊ sibi emēdare vl' marcas ⁊ regi tñ veridi
ci dñt suo iuramento p̄scribere dāpnū sui quātitatē
Si silua min⁹ valuerit q̄ tres marcas tūc defendet
se iuramēto cōgtoz vl' soluat tres marcas § xiiij Ad
c lxxiiij si quis intrauerit li ij Itē frater post frēm
nauigij officijz hereditare dz si ē heres suus in alijs
bonis ⁊ nō aliter § xiiij Ad c xx filij li iij Itē sciē
dū ē q̄ tryune flothēmaal intelligit spaciū triū āno
rū § xv Ad c vlti li p̄io Itē si aliquis clericū lepre
⁊ puictus fuerit soluat regi ius suū p blodwīde licz
epō soluat ius suū cleric⁹ aut si laicū lepit satisfaciāt
epō ⁊ nō regi § xvi Ad c xxij si quis aliū occid li iij
Itē iniusto iudicio si cā de qua iudicat summā triuz
marcarū p̄tinet ⁊ nō vltra exactor emēdet bondoni
tres marcas p iniusto iudicio ⁊ regi tñ si vō causa
transcendit summā triū marcarū soluat bondoni sex
marcas ⁊ regi tñ § xvij Ad c in quolibz hareth li ij
Itē si pace priuatus p̄t testiōio epī ⁊ alioz fidedi
gnoz veridicos puicere dz pace sua restitui § xvij
Ad c si discordauerit li ij Itē p̄t aliquis pace priua
ri testiōio eorundē licz veridici iurauerit q̄ pacē ha
beat ⁊ emēdat ⁊ illd tenendū ē in oībus caup p qui
bus aliquis puicē vl' defendit p placiti veridicos
neffnigos ⁊ denoiatos § xix Itē si aliquis p qua
cūq̄ causa testiōiū hz ⁊ aduersari⁹ suus silt hz illd
testiōiū tenēdo ē pro firmo in quo ep̄s ⁊ octo meli
ores illi⁹ hareth testiōio suo p̄senserunt § xx Ad c
xxviiij hoc ē testiōiū li i ⁊ ad c vij si discordauerit
li ij Itē si aliquis p̄riā vxorē occiderit vl' occidi mā
AA

dauerit ⁊ ecōuerso ⁊ ille negauerit tunc notati sunt
xij de illo hareth quoscūq; p̄s illoꝝ puicerint pro
fctō vl' p̄silio vl' mandato sint pace p̄uati ⁊ nūq̄
cassēt eoz iuramentū ⁊ quilibz contra iurantiū sol
uat bondoni tres marcas ⁊ regi t̄m § xxi Ad c viij
si occisus li ij Itē nō dnt veridici discernere ad mo
nitionē illoꝝ fylling qui ip̄os ad discernēdū inuocāt
sine p̄sensu executoris cause ⁊ taliū fylling quilibz
soluat bōdoni tres marcas ⁊ regi t̄m § xxij Ad c vi
infra min⁹ ⁊ c li e li scz c nēssingū ⁊ ad c lxij si im
putatū li ij Juramentū veridicoꝝ ⁊ nēssingoz ⁊
denotatoꝝ sit stabile si infra sex septimanas n̄ ipe
tū sup suo iuramēto § xxij Ad c in quolibz hareth
li ij Itē q̄ rex extra puinciā suam nullū citet sz ad
uocatus regis ip̄m infra puinciā ex pte regis impe
tat ⁊ puincat § xxij Ad c xxxij quicūq; semel li i
Itē si aliquis reddit nimis decrepit⁹ vl' ex toto in
sensatus tūc habeāt heredes ip̄m cū oībus bonis su
is § xxv Item quicūq; in vill' forēsibus interfecit⁹
fuerit vl' alia morte subitanea moriat tūc bona sua
rōne arnekōb nō arestant nisi illa q̄ tunc inuēta fue
rint in villa forensi qua moriet Itē si aliquis p̄tra
aliquē docuerit legaliter q̄ terras veditas venales
in placito nō exhibuit tūc p̄siderāda deteioratō illi
us monete iuxta bonitatem monete regis Eolde
mari ⁊ iuxta illā bonitatē emat qualibz marca au
ri § xxvi Ad c viij si occisus li ij sz de arestatōe ad
c xi Ubicūq; li ij Itē si occisor dixerit se in letō ad
ulterij aliquem occidisse h̄ns ad hoc duos testes tūc
veridici dnt sup mortē interfecti discernere distinguē
do utrū interfect⁹ fuit i letō adulterij ⁊ si erat inter
fectus tūc cognatis interfecti p morte ei⁹ nichil emē
det § xxvij Ad c xxxvij si quis vulnera li ij Itē si

aliquis aliquē p suo puitio recepit qui p aliqua cā
legittime puctus ē si iniuriā passus ad aduocat⁹ il
lū in placito incausauerit qui eū tenet cū iuramēto
pgnatorū suorū se defendat vl' exponat illū statim vt
satisfaciat pro eo § xxvij Ad c lxx null⁹ dz legalit^r
pucto li ij Item violentia q̄ dicit woldfor est tal' si
aliquis aliquē violēter tulerit alicubi ptra volūta
tē ⁊ est potēs sup eū tanq̄ sup captum § xxix Ad c
xxij si mulier li ij ⁊ ad c ij li ij Itē mulieres p fur
to nō dnt suspendi sed hūari debeant ⁊ si inueni^t q̄
sint impōgnate tūc abscinduntur sibi ambe aures §
xxx Ad c xc si quis captiuauerit li ij Itē habeat
vir plenam potestatem in testamento suo quicūqz
voluerit exceptis heredibus terras ⁊ alias pos
siones male acquisitas resignandi ⁊ postea pro ani
ma sua legare medietatē porcionis sue tam i bonis
immobilibus q̄ in bonis mobilib⁹ ⁊ si contentō fu
erit discernāt super hoc veredici § xxxi Ad c xliij
mulier li ij Itē si aliquis de aliquo ius qd naam
dicit recepit contra leges que in libro legali continē
tur tunc habeant licentiā causam herrewerck vl' ra
pine prosequendi contra illū ita tamen q̄ alijs pro
quibus conuictus erat primo satisfacit § xxxij Ad
c liij si ille qui alium conuicerit li ij Item si veridi
ci neffringi vel denominati ex parte alicuius decre
uerint aliquem conuincendo ⁊ non confitetur eis q̄
ille conuictus erat in alijs partibus propter hoc nō
debeat puniri in penam si vero per sufficiens testiō
nium doctū fuerit q̄ conuictus erat tunc non discer
nāt si executor falsū testimoniū eē docuerit soluat ipi
p falso testimoniū vt supra dictū ē ⁊ executor cām suā
ex nouo pnuulgz i ppio placito subsequēti p falso te
stimonio sūt redarguti § xxxij Ad c vñ si discord li ij

Itē apte lre q dant dnt stabiles esse nisi possessor si
gilli cogtor iuramēto qd dī kyns neffn se possit de-
fendere q lre tales nūq ex p̄sensu suo date erant §
xxviii Itē si aliquis lras regis impetrauerit ille-
galiter soluat bondoni p prima lra vna marcā ⁊ re-
gi tñ ⁊ vna p scda ⁊ regi tñ pro tertia vna ⁊ regi
tñ pro quarta lra bondoni tres marcas ⁊ regi tñ
§ xxxv Ad ciiij in glo sez c p lras regis li ij Itē si
pt aliquis alicui terras illas ipignozare quas non
pt p̄m leges scotādo alienare § xxxvi Ad c xxxviii
quilibz pt terrā p̄uā li p̄io Itē arst bedhē arst il-
lud nō ē puandū in terris nec i bonis imobilibus q
post p̄m ⁊ m̄m auū ⁊ auā hereditario iure p̄cipi
unt s; in hereditate bonorū mobiliū q a latere acci-
dens contingit iure hereditario post auunculū v̄l in
p̄similibz vsq; ad quartā lineam § xxxvii Ad c xvij
Una hereditas li i Itē si aliquis i stocke neffnd p̄u-
ctus fuerit postea ad discernendū non dī noīari nec
cogi qdū pt docere aliquē in illo hareth eē qui in
ramēto stocke neffnd nō fuerat p̄uict⁹ § xxxviii Ad
c lxxvii qui p̄uict⁹ li ij Item de stocke neffnd si i pla-
cito xij nō inueniunt tunc nonninent qui in placito
fuerūt ⁊ inde nonninent absentes donec xij fuerit et
tēpestiue dnt sup hoc certificari ne excusatio absen-
tie fiat sicut veridicoz § xxxix Ad c lxxviii si quis i-
putatū li ij Itē quicunq; dixerit q terras suas ve-
nales exhibuit docet hoc p testionū placiti ⁊ aliter
nō teneat idē quia p̄tra testionū placiti legib⁹ se nō
defendat § xl Ad c xxxviii quilibz pōt terrā li p̄io
Itē si aliquis p a quo fideiusserit qui vitā v̄l mē-
bra teneat amittere emēdet delictū illi⁹ in pecunia
vt expr̄mūt leges ⁊ soluat bōdoni xl marcas ⁊ re-
gi tñ si ille fugā dederit p quo fuit fideiussor § xli

Ad c lxxi si quis fideiussert li ij Itē hede brēne ker
brēne sro wflar si possessores vni⁹ campi possessores
vicinos sup talibz caus impetierint tunc qui impe-
tunt emēdant illud delictuz ⁊ si emēdare nō sufficiūt
tūc possessores illos sine culpa ad placitū deferāt et
aduocat⁹ faciat eos pfecto exconari si vō fugā de-
derint vbiqz dep̄hensi fuerint p quocūqz ferant si
ne culpa ad placitū § xliij Ad c peni Si supposuerit
li iij Itē quicūqz in vili forensibus que dicunt agel
kōbing lagena ceruiste carius emere p̄sumppit q̄ p
p̄ oris soluat iij marcas de qualibz dimidietatē re-
cipiat aduocat⁹ ⁊ aliā dimidietatē recipiāt ciues in
vill at forensib⁹ portū habētibz emat p vna marca
§ xliij Itē sepes q̄ dicunt rogh wongs gerde dnt
sep̄iri an festū bti martini Sepes at q̄ dicunt woor
sepe gerde dnt an festū bte walburgis sep̄iri § xliij
Ad c lix seps que fit p siligine li iij Itē notū sit q
igildh ē tantū quantū fur abstulit bondoni ⁊ thwi
gild ē in duplo tantū § xlv Ad c xc si fur furat⁹ li ij
Itē tutor alien⁹ qui eius p̄p̄inquit⁹ sit cognatus nō
obstāte si nō sit sufficiens i bonis imobilib⁹ siue alijs
bonis nichilomin⁹ maneat tutor dūmodo p ip̄o fe-
cerat cautōem § xlv Ad c xxxi Aitric⁹ li i Itē de
lictū herrewerck sit illud si aliquis cōmunē pontez
vl stabella placiti fregerit ⁊ illi qui pontē repare cō-
sueuerūt p̄stituāt executorē hui⁹ cause si vō stabel-
la placiti fracta fuerint p̄stituāt executor ex pte cō-
munitatis q̄ illd placituz visitare § xlvij Ad c xxx
si quis intrauerit li ij Itē scribēda sunt nomia eoz
qui pace priuant ⁊ placito quo pace priuant dnt di-
cta noia om̄i anno ter vl quater qn maior p̄grega-
tio ppli affuerit p̄mulgari ⁊ cunctis pateat q pace
sunt priuati § xlvij Ad c xxxi si quis pace priua li ij
AA iij

Itē nulla noua theolonia sine p̄sensu danorū imponā
tur Itē gñale p̄siliū semel in anno vibergis celebret
§ xliij Ad c i qñ expeditio li iij Itē vt leges volde
mari regis exceptis ill' q̄ in hys scriptis sūt correcte
obp̄uent § l Itē leges erici regis bone mēorie que
han d'feste dicunt p̄uent Itē iste correctiōes q̄ p regē
voldemar sunt cōfirmate tanq̄ leges inuolabiliter
obp̄uent § li Ad c xij si fili⁹ existens ⁊ c xij si pueri
li i Itē tacita cōmunitas ē si mortuo viro mulier cū
pueris residet ⁊ iporū p̄rimonio p cognatos in placi
to n̄ p̄mulgato vii recepit legitimū tūc oēs sint i ta
cita cōmunitate idē ē si mortua mulier ē ⁊ vir vxo
rē recepit tūc sunt oēs i tacita cōmunitate ⁊ si vir pu
eros hz ⁊ bona materna nō sunt i placito p̄mulga
ta extunc ip̄e ⁊ ip̄a ⁊ pueri viri ⁊ pueri mulieris in
uēta sunt in vna tacita cōmunitate bonorū mobiliuz
§ liij Item notandū q̄ in istis nouis legib⁹ om̄e iu
ramentū cognatorū sit iuramentum nēssu i kyn ⁊ in
eisdem legibus iuramentū qd̄ dicit stocke nēssu con
tinet xij denominatos ⁊ quidquid plures illoz iu
rauerint hoc ita ratum sit q̄ ipsoz iuramentū nun
q̄ possit in irritū reuocari sicut supra dictū est § liij
Item quicūq; per multitudinē populi ad bona ali
cuius ⁊ ibi iniurias bondoni intulerit p modū qui
dicit stōflingh tunc iniuriam passus executione sui
nunq̄ careat anteq̄ rex ad placitum generale pue
nerit ⁊ xij meliores tunc in placito existētes nomi
nari fecerit ⁊ ad discernendū super hoc mandauerit
⁊ denominati debent eodez placito discernere super
quantitatē dampni sui ⁊ quotquot iuramēto iporū
conuicti fuerint sint pace priuati ⁊ iniuriam passi ex
bonis ipsoz reddentur in dampnes ⁊ eisdem bonis
emendetur regi ius xl marcarū propter violentiaz q̄

in regno regis infertur vindicando se ⁊ regem iudi-
cem contempnēdo § liij Item quicunq; fuerit ex-
ecutor homicidij habeat de quolibet saal tres mar-
cas pro executione ⁊ labore suo § lv Ad c x Si rex
dederit li ij Item nō potest aduocatus assumere si-
bi executionē causaz in illo vel forensi villa xbi ad-
uocatus est nisi nullus executionem illā voluerit ac-
ceptare § lvi Ad c x si rex dederit ali li ij Item si
in placito aliquis fatetur se legitimā alterius vxorē
carnaliter agnouisse capiat ⁊ decolletur si aut
per maritū vxoris accusatur in placito pro dicto fa-
cto si negat defendat se iuramēto cognatorū qd dicit
neffu i kvii aut soluat xl marcas ⁊ regi tantū § lvij
Ad c xxxvij Siquis vulneratus fuerit in lecto li ij
Item liceat quilibz sine omni scandalo hospitib⁹ ex-
pensas receptas non soluerit ⁊ domesticus contradi-
xerit tunc contra hospitem super expensas sic rece-
ptas causaz rapine psequatur si expense adhuc mi-
nus q̄ dimidiā marcā valuerit qui sic fecerit sit ho-
nor coram omni populo ⁊ hospitanti indiscrete sit
scandalū in regno vniuerso religiosi ⁊ sacerdotib⁹
liceat talem causam prosequi per executores consti-
tutum § lvij Ad c xliij Pro vna cyroteca libro ij
Differentia inter pag ⁊ treuga ⁊ fedus pugnantes
⁊ dicit a fedus da dū fuit em olim consuetudo q̄ cū
aliquis vellet inire fedus quedā pta sacrificaret in
hunc modum maior ex ista pte ⁊ minor ex alia siue
esset imperator siue rex siue alius princeps tenebat
ptam illam ⁊ ipsam percutiebant ⁊ turpiter occi-
debant qd sic occidatur ille qui a pace resiliert et
inde dictum est fedus a pta feda id est turpiter occi-
sa cuius mors aptabatur ei qui a fide resiliert vel di-
citur fedus a fide xl dicitur ab hirco ⁊ edo f littera

addita vel potius posita ph que habetur pro nomi-
ne hircus et dicitur fedus sic quia hircus et edus cum
pta immolabatur in federe faciendo et secus puenit
pacem sed federis ptes sunt inducie dicte q in dies
ocia vel induciameta **Hec catholicon** Nota pag
a pactus deriuat hec pag pacis quia posterior pag
accipitur et fedus primū initur et dicitur pag quasi
prelium arcens et est ethimologia Item treuga ge
est scriptio regalis vel securitas Item fedus federis
id est pactum vel pag que fit inter dimicantes.
Item si quis delictum huiusmodi in villa forensi com-
miserit tunc fiat in placito illius ville executio huius-
modi per villanos ibidem habitantes consimili mo-
do sicut in rure **§ lxxviii** Si quis fregerit
et **xi c** Ubicumqz homo fuerit libro ij Item firmā
dum est semper iuramentum plurimorum veridico-
rum neffringor et denominatorum donec improba-
tur ille autem cum quo pauciores iurauerint tenetur
litteras inquisitoris recipere et non alter et semper
ille recipiat litteras inquisitoris qui se sentit indebi-
te pregrauari et non alter **§ lxxv** Si quatuor
vnum et reliqui quatuor aliud et ad **c xv** De quoli-
bet affhogh libro ij Item quicumqz vindictam in
aliquem intulerit propter excessus cognati vel ami-
ci sui discernantur qz vindictam intulit innocenti **§ lxxi**
Ad c viii Si quis occisus fuerit quinta feria an-
te nonam libro ij Item si veridica vel neffringa
vocauerit tercio placito quo veridici vel neffringi
discernere teneant extunc veridici vel neffringi qui
primo post instituant sup causis prius pmalgatis si
primo placito post p instituti fuerit discernat sz secdo
placito vtantur aut testibus qui dicuntur fyllingh

prius p iuramēto ipoz testificatib⁹ vl' testatibus ⁊
 ex nouo nō dnt veridici p eis dē vocari ad placitū ge
 nerale § lxxij Ad c li quicūq; cōp ossessor ē li iij Itē
 puet idē si veridici vl' neffnūgi xl' denotati sub silen
 tio transferūt illegaliter de placito ⁊ tūc soluat qui
 libz illoz hōdoni ⁊ pquerēt tres marcas q; sibi ius
 suū silēdo abstulit illa vice § lxxij Ad c lxxxi neffnū
 gi dnt iurare li ij Itē puet idē si violēter in pediti
 fuerint q; ad terciū placitū venire nō possint ita tñ
 q; sex fidedignos de suo hareth in testiōnū habeāt
 q; erāt violēter impediti § lxxij Ad c viij si discorda
 uerint § iij Itē quicūq; aliū infra treugas occide
 rit vl' vulnerauerit sit ex ipso factō pace priuat⁹ ⁊ vtz
 infra treugas factū fuerit an nō sup hoc dnt veridici
 suo discernere iuramēto p vulneribz tñ factis de bo
 nis leso satisfaciāt § lxxv Ad c xxxij si quis primo re
 cipit li ij Itē si hō regis hōiem regis lepit emendet
 sibi vltra ius cōmune xl' marcas ⁊ tñ regi nisi qui
 lesus fuerit insultū fecerit qd d; aarath § lxxvi Ad
 c xxxv li ij Nota hō regis .i. nobil' Lepit hōiez regis
 id ē nobilē Itē pro oibus delictis p quibus dnt xl'
 marce emēdari vltra ius cōmune si lesus dixerit ali
 quē se lesisse ⁊ in ledendo sibi fecisse insultum qd d;
 aara h dnt veridici distinguere iuramēto distinguē
 do tñ sup detā lesiōe iurauerit quis illoz q; alteri fe
 cit insultū silē dnt veridici distinguere suo iuramēto
 utrū vuln⁹ factū sit cū cultello aut non § lxxvij Ad
 c xxxij si quis aliū occiderit li iij Itē statuendū est q;
 quilibz p quacūq; causa pacē secure veniēdi vl' deno
 minati discernere debeāt pacē habeat ⁊ si pace pri
 uat⁹ fuerit deinde ad tres dies ⁊ noctes fugā dandi
 quo voluerit securitatē habeat p pgnatis ⁊ si cogti
 apm infra ipas treugas p regē ex p̄sensu intensū fy

onensū acceptas vulnerauerit vel occiderint sit ex
tū facto pace priuat⁹ ⁊ utrū inter treugas istas fa
ctū fuerit an nō sup hoc veridici suo distinguūt iura
mēto nō obstāte q̄ ille pace priuatus fuerit q̄ p da
nos acceptas ⁊ p regē cōfirmatas erat interfect⁹ vl
vulnerat⁹ § lxxvii Ad c xxv li ii Itē corrigenduz ē
capitulū de homicidio ita videlicet quicūq; p morte
alicui⁹ impetierit q̄ tūc veridici eundē ⁊ n̄ aliū pro
dicta morte puincūt vl defendunt si ille qui impetit
fateat se fecisse tunc veridici iuramēto suo distinguāt
utrū debet pace carere aut nō Si vero negauerit ⁊
veridici ipm defenderint ⁊ postea testimoniū epī ⁊ ali
orū fidedignorū in puincia doctū fuerint q̄ reū defen
derūt extunc sit ille pace priuat⁹ q̄ homicida erat ⁊
negauit se fecisse ⁊ pace merito priuabit⁹ q̄ erat cru
delis occisor qui dī mordhē quia factū suuz negauit
Si vō veridici illū qui impetit p morte puincūt ⁊
postea testimoniū epī ⁊ aliorū fidedignorū de puincia
doctū fuerit q̄ innocentē puincerūt extunc ille si pace
illegaliter priuat⁹ fuit p veridicos paci sue cōiunctis
veridicis restituat ⁊ si ex toto innocēs fuerit extunc
iuxta tporū testimoniū iudicet p dicta morte excusat⁹
⁊ executor cause hoc sibi imputabit ⁊ nō legi quia
innocentē ipetebat § lxxix Ad c vii ⁊ viii ⁊ ix Itē
Sciendū ē q̄ quicūq; ad placitū accesserit ⁊ in via
aliquis ptra eū deliquit ad distantia⁹ a loco placiti
quo a placito videri p̄t illud delictū sit thingfredh
bryde simile si ptingat i placito simile sit thingfred
delictū p totū diē integru quo placitū haret vl sylfel
tenet si aliquis ptra aliquē in recessu a placito deli
quit Si vō i recessu a placito gñali ptingat tm pag
illa p totū diē ⁊ sequentem durabit si in placito cōtin
gat tunc eodē placito pmulget delictū illud ⁊ in se

tundo placito ad discernendū sup hoc faciat qd fide
 dignos noīari ⁊ tercio placito discernāt ⁊ in recessu
 a placito si lesus fuerit tūc seqnti placito pmulget
 delictū § lxx Ad c xci Siquis captiuauerit Item
 si aliquis bona sua i placito alienauerit ⁊ ad annū
 bona eadē quiete tenuerit defendat ea sibi iuramē
 to cogtor ⁊ pēum receptum exponat § lxxi Ad c
 xxxvii primi li Itē statuendū ē q in quolibz saal
 sit summa xxx marcar in pmpa pecunia ⁊ null⁹
 cognat⁹ emēdare cū cogto suo cogat in si pace pri
 uatus fuerit tūc soluat cogti duo etibesaal semel et
 nō sepius § lxxii Ad c xxxvi li ii Itē si noīatus ad
 nominatū denoīatos nō inuocauerit soluat bono
 ni ⁊ regi xl marcas ⁊ si aduocat⁹ illū noīare nolue
 rit qui denominados dē noīare soluat tantū ⁊ tunc
 iniuriā passus noīet ad nominandū quem voluerit
 Simile sic faciet si aduocat⁹ xl eius official nō sit i
 placito vel aliquis illoz impetit p causa principali
 § lxxiii Ad c li li ii Itē quicūq; vulnus in placito
 pmulgauerit ⁊ cū veridicis nō fuerit psecut⁹ soluat
 regi tres marcas Si vō aliquis alteri iniuriat vul
 nerādo xl alio mō si aduocat⁹ p iure regio voluerit
 ipetat iniuriatē ⁊ satisficiat sibi xl manu duodena
 se defendat iniuriā at passus nō ipetat quocūq; mō
 § lxxiiii Ad c xxxv libri ii Itē si aliquis alteri in
 placito leges firmauerit tūc quilibz illoz noīet sibi
 duos thingbōrige ⁊ aduocat⁹ ⁊ alij meliores nomi
 nēt eis tres thingbōrige ⁊ quicūq; illoz sine occasi
 one legitima se absentādo nō interfuerit cū leges dā
 tur soluat pārenti iij marcas ⁊ regi iiii § lxxv Ad
 c xxxvii li ii Ille at qui leges firmavit dē pārentē ex
 pectat ab ontu sol vsz ad meritū Itē at leges dāt
 l soluant ⁊ utrū assuerit ⁊ expectauerit dādo leges

qñ p̄tens illos petit sup hoc illi septē dñt testimoniū
phibere q̄ p̄les illoz testant hoc sit irritū ⁊ quilibz
illoz soluat bondoni tres marcas ⁊ regi tñ p̄ falso
testimonio Quicūqz tūc i illa p̄gregatōe aliū vulnera
uerit vberauerit v̄l occiderit soluat bondoni vltra
ius cōmune xl marcas ⁊ regi tñ si conuictus fuerit
Itē hō legaliter p̄uictus p̄ quacūqz causa nō dz re
cipi i neffingū v̄l veridicu siue in denoiatū § lxxvi
Ad c i li ij Itē si iniuriā passus infirmat nō valens
veire ad placitū quo executio cause sue p̄ veridicos
vel neffingos siue denoiatos aut quocūqz alio mō
debeat determinari cū restitut⁹ fuerit sanitati veīae
ad placitū ⁊ habeat p̄ se vicinos suos sex testantes
q̄ in infirmitate sua fuit impedit⁹ ⁊ tunc p̄ duos te
stes ex nouo citent⁹ ad discernenduz p̄ p̄mo placito
subseq̄nti ⁊ idē possent facere heredes si infirm⁹ mo
riat⁹ § lxxvij Ad c lxxv li ij ⁊ ad c c si ille li ij Itē
si terre bondoni v̄l regi p̄ iure funo fuerint estimate
tūc ille qui eas possidet possz eas redimere v̄l cogti
sui infra terminū ⁊ si sic redimerint extūc cedūt ip̄s
p̄petuo § lxxvij Ad c vij li ij Item si p̄ caus⁹ tñuz
marcar⁹ p̄uict⁹ fuerit aliquis excepta executiōe mā
belleth maal si appellare voluerit vel aliquis noīe
suo ad iudiciū regis appellet in eodez die in placito
quo p̄uictus fuit ⁊ iter recedēdi arripiat infra quin
denam si appellauerit ⁊ nō fuerit p̄secut⁹ tūc soluat
bōdoni tres marcas ⁊ regi tñ Sz si n̄ appellauerit
tūc teneat⁹ aduocat⁹ sub pena triū marcar⁹ assump
tis secū quatuor fidedignis ad domiciliū p̄uicti ac
cedere ⁊ bondoni iusticiā facere ⁊ regi ita tñ q̄ p̄
us p̄uent⁹ ibi tria lagdage Si aduocat⁹ ad primaz
monitionē nō fecerit bondoni iusticiā soluat sibi si
cut dictuz ē pro p̄tūacia tres marcas ⁊ tñ pro scda

monitōe ⁊ tantū p̄ tertia monitiōe ⁊ t̄m p̄ quarta
Si tūc nō fecerit sibi iusticiā exinde possit eū cogere
p̄ lras regis ad faciendū sibi iusticiā ⁊ ad satisfaciē
dū ei p̄ p̄tuācia Aduocato at ⁊ sequacib⁹ suis si bō
doni iusticiā fecerit tūc dz ip̄oni causa herrewerck l'
rapine § lxxix Ad c lxxvii li ii Itē hō citāndus ad
placitū citari dz apud ecclesiā suā corāz prochianis
officia p̄xima an placitū p̄ duos testes § lxxx Ad c
l quicūq; primi li Itē quacūq; causa aliquis pace
p̄uat⁹ fuerit rex nō restituet eū paci anteq̄ satisfi
cerat iniuriā passō § lxxxi Ad c xxii li ii Itē qui
cūq; p̄m̄it in placito alicui bona sua v̄dere ad im
plendūz hoc tenet obligatus Si vō bona alterius
vendere p̄m̄it ⁊ nō impleuerit soluat bondoni iij
marcas ⁊ regi t̄m § lxxxii Ad c xlii li ii Itē si ali
quis aliquē de curia sua v̄l ecclesia expulerit ⁊ fu
gauerit v̄l traxerit extra curiā suā v̄l ecclesiā ⁊ po
stea eū i fuga existentē extra curiā lepit hoc delictū
sit hūfred b̄r̄ de § lxxxiii Ad c xxx li ii Itē quicū
q; aliquē in taberna q̄ dz r̄isboth loco aggere circū
dato v̄l in nauī v̄l in cimiterio p̄ insultū qd dz rathū
raath lepit l' h̄is locis fugauerit l' traxerit ⁊ postea
ip̄m in fuga existentē lepit hoc delictū sit hūfred b̄r̄
de § lxxxiiii Ad c xxxii li ii Itē si aliquis aliquē
fugauerit ⁊ expulerit de aratro suo hoc delictū sit
herrewerck si ip̄m lepit § lxxxv Ad c xxx li ii Itē
legal ē exhibitiō Si puella v̄l vidua i placito haret
in quo habitat v̄l s̄ysel v̄l placito ḡnali cū se exhibu
erit cognatis vt ip̄am maritēt in eodē placito quo
se primo exhibuerit dz exhibitiōez suā p̄sequi Ad c
vii primi li Itē leges q̄ d̄nt solui decima die ⁊ de
cima dies si fuerit festiua tūc soluantur in p̄festo Si
p̄festum fuerit festiū tūc soluant in p̄festo profesti
BB

Et plane intelligendū ē qd sp soluant leges p quacū
q causa excepto māhellet maal in die p̄xima añ fe
stū 7 dies quo leges firmāt n̄ dz cōputari § lxxxvi
¶ a p argumentū ad c l primi li Itē sup argum̄ ad c
lxxxvi li ij in fi capitli in v dñt iurare Itē quicūqz
alicui infra quintā lineā attinet ipe pōt cū eo leges
dare Item quicūqz cognatos nō hz infra regnū iu
ret solus p scōs qd pgnatos nō hz infra regnū 7 po
stea defendat se manu duodena hoīm qui dicūt lag
feste mē § lxxxvii ¶ a ad i primi li vbi dz de tertia
linea Itē si rex duxerit expeditionē naualez redi
mendā tūc de qualibz haffne soluant tres marce de
narioz § lxxxviii Ad c xix li ij Itē p falso testio
nio in placito p̄fito soluat falsus testis ad min⁹ iij
marcas bondoni 7 regi tantū § lxxxix Ad c primi
li in glo Item si aliquis aliquē in placito p aliqua
causa icausauerit p qua nō ē citatus ad placitū ha
beat spacū deliberandi quid rñdeat vsqz ad p̄ximū
Item quicūqz vxorē alicuius carnaliter pgnouerit
7 ipam marito abstulerit occulte l apte sit pace pri
uatus si in recenti ope fuerit dep̄hēsus § xc Ad c li
neffringi li ij Si vō marit⁹ ipm accusauerit p tali
delicto tūc dz iuramēto stocke neffud de illo hareth
defendi vl p̄uinci si fuerat p̄uictus sit pace priuatus
§ xci Ad c xxxvii li iij Si aliquis alicui abstulerit
filiam sororem vel aliā cognataz 7 ipam carnaliter
pgnouerit p nupcias vl sine nupcijs distinguant ve
ridici iuramento suo vtruz prima vice oppressa fuit
vi vel non licet ipsa postea p̄senserit 7 si iurauerint
qd ipsa oppressa fuit vi sit ipe pace priuatus Sed si
ipa oppressa fuit vi vel non tamen super hoc veridi
ci distinguant vtrum fuit sibi ablata vel non vel si
ad hoc conuincit soluat bondoni vl marcas 7 regi

tantū ⁊ preter hoc potest causam herrewerck prose
 qui si sibi factum fuerit tempore quo ablata fuit co
 gnata de ista scriptura ⁊ correctōe nolo argui quia
 breuitas tempis in illi studere ⁊ meditari non pmissit
 S. xxiij. § a ad c. xvi ⁊ vij. libri ij. Item q̄dū homo vi
 uit semp ignorat ergo omni tēpore vite sue addisce
 re debz vbi est terminus vite ibi est terminus addi
 scendi.

Handfestningh

Hwilkhā man annen slaet i hiel giffue liff for
 liff om han wordhē greben meth ferske ger
 ningher En rymmer han bort oc kēnes ger
 ninghā tha hwoze som han wordhē fanghā misthe
 sūth liff wil han oc dyllie thz tha dyllie m̄z xij men
 aff gardhā oc taghe selff halff neffnd hwer thet thā
 som pa karer oc thā som swarie scal. Adugghe mā
 annen slaet eller stinghē til blodwide han scal miste
 sin handh. Slaet man prōsth ellē andhēlwndhe so
 ath ey wordher blodwide han scal stinges igōmen
 sin handh om han wordhē grepen meth ferske ger
 ninghē. Adwo som drawer kniff eller swerch meth
 wredh willie en tho at han enghā skadhe gōr han
 scal stinges igōmen sin handh om han wordhē gre
 pen m̄z ferske gerninghē. En wil han dyllie thz tha
 dyllie meth xij men som fōre er sauth. Faller kna
 be for vocht eller wecht tha scal hās haffue bydes
 eller faller myndre man for thz samne tha springe
 han vthi grawe oc ligghe vj netthē i stocken eller
 kisthā weth van oc brōth. Kaller man annen
 thys harenson eller nogher andhē vqemes ordh
 thē knabe er eller skytthe ligghe i to m̄z en moneth

oc edhe van oc broth en er hā hyrde dreng ellē myn
dhē mā ligge hā i stock eller kyste sameleth en er hā
smadrenge worde hwdstrogē. Skeer thz so at thū
mā som noghē gerningh haffuer giorit som pa hās
lyff rōres worder hā ey greben mē ferske gerninghē
men dyl thz tha nessne hwer there ther karer oc thū
som deel seg mē aff gardhū hwat som the felle thz
ware oc bliffue feld oc hwat the warie thz bliffuer
warth. En gellē thz ey vpa māz lyffta nessne hwer
tre mē. Stiel noghē mā til to ore thē henges hā fo
re Stiel han til en ore miste hwothū om hā wordhē
grepen mē ferske gerninghē ellē warie sigh som fōr
re er sauth. **W**er mā scal ildh liws oc alle hande
ild wel beware hwer i sin stz pa hwilke māz vegne
skathū timer tha scal han tages oc i thū samme ild
kastet om han wordhē grepen mē ferske gerninghē
om thz er i gardhū ellē kōbstader oc thz er so wūth
som kōmige oc hās folk ere. En worder hā ey grepē
mē ferske gerninghē oc wūthes thz hānū sithū oc dyl
hā tha dylie mē som fōre er sauth. En skeer
sodan brandh vpa landhū tha bōde xl mark oc ska
thū ighū. **F**orno han ey so at bōde tha bliffue han
indhū kōmighūs nade. Enghū mā mo tawel leghe
eller doble lenghē en kōmighū haffuer hwdhū gode
nath i sūt herbere gōr thz noghē sithū er thz knabe
eller skytthe ligge i to meth vū netthē wedh van oc
brod. **E**r han myndre man ligge vū netthē i kysthū
ellē stocken meth van oc broth. En er hā smadrenge
worde hwdstrogē. **A**ides thz oc nogher oc vordhē
ey grepen meth ferske gerninghē dylle mē vi men
som fōre er sauth. Enghū mā sine heste ellē vaben
hort doble oc ey pa hōgre gield en han ber rede til
legs ellē til bōrdhū. **W**o thz gōret vare vgilth oc

stande hā samme reth som fōre er sauth Forbiwder
 myn here kom gñ noghē atridhe frūmarkēt antñ
 holde ellē ydhe Ido som thē miz farer vare vgilð
 oc vare thē om samme reth som om dobel Engñ
 mā mo annē for giald ellē skyld mane Ido thz gō
 rer standhe thñ samme reth som fōre er sauth om
 vquemes ordh Thñ thē gialdh kēnes thñ scal myn
 herres vmbosmā sō lagdaze ligge til atberede som
 hannū in weligt er atbetale oc thñ annē quemeligt
 er sine pēnige atfange at hā ey forlengē effthē thñ
 bidhē Al hā ey berede indhñ daghñ tha scal myn
 herres vmbosmā miz gode mē i gordhñ ere lade we
 de hans ha we oc betale miz En recke the ey til tha
 scal hās gooz vpa landhiz wthmeth at hās giald oc
 skyld aff betales Becker thz ey til tha scal kossigens
 vmbosmā ant worde thñ som skyldugh er i hendhē
 thñ som gialdhñ eier vpatbare ochan hassuer vold
 o wer hannū sichñ indhñ hecche athassue hannū oc
 hās lūff vfordermeth til thes hā er betalet eller hā
 oc i hās myne bliffuer om hā fanghē ey borghñ for
 sīg vthñ thz er komgñs gialdh Deler mā effthē
 gialdh oc er ey vithne ellē opne bressue til er thz tre
 mark ellē myndre dele miz sels eedh er thz mere en iij
 mark oc myndre en ij mark dele miz vithnes eedh er
 thz xl mark ellē mere dele miz vij mēz eedh Ido sō
 voldtaghē quinne oc hores rober hwn ellē oc hwn
 kaller syne blodwīde ellē reffne kledhē en to at hā
 ey falkōmer sīn villie meth henne miste sūt lūff om
 hā vordhē fanghñ miz ferske germinghē En vithnes
 thz hannū dyllie miz vij mē affgordhñ oc radhe self
 hwer annē mā Ido som rōwer til en halff mark
 oc worer til wōdhñ miste sūt lūff En hwo som rō
 wer mynne en halff mark bōde skathñ oc thē til xl
 BB ij

mark thm taghe komghn halffue oc thn sith miste
 halff ellē miste hā om hā ey forno atbode. **W**o sō
 annē wnth seighē rymme komghns gard oc kōme
 aldriȝ for hās oghn oc hassue hās vuenscap. Slighē
 noghē komghns hws i mod ligge indhū ellē vthū
 thn thz gōrer hassue forbrōt sūt lūst. **A**w methn tisse
 thingh scriffne ē hwo thm gōrer tha forbīde wj
 komghn alle the sō vore hoffsinge ere oc alle andre
 at the sō vore vmbosinē tilsighē thm atfange ellē ta
 ge oc for vmbosinē kōme lade thz. **W**ilke aff wore
 hoffsinghē ellē radhz sō nw sagt er dyruēs thm brō
 delige i huat made sō thz helst er atwarie ellē vnt
 welde a mod retthn oc vorde sodāne mē fangne stā
 de sodan ret sō the brōdelige sculle stāde vntkōmer
 thn mā sō brōdelig er hassue eyfred i vore rige oc kō
 me aldriȝ for vore oghn vthū at han nydhē serlige
 wor nade. **W**o sō forbīndhē sig til hobe mē radhn
 scap fire ellē sex ellē flere sō indbyrdes at hwer scal
 annē hielpe sō at wore ret krenckes oc mynskes vā
 re sodā mā sō vore verste ville vide oc kōme aldriȝ
 fore wore oghn. **T**hne sāmē ret hassuer komgē wjt
 sūt folk i sine rige at the mwe thn hassue i the gar
 de oc thn scal sō wjt oc so langt recke vthi kōpsta
 dhēne oc reth om sō myn herres hoffsinghē ligge oc
 hās ridd oc swene. **T**hetre er oc ret i komgēs gard
 at om noghē mā dyruēs til ridd ellē swene fatughe
 ellē righe thē hānū hassuer sworet atwar hwlde oc
 tro oc dierffues sithū til i drōnigs gard atkrencker
 iomfruer eller quīner ta scal hā miste the fingre thē
 hā hassuer vpholdhz i helgē oc twinghū hā hassuer
 sworet mē oc rymē sō hās land oc rige oc bliffue are
 lōs. **E**r thz oc sodā mā thz hā icke sworet hawer ta
 scal en dwn bare en thend langhams kerff vpa en

stage for hānū oc alle the andre dwone oc drenghe sō
innē gardhñ ere the sculle hānū kaste mȝ trecke oc
vrenlig ting oc vare so skent oc are lōs oc forswarie
so hās land oc rige oc kōme thē aldug mere synnes
hā thē effthē mere i hās land tha scal mā gōre weih
hānū sō wed en annē fredlōs mā oc rette ower hās
liff Thñ sō sigh ladhē krencke ellē skende hwn scal
forswarie dromghñs gard oc kōme thē aldug mere
oc vare hwn so skent oc so are lōs sō han er Er thȝ
so at mā findhē hānū i hās land ellē righe seȝ rghē
thē effhē tha mo mā tage hānū oc rette ower hās
liffāthñ hēge hānū ellē huat hā vil sō hānū grib er.

Nota istā 2stitutōz dedit voldemar⁹ rex eg
pte filiū sui x̄p̄oseri 2stitutō regis voldemar
ri priis margarete regine.

In noie dñi amē Nos Voldemarus dei grā Danor
Slauor rex 7 x̄p̄oserus fili⁹ nē dilectis dux lalandie
ap̄ter ingentē penuriā 7 inūera exorti discrimis in-
comodo i regno nrō dacie hucusq; p̄chdolor illata
subueniēda salubri⁹ 7 delēda quoddā plamētū Sub
āno dñi Mccc lx die pentecostes cū dilectis hoibȝ 7
vasall' nris militibȝ p̄cipit 7 iclitis dñs voldemar o
eadē grā 7 hērico filio suo ducibȝ iucie venerabilibȝ
p̄rib⁹ ac dñs ep̄is militibȝ militari⁹ ceterisq; reg
ni nrī dacie cōmunitati 7 incol' infra scriptis spālūt i ka
lingburgh celebravim⁹ 7 regnū nūm dacie vigori 7
reformatōi meliori subsistat coopante grā spūs sep
tiformis q̄r ipsius spūs sc̄ti festo h̄mōi statuta hand
festmigh 7 decreta cēposita sūt 7 facta In primis p
mittim⁹ sub fide nrā regia 7 fili⁹ nē x̄p̄oser⁹ p̄dilectis
oēs articlos infra scriptos firmos 7 iuiolabiles ob̄
uat Sū Dño oēs tre regno dacie nūc adiacētes 7 i
postēz deo dāte acquirēde legibȝ 7 iuribȝ suis put
s veris ātiquis libris legalibȝ p̄tinēt libere vti debe

ant pat tpe regis voldemari & alior pgeitor nroꝝ fe
licis recordatōis liberi? & meli? pfrui pſueuerit § iij
Itē dñi voldemar? & filius ſu? hēricus p̄dicti duces
iucie & eor heredes oib? iuribz ſuis libere & bñ vti
dēant pat aliq ducū iucie eis vñ liberi? & meli? fu
erūt ab ātīquo Itē eidē dñi duces pmittūt bona fi
de vt pmittāt hoies ſuos & icolas ſui dñi vniuerſos
libere & bñ oibz ſuis iuribz vti ſicut ātīqs pgenitor
ſuor hoibz ſuis & incol liberi? & meli? vti pmiſant
& gaudere ac hoies eorū dē ducū ad hoc ſint coadiuto
res efficaces q̄ eidē duces & eor heredes ſuis iurib?
liberē & bñ gaudeāt ſicuti pgeitores eorū dē ducū me
li? & liberi? vti pſueuerāt ab ātīquo § v Itē quilibz
ep̄oꝝ i regno dacie iuribz & libertatibz ſuis libere &
bñ gaudebit pat eor p̄deceſſores ſuis iuribz & liber
tatibz vñ liberi? & meli? fuerāt ab ātīquo § vi Itē
ſi aliqs ep̄oꝝ regni dacie p nūc nō pñs hmōi ſtatutis
& liberi? vti voluerit ip̄a ſtatuta & handfeſtīgh ra
tificare dēat & ſuo ſigillo vna nobiſcū roborat § vii
Itē ſi aliq terre ſiue dñi a regno & corone dacie in
poſter acq̄ri poterit quo q̄uo & ſi ip̄az t̄raz & dñioꝝ
icole ip̄is ſtatutis & handfeſtīgh iuribz & libertati
bus libere & pfecte vti decreuerit ex nūc ip̄a ſtatuta
& handfeſtīgh vna nobiſcū ſuor ſigilloꝝ appoſitōe
roborabūt § viij Itē capella monaſteria ecclē & ec
cleſiaſtice pſone ad ſacros ordiēs tā minores q̄ ma
iores ordinate iuribz & libertatibz ſuis libere & bñ
gaudebunt prout libertius & melius vti cōſueuerāt
ab antiquo § ix Item milites militares domine
v̄gines mercatores hospites bōdones & ruſtici anti
quis ſuis iuribz libere & bñ vtant ſicut liberi? & me
li? vñ fuerāt ab ātīquo § x Itē nullus i regno nro da
cie captiua bñ niſi i recēti facinore rapt? vel ſup hoc
legaliter p̄uictus vel in iure cōfeſſus § xi Item de

concordi consilio et unanimi consensu potiorum regni nostri
Dacie ordinauimus quod plamentum quod dane hoff dicitur in
primis tribus annis proximis et proxime subsequentibus
in kalingburgh celebretur et illis tribus annis elapsis ipsum pla-
mentum in nyburgh annuatim in die natiuitatis beati iohannis
baptiste celebretur putat antiquum est consuetum § xij
Item si quis aliquem in ipso plamento dane hoff ueni-
re vel incusare voluerit eum prius in placito pronuntiati
sue haret promoneatur legaliter citet ut ad ipsum plame-
tum veniat per se ad obijcienda legitime rursus nisi le-
gittimis impedimentis fuisse docuerit impeditum § xij
Nos duces episcopi milites militares totaque communitas
dacie et quilibet propter magnam gratiam et internam beni-
uolentiam nobis per dilectum dominum nostrum regem voldemaru
predictum quatuordecies et pluries antea sed nunc specialiter im-
pensas etiam de cetero ut speramus per dei gratiam impen-
denda unanimiter conuenimus et nos et quilibet nostrum per se
ad tenendum statuta omnia handfestmigh et articulos in-
fra scriptos sub fide nostra promittimus et firmiter obli-
gamur recognoscetes hoc speciali preiudicio gratia cuius festo
hec acta sunt nobis accidisse § xij Primo quicum-
que infra scriptorum huiusmodi statutis handfestmigh iuribus et
libertatibus uti et gaudere voluerint has partes litteras
suorum sigillorum appositione roborabunt et si apponere si-
gilla sua noluerint huiusmodi handfestmigh et iuribus nobis
scilicet non utantur § xv Item Si aliquis infra scriptorum vi-
quicumque alius in regno dacie existens huiusmodi statutis et
handfestmigh contrarie voluerit vel oppositum fecerit ad
hoc nos omnes cooperari efficaciter debemus ut homini
transgressor statutorum secundum exigentiam legis terre iudi-
cet et debita pena punietur specialiter contra illos qui infra
regnum dacie rapinam incendium et captiuarum faciunt ex-
pugilio et consilio dominos extraneos et homines inducunt qui

regno dacie officere poterit quolibz vl' nocere § xvi
Quicunq; aut hmoi statuti ingressor in recenti faci
nore dephensus vl' legaliter puct⁹ fuerit pace 7 bo
nis priuabit atq; vita § xvii Itē quicunq; subscrip
torz transgressor vl' alioz cuiuscunq; stat⁹ aut pditio
nis existit ptra dñm regē vl' filiū ei⁹ coronāq; dacie
notabiliter deliquit pñm exigentiā legis terre iudicet^r
7 debite puniet^r 7 ad oēs cōmūiter 7 singlariter coo
pabimur toto posse § xviii Itē pmittim⁹ oēs 7 sin
guli 7 quilibz p se sub fide bona sicut pri⁹ ne quis
nrñm apd aliquē sine libera licētia hospitis iniuste 7
irrationabiliter hospite^r § xix Siquis at nrñm in
frascriptoz vl' alij quicunq; i regno dacie qd absit op
positū fecerint 7 si in recenti facinore dephensi vl' le
galit^r pucti fuerint tanq̃ publici latrones iudicent^r
7 pñm leges terre debite punient^r 7 ad hoc coadiuua
re debem⁹ toto posse § xx Si at aliquis ipm pla
mentū visitare noluerit mera 7 pfecta 7 bona secu
ritate ad quindenā añ 7 quindenā post dctm diē bñ
iobis plenarie pferuat quā quidē securitatē infringe
re nolum⁹ 7 si aliquis nrñm vl' alter quicunq; ipam se
curitatē aliquialiter infregerit eoipso penam orbote
maal sciat se passuz § xxi Siquis in ipam penaz
orbotemaal inciderit p dñm nrñm regē 7 aduocatos
7 officiales suos pñm leges terre debite puniet^r 7 ad
hoc coopabimur toto nisu § xxii Itē null⁹ cuiuscū
q; stat⁹ aut pditōis existat aliū inferiore se vl' min⁹
potentē supprimat vl' cōpellat ad hoc q̃ ius suū i pla
citis vl' iudicijs psequi nō valeat qd si fecerit 7 hoc
ptra eū rōnabilit^r edoctū vl' pbatū fuerit illd p quo
agit primo pdat 7 postea dño regi tanq̃ in lite lega
liter succubuisse pñm leges terre penitus emendabit
§ xxiii Itē quicunq; vbiis mal' aliquē 7 pumeliop

q̄ manigh dicunt corā p̄dictō dñō nrō rege xl i curia
 sua seu corā dapifero suo l' marscalco i iudicijs existiē
 tibus in plamētis in placitis iusticiarijs gñalibz xl
 spūalibz terraz dacie allocut⁹ fuerit xl infestauerit
 sup quib⁹ ⁊ p quib⁹ loquimur primo pdat ⁊ cū hoc
 p̄m leges terre emēdabit § xxvii Itē si dñs nē p̄fa
 tus aduocati ⁊ officiales sui sup aliquo forefcō iuste
 ⁊ p̄m leges tre vindicauerit sibi l' suis a nemie p mo
 dū inimicie xl odij aliquale impute⁹ § xxv Itē si
 quis iniuriā ex dñō nrō rege suis aduocatis xl offi
 cialibz pass⁹ fuerit qd absit ⁊ si sup hoc iuste p̄stus
 xl p̄secut⁹ fuerit a dñō nrō rege l' suis ppter hoc nul
 lā vindictā paciat § xxvi Itē Nos infra scripti ⁊
 quilibz nr̄m p se totaqz cōmunitas regni dacie p̄mit
 tim⁹ vt pū⁹ bona fide qd dñs nē rex fili⁹ su⁹ p̄p̄fer⁹
 coronaz dacie oibz iuribz suis p̄fctē vti debeat ⁊ ad
 hoc cōiter ⁊ singlariter coadiuuare ⁊ fidelit cooari
 dēmus p̄m qd leges terre requirūt toto conamie atqz
 posse § xxvii Insup ecclē moāsteria v̄gēs vidue pu
 illi ⁊ orphani ac alij tutores legitimos nō hñtes
 villāi ciuitatēses bōdones mercatores hospites rusti
 ci hoīes triū marcarz tota familia regia ⁊ oēs p qui
 bus dñs rex rñdere hz ⁊ tene⁹ offi iure suo legibus
 terre ⁊ libertatib⁹ vti liberius ⁊ meli⁹ p̄mittunt ⁊
 ad hoc om̄s ⁊ singuli infra scripti ⁊ quilibz p se co
 opari debem⁹ p̄silio ⁊ auxilio ⁊ toto posse § xxviii
 Et nos voldemarus rex p̄fatus ⁊ filius nē cristofe
 rus om̄ibus hom̄ib⁹ nr̄is sub scriptis ⁊ cuilibet sub
 scriptoz ceteris qz regni nostri incolis hec statuta ⁊
 handfestmigh ⁊ om̄ia alia in melius vertere volum⁹
 ⁊ debemus § xxix Et nos duces episcopi milites
 militares sub scripti totaqz cōmunitas regni dacie
 domino nostro regi Voldemaro filio suo cristofero

⁊ corone dacie oia statuta ⁊ handfestmgh supra scri
 pta ⁊ omia alia pectere volum⁹ ⁊ debemus § xxx
 At at hec oia ⁊ singula pmissa ppetui roboris obti
 neant firmitatē ⁊ pleniorē forciant effectū necnō ⁊ per
 oēs nos ⁊ singulos infra scriptos ⁊ quēlibz nr̄m fir
 mius teneant § xxxi Nos voldemar⁹ dei grā rex
 dacie Eposerus dux lalandie voldemar⁹ ⁊ henric⁹
 duces iucie p̄fati nicolaus ottoniē petrus vibergen
 petrus ripen⁹ henric⁹ roskylde⁹ paulus arusiē et
 magn⁹ burglanen⁹ diuina mis̄atōe eccliaz epi Sti
 gotus ander⁹ nicolaus lembeck henning⁹ podbusk
 ericus barni⁹ b̄ndictus āneveld senior boeci⁹ falk
 ericus niels⁹ petrus lauren⁹ paluo ion⁹ euerhardus
 mōlthmgh sicko mōlthmgh petrus grubbenicola⁹
 kni⁹ iacobus bekere petrus bekere olau⁹ ion⁹ pe
 trus niels⁹ andreas fēst⁹ esgerus kroogh iacobus
 oleff⁹ ioh̄s h̄wimer⁹ butle heyno capolt b̄ndictus
 ānevelde iunior otto de hoo vffo peter⁹ petrus lod
 wig⁹ arnoldus mōlthmgh cristiernus kyle lyderus
 lembeck ioh̄s mikel⁹ nicolaus offe⁹ erlandus kalff
 petrus m̄wuck nicola⁹ gloob ago steegh ioh̄s ab
 solon⁹ petrus albit⁹ iacob⁹ spljdh laurēci⁹ h̄was
 ioh̄s vendelbo nicolaus hase ⁊ nicolaus vind mi
 lites § xxxii Nicolaus erick⁹ de linde ioh̄s laurē⁹
 nicolaus ten⁹ de koldbeck kanutus buggi paulus
 gloob nicolaus ey⁹ voldemar⁹ sappi ioh̄s laas ni
 cola⁹ tymne⁹ strango ebbi⁹ boeci⁹ h̄sgh thomas
 niels⁹ lago offe⁹ petrus iwer⁹ cristiern⁹ kaas olau⁹
 peter⁹ de nytorp olauus petri lwngē olauus oleff⁹
 lwngē mathias fasthē nicolaus karl⁹ petrus h̄wid
 ⁊ kanutus haringh armigeri p̄ntibus lris Sigilla
 nostra duximus apponēda Datum anno die ⁊ loco
 supradictis § xxxiii.

Alia Constitutio Voldemari regis p̄is margra
rete regine triū regnorum scz Dacie ꝛc.

Anno dñi a. nē Nos Voldemarus dei grā Danorum
Slaunorum rex in plamēto gñali danorum dane hoff dco
Sub anno dñi Mccc lūij octaua bti iohānis bapti
ste nyburgh celebrato ex cōsilio ꝛ cōsensu venerabi
lūi patꝛ ꝛ dñi ꝛ epōꝛ videlicet nicolai ottonien petri
ripen petri viberger henrici roskylde ꝛ pauli ari
stien nicolai limbeck dapiferi nri palnons ꝛ tenꝛ mar
scalci nri ceterorumꝛ cōsiliatorumꝛ ꝛ hoīm statumꝛ
oēs articulos infra scriptos inuolabiliter obpuandos
Primo q̄ tota cōmunitas regni dacie debeat legibꝛ
ꝛ libertatibꝛ dñi regis voldemari ꝛ aliorumꝛ regumꝛ da
cie ꝛdecessorumꝛ nrorumꝛ vti libere ꝛ gaudere Item q̄ oēs
bone cōsuetudines quas habuerāt ab antiquo rate
eē debeāt atꝛ firme § ij Itē ꝛ nimio defectu ppli re
gni dacie ꝛ alijs q̄ plurimis defectibꝛ ꝛ picul ipi re
gno incubentibꝛ omnia fore fctā tam hominis q̄ muti
latōꝛ mēbrorumꝛ ꝛ gentia in hūc diē ꝛpetrata ex roga
tu ꝛ cōsilio eorundē dñorumꝛ epōꝛ ꝛ hoīm nrorumꝛ fauora
biliter indulgemꝛ ita tñ q̄ cuiusq̄ lesio satisfaciāt ꝛm
exigentia legis terre in qua ipm fore fctm fuit ꝛꝛ
tratū § iij Itē quicūqꝛ equos boues iumenta seu ali
as res iniuste amittat ius suū corā nobis seu dapife
ro nro ꝛ iusticiario nro aut aduocato nro tūc ꝛntē
legaliter ꝛsequatꝛ § iiii Itē si aliquis domos suas
violēter ablatꝛ in fando alteriꝛ positas illegaliter
ꝛstructas inuenerit eas legaliter arestet ius suū ꝛm
leges terre legaliter ꝛsequendo § v Si vo reus ifra
diē bti martini ꝛ ꝛmū emēdare nō curauerit bōdo
ni ꝛ nobis satisfaciāt ꝛut exigūt leges terre ꝛ sic no
tandū ē de oībus excessibꝛ quibuscūqꝛ § vi Itē si
aliquis aliquē sup bonis siue terris violēter sibi ab

EL

latis incausare voluerit ipsa causa debito processu vi-
delicet placito sui haret sysel et terre qd landzthung
vbi coram dapifero nro iusticiario seu nobis si iusticiari-
um prius psequi non valuerit ventilari debeat et finire qd
si nullatenus iusticiam obtineri poterit extunc aduersa-
rium suum in placito sui hareth ad decem septimanas ante
promoneat et ad generale plamentum proximo celebrandum
manifeste citet ubi dicta causa fauere deo debite ter-
minet § vii Item nullus cuiuscumque pditionis existens
cum aliquo clerico seu laico sine domestici voluntate
hospitet qd si aliquis fecerit domesticus eum cum sua fa-
milia si suffecerit sui aut eius vicinis et nro aduocato
tunc parte seu nro dapifero tanquam publicum raptorem psequi
qui et impedire poterit nullo sibi delicto ratione illius ad-
uersando § viii Insup mandamus firmiter et discrete
ne quis cuiuscumque pditionis existat de se bonis sacer-
dotum seu clericorum decedentium nisi veri heredes aliqua-
liter intromittere presumat nre grace sub obtentu § ix
Item plamentum nrm dane hof dictum semel in anno
videlicet die beati iohannis baptiste nyburgh pmi anti-
quam consuetudinem regni dacie celebret § x Item quod omnes
dissentiones et inimicicie inter quoscumque ad quidenam
ante dictum festum beati iohannis baptiste usque ad festum beati
iacobi apostoli proximo futurum sub mera securitate in su-
spensio habeantur sub pena orbotemaal vulgarit nunc-
cupata § xi Item sub obtentu grace nostre firmiter
inhibemus ne quis aduocatorum nostrorum seu officialium
um contra premissos articulos aliquid presumat attem-
ptare qd si aliquis attemptauerit nobis nolumus im-
putari si ipse aduocatus super propriis factis stabit iu-
re suo.

Constitutio Cristofori regis filij *Al. Erici*
Demari regis. 1320.

A nomine dñi amen Anno domini Mccc xx In die
pueris sc̃i pauli puernitib⁹ vibergis regni melio
rib⁹ vna cū pplarib⁹ ad elcōz noui regis plātātū fu
it et concorditer ordinatū In primis q̃ epi ac psone
ecclesiastice iuribus iurisdicōnibus ac libertatibus
suis bonoz ipozum ⁊ familie gaudere debeant libe
re prout ex antiquo psueuerunt § i Itē q̃ decime
ecclesiarū non petantur nec recipiantur nisi sufficiēs
cāntō facta fuerit prelatib⁹ ecclesiar⁹ ⁊ prochanis de
qua contenti fuerint ⁊ certificati sufficiēter § ii Itē
non citentur clerici ad placitū seculare vel coram iu
dice seculari sed coraz iudice ecclesiastico pro quacū
qz causa citentur ⁊ ibidem legitime puincant § iij
Item q̃ nullus extraneus ignote lingue vl' impfctē
etatis ad aliquā ecclesiam p̃ntetur § iij Item vt
non talientur clerici vl' ecclesiastice persone nec per
litteras regis aliquaten⁹ aggrauētur § v Item a
sacerdotibus prochialibus de terris vni curie sue ī
qua personaliter residet adiacentibus nullum serui
tium regium exigatur § vi Item vt nullus cleri
cum ad aliquā ecclesiam p̃ntet nisi in qua meruz
tus prōnatus habuerat ex antiquo § vii Item vt
nullus episcopus seu ecclesiastica persona capiatur
exulet vel bonis suis priuetur nisi ad mandatū sum
mi pōtificis sp̃ale si fuerit eps Sz si inferior clericus
quicūqz ad mādaturū sui ordinarij iudicis sp̃ualis dū
mō coraz eo cādice fuerit puict⁹ § viij Itē nō gra
uent claustrap equos ⁊ canes pascēdo § ix Itē bo
na archiepi cast⁹ ⁊ terrā quātū ī tpo ē deliberet ⁊ de
liberata restituet § x Itē q̃ oēs milites ⁊ armigeri
de ppria familia emendā triū marcap vl' ix fm psue
tudinē cuiuslibet terre ⁊ vltra si ad hoc exstiterint
p̃uilegiati § xi Item nō cogunt ire in exercitum

extra regnū ⁊ quicunq; ad mandatū regis siue intra
regnum siue extra bellandi causa meruit rex ipos si
capti fuerint de captiuitate redimat expedite saltē
infra annū ⁊ sup pditis satisfaciāt anq; secūdarīo se
cū ire in exercitū iubeant libertatibz suis pristinis
etia; si nō interint eis nichilomin⁹ conputatis § xij
Itē vt guerras ptra aliquē rex inchoare nō debeat
nisi cū p̄silio ⁊ p̄sensu p̄latorū ac regni p̄ciōrū § xij
Itē expulsi ⁊ eorū hereditibz in quibuscunq; iniuste bo
nis suis priuatis bona eorū vti inuēta fuerint restitu
ant § xij Itē vt nlli laico siue clerico aliquatiter
imputet q; in p̄uitio regis nunc mortui fidelit se ha
buit ⁊ si quas inimicitias ppter mandatū regis im
munisse incurrit p futurū regē totaliter liberet exce
pto em̄ Aleff⁹ quōdam dapifero ⁊ excluso § xv
Itē inimicitias ⁊ dissentōnes quascunq; inter regni
colas p posse se dare debeat ⁊ sopire § xvi Item
oēs fideiussores p rege nūc mortuo ⁊ captiuos cau
sa ipi⁹ liberet cū p̄silio ⁊ auxilio p̄ciōrū regni p̄xi
mo plaineto inueniēdo ⁊ laboret ad hoc vt iducias
obtinere poterint longiores § xvij Itē vt burgen
ses liberē vtant suis mercaturis absq; aliquibz gra
uamib⁹ nouis ⁊ theoloneis imponēdis ⁊ absq; qua
cunq; quota mercimoniorū suorū ducant extra regnū
qui v̄denda habuerint vel emenda nisi ex rōnabili
causa ⁊ urgente necessitate rex de cōmū p̄sensu me
liorū sup al quibz nō deducendū inhibitiōz duxerit fa
ciendā § xvij Itē vt rex ⁊ sui officiales si qua mē
tua a mercatoribz recipiūt eisdem satisfaciāt § xix
Itē vt nō talient inēmia sicut hūc vsq; noscūt eē fa
cium § xx Itē vt bondones nō grauent p aduoca
tos regis ptra leges ⁊ iura terre § xxi Itē vt non
cogant exp̄sas regis ducere extra suū haret i quo

resident § xxii Item p aduocatos regis talie 7 gra
 uamnia incōsuetā eis mie iponant § xxiii Item semel
 in anno celebret plamentū nyburgh § xxiiii Item
 vt oēs conpact leges voldemari regis 7 siquis i eis
 inueniat defectus p discretos regni suppleat § xxv
 Item null⁹ citeat ad placitū regis immediate s3 primo
 ad placitū sui hareth 7 si inde puocauerit placitū
 gñale sub pena psueta 7 si ibi iuri stare noluerit co=
 rā rege puocando examinetur sua causa ibidē vbi si
 iusticiā non habuerit puocet ad plamentū gñale §
 xxvi Item vt null⁹ capi debeat nec ad mortē dā=
 pnari vl' bonis priuari nisi prius iuste 7 secure voca=
 tus publice incausat⁹ 7 legalit⁹ iuret⁹ put exigūt le=
 ges terre § xxvii Item q rex nō offendat alicui pro
 eo q p iure terre 7 regni loquat⁹ nec ob hoc ipm aut
 suos psequat⁹ § xxviii Item vt omnia 7 singla gra=
 uamnia nouiter imposita āmodo nō petant videlicz
 ploghs pēninge kulkorn theolonea aut alia qcumqz
 post mortem voldemari regis imposita 7 inueta §
 xxix Item spoliātes naufragantes tanq̄ pro stūgh
 rois puincant⁹ 7 eodē modo puniant⁹ § xxx Item vt
 aduocat⁹ vndeūqz oriūduz bondonē illi⁹ haret suū
 ob tituat officialē § xxxi Item oīa debita notoria
 7 rōnabiliter phabilia in quibz rex nūc mortu⁹ re=
 gnicol tenebat omnino psoluat rex futur⁹ 7 cautio=
 nes p hīs interposite donec totaliter soluta fuerit
 teneant exceptis castris destruēdis § xxxii Item
 vbiūqz plamentū regis teneat incausandi vtant⁹
 legibz illi⁹ terre § xxxiii Item vt null⁹ citeat extra
 terminū sue tre § xxxiiii Item vt nō inueniant⁹ noue
 leges nisi de psensu toti⁹ regni in plamēto gñali in
 pximo celebrādo in quo videlicz placito liceat regi
 futuro de psilio plator 7 melior regni supra dictos
 LL iij

articulos imutare diminuerere vel augere grauari vel
etiā alleuiare fm pfectui vl honori corone regni ac
utilitati reipublice viderit expedire § xxxv Nos
igit pposuer dei grā danon dux pmittim⁹ i his scri
ptis nos si deo volēte ac populi accedēte cōsensu ad
regni regimē assumpti fuerim⁹ pdictos articulos fm
modū ptractū impetui inuolabiliter obseruatuos §
xxxvi In cuius rei testimoniū sigilla venerabilū pa
trum dñi pētri vibergen nicolai burglanen esgeri
arustē iohis ripen nicolai carbathen epō ac dñor
lodwici marscalci lagomis quōdam marscalci petri
myle de ba th nicolai hee laurencij tenp iohis niels
de kaas iohis perp iohis kaan petri niels de allerut
nicolai holghē nicolai stamig alberti albrutp iohis
offp iohis olefp ⁊ absolomis tenp militū vna cū mō
sigillo patibz est appensum.

Constitutio Erici regis.

Inno dñi M c c l x i x marcij in helsingborgh in
planeto p dñi n regē ericū de pñlio melior re
gni dacie celebrato statutuz ē vt null⁹ portat vestes
imunitas ptes incisas sz integras vl b ptias Nul
lus etiā vestes suas ornet auro vl argēto nisi rex so
lū cū liberis suis incisas etiā vestes nō liceat dñō re
gi portare § ii Quicūqz at p annū vl ampli⁹ vestes
suas portat voluerit hoc sibi nequaquā ad verecūdiā
imputet § iii Itē null⁹ theotunicū potū sz cerusiā
ferat vēdat vl bibat post lapiaz pñmā pētecosten
quicūqz ptra hoc statutū vēre psumpsit p qualibz
lagena soluat vl marcas in penā § iij Itē quicūqz
bonā cerusiā braxare voluerit hēat licentiā vēden
di quāto cari⁹ pt § v Itē q null⁹ petat hospiciū a
clericis vel laicis quibuscūqz regularibz seu secularibz
sz taberne sufficētes p transcūt bz ordinēt i quibz

necessaria hēant § vi Si vō domū alicui⁹ aliquis i
uapit ⁊ fregit vi aliquid abstule. it so uat dño re
gi xl marcas ⁊ lesō tñm Si vō pacifice tabernā intra
uerit ⁊ p receptis soluere noluerit licitū sit eū deti
nere Si vō violēter recedere voluerit aduocet augi
liū vicinorū ⁊ si eū deprehendere nequuerit hospes cū
duobz vicinis suis accedat ad placitū suū cū ad o eū
ut redeat satisfactur⁹ p m p̄suetudinē loci qd si nolu
erit pūncat eū vbi dimoscat eū deliquisse § vii Itē
quicūqz aliqū interfecerit satisfaciāt p sanguineis i
terfeti cū ceteris xl p̄n p̄ta pecunia ⁊ nō cū alijs re
bus nec cogti cōpellant p tñm regē p̄tribuere cū ho
micid nisi forte pace priuati fugerit tūc p̄p̄nquiores
soluāt duo attesal ⁊ p̄m antiquā terre p̄suetudinē
recipiāt suū stutū de cogtis § viii Nec licitū sit ali
cui cogtorū interfci i quēquā p̄sanguineū interficiētis
vidicare q̄diu vixerit q̄ occidit § ix Quicūqz p̄tra
hec fecerit pūnat i anq̄ si occidissz a iquē innocentēz
§ x Itē si aliq̄s i domo p̄pria vl ecclā occiderit hoc
ē orbotemaal orbotemaal sic intelligit q̄ occisor ad
emendā venire nō poterit nisi prius p eo intercesse
rint p̄sanguinei interfecti.

Constitutio Erici regis dacie.

Ericus dei grā Danorū Sclauorūqz rex oībz hoc
scriptū cernētibz ad p̄petuā rei mēōriaz p̄stare
volum⁹ p̄ntibz ⁊ futuris q̄ āno dñi M c c lxxxii in
die bti olaui nyburg de p̄silio meliorū regni ordina
uim⁹ cū in p̄silio vortingburg de eorū p̄silio p̄misim⁹
sel i āno i media xlplamitū qd dñi hoff deat celebrari
Null⁹ captiuari deat nisi spōte p̄fess⁹ in iure aut le
gitime p̄uict⁹ vl mā festo facinore deprehens⁹ fuerit
p quo p̄m leges t̄re vita carere deat vl mēbris Sz
p̄uict⁹ inducias habeat fugiēdi extra regnū q̄ in lē

his legalibus continentur. Item nullus convictus pro quacunque
causa ultra id quod in legibus est expressum pena pecuniarum
vel alia puniatur nec mulceatur aliquis nisi legitime
convictus. Item nullus super aliquibus causis de iure regias
petra aliquem impetrare nisi cum ipse prius ventilata fue-
rit in suis placitis et discussa scilicet postquam aliquis primam
litem taliter impetratam supersederit contumaciter soluat quantum
reliquitur unam marcam denariorum et in marcas regi ultra id
pro quo in prioribus placitis est convictus et pro secunda tamen et pro
tercia tamen scilicet pro quarta contingenti in marcas et vel soluat
regi et si talia bona mobilia non habeat scilicet tantum terram
ex tunc officialis regis moneat eum ut infra mensem tamen ven-
dat de terra sua in quantum tenet bondoni et regi quod nisi
si fecerit officialis regis sub estimatione bonorum eius regis
accipiat et bondonis de dicta terra et non amplius scilicet si terra
non sufficiat ad solvendum defectus ille pro rata parte cedat
regi propter et bondoni. Sed si aliquis contra ea que dicta sunt
litem impetrauerit minus iuste soluat bondoni in mar-
cas scilicet et regi in marcas. Ordinavimus insuper et firmi-
ter promittimus leges regis voldermari clare memorie
patris nostri libris legalibus continentur inviolabiliter obser-
vare. Quod abusiones et dissuetudines contra leges terre
introducitas penitus in irritum et evocantes expressse et pre-
cipue infra scriptas primo quod victualia uxoris nostre puer-
orum dapiferi nostri plaustrare non debent ultra limitem sui ha-
ret et quicunque in plaustrando defecerit officialis regis com-
pudet plaustrum et deficiens solvat pretium trium marcarum. Item
quod nostri stuth korn in festo sancti andree secundum consuetudinem
pvince cuiuslibet exsolvat. Item bondones non debent com-
pelli ad edificandum vel reparandum molendina curias
vel alia nec etiam castra nisi in tempe necessitatis sed
in hijs faciant secundum quod consueverunt in tempe voldermari
nec compelli sub aliqua pena ad dandum anseres vel

pullos seu alia dona ad mesam regis exceptis hys
 q̄ solui psueuerunt tpe regis voldemari sz p dono vel
 gratis peti pnt Itē licitū sit bondonit 3 apnas ter-
 ras hñtib⁹ villicatōz alioz sumere ita q̄ suis bonis
 regia iura soluāt Itē nō debem⁹ edificare in fund o
 alieno nisi de psensu 7 volūate possessionis Officia
 les nri nō dñt citare aliquē nisi ad iusta placita nec
 corā se Itēz lre patētes 7 priuilegia nrā suo robore
 pmaneāt nisi p fideles nrōs in plamento mō docere
 poterim⁹ q̄ sint merito reuocāda Item non ēz ali-
 quis p aliquo delicto terrā suā amittere nisi p cri-
 mine lese maiestatis quict⁹ fuerit cū iuramento wort
 heldh excepto casu supius expedito Itē de nauis a-
 gū pass⁹ volum⁹ obsuare qd in libris legalibz cōti-
 net Itē mercatoribz regnū nrū visitantibz 7 nris
 pprijs nulla noua grauamēta imponi dñt sed vti dñt
 libertatibz quas habere psueuerunt ex antiquo con-
 suetudine nichilomin⁹ q̄ puant in skanz suo robore
 duraturis Itē si aliquis nos impetere voluerit sup
 bonis quibuscūq̄ tāq̄ min⁹ iuste occupatis sup hoc
 psilio stabim⁹ 7 ordinatōi fideliz nrōz in plamento
 nrō p tpe celebrādis Itē volum⁹ q̄ nullus apd cleri-
 cos claustra vl laicos hospitez indiscrete sz ptentus
 sit hys q̄ domestic⁹ habuerit 7 voluerit sibi dare si
 vltērius facere psumpsit aliqua rapiēda liberā ha-
 beat ptatem Si clericus sit hñ oī violētia p causaz
 herrewerck rapine vl excōcatōis pseādi si vō lai-
 cus p viā herrewerck vl rapine Itēz q̄ ecclā dacie
 gaudere debeat oibus libertatibz quib⁹ vnq̄ flori-
 it tpe regis voldemari qui libertatē ei⁹ in oibus il-
 libata voluit obsuare Et at hēc officia 7 singla ra-
 ta 7 firma pmaneāt Reuerendi p̄s dñi ioh̄s lwn
 deñ archiepc petr⁹ vibergē epc c arustē epc c ripen

ev burgianen e i roskyldeñ e ia sleswigceñ e iohēs
ottonien epi electi confirmati necnon comes i de ra
wensburgh 7 voldemarus domicell⁹ de rostock sua
figilla vna cū figillo nrō pñtib⁹ apponere curauē
rūt Aletū nyburgh Anno 7 die supra dictis.

Constitutio Erici regis prioris erici filij.

Ghennē logh gaff kom 7 erik annē ericks sōn
nyburgh kirke warie sculle selie kirkens
thiende som the mwe dyresth vthñ wild oc
sweegh oc the sculle gualde om pinsdagh at sūste ellē
ligge vndhē kirkens dom Ikōm 7 hñ ellē noghē mā
pa righis vegne sculle aldrig thiende tage vthñ for
lādsens terff oc mʒ bīscops raad oc beste mē i righz
oc gōre wisse effthē there raadh Enghñ mā scal oc
kirkens thiende raade ellē kōbe thē sōre otthe kirkē
at gualde Ikwerth aar scal hoff ware i nyburgh a
thñ sōnda 7 nest effthē pinxe sōdagher Ikwillkhñ
mā thē faar mʒ raadh raad til annē māz hʒws ellē
gard ellē til thz hʒws ellē gardh thē mā haffuer her
ber vthi oc drabec ellē hamler eller saar husbondhñ
ellē husfeuten eller hion eller geste ellē om man bry
dhē kirke fredh i kirke vorthē han grepen mʒ ferske
gerninghē thñ thē formā er oc hans til fōllē misthe
hals oc there hʒwʒ lodh ellē boosloodh halff taghe
kom 7 hñ oc halff taghe thñ thē skathñ feck ellē hās
arwinghe forthi ath for husfredh bʒde scal bōdes
hals oc boosloodh ower rette bōdhē En wordhē hā
drapen tha taghe hans arwinghe halff boosloodh
wedh kom 7 hñ til retthē bōdher sō som i logboghñ
standhē scriffueth En fanghes the ey at ferske ger
ninghē tha ware the wedh haretz nestindh tha scal
ymb of mʒ neffae meth haretz menz raadh en v wil
dugh man oc han scal neffue gū men v wildughe oc

ey hans apenbare v wener tho maa han for et hā
 karer hussredh brøðhe fylghe hans logmaal hwat
 wedh hānū er brøth so sō logboghn seier til **W**ro
 som hussredh brøðhe wil kare tha haffuer han sex
 vghes dagh en sichn hans anneth logmaal er gan
 ghz atkare hussrede brøde **E**n karer han ey indhū
 sex vghē ath hans anneth logmaal er ganghz tha
 dyllie han thz meth neffndh i kyn ther forsaghū er
Hussredh brøde oc gard fiede brøde oc kirke fredh
 brøðhe scal so fylghe ath a thz fōsthe thingh scal
 liwses ockare a thz anneth thingh scal neffnes ha
 retz neffndh a thz tredie thingh sculle v wilduge mē
Tho mo hā ey neffne andhē en tha ere a thingi **E**n
 skyl thm a tha standhē thz thē the fleste gio: de v hū
 biscop oc otte gode mē indē bygdhū seie thm amod
 tha standher thz the wūhne **T**hū samme logh er
 om the swarie alle eth **W**ilkhū man thē forwīn-
 nes i thūsse haretz neffnd for hussredh brøde at hā
 swarier wreth gialde xl mark oc hwilkhū man ey
 wil swarie loglige til neffnd gīa: de xl mark oc thm
 taghē komighū halffue oc halffue thū thē saagh giff
 uer **W**ro som faar meth radhz raadh i bondhū
 gardh eller hws eller kirke oc xformer anthū bon-
 dhū ellē annen man som sauth er oc worde the ster
 kare thē fore ere oc fanghe the skathe thē arath we
 dhe ellē worde drapne mē alle hawe hiem giald oc
 ligge a theē gerninghē **E**n om man ewer om huat
 hellē hine finge skathe a theē sagelōss maal ellē ey
 thz sculle sand mē wlede oc scal fylges so som herre
 werk **W**ro sō herbergarer noghē mā thē forwīnes
 mē thūsse sage sō sauth er tha warie sig mē neffnd i
 kyn ellē giffue xū mark pēnige oc thm taghē komigē
 halffue oc halffue hin ther skathū seck **A**mbofman

oc hin thē skathū feck m we bode dele tisse dele hwa
khā thē hēldhē wil forti at the eghe bode thū ret thē
thē hērec til Andhē noghē mā feld til xl mark sag
thē ey ha fuer fulth weth a hette eller annē saag sō
hamū bōr atbōde fōre sō som hā baxier man ellē sō
rer ellē rōwer tha scal hā ha fue seg vghēs dagh eff
thē at hā er la gfeld a thinz anthū a ba die eller at
setthe borghū en gōr han h werkhū indhū seg vghē
tha fare hā som andre fredlōse mē.

Constitutio regine margarete regis volde
mari filie Itē nota ista Constitutio alio mō sic
intitulat Constitutio olavi regis dacie ⁊ ha
quini regis norwegie ⁊ margarete regie tri
um regnorum.

In nomine scē ⁊ indiuidue trinitatis amē Anno dñi
Mccc lxxvi die inuētionis scē crucis cōueniētibus
flauosie regni dacie pocioribz cū popularibz ad ele
ctionē noui regis plamentū fuit ⁊ pcorditer ordina
tū In primis p epi capitula monasteria ⁊ oēs eccle
⁊ ecclesiastice psonē regni dacie oibus libertatibus
gracijs iuribz iurisdicōibz legibz ⁊ priuilegijs qui
bus vnq̄ liberi ⁊ vtili⁹ fcebant ⁊ gaudebūt ⁊ ab
oibz sint oneribz regis q̄ locūq̄ noie censeant liberi
piter ⁊ exēpti Itē quilibz p̄biter hēat vnā curiaz
principa iorē in prochia sua p residentia sua libera
⁊ exēptā de oibus oneribz regis vna cū familia
in dicta curia morante § i Itē decime eccliar nō
petant nec recipiant p regē ⁊ eius officia es quouis
mō § ii Itē null⁹ extraneus ignote lingue vl̄ imp
fcte etatis ad aliq̄ nā eccliam pntetur § iii Itē nul
lus cuiuscūq̄ stat⁹ exstiterit se de bonis ⁊ possessōi
bus monasterior epoz abbatibus prioribz ⁊ p̄uiso
ribz tradicentibz aliquoliter intromittat s; ip̄s

abbates priores ⁊ priores monasteriorum dominis suis tam
quod veris dominis in temporalibus ⁊ spiritualibus per omnia integre responde-
bunt § iij. Item nullus clericus ad aliquam ecclesiam quis
possit nisi in qua ipse ius patronatus habuerit nec po-
testor inferiori iudicium faciat in presentando § v. Item nul-
lus episcopus seu aliqua alia persona ecclesiastica capiat ex-
ulet vel bonis suis priuet nisi per suum iudicem ecclesiasticum
fuerit canonice iudicatus § vi. Item non gaudent monaste-
ria vel ecclesiastice persone per equos ⁊ canes pascendos
§ vii. Item nullus intromittat se de bonis clericorum di-
scedentium sine suorum heredum voluntate ⁊ ordinari § viij.
Item omnes milites ⁊ militares ⁊ armigeri de propria fa-
milia emendanda trium marcarum vel iuxta consuetudinem cus-
tialibus terre in quocumque placito seculari vincant per
petuum libere ⁊ ultra si ad hoc extiterint privilegiati
§ ix. Item non coguntur ire ad exercitum extra regnum ⁊
quocumque ad mandatum regis siue intra regnum siue ex-
tra bellandi causa inierint rex ipsos si capti fuerint
de captiuitate redimat expeditate saltem infra annum
⁊ super predictis satisfaciatur antequam secundario secum ire in exer-
citum inbeant libertatibus suis pristinis etiam si non inie-
rint eis nichilominus preiudicatis § x. Item ut guerras
propter aliquem rex inchoare non debeat nisi cum consilio et
consensu prelatorum ac regni principum § xi. Item quicumque ter-
ras suas iniuste amisit per coronam regni illas rehabe-
re deat ⁊ si aliquis ex parte regis terram sic resumptam
⁊ rehabilitam impetierit hoc iuxta discreti ⁊ autentici viri
per episcopum illius diocesis notandum sub iuramento suo termina-
bunt § xij. Item nullus infra sacros ordines constitutus
admittatur ad regem ad aliquam aduocaciam temporalem sed in-
stituatur laicos idoneos ⁊ discretos per talibus officiis
exercendis in quibus officiis si notabiliter deliquerint per
excessibus suis emendantur ⁊ nunquam ad talia officia admittantur.

BB

tunt § xii Itē inimicitias ⁊ dissentōnes quasq;
reg ⁊ officiales sui iter regnicolas p toto posse suo
cedare deat ⁊ sopire § xiii Itē q null⁹ captiuē nī
si spōte pessus ē in iure aut legitime quict⁹ vl mīse
sto facinore dep̄hensus fuerit p quo p̄m leges terre
vita carere debeat siue mēbris Sz quict⁹ legitime i
ducias fugiēdi extra regnū habeat q in libris lega
libz p̄tinent ¶ Pro quacūq; cā ultra id qd in legibz
ex̄p̄ss⁹ ē pena pecuniaria ⁊ alia p̄m̄iat nullus nec
mulcet aliquis nisi pri⁹ legitime sit quict⁹ § xv Itē
oēs leges regis voldemari legislatoris bone mērie
put in suis libris legalibz p̄tinent usq; aliter p priu
legia ⁊ handfestm̄g rep̄ant modificate ⁊ declarate i
uolabilit obp̄uent § xvi Itē oēs abusiōes ⁊ dissue
tudines p̄tra leges introducte p quoscūq; penit⁹ in
irritū reuocent ⁊ p̄cipue infra scripte quaz prima est
q victualia regis vxoris sue puerorū suorū ⁊ dapife
ri plaustrare n̄ dāt bōdones regis ultra limites sui
haret ⁊ quicūq; bondo regis i plaustrādo defecerit
official regis p̄ducat plaustr⁹ deficiēsq; soluat p̄m̄z
tribz marcis § xvii Itē bōdones nō dāt cōpelli ad
reedificandū vl repandū curias regias ⁊ molendina
nec etiā castra nisi cuz p̄silio ⁊ p̄sensu regni p̄ciorū
§ xviii Itē noua grauam̄ia nouiter iducta videlicet
thundeskath amodo nō petant nec recipiant p quēcū
q; § xix Itē licitū sit bondonibz p̄prias terras h̄i
tibz villicatōez aliorū sumere ita tñ q de suis terris
p̄prias regia iura soluant § xx Itē nō dz reg in fun
do alieno edificare p̄ter p̄sensu ⁊ volūtate possessor
is ⁊ hucusq; edificata penit⁹ destruant § xxi Itēz
villici ⁊ coloni quorūcūq; si bona i quibz residēt vl
teri⁹ inhabitare noluerint p̄m leges terre dñis suis
p̄dicēt ⁊ resignēt ⁊ satisfaciāt ⁊ liberi recedāt p̄m la

ges terre ab eisde § xxij Itē officiales regis n̄ dāt
aliquē citare nisi a d iusta placita nec corā se puenire
§ xxij Itē null⁹ p delicto aliquo terrā suā amitte
re pt nisi p crimine lese maiestatis q̄s p̄ict⁹ fuerit p
denotatōz ordehelde nēssu cū iuramēto excepto casu
de lris regis expedito § xxij Itē null⁹ apd clau
stra clericos vl laicos hospitet indiscrete sz ptent⁹ sit
h̄ys q̄ domesticus habuerit ⁊ voluerit sibi dare Si
vō viteri⁹ attēptauerit aliqua violēter rapiendo li
berā hēat ptātem si clericus fuerit violentiā h̄mōi p
cām herrewerck rapine vl excoīcatōis psequi si vō
laic⁹ p viā herrewerck vl rapine § xxv Itē vt mer
catores ⁊ burgēses in regno dacie habitātes libere
vtant suis mercaturis absq̄ aliquibz grauamibz ⁊
theolonis nouis iponendis ⁊ absq̄ quacūq̄ quota
mercim̄onior suoz ducāt extra regnū q̄ vēdenda sūt
Constitutio olau regis dacie.

Omnibz p̄ns scriptū cernētibz Olauus dei grā
Danor Slauor Gottozq̄ rex Margareta
eadē grā Swecie ⁊ Norwegie regina Nicola⁹ mi
patōe diuina archiepc̄ l̄wdeni⁹ swecie primas iohēs
ripen⁹ frater iacobz vibergen⁹ olau⁹ arusiēn⁹ nicola⁹
eoskylden⁹ sweno burglanen⁹ ⁊ voldemar⁹ ottonien⁹
eadē grā ecclia⁹ ep̄i ⁊ dñi hēning⁹ de pōdebusk da
pifer euerhard⁹ mōlthing dapifer two galen p̄fect⁹
scantie petr⁹ m̄wuck boecius hōgh nicola⁹ stozstān
nicolaus eyss̄ cristiern⁹ vendelbo andreas offē lau
rencius offē nicolaus erici iohēs andree cristiernus
kaas petrus alberti lago iohānis nicolaus lycke er
landus kalff petrus gewbbe olau⁹ biōm⁹ iacobus
olau⁹ olauus iohānis olau⁹ petri thwro kanuti ola
uus l̄wnghe henricus iohannis boo dyre barnū eri
c̄ficho mōlthingh de l̄wse m̄āno basse steno basse

bñdict⁹ bingh andreas iacobi holger⁹ gregori⁹ tor
 bern⁹ petri lodwicus andree andreas pepp nicola⁹
 thwep iohēs niels iohānes absolonis deyner⁹ bug
 gehast iohēs stawerskow ebbo pūgh iohēs petri
 de bellinghe milites albert⁹ andree iacobz anchels
 iohānes rwndh yuar⁹ lycke nicola⁹ yuari lodwic⁹
 yuari iohēs ofsep andreas offsep nicola⁹ bratze thro
 ro boop iohēs eskilli ago ostradi iohēs gloob petr⁹
 gloob andreas gloob olau⁹ oleff yuar⁹ trane the
 mo limbeck cristiern⁹ kaas esger⁹ frosih kanutus
 erici marquard⁹ wnsteeen lago dws iacobus lagep
 gotscalcus niels iohēs frjs nicola⁹ erici de awens-
 berg iohēs pele iohēs mws themo niels eric⁹ niels
 acho pudhē cristiern⁹ pudhē magn⁹ iohis yuar⁹ pe
 tri petrus hwas yuarus niels de truheltor⁹ nicola
 us ebbis gerboō thwn nicola⁹ sleth nicolaus been
 waben dict⁹ nicola⁹ mōlthung cōradus mōltike se
 nior eric⁹ niels de hyringhē holm andreas petri de
 swanholm eskillus falk de vallōff boeci⁹ falk pe-
 trus falk hēnickin⁹ mōltike korth mōltike minor pe
 trus basse ericus pilemā petrus offsep iohēs offsep an-
 dreas swēp hēning⁹ de lanken tokill⁹ niels iacob⁹
 absolonis henric⁹ iosep nicolaus iosep esgi brock
 petr⁹ brandh iohēs hanp nicola⁹ hack andreas da-
 uidp nicola⁹ and henricus andree nicola⁹ gagge an-
 dreas iohis boss⁹ paris tuko pudhē eric⁹ geedh ab-
 solon ketilli petrus niels de skioldenes thuo niels iohānes
 petri petr⁹ baier nicola⁹ mattis iohēs iohis
 otto strangonis iosep falster nicola⁹ thome nicola⁹
 iohēs de vdistor⁹ rickmān⁹ de lancken ago staar et
 petrus assels dict⁹ rebing armigeri. Eternā in dño
 salute qm̄ ab oibz ⁊ singul⁹ platis nobilibz militibz
 militanbz ceterisq a⁹hs regni dacie incol p nūc in

plamēto danorū nyburg celebrato pueniētibz cōmu
ni voto ⁊ volūtate p̄cordi oīm statutū ē ⁊ iuramētis
singulorū salubriter ordinatū q̄ oēs ⁊ singuli ip̄i⁹ re
gni dacie incole in quacūq; terra regni commorātes
pace firma fruantur Jurūq; legū ⁊ libertatū suarū
inuiolabiliter gaudeāt firmitate Nos statuto tam
salubri assensu toto p̄bentes aīo p̄mittim⁹ firmiter
in hys scripris sub nris fide ⁊ hōre oīa iura leges li
bertates ⁊ p̄suetudiēs licitas ⁊ honestas a dño vol
demaro legifero recolēde meōre cōdam rege danorū
ceterisq; alijs regibz dacie clericis ⁊ laicis q̄buscūq;
in hūc diē datas ⁊ p̄cessas firmiter tenere ⁊ inuiola
biliter imp̄petū obp̄uare Insup obligam⁹ nos sub
obp̄uatōne fidei nrē ⁊ honoris q̄ si p̄tingat aliquos
clericos vl̄ laicos p̄tra leges terre p̄ quoscūq; inu
ste opprimī vl̄ grauari ⁊ ad h̄mōi iniurias vl̄ grauā
mina repellēdas atz emēdendas iuxta p̄siliū p̄cilia
riorū iuratorū regni in illa terra regni cōmoratū in
qua nos requiri p̄tingat p̄ dños dapifex ⁊ marscal
cū seu p̄fectū requisiti fuerim⁹ extūc sine oīm dilato
ne ⁊ p̄tradcōne quacūq; ad hoc puenire ⁊ vita pi
ter atq; bonis ad hoc nos efficaciter exponere debe
mus Adro quorū oīm firma ⁊ inuiolabili p̄missorū
obp̄uatōe nos oēs ⁊ singuli sup̄ascripti sigilla nrā
p̄ntibz lris duxim⁹ apponēda Actū ⁊ datū vt supra
Anno dñi M ccc lxxvii infra octās iohis bapti.

Constitutio erici regis dacie filij
xp̄ofeti regis in nyburgh.

Dwa som ridhē m̄z gior h raad h̄iem t̄il annen
m̄z h̄ws oc draber hannū i sin eghū gard ellē
hamler eller forr thaer h̄a fredlōss thē fore oc alle
thē m̄z h̄anū ere i ferdh oc i fylge oc er orbotemaal
oc h̄ōss aldug a fange sin ferdh for hin dōdes neste

frendhē bede for hānū til kōmīghn̄ oc kōmīghn̄ tage
halff hās howz lodh vthū iord oc halff hans howz
lod tage hā thē thū gard aa thē thū gernīng wor i
giort En wordhē noghē mā draben thē sodan ger
nīng wil gōre oc i thū time thē the thz gōre tha wa
re hā v guld oc for hānū scal mā ey bōde oc ey feste
hwerkhn̄ kōmīghns ret ellē bīscops ret En worder
noghē mā wāth at hā wor mī i sodan gernīng oc
dyl hā tha warie sīgh mīz haretznessud oc hā scal hā
nū i ethē thē saag sōghē er En fallē hā atloghn̄ ta
haffuer hā dags rwm oc nette at rymme mē hwor
sōm hā wordhē sīthū greben tha gange thz a hans
hals Draber noghē mā annē mīz radh̄z raadh̄ eller
hamler ellē sorer i kirke ellē noghē ander stz thē sōm
mā haffuer herber tagh̄z hwat hellē thz er i kōbīng
ellē pa land tha er thz oc orbotemaal oc the ere oc
alle fredlōse thē thū gernīng giord oc kōmīghn̄ oc
bonden tage sōm fōre scrīffuet staar Aides noghē
mā sodan gernīng oc dyl hā tha warie sīg mīz ha
retz nessud En wordhē nogē mā iagh̄z aff sīne vwe
ner hiem til noghē māz gard hwat heldhē sōm mā
kōm̄ er i gardh̄n ellē hws tha haffue han thē fredh̄
hieme sō sōm hieme i hans egh̄z hws wore līd wat
sōm thē wordhē giort a hānū tha er thz sōm fōre
er sauth om bōth bōder oc om logmaal līdwo sōm
herberg rret fredlōs mā tha scal hā bōde hānū ther
skath̄n feck tū mack pēnīnghe ellē hās arwīnghe oc
sō kōmīghn̄ En dyl hā thz warie sīg mīz haretznessud
līdwo sōm draber ellē sorer eller hamler oc haffuer
hā ey selff til atbōde mīz tha scal han haffue ful bor
gh̄n for sīg En kan hā ey borgh̄n fange for sīgh oc
orke ey atbōde ta wre hā fredlōs oc haffue dags
rwm oc naat atwome oc hwor sō hā wordhē sīthū

grepen tha gange thz a hās hals Stuth korn scal
 hwer mā rethe at sancti andree dagh en wil ey vm
 bosinan tha taghe wedh stuth tha ride bōmer til
 eth thing oc annet oc tredie oc biwde vth sin stuth
 en wil vmbosinā ey tha tage wed tha sculle haretz
 mē neffne til aff thingi tre gode mē ellē fire oc fylge
 hannū til kōmghās gard om thz er i thz haret ellē
 til vmbosināz gard en ere the hwerkhn i thz haret
 tha fōre sin stuth til haretz kirki oc the gode mē scul
 le ther wedhē ware ath stuth korn legghes i kirke
 Iðwat skathe thē sithū kommer aff thū skathe scal
 vmbosinā effhē gualde oc ey bondhū om hā redhē
 fulth Iðwo som en mark redhē i skyld ellē i gze el
 ler gze ellē xi gze tha redhe hā thē aff en ful haffin
 En haffuer hā xi gze skyld i iord ellē mynne ther hā
 saar ey oc slaar ey tha scal hā inde for thū iord En
 sker han oc slaar tha inne han for sin iord som fōre
 er sauth.

Impressus est aut pñs opus putile legis
 Danice Rapis opa diligentiaq; probi vi
 ri Mathet brand artis impressorie mgti
 Anno salutis nrē M cccc iij Nonā ka
 lendas Junij.

B.D. 1989

TITELBLAD 505287

M. 156034

foto 164750

